



T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ
TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EBEVEYN VE OKUL ÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ
İNCELENMESİ
(Malatya İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mesut AŞIK

Malatya-2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ
TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EBEVEYN VE OKUL ÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ
İNCELENMESİ
(Malatya İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mesut AŞIK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZELYURT

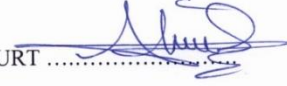
Malatya-2020

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Okulöncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Mesut AŞIK tarafından hazırlanan ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EBEVEYN VE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ İNCELENMESİ (Malatya İli Örneği) başlıklı bu çalışma, 19/06/2020 tarihinde başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Danışmanı): Dr. Öğretim Üyesi Hikmet ZELYURT



Üye: Dr. Öğretim Üyesi Seda ŞAHİN.....



Üye: Dr. Öğretim Üyesi Burcu GEZER ŞEN.....



ONAY

...../...../2020

Doç. Dr. Niyazi ÖZER

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğretim Üyesi Hikmet ZELYURT'un danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Bireyleri Tanıma ve Eğitimi ile ilgili Ebeveyn ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Algılarının İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek hiç bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Mesut AŞIK

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü (RAM) tarafından veya Bilim Sanat Merkezi Müdürlüğü (BİLSEM) öğrenci tanılama ve yerleştirme süreci çerçevesinde özel yetenekli birey olarak tanılanmış öğrencilerin ebeveynleri ile okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri üzerinden, erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitimi konusunda öz yeterliliğe ilişkin farkındalıklar incelenmiştir. Okul öncesi eğitiminde özel yetenekli bireyin tanılanmasına ve eğitimi konusunda yaşanan sorunların saptanmasına, sorunların nedenlerinin ortaya çıkarılması ve çözüm yolları üretilmesine yardımcı olmak hedeflenmektedir. Araştırma sonuçlarının erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesine ve eğitimi konusunda yürütülecek faaliyetlere farkındalık sağlaması beklenilmektedir. Araştırmanın en belirgin hedefi ise özel yetenekli çocukların daha erken dönemde keşfedilmesi ve eğitimlerine katkı sağlanmasıdır.

Ülkemizde, BİLSEM öğrenci kabulü süreci 1. Sınıftan itibaren başlatılmaktadır. Böylelikle özel yetenekli öğrencilerin eğitimleri en erken 2. Sınıftan itibaren gerçekleştirilebilmektedir (MEB-BİLSEM Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2019). Ayrıca RAM tarafından eğitsel tanılama kapsamında bireysel inceleme yapılarak genel yetenek alanında özel yetenekli birey olarak tanılama yapılmaktadır (5378 sayılı engelliler hakkında kanun, 2005;16).

Özel yetenekli bireylerin daha erken dönemde de söz konusu yeteneklere sahip olduğu bilinmektedir. Bireylerin yetenekleri doğrultusunda en erken dönemden itibaren eğitim almaları ise önem arz etmektedir. Özel yetenekli bireylerin daha erken dönemde tanılanması ve eğitimi bireyin kendisine, ailesine, çevresine başta olmak üzere ülkemize ve milletimize katma değeri yüksek fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında başlangıcından sonuna kadar uzmanlığı, rehberliği ve geribildirimleriyle bana çok büyük destek veren, fikirleri ile yol gösteren, motivasyonumu hep yükselten, manevi ve akademik desteğini hiç esirgemeyen, benim bu çalışmayı gerçekleştirebileceğime inanan ve bana güvenen lisans öğrenimimden beri hocam olan danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hikmet ZELYURT hocama en derim teşekkürlerimi sunarım. Beni erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların tanılanması ve eğitimi ile ilgili çalışmaya teşvik etmesi ve süreci başarıyla tamamlama desteğinden dolayı da teşekkürlerimi sayın hocama belirtmek isterim.

Yüksek Lisans ders döneminde, özellikle okul öncesi bilim dünyası, araştırma yöntemleri, eğitim bilimleri alanına ait temel konular ve daha birçok alanda çok değerli paylaşımlarda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN, Doç. Dr. Gökçe KURT, Dr. Öğrt. Üyesi Munise DURAN, Dr. Öğrt. Üyesi Canan AVCI ve Öğrt. Gör. Gülseren ERHAN'a da teşekkürlerimi sunarım. Tez Savunma sürecinde olumlu katkılarından dolayı Dr. Öğrt. Üyesi Seda ŞAHİN ve Dr. Öğrt. Üyesi Burcu GEZER ŞEN'e de sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yoğun çalışmaları esnasında bana her türlü imkân sağlayarak destek olan Malatya Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Malatya Bilim Sanat Merkezi Müdürlüğü, Anaokulu Müdürlükleri yönetici ve öğretmenlerine de teşekkür ederim. Günlük yoğun mesai ve programlarından ödün vererek çalışmama katılımcı olarak destek veren özel yetenekli çocukların ebeveynlerine ve okul öncesi öğretmenlerine de sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Maddi ve manevi desteklerini karşılıksız sürdüren, dünyaya geldiğim günden itibaren daima yanımda olan, çok yönlü yetiştirmeye özen gösteren, her nerede olursam olayım varlıklarını hissettiren, inancımın ve azmimin yegâne sebebi olan, bu günlere gelmemde büyük emekleri olan, varlıklarını bilmenin bile beni motive ettiği değerli anne ve babacığım Emine ve Süleyman AŞIK'a en içten hürmet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Sürekli moral ve motivasyon desteği ile bana katkı sağlayan, önümü açan, vazgeçmemeyi aşıl原因an, başarabileceğime inandıran ve bana örnek rol model olan ablalarım Hamiyet ÇİÇEK, Hamide ÇİÇEK, Fadime POLAT ve abilerim Numan AŞIK, İskender AŞIK ve kız kardeşim Selma ACER'e en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Tezin hazırlanması sürecinde bana daima güvenen, destekleyen, cesaretlendiren, özgürlüklerinde benim için feragat eden, çalışmalarımda sorumluluklarımı en aza indiren, yoğun çalışma sürecinde bana anlayış gösteren ve her türlü desteklerini benden esirgemeyen; en az benim kadar bu çalışma için özveride bulunan canım eşim Ayşe'ye, sevgili oğullarım Kerem ve Kaan'a da teşekkür ve muhabbetlerimi sunarım.

Tüm bu olumlu desteklere rağmen araştırmanın tüm yükümlülükleri araştırmacıya aittir.

Malatya, 2020

Mesut AŞIK

ÖZET

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EBEVEYN VE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ İNCELENMESİ (Malatya İli Örneği)

AŞIK, Mesut

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hikmet ZELYURT

Haziran, 2020, XIX+200 sayfa

Bu çalışma, özel yetenekli birey olarak resmi tanı almış 7 ile 15 yaş arası, yaş ortalaması 9,47 olan 30 çocuğun ebeveynleri ve okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan katılımcılar ile yapılmıştır. Ebeveyn ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitimi konusunda öz yeterliliğe ilişkin görüşleri incelenmiştir. Ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından örtüşen ve farklılıkları ortaya koyarak okul öncesi eğitiminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimi konusunda yaşanan sorunları saptamak, sorunların nedenlerini ortaya çıkararak çözüm yolları ve öneriler üretilmesine yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

Bu Araştırma farklı sosyoekonomik ve deneyim özelliklerine sahip Malatya Bilim Sanat Merkezine (BİLSEM) devam eden öğrencilerin ebeveynleri ve Malatya İli Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerinde resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile yürütülmüştür. Çalışmaya gönüllü olarak katılan 30 ebeveyn ve 32 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ebeveyn ve okul öncesi öğretmenleri için geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısımda katılımcıların kişisel bilgileri,

mesleki, akademik ve özel yetenekli bireylere yönelik tecrübelerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci kısımda ise erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimi konusunda öz yeterliliğe ilişkin görüşlerin alınmasına yönelik ebeveyn için 10, okul öncesi öğretmeni için 12 soru bulunmaktadır. Öğretmen ve Ebeveyn için yöneltilecek ilk 10 soru aynı minvalde sorular olup öğretmen ve ebeveynlerin aynı sorulara verdikleri yanıtların derinlemesine incelenmesine yöneliktir. Öğretmen formuna eklenen son iki soru ise öğretmen açısından ebeveyne ilişkin görüşlerin yansıtılmasını amaçlamaktadır.

Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştiren bu çalışmanın analizi için öncelikle her görüşmenin transkripti yazılmıştır. Transkriptlerden her bir soru için elde edilen yanıtlardan birleştirme belgesi düzenlenmiştir. Yanıtlar ana kodlama altına toplanarak kategorileştirilmiştir. Kategorileştirilen yanıtlardan ise alt kodlama elde edilmiştir. Alt kodlamada ise bir başlık altında toplanan benzer ifadeler toparlanmış olup her biri soru için nihai tablolar elde edilmiştir. Tablolar analiz edilerek bulgular oluşturulmuştur.

Bulgulardan elde edilen sonuçlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda özetlenip yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarından, erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özellikleri ve keşfedilmesi, erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun eğitimi, öğretmenin tanıma ve eğitim verme yeterliliği, erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun keşfedilmesi ve eğitimi hususunda beklenti ve öneriler elde edilmiştir. Son kısımda ise ebeveyn, öğretmen, kamu ve yükseköğretime yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Erken Çocukluk Dönemi, Özel Yetenekli Birey, Bireyi Tanıma, Tanılama, Keşfetme, Eğitim, Öz yeterlilik, Ebeveyn görüşleri, Öğretmen görüşleri

ABSTRACT

INVESTIGATION OF SELF-EFFICIENCY PERCEPTIONS OF PARENTS AND PRESCHOOL TEACHERS ABOUT PRIVATE SKILLS RECOGNITION AND EDUCATION IN EARLY CHILDHOOD.

(Example of Malatya Province)

AŞIK, Mesut

Master, İnönü University Institute of Educational Sciences

Preschool Teacher Education

Thesis Advisor: Dr. Hikmet ZELYURT,

Member June, 2020, XIX+ 200 pages

This study was conducted with the parents of 30 children, aged between 7 and 15 years old, with an average age of 9.47, and participants who worked as preschool teachers, as a specially talented individual. Opinions of parents and teachers regarding self-efficacy in recognition and education of specially talented individuals in early childhood were examined. It is aimed to identify problems with regards to education and education of special talented individuals in preschool education by revealing differences and differences in terms of parents and teachers, and to help find solutions and suggestions by revealing the causes of the problems.

This research was carried out with parents of students attending Malatya Science and Arts Center (BİLSEM) with different socioeconomic and experience characteristics and preschool teachers working in public kindergartens in Malatya Province Yeşilyurt and Battalgazi districts. Semi-structured interviews were conducted with 30 parents and 32 teachers who voluntarily participated in the study.

The semi-structured interview form developed for parents and preschool teachers consists of two parts. In the first part, there are questions about the personal information

of the participants, their experience with the professional, academic and special talented individuals. In the second part, there are 10 questions for parents and 12 questions for preschool teachers to get opinions about self-efficacy about the recognition and education of special talented individuals in early childhood. The first 10 questions asked for the Teacher and Parent are questions in the same manner and are aimed at in-depth comparison of the answers given by the teachers and parents to the same questions. The last two questions added to the teacher form aim to reflect the views of parents regarding the teacher.

For the analysis of this study carried out with qualitative research method, firstly, the transcript of each interview was written. For each question, a merge document consisting of responses from transcripts was issued. The answers are categorized by collecting them under main coding. Subcoding was obtained from the categorized responses. In sub-coding, similar expressions collected under a title have been collected and final tables have been obtained for each question. Findings were formed by analyzing the tables.

The results obtained from the findings are summarized and interpreted in line with the sub-problems of the research. From the results of the research, expectations and suggestions were obtained about the characteristics and discovery of special talented individuals in early childhood, the education of the talented child in early childhood, the ability of the teacher to recognize and give education, the discovery and education of the talented child in early childhood. In the last part, suggestions for parents, teachers, public and higher education are presented.

Keywords: Early Childhood Period, Special Skilled Individual, Recognizing the Individual, Diagnosis, Discovering, Education, Self-efficacy, Parents 'views, Teachers' views

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	ii
ONUR SÖZÜ.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
TABLolar LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR	xviii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.7. Tanımlar	6

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Zekâ Tanımı	8
2.2. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Tanımı	9
2.3. Üstün Zekâ Teorileri	10
2.3.1. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Zekâ Teorisi	10
2.3.1.1. Olağanüstülük	11
2.3.1.2. Enderlik.....	11
2.3.1.3. Üretkenlik	12
2.3.1.4. Kanıt.....	13
2.3.1.5. Değer.....	13
2.3.2. Renzulli'nin Üç Halka Teorisi.....	13
2.4. Bireyi Tanıma.....	16

2.4.1. Bireyi tanımda önemsenmesi gereken hususlar.....	17
2.4.2. Bireyi tanıma tekniklerini kullanırken karşılaşılan zorluklar.....	18
2.5. Okul Öncesi Dönem Çocuklarını Tanımanın Önemi.....	19
2.5.1 Okul öncesi dönem çocuklarını tanımda, öğretmenlerin izlemesi gereken temel ilkeler.....	20
2.6. Okul öncesinde üstün zekâ ve üstün yetenek.....	21
2.6.1. Okul öncesinde üstün yetenek ve üstün zekâ belirtileri ve özellikleri	21
2.6.1.1 Birinci seviye üstün zekâ belirtileri	22
2.6.1.2. İkinci seviye üstün zekâ belirtileri	22
2.6.1.3. Üçüncü seviye üstün zekâ belirtileri.....	23
2.6.1.4. Dördüncü seviye üstün zekâ belirtileri	23
2.6.1.5. Beşinci seviye üstün zekâ belirtileri	24
2.6.2. Skinner ve Hall erken çocukluk döneminde üstün ve yetenekli çocuklar.....	25
2.6.3. Okul öncesi dönemde çoklu tanılama ve değerlendirmenin gerekliliği	26
2.6.3.1. Ebeveyn değerlendirmesi.....	26
2.6.3.2. Öğretmen değerlendirmesi.....	27
2.6.4. Okul öncesi çağında üstün yetenekli veya zekâlı bireylerin tespit edilmesinde ve tanılanmasında karşılaşılan sorunlar.....	27
2.6.4.1. Eş zamanlı olmayan gelişim	29
2.6.5. Ülkemizde ve Dünyada üstün zekâlı veya yetenekli bireyleri tespit etmede ve tanılamada yararlanılan ölçme araçları.....	30
2.6.6. Tanılamaya yönelik zekâ testleri	31
2.6.6.1. Bireysel zekâ testleri.....	32
2.6.6.1.1. Stanford-Binet zekâ testi.....	32
2.6.6.1.2. Wechsler çocuklar için zekâ ölçeği-revize.....	33
2.6.6.1.3. K.I.T. Zekâ Testi	34
2.6.6.1.4. Goodenough- Harris adam çizme testi.....	34
2.6.6.1.5. Woodcock-Johnson bilişsel yetenek testleri-r.....	34
2.6.6.1.6. ASİS (Anadolu Sak İntelligence Scale)	35
2.6.6.2. Grup zekâ testleri	36
2.6.6.2.1. Cattell zekâ testi 2A-2B	36
2.6.6.2.2. D48 zekâ testi.....	37
2.6.6.2.3. Raven'in Progressif Matrisler testi.....	37

2.7. Heller’e Göre Üstün Zekâ veya Yeteneklilik Münih Modeli.....	37
2.7.1. Üstün zekâlı veya yeteneklilerin tanınması	39
2.7.2. Tanılama İlkeleri	40
2.7.3 Tanılama yaklaşımları	41
2.7.3.1. Bireye dayalı tanılama	41
2.7.3.2. Programa dayalı tanılama	42
2.7.4. Tanılama yöntemleri.....	42
2.7.4.1. Norm tabanlı tanılama	42
2.7.4.2. Örneklem tabanlı tanılama.....	43
2.7.4.3. Ölçüt tabanlı tanılama	43
2.7.5. Üstün zekâ veya yeteneğin tanılama süreci - sıralı strateji modeli	45
2.7.6. Türkiye’de üstün zekâlı veya yetenekli bireyin tanılama sürecinin gelişimi	47
2.7.6.1. Dünyada üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin tanınması.....	47
2.7.7. Türkiye’de üstün yetenekli veya zekâlı bireylerin eğitsel tanınması	52
2.8. İlgili Yayın ve Araştırmalar	53
2.8.1. Yurtiçinde yapılan yayın ve araştırmalar	54
2.8.2. Yurtdışında yapılan yayın ve araştırmalar.....	59
2.9. Kurumsal Bilgilerin Yorumlanması.....	61

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni.....	64
3.2. Çalışma Grubu	64
3.3. Verilerin Toplama Aracı	68
3.4. Verilerin Toplama Süreci	69
3.5. Verilerin Analizi.....	70

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Çalışma Kapsamındaki Bulgular.....	71
---	----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	108
5.1.1. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların özellikleri.....	108

5.1.2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların keşfedilmesi.....	110
5.1.3. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitime yönelik ebeveyn ve öğretmenler tarafından yapılanlar	114
5.1.4. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik ebeveyn ve öğretmen tarafından hangi yetenek alanlarına ilişkin çalışma yapılıyor	118
5.1.5. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınması.....	122
5.1.6. Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyleri tanımada öğretmen yeterliliğinin geliştirilmesi.....	124
5.1.7. Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik eğitim verme yeterliliği	128
5.1.8. Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik eğitim verme yeterliliğinin sağlanması	131
5.1.9. Okul öncesi kurumlarındaki materyal ve fiziki şartların özel yetenekli çocukların tanınmasın ve eğitime ilişkin elverişliliği.....	135
5.1.10. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimi konusunda ebeveyn ve öğretmen beklenti ve önerileri	137
5.1.11. Ebeveynin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri	142
5.1.12. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitime ilişkin ebeveyn katkısı hususunda öğretmen görüşleri.....	142
5.2. Sonuçların Alt Problemler Doğrultusunda Yorumlanması	144
5.2.1. Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Bireylerin Özellikleri ve Keşfedilmesi	144
5.2.1.1. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özellikleri	144
5.2.1.2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi	145
5.2.2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi	146
5.2.3. Öğretmenin Tanıma ve Eğitim Verme Yeterliliği	148
5.2.3.1 Öğretmenin özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliği	148
5.2.3.2 Öğretmenin özel yetenekli bireylere eğitim verme yeterliliği	150
5.2.3.3 Özel yetenekli bireyi tanıma ve eğitime ilişkin materyal ve fiziki şartlar	151

5.2.4 Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun keşfedilmesi ve eğitimi konusunda beklenti ve öneriler.	152
5.3. Öneriler	156
5.3.1. Ebeveynlere öneriler.....	156
5.3.2. Öğretmenlere öneriler.....	157
5.3.3. MEB/Kamuya öneriler	158
5.3.4. Yükseköğretime yönelik öneriler	160
KAYNAKÇA.....	162
EKLER	168
Ek 1. Valilik İzni	168
Ek 2. Etik Kurul Onayı.....	169
Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Ebeveyn.....	170
Ek 4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Öğretmen.....	174
Ek 5. Görüşme Deşifresi Örneği Öğretmen	178
Ek 6. Görüşme Deşifresi Örneği Ebeveyn	183
Ek 7. Görüşme Analizi Örneği Yanıtlar.....	190
Ek 8. Görüşme Analizi Örneği Ana Kodlama	194
Ek 9. Görüşme Analizi Örneği Alt Kodlama	199

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Zekâ Teorisi	11
Şekil 2. Renzulli'nin Üç Halka Teorisi	14
Şekil 3. Gagne'nin üstün zekâ ve yetenek modeli.....	15
Şekil 5. Üstün zekâlı veya yetenekli öğrencileri tanılama yaklaşımları ve yöntemleri..	44
Şekil 6. Heller (2000)'e göre üstün zekâ veya yetenek tanısında sıralı strateji modeli..	46
Şekil 7. Avrupa'da Üstün Zekâlı/Yetenekli Bireylerin Tanılanması ve Kullanılan Tanı Kriterleri.	49



TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcı öğretmenlerin kişisel bilgileri	65
Tablo 2. Katılımcı Ebeveynlerin kişisel bilgileri	66
Tablo 3. Ebeveyne göre özel yetenekli çocukların özellikleri	71
Tablo 4. Okul öncesi öğretmenine göre özel yetenekli çocukların özellikleri.....	72
Tablo 5. Özel yetenekli bireylerin özelliklerine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri	74
Tablo 6. Ebeveyne göre özel yetenekli çocukların erken çocukluk döneminde keşfedilmesi için yapılması gerekenler	75
Tablo 7. Okul öncesi öğretmenine göre özel yetenekli çocukların erken çocukluk döneminde keşfedilmesi için yapılması gerekenler	76
Tablo 8. Özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri.....	77
Tablo 9. Özel yetenekli bireylerin eğitime ilişkin ebeveynlerin erken çocukluk döneminde yaptıkları.....	78
Tablo 10. Özel yetenekli bireylerin eğitime ilişkin öğretmenlerin erken çocukluk döneminde yaptıkları.....	80
Tablo 11. Özel yetenekli bireylerin eğitimi konusunda erken çocukluk döneminde ebeveyn ve öğretmenlerin yaptıkları	81
Tablo 12. Ebeveynler tarafından özel yetenekli çocuklara yetenek alanlarına göre yapılanlar.....	82
Tablo 13. Öğretmenler tarafından özel yetenekli çocuklara yetenek alanlarına göre yapılanlar.....	84
Tablo 14. Yetenek alanları konusunda verilen eğitime ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri.....	85
Tablo 15. Öğretmenin özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliğine ilişkin ebeveyn görüşleri.....	86
Tablo 16. Öğretmenin özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.....	87
Tablo 17. Özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliği konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin birlikte verilmesi	88
Tablo 18. Öğretmenin tanıma yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn görüşleri	88

Tablo 19. Öğretmenin tanıma yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik öğretmen görüşleri.....	90
Tablo 20. Öğretmenin tanıma yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri	91
Tablo 21. Öğretmenin özel yetenekli bireyi eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveyn görüşleri.....	92
Tablo 22. Öğretmenin özel yetenekli birey eğitim verme yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri.....	93
Tablo 23. Özel yetenekli bireylere öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliği hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin birlikte verilmesi	94
Tablo 24. Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn görüşleri	95
Tablo 25. Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik öğretmen görüşleri.....	96
Tablo 26. Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri	97
Tablo 27. Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında ebeveyn görüşleri.....	98
Tablo 28. Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında öğretmen görüşleri.....	99
Tablo 29. Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri.....	100
Tablo 30. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn beklentileri ve önerileri	101
Tablo 31. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin öğretmen beklentileri ve önerileri	103
Tablo 32. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn ve öğretmen beklentileri ve önerilerinin birlikte verilmesi.	104
Tablo 33. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveyn yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri	105
Tablo 34. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine ilişkin ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri	106

KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklama
A	Araştırmacı
AGF	Aile Gözlem Formu
AÖF	Açık Öğretim Fakültesi
ASİS	Anadolu Sak İntelligence Scale
BİLSEM	Bilim Sanat Merkezi Müdürlüğü
BÖL	Bölüm
BSTS	Bilim Sanat Terimleri Sözlüğü
BTT	Bireyi Tanıma Teknikleri
ÇPL	Çok Programlı Lise
DEO	Destek Eğitim Odası
EYP	Eğitim Yönetimi Programı
EĞT	Eğitim
GEL	Gelişim
GS	Görsel Sanatlar
GY	Genel Yetenek
İHL	İmam Hatip Lisesi
KE	Katılımcı Ebeveyn
KÖ	Katılımcı Öğretmen
KÜ	Kültürel
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MER	Merkez

MÜ	Müzik
NOR	Normal
ODD	Okul Deneyimi Dersi
OÖ	Okul Öncesi
OÖÖ	Okul Öncesi Öğretmeni
ÖGF	Öğretmen Gözlem Formu
ÖGR	Öğrenci
ÖGR	Öğretim
ÖGRT	Öğretmen
ÖYB	Özel Yetenekli Birey
ÖYÇ	Özel Yetenekli Çocuk
ÖYÖ	Özel Yetenekli Öğrenci
PDR	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü
SAT	Satranç
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
SP	Spor
TDK	Türk Dil Kurumu
YKT	Temel Kabiliyetler Testi
ÜNİ	Üniversite
Y.DİL	Yabancı Dil

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde tezin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Hayatın ilk döneminde edinilen davranışların kalıcı etkileri sebebiyle okul öncesi eğitim çok önem arz eden bir husustur. Kişilerin kapasitesi, kabiliyetleri ve ilgileri ise birbirinden farklılık göstermektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisinde kişinin farklılıklarını gelişim düzeyine göre düzenlemek için bireyi tanıma ve gereksinimleri doğrultusunda eğitim sunulması için gereken hassasiyetin gösterilmesi ise önem arz eden bir diğer konudur. (Yeşilyaprak, 2006:260). Bireyi tanımadaki temel gaye öncelikle bireyin kendisini tanımasına destek olmaktır. Bireyin kendisini tanımasına yardım etme ise ancak kişinin tanınabilmesi amacıyla yürütülen faaliyetler neticesinde gerçekleşebilir. Çocukların bir birey olarak gereksinimleri, ilgileri, gelişimsel özellikleri ve öğrenme yöntemleri birbirinden değişiklik gösterebilir. Eğitim programlarının en önemli amaçlarından birisi de çocukların öğrenme süreçlerinden en verimli bir biçimde faydalanması için onların tanınmasıdır.

Bilimsel yönden konuyu irdelediğimizde bireyi tanıma iş ve işlemleri oldukça zor ve karmaşıktır. Bireyi tanıma iş ve işlemleri için geliştirilen ölçme araçlardan yararlanılması yöntem olarak tek başına yeterli olmayacaktır. Bundan dolayı birçok teknikten aynı zamanda yararlanılması gerekir. Bireyi tanıma faaliyetleri kapsamında kişi tek başına değerlendirilmemelidir. Çocuk çevresi ile değerlendirilmeli ve gerçekleştirilen çalışmalar sistematik ve sürekli olarak yürütülmelidir. Bütün bu hususları göz önünde bulundurularak hassasiyetle gerçekleştirilen bireyi tanıma faaliyetlerinde özel yetenekli çocuğu tüm yönleriyle tanımak oldukça güçtür. İnsanın biyolojik, sosyal ve duygusal bir varlık olarak çok karmaşık bir yapıya sahip olması tüm yönleriyle tanınmasını zorlaştırmaktadır. Erken çocukluk döneminde bireyi tanıma, özellikle özel yetenekli bireyi keşfetme ve eğitimi konusunun kimin tarafından gerçekleştirileceği tartışılmaktadır. (Kuzgun, 2003:70; Denizkan, 2007:170; Heller ve Schofield, 2008).

Burada aileye ve kamuya önemli görevler düşmektedir. Temel eğitimden önce çocukların ilk defa formal olarak yüz yüze karşılaştıkları kurumlar ise okul öncesi kurumlarıdır. Okul öncesi dönemde, bireyi tanıma işi ise öğretmene düşmektedir. Okul öncesi eğitiminde bir takım istisnalar dışında çocuk aynı öğretmenden eğitim almaktadır. Okul öncesi sürecinde çocuk ile öğretmen bütün gün beraber vakit geçirmekte olup çocuğa bireyi tanıma tekniklerini bire bir uygulama olanağına sahiptir. Bireyin en hızlı geliştiği ve farklı evrelerden geçtiği dönem okul öncesi olup çocukla ilgili kayıt altına alınmayan gelişmeler kolaylıkla gözden kaçabilmektedir. Bireyi tanıma ile ilgili öğretmenlerin yürütecekleri çalışmaların fazlalığı eğitimin niteliğine de olumlu etki edecektir. (Kuzgun, 2003:70; Denizkan, 2007:170; Heller ve Schofield, 2008).

Yurt genelinde bazı okullardaki sınıf mevcudunun fazla olması bireyi tanıma tekniklerinden verimli yararlanılmamasına ve öğretmenin çocuğu daha iyi tanınmasını zorlaştırmakta olup hem öğretmenin hem de öğrencinin performansını olumsuz etki etmektedir. Bir bireyi tanımak için birçok unsurun detaylı bilinmesi gerekmektedir. Bu unsurlar şunlardır; yetenekleri, kişisel ve sosyal uyum sorunları, farkına varılmamış gizil güçleri ve yetiştikleri çevrenin etkileri gibi bireyle ilgili bütün gelişimsel özellikler. (İlgar, 2014:269)

Bireyi tanıma ile ilgili yapılan araştırma bulgularından okul öncesi öğretmenlerinin, bireyi tanıma tekniklerini uygulama ve değerlendirmeler konusunda yeterli olmadıkları anlaşılmaktadır. Aktan ve Cömert (2005) gerçekleştirdikleri bir çalışmada öğretmenlerin almak istedikleri hizmetiçi eğitim semineri konuları

incelenmiş olup ilk sırayı bireyi tanıma tekniklerinin aldığı anlaşılmıştır. Taner'in 2005'te gerçekleştirdiği araştırmasında ise öğretmenlerin bireyi tanıma yöntemlerinden gözlem ve görüşme tekniklerini yararlandıklarını, gelişimi ölçen testler ile ilgili fazla görüş ifade edemedikleri ve bireyi tanıma teknikleri ile ilgili detaylı materyal, hizmet içi eğitim talepleri gibi sonuçlara ulaşılması da Aktan ve Cömert'i (2005) desteklemektedir.

Bireyi tanıma hizmetleri çerçevesinde erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuğun tanınması ve gereksinimleri doğrultusunda eğitim olanaklarına kavuşması gerekmektedir. Bu konuda öğrencinin keşfedilmesine ilişkin daha önce değinildiği üzere çocukların doğdukları günden temel eğitime başladıkları güne kadar, ilk olarak yüz yüze karşılaştıkları eğitim öğretim ortamı okul öncesi kurumlarıdır.

Erken çocukluk çağındaki özel yetenekli çocukların keşfedilmesinde, yönlendirilmesinde ve eğitimlerinde okul öncesi öğretmenlerine büyük iş düşmektedir. Burada en önemli unsur ise öğretmen ve veli farkındalığıdır. Farkındalık, fark etmek, keşfetmek ve tanılamak ise bu işin ön basamağı olup belki bundan sonraki süreç en zorlu kısım olmaktadır. Çünkü tanılanan özel yetenekli bireyin gereksinimleri doğrultusunda keşfedilmesi ve eğitilmesi yönelik çalışmalarının sürdürülmesi gerekmektedir. (Lehwald 1986'dan aktaran, Heller ve Schofield, 2008).

Güler (2012) göre ailelerin kendilerine özgü çocuk yetiştirme tutumları, çocukları farklı şekillerde etkilemektedir. Ailelerin tutumlarının çocuğun kişilik gelişimi, zihin ve dil gelişimi, fizik ve psiko-motor gelişimi, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir. Çocuğun gelişim özelliklerinin iyi bilinmesi, çocuğun davranışları karşısında hangi tutumun daha olumlu sonuçlar doğuracağını belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Ailelerin çocuklarının gelişim düzeylerini bilmemeleri, gelişimlerini nasıl destekleyebileceklerini ve ne yapmaları gerektiğini belirleyememelerine sebep olmaktadır (İpek, 2019;38)

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin ailelerinin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi önem arz etmektedir. Normal çocukların eğitiminde bile ebeveyn rolü veya okul-aile işbirliği önemli bir yer tutarken bilhassa özel yetenekli çocukların eğitiminde çok daha önemlidir. Erken çocukluk döneminde ailelerin bilgi, yardım ve eğitim alabilecekleri kişi öncelikle okul öncesi öğretmenidir. Bütün bu bilgileri göz önünde bulundurduğumuzda ise bireyi tanıma ve gereksinimleri doğrultusunda eğitim almaları konusunda ebeveyn ve okul öncesi öğretmenlerinin algı ve görüşleri önem

kazanır. Bu çalışmada özel yetenekli bireylerin ebeveynleri ile okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve eğitime ilişkin öz yeterlilik farkındalığına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitime ilişkin ebeveyn ve okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterliliğe ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özellikleri ve keşfedilmesi konusunda katılımcı görüşleri nelerdir?
2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun eğitime ilişkin katılımcı görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenin tanıma ve eğitim verme yeterliliği hakkında katılımcı görüşleri nelerdir?
4. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun keşfedilmesi ve eğitimi hususunda katılımcıların beklenti ve önerileri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bütün insanlar bir birey olarak birbirinden farklılık göstermektedir. İnsanın eğitiminde ise bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulması gereken önemli bir konudur. Toplumdaki bireyler birbirinden değişik ilgiye, zihinsel kapasiteye, yeteneğe, öğrenme yöntemlerine, önbilgilere ve değişik güdülenme motiflerine sahiptirler. Bir bireyin dünyaya geldikten sonra onu şekillendiren, hayat koşullarını edindiren formal eğitim dışında eğitim kurumu gibi görev üstlenen ailedir. Eğitim ve öğretimin değeri ve önemi ise bireysel farklılıkları dikkate alınması ile ilgi, yetenek ve zekâ alanlarına yönelik eğitim etkinliklerinin bireyin erişimine açılmasıyla anlaşılabilir (Çelikkaya, 1997;5).

Özel yetenekli öğrencilerin eğitim hayatlarında doğru bir şekilde tanınması, değerlendirilmesi ve uygun eğitim ortamı oluşturulması öğrenme deneyimleri açısından önemlidir. Zira üstün yetenekli çocuklardan bir tanesinin eğitim kapsamı dışında kalması hem ülke hem de insanlık için büyük bir kayıp olarak görülmektedir. Toplumsal

ilerlemeyi sağlayacak özel yetenekli çocukların eğitim süreci içinde öğretmen bakış açısı ile değerlendirilmesi tanılama, değerlendirme ve uygun öğrenme ortamı hazırlama konusunda ipuçları verecektir (Şener ve Gündüzalp, 2019;103).

Bir çocuğun aileden aldığı informal eğitimden sonra karşı karşıya kaldığı ilk formal eğitim ve yaşam ortamı okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi öğretmenleri ise çocuğun anne ve babasından sonra onu dışarıdan en yakın gözlemleyen konumundadır. Doğru değerlendirmelerde bazen dışarıdan yapılan tarafsız gözlemler daha sağlıklı olmaktadır. Bu konuda okul öncesi öğretmenleri tarafından erken çocukluk döneminde bireyin tanınması, izlenmesi ve değerlendirmesi önem arz etmektedir.

Ülkelerin en önemli gücü ise insan gücüdür. Okul öncesi çocuklarının erken çocukluk döneminde keşfedilmesi ve doğru yönlendirilmesi bireyin kendi, aile, öğretmen, okul, ekonomi, çevre ve ülke gibi farklı faktörlerin hedefleri açısından örtüşen noktadır. Okul öncesi çocuğunun erken dönemde doğru yönlendirilmesi değinilen faktörlere olumlu katkı sağlayacaktır. Erken çocukluk döneminde gerek özel yetenekli öğrencilerin gerek ise zihinsel veya bedensel yetersizliği olan öğrencilerin veya resim, müzik, spor ve sanatsal alanda özel yetenekli öğrencilerin tespiti, çocuklara ve ailelerine sunulan uzman destekli eğitim hizmetlerinin verilmesine olanak tanıyacaktır.

Bu tez çalışmasında, özel yetenekli birey olarak resmi tanı almış öğrencilerin ebeveynlerinin görüşleri ile Malatya İlinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin, erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve eğitimine ilişkin öz yeterlilik farkındalığına yönelik görüşlerinin incelenmesi yapılmıştır. Çalışma ile erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından benzerlikler ve farklılıklar ortaya konularak okul öncesi eğitiminde bireyi tanımada ve eğitimine yönelik yaşanan sorunları saptamak, sorunların nedenlerini ortaya çıkararak çözüm yolları ve öneriler üretilmesine yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Bu araştırma özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde tanınmasına ve eğitimine ilişkin kamu, ebeveyn, öğretmen, okul ve yükseköğretim gibi paydaşlara farkındalık kazandıracaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Tez çalışması kapsamında yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmeler esnasında özel yetenekli bireylerin ebeveynleri görüşlerini içtenlikle ve samimi olarak sunmuşlardır.

2. Tez çalışması kapsamında yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmeler esnasında okul öncesi öğretmenleri görüşlerini içtenlikle ve samimi olarak sunmuşlardır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

2019-2020 Eğitim ve Öğretim yılında Malatya Bilim Sanat Merkezi Müdürlüğüne (BİLSEM) kayıtlı, RAM tarafından resmi tanılanma çerçevesinde özel yetenekli birey olarak tanı almış 30 çocuğun ebeveyni ile Malatya ilinin Yeşilyurt ve Battalgazi ilçesindeki resmi anaokullarında görev yapan 32 okul öncesi öğretmeni ile sınırlıdır. Çocukların yaş aralığı 7 ile 15 arasında olup altı çocuk 7, altı çocuk 8, altı çocuk 9 yaş, altı çocuk 10 yaş, bir çocuk 12 yaş, üç çocuk 13 yaş, bir çocuk 14 yaş ve bir çocuk 15 yaşındadır. Çocukların yaş ortalaması 9,47'dir.

1.7. Tanımlar

Çocuğu tanıma: Bir bireyde en hızlı gelişim 0-10 yaşları arasında görülmektedir. Okul öncesi çoğunun zihinsel, bedensel, psikolojik, sağlık, sosyal ve sanatsal açıdan değerlendirilmesi, izlenmesi ve yönlendirilmesidir (Özgüven,1998;59).

Okul öncesi öğretmeni: Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları 20/02/2014 tarih ve 9 sayılı kurul kararı doğrultusunda Üniversitelerin Okul Öncesi öğretmenliği bilim dalı lisans mezunu olup resmi/özel okullarda görev yapan öğretmenlerdir (MEB-Tebliğler Dergisi, 2014;25).

Özel yetenekli birey: BİLSEM tanılama süreci veya Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından tanılan özel yetenekli öğrencilerdir (MEB-Bilsem Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2019).

Özel yetenekli bireylerin ebeveynleri: BİLSEM tanılama süreci kapsamında veya Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından tanılan özel yetenekli bireylerin anne veya babasıdır.

Öz yeterlilik: Bandura'ya göre öz yeterlilik şu şekilde tanımlanmaktadır; Kişinin belirli bir başarıyı sergilemesi için ihtiyaç duyulan faaliyetleri planlayarak başarılı bir şekilde gerçekleştirme yetisine yönelik kendine ilişkin kanaatidir (Lee, 2005;490). Bir

başka anlatımla daha genel manada ifadeyle, öz yeterlilik kişinin gerçekleştirebildiklerine ilişkin sahip olduğu kanısıdır.



BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde zekâ tanımı, özel yetenekli birey, bireysel zekâ testleri ve ölçme araçları ile yurt içi ve dışında bireyi tanıma ve zekâ kavramına ilişkin yapılan çalışmalardan oluşan teorik bilgiler verilmiştir.

2.1. Zekâ Tanımı

1921 senesinde Journal of Educational Psychology/Eğitim Psikolojisi dergisinin 14 psikolog ile yaptığı bir çalışmada psikologlardan zekâ kavramını tanımlamaları istenmiş olup ulaşılan yanıtlar doğrultusunda olarak iki tema üzerine yoğunlaşmıştır. Gün yüzüne çıkan temalar şu şekildedir; Zekânın deneyimler sonucunda ulaşma kapasitesi ve çevreye adaptasyon sürecini içerdiği yönündedir. Bahsi geçen araştırmadan tam altmış beş yıl geçtikten sonra 1986 senesinde Sternberg ve Detterman benzer bir araştırmayı yirmi dört psikolog ile gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada ise psikologlar zekâyı, tecrübeler yoluyla öğrenme ve çevreye adaptasyon süreci olarak ifade etmişlerdir. Yalnız söz konusu tanımı, metabilişselliğin öneminin altını çizerek bireyin kendi düşünme sürecini anlama ve öz denetim etme özelliklerini önemle belirterek zenginleştirmişlerdir (Sternberg ve Detterman, 1986). Çağdaş araştırmacılar ise zekâyı değinilen tanımının yanı sıra zekâ kavramının açıklarken içinde bulunan kültürel unsurların önemini belirterek, herhangi bir kültürel dünyada zekâ olarak ifade edilen bir hususun bir farklı kültürel dünyada anlamsız olarak nitelendirilebileceği üzerine durmuşlardır (Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010).

Zekâ kavramı İngiliz dilimize intelligence olarak ifade edilmektedir. Bilim Sanat Terimleri Sözlüğü (BSTS) 1974 şu şekilde tanımlanmaktadır;

1. Olayları birbirinden ayrı olarak yorumlaya bilme, ortaya çıkan yeni durumlara başarılı bir şekilde uyum sağlama, hareket ve tavırları belirli görüş veya düşünce çevresinde derleme yapabilme yeteneği.

2. Kavrama, öğrenme, tahayyül etme, çağrışım yapma, yargıda bulunma, soyutlama, genelleme gibi bir dizi zihinsel işlevlerin tamamına verilen isimdir (BSTS Eğitim Sanat Terimleri Sözlüğü, 1974).

Zekâ lisanımızda Türk Dil Kurumuz 2015 (TDK) tarafından ise şu şekilde ifade edilmektedir; İnsanın düşünmesi, nesnel gerçekleri algılama, akıl yürütmesi, yargılaması ve netice elde etme kapasitelerinin tamamı.

2.2. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Tanımı

Üstün yetenek ve üstün zekâ tanımlamaları incelendiğinde tarihsel tanımlamalardan günümüz tanımları yönünde bir dönüşümün olduğu görülmektedir. Üstün yetenek ve üstün zekâ 19. yüzyıldan bu yana zekâ terimi ve zekâ testleri ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Uygulanan zekâ testleri neticesinde zekâ alanı daima IQ değeri 130 ve üzeri bulunan kişiler üstün yetenekli olarak belirtilmişlerdir. Ancak zekâ testi uygulamalarında sayısal ve sözel zekâ kısımlarının değerlendirilmesi üstün yeteneği saptamada yetersiz kaldığı ve yeni tanımlama yöntemlerine ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. (Pfeiffer, 2008; Levent, 2013; Sak, 2010; Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010).

20. yüzyılın ilk dönemlerinde üstün zekâ yoğunluklu olarak akademik özellikleri içeren testlerden yüksek skora ulaşma olarak belirtilmekteydi. Dolayısıyla üstün zekâ kavramı neredeyse deha kavramı ile benzer anlamda kullanılmaktaydı. Fakat 21. Yüzyıldan itibaren yeni karşılaşılan bir olguda problem çözme yetesi, liderlik, isteklendirme, beceri yaratıcılık gibi terimlerin katılmasıyla üstün zekâ kavramı yerine yavaş yavaş daha kapsayıcı olan üstün yetenek kavramına geçilmiştir (Pfeiffer, 2008; Levent, 2013; Sak, 2010; Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010).

Üstün zekâyâ ilişkin ortaya atılan kuramları inceleyen ve derleyen Subotnik, Olszewski-Kubilius ve Worrell (2011) tarafından 1972 Marland raporu esas alınarak üstün zekâ ve yeteneğine yönelik şu tanıma yapılmıştır;

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar, yetkin insanlar tarafından profesyonel bir şekilde tanılanmış ve herhangi bir performans alanında üst düzey kapasiteye sahip olan bireylerdir. Bu çocuklar, normal sınıflarda verilen eğitimden farklı bir eğitime gereksinim duyarlar ve ancak farklılaştırılmış bir eğitimle kendilerine ve topluma katkıda bulunabilirler. Bu çocuklar genel zihinsel, özel akademik, yaratıcı-üretken, liderlik, sanat veya psikomotor alanlardan en az birinde

olağanüstü potansiyel yeteneğe sahip olan veya bu alanlardan en az birinde olağanüstü başarı gösteren çocuklardır (Kaya, 2015:60).

Söz konusu Subotnik, Olszewski-Kubilius ve Worrell (2011) tarafından gerçekleştirilen derleme çalışmasında Marland'ın raporunun yanı sıra üstün zekâ tanımının daha geniş kitlelerce kabul gören bir başka tanımını 1991 yılında yapan Columbus Grup'un tanımı ise şu şekildedir;

Üstün zekâlı bireyler, akranlarına göre daha ileri bilişsel yeteneklere ve daha yüksek yoğunluğa sahip olan ve bu özelliklerin niteliksel olarak akranlarından farklı içsel deneyimler ve farkındalıklar doğurduğu, eş zamanlı olmayan bir gelişim örüntüsü sergileyen bireylerdir. Bu eşzamanlı olmayan gelişim, bilişsel kapasite ile birlikte artmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle üstün zekâlı bireyler daha hassas olabilmektedirler. Ayrıca uygun bir şekilde gelişimlerinin sağlanması için bu bireylere yönelik ebeveynlik, öğretim ve rehberlik konularında değişiklikler gerekmektedir. (Kaya, 2015:60)

2.3. Üstün Zekâ Teorileri

2.3.1. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Zekâ Teorisi

Sternberg and Zhang (1995) geliştirdikleri Pentagonal (Beşgen) teorisine göre zekâ seviyesinin yorumlanması için ölçütlerin olması gerektiği savını ortaya atmışlardır. Bu teoriye göre kişinin üstün zekâlı olarak tanımlanabilmesi için beş ölçütü yerine getirmesi gerekmektedir. Bu ölçütler şunlardır; olağanüstülük, üretkenlik enderlik, kanıt ve değerdir (bkz. Şekil 1).



Şekil 1. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Zekâ Teorisi (Sternberg ve Zhang, 1995)

2.3.1.1. Olağanüstülük

Söz konusu kriter kişinin akranlarına göre mental fonksiyonlarda bir ya da birden fazla düzlemde ileri yönde çok daha farklı olmasını ifade eder. Kişinin bir grup ile karşılaştırmasıyla yorum yapılması sağlanabilmesine olanak tanır. Yalnız bir özelliğin karşılaştırılması yapılırken bireylerin deneyim ve yaş benzeri etmenlerin aynı olması gerekir. Birey kendi yaşıt gruplarla karşılaştırılmadığında ise olmadığı halde üstün yetenekli veya daha iyi olduğu halde yaşıtlarına göre geri olarak belirlenebilir.

Bireylerin bir konudaki yeteneklerinin karşılaştırılması yapılırken kişinin o konu ile ilgili alandaki çalışma süreleri ve eğitilmeleri de göz ardı edilmemelidir. Olağanüstü olarak kabul gören seviyenin ne olduğu da göreceli bir olgudur. Çünkü bazı gruplara göre ortalama olarak görülen bir durum diğer bir gruba göre ise çok üstün olarak görülebilir (Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010; Sternberg ve Zhang, 1995; Sak, 2014).

2.3.1.2. Enderlik

Teoriye göre gruptaki bir kişide görülen bir yeteneğin grupta nadiren görülen yeteneklerden biri olması da üstün zekânın bir kriteridir. Bir toplumda oldukça rastlanan

bir farklılık her ne kadar birey için bir alandaki yeteneği olsa da bu farklılık üstün yetenek olarak kabul görmemektedir. Çünkü söz konusu teoriye göre bir alanda çok iyi olmak üstün yetenek olarak kabul görmek için yeterli değildir. Bahsi geçen yeteneğe toplumda yoğunlukla değil ender olarak rastlanılmalıdır. Ayrıca bu yeteneğe tesadüf etme oranı gruptan gruba veya toplumdan topluma veya farklılık göstermektedir. Bir başka ifadeyle bir bireyin bir konudaki yetenek seviyesinin yüksek olmasından dolayı kişinin üstün yetenekli olarak nitelendirilebilmesi bireyin içinde bulunduğu sınıf veya gruba bağlıdır (Sternberg ve Zhang, 1995).

2.3.1.3. Üretkenlik

Teoriye göre kişinin üstün zekâlı olarak kabul görebilmesi için yüksek seviyede yetenek sergilediği alanın üretkenliğe açık olması gerekir. Tek başına standart test uygulamalarından elde edilen yüksek skorların zekânın bir göstergesi olarak kabul görmeyeceğini öne süren bazı kuramcılar bulunmaktadır. Çünkü buradan elde ettikleri iyi bir puanın var olan potansiyellerinin üretime dönüştüğünün anlamına gelmez. Bazı kuramcılar ise bu duruma karşıt görüş olarak ölçümlenen zekâ skorunun zaten var olan üretme kapasitesini gösterdiğinden dolayı söz konusu skorun üstün zekâ tanısı almaya yeteceğini ileri sürmektedirler (Sternberg ve Zhang, 1995).

Yetişkin ve çocuklar için üretkenliğin ölçülmesi ise farklılık arz etmektedir. Çocukların yaşları göz önünde bulundurulduğunda üretkenlik konusunda herhangi bir birikime sahip olmadıkları düşünülmektedir. Üretkenliğin birikimle gerçekleşen bir olgu olduğu çerçevesinde konunun ele alınmasıyla küçük yaşlardaki bireylerin var olan potansiyellerini daha üretime geçirme birikimleri bulunmamaktadır. Bundan dolayı tek başına üretme potansiyellerinin ölçülmesinin üstün yetenek olarak kabul görmesinden bahsedebiliriz. Erişkinlerde ise üretebilme birikiminin olması sebebiyle üretkenliğin ölçülmesinde tek başına var olan potansiyelin tespit edilmesi yeterli görülmemektedir (Sternberg ve Zhang, 1995).

Küçük yaştaki bir bireyin üstün yetenekli ve üstün zekâlı olarak tespit edilmesi için bir konuda olağanüstü başarıyı sergilemesi gerektiğini ifade edebiliriz. Söz konusu sergilenen performans herhangi bir zekâ testi uygulamasında ya da etkinliği ürüne çevirmekle de gerçekleşebilir (Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010; Sternberg ve Zhang, 1995; Sak, 2014).

2.3.1.4. Kanıt

Ölçüt olarak tespit edilen olağanüstülük, üretkenlik ve enderlik ölçütlerinin tümünün yerine getirilmesine rağmen çocuklar üstün yetenekli olarak bu kuramda kabul görmeyebilir. Çünkü kişilerin belirli alanlarda iyi başarımların sergilemesinin üstün yetenek olarak ileri sürülmesi için yetmez. Bireysel, grup zekâ ve standartlaştırılmış özel yetenek testi uygulamalarında var olan potansiyelini sergilemeyen çocukların üstün yetenekli veya üstün zekâlı olarak tanı alması imkân dâhilinde görülmemektedir. Bu kapsamda kanıt için yeteneklerin belirlenmesinde kullanılan ölçeklerin güvenilir ve geçerli olması beklenmektedir (Sternberg ve Zhang, 1995).

2.3.1.5. Değer

Beşgen Zekâ Teorisine göre üstün zekâ türlerine verilen değer toplumlara göre ve hatta alt kültürlerle göre farklılık gösterebilmektedir. Üstün yetenek veya zekâ kimliği toplum tarafından verilen bir kimlik olması sebebiyle bir kişinin üstün yetenekli olarak kabul görmesi için olağanüstü yetenek sergilediği alanın toplum tarafından değer verilen bir alan olması gerekmektedir. Bundan dolayı değer verilmeyen yeteneklere olağanüstü seviyede sahip olsalar bile bu bireylerin üstün yetenekli birey olarak tanımlanması mümkün değildir (Sternberg ve Zhang, 1995).

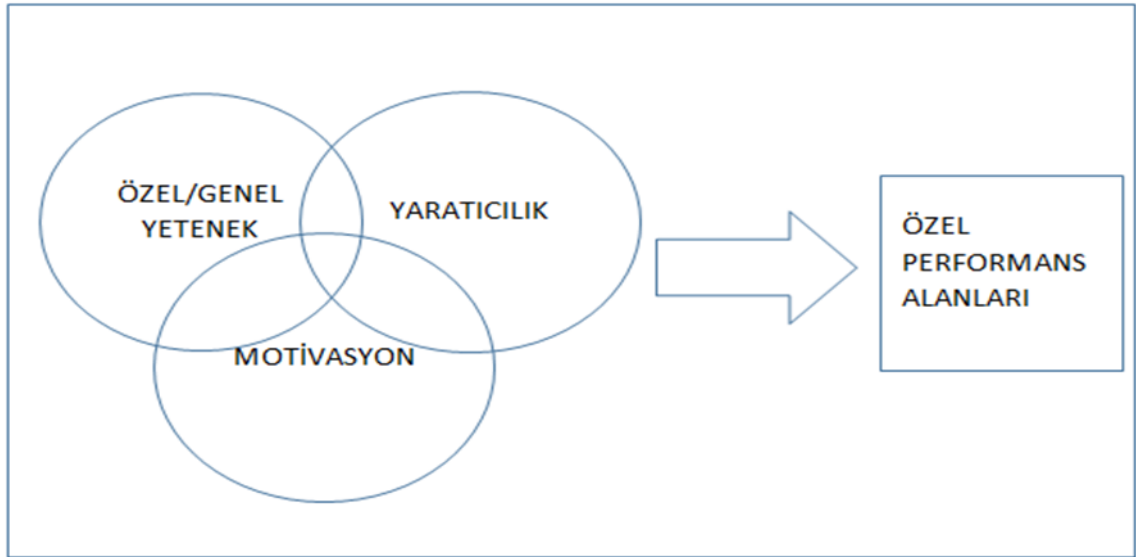
Beşgen zekâ teorisine göre üstün zekâyı oluşturan örüntüler çok değişkenlik gösterdiğinden üstün zekâyı tespit etmenin tek bir yöntemi olduğundan bahsedilemez. Belli bir alanda önemli bir yetenek olarak görülen ve ölçülmesi istenen bir özellik başka bir alan için önemsiz sayılabilir. Dolayısıyla bir alanda üstün zekâlı veya yetenekli bireyler tespit edilirken olağanüstü yetenek sergilediği alana göre ölçme enstrümanlarından yararlanılmalıdır (Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010; Sternberg ve Zhang, 1995; Sak, 2014).

2.3.2. Renzulli'nin Üç Halka Teorisi

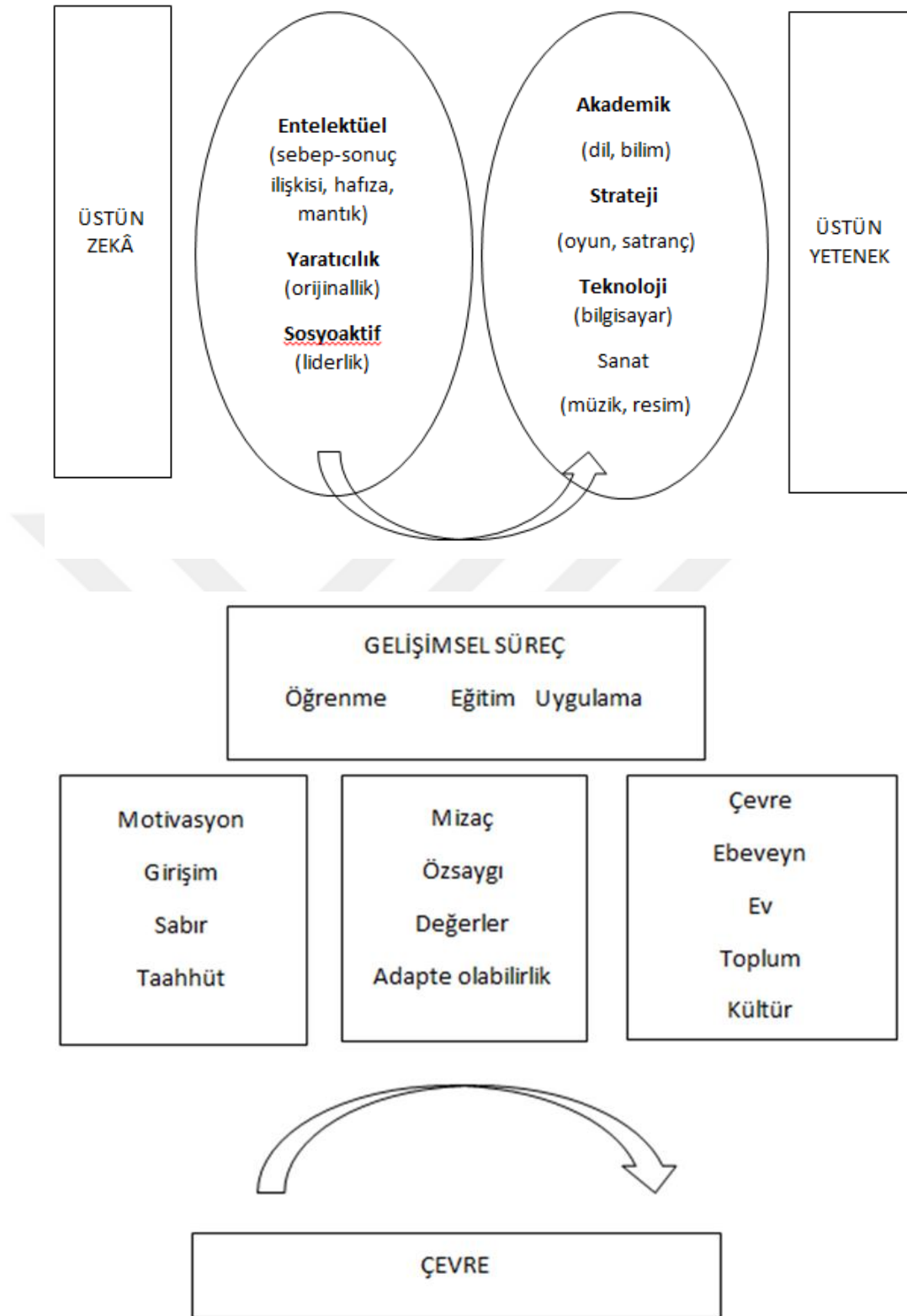
Bu teoriye göre üstün zekâ üç ayrı etmenin etkileşimi neticesinde ortaya çıkar. Bu etmenler ortalama üstü spesifik veya genel yetenek, güdülenme ve yaratıcı yetenektir. Bu etmenlerin belli bir değer miktarının altında seyretmesi veya olmaması üstün zekâ tanımıyla çelişki oluşturur. Ancak Renzulli (1978)'ye göre üstün yetenekli olarak tanımlanabilmek için söz konusu üç alanının üçünde de çok yüksek potansiyele sahip olmaya gerek

yoktur. Alanyazına göre genel olarak toplumların % 2 ile 3'nün üstün zekâlı veya yetenekli olduğu bilinmektedir. Ancak bu teoriye göre özel veya genel yetenek alanında grubun %15-20'lik dilimine giren bireyler üstün zekâlı olarak kabul görür.

Dünyaya ve toplumlara önemli faydalar sağlamış bilim insanları incelendiğinde bu fertlerin genel olarak akademik başarılarının çok yüksek olmadığı fakat zekâ düzeylerinin ortalamanın biraz üzerinde seyrettiği görülmektedir. Üç halka teorisinin dayandığı en önemli hususlardan biri de bu olgudur. Üç halka teorisinde belirtildiği gibi söz konusu bireylerin başarıyı elde etmesini sağlayan bir alanda yeterli veya normalin bir miktar üstünde yetenek sergilemesi ve yaratıcı özelliklere sahip olup yeterli derecede güdülenmesidir. Ayrıca bu bireyler de üslendikleri bir misyonu doğru bir biçimde nihayetlendirme, sorumluluk gibi hususiyetlerinde yüksek olduğu gözlenmektedir (Renzulli, 1978; 1999, 2002; Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010; Sak, 2014)



Şekil 2. Renzulli'nin Üç Halka Teorisi (Renzuli, 1978)



Şekil 3. Gagne'nin üstün zekâ ve yetenek modeli (City of Edinburgh Council, 2001'dan akt. MacIntyre, 2008)

2.4. Bireyi Tanıma

Bireylerin dünyaya geldiğinden temel eğitim olarak okula başladığı süreye kadar olan, sıfır ile altı yaş arasındaki dönem, okul öncesi eğitim olarak kabul edilmektedir. Okul öncesi bireylerin ileri yaşantılarında çok önemli bir yer tutan psikomotor, bedensel, zihinsel, toplumsal, duygusal ve konuşma ile ilgili gelişimin önemli oranda edinildiği dönemdir. Bireyin kişiliğinin oluştuğu bu döneme erken çocukluk çağı yâda erken çocukluk dönemi de denir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2003;152).

Bireylere ilişkin bütün çalışmalarının zeminde bireyi tanıma süreci yatmaktadır. Bireyin tam manasıyla tanınması ise kişinin kimliğini ve bıraktığı izlenimine yönelik özelliklerin yanı sıra bireysel, davranışsal, biyolojik, toplumsal özelliklerinin ve ihtiyaçlarının fark edilmesidir. Bireyi tanımak için kişi ile ilgili bilgileri edinmek ve edinilen bilgileri mantıklı bir şekilde çözümlemek, yorumlamak ve değerlendirmeye yönelik belirli derleme yapılmalıdır (Özgüven, 1998;55). Bireyi tanımak kavramı ile anlatılmak istenen; genellikle bireyin davranışlarının altında yatan nedenleri fark etmek, anlamak ve geri bildirimde bulunarak bireyin gizil güçlerini fark etmesine yardımcı olmaktır.

Bireyler birçok özellikleri yönünden birbirlerinden farklılaşırlar. İnsanlar arasındaki farklılıklar ise her bireyin bir diğer bireyden farklı özelliklere sahip olarak doğması ve değişik ortamlarda bulunmalarından dolayı gerçekleşir. Bireyin başarımlarını gösterememesi, toplumsal adaptasyon sorunları ve ilgisizlik vb. problemlerin çözümlenmesinde destek olunabilmesi için öncelikle kişinin güçsüz ve kuvvetli taraflarının, tutum, ilgi ve değer çıkarımlarının büyüdüğü ortamın olumlu ve engelleyici etkilerinin detaylı olarak bilinmesine bağlıdır. Ayrıca bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitsel programlar tercih etmesine yardımcı olmada bireyin tüm yönleriyle bilinmesi gerekmektedir.

Kişisel değişimin genişliğini vurgulayan universal bir çıkarım ise birey sayısı âdetince kişiliğin var olduğudur. Bir insanın kişiliği bol miktardaki kişisel ve değişik niteliklerden oluşan kompleks ve enerjik bir yapıdır. İnsanların birbirinden farklılaşması ise genetik olarak değişik niteliklerle dünyaya gelmeleri, diğer insanlardan değişik ortam ve şartlarda yaşamlarını sürdürmelerinden dolayı ileri gelmektedir. Okullarda toplumun farklı çevrelerinden gelen değişik türde alışkanlık kazanmış ve davranışlar sergileyen öğrenciler bulunur (Can, 2002;145, Aktepe, 2005;16).

İnsan, devamlı ilerleme ve dönüşüm içinde var olan canlıdır. Kişiler benzersiz ve kendine has özelliktedir (Erol, 2002;15). Bireyin gelişme süreçlerinde karşılaştığı sorunların çözümü için kişinin, güçlü ve zayıf yönlerini bir bütün olarak fark edebilmek, bireyin farklı yönleri hakkında bilgi edinilmek gerekmektedir (Özgüven, 2002;43). Birey hakkında her hangi bir karar verilmesi gerektiğinde ise verilerinin toplanması, birey hakkında planlanma yapılması, onun sorunlarına uygun destek ve iyileştirici hizmetlerin kararlaştırılması ve kişinin belirli konularda ilerideki başarılarına ilişkin yordamda bulunulması da bireyi tanımanın başlıca diğer hedefleri arasında yer almaktadır. Bireyi tanıyarak elde edilen bulguların kişiyle paylaşılması kişinin kendisini rasyonel şekilde tanımasına da yardımcı olacaktır (Yeşilyaprak, 2002;243). Bireyi tanımak için birey ile ilgili bilgileri edinmek ve edinilen bulguları değerlendirerek anlamlandırmak gerekmektedir (Özgüven, 2002;44).

2.4.1. Bireyi tanıma önemsenmesi gereken hususlar

Bireyi tanıma çalışmaları ile ilgili aşağıda belirtilen ilkelerin göz önünde bulundurulması gereklidir:

1. Bireyi tanımanın esas amacı, onun kendisini tanımasına yardımcı olmaktır.
2. Okullarda tanıma hizmetleri tüm öğrencilere yönelik olmalıdır.
3. Öğrenciyi tanıma hizmetleri, mutlaka takım halinde birlikte çalışmayla sağlanmalıdır.
4. Öğrencileri tanıma hizmeti sürekli olmalıdır.
5. Tanıma hizmetleri ile bireyler hakkında toplanan bilgiler geçerli ve güvenilir olmalıdır.
6. Bireyi tanıma hizmetlerinde kullanılan psikolojik ölçme araçlarından elde edilen sonuçları birlikte değerlendirmek gereklidir.
7. Okullarda, öğrenciler hakkında toplanan özel ve gizli olmayan bilgilerden öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin, yöneticilerin ve hatta velilerin de yararlanılması sağlanmalıdır.
8. Tanıma hizmetlerinde, bireylerin bütün yönleri ile tanınması bir ilke olarak benimsenmelidir (Özgüven, 2002;292).

Bireyin tanıma ancak onun kişilik özelliklerini fark etmek ile gerçekleşebilir. Kişilik çok geniş bir terim olup; kişinin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve arzularının tüm özelliklerini, duygularını, içsel isteklerini, alışkanlıklarını ve davranış biçimini içine alır.

Söz konusu özellikleri aşağıda belirtilen şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Doğuştan getirdiği kalıtsal özellikler,
- ✓ Yetiştirdiği sosyal ortamdan kazandığı özellikler,
- ✓ Bireyin içinde bulunduğu kültüre özgü ortak görgü ve değerler,
- ✓ Bireyin yalnız kendine özgü olan bireysel görgü ve değerler şeklinde alt başlıklara ayrılabilir (Yeşilyaprak, 2006;269).

2.4.2. Bireyi tanıma tekniklerini kullanırken karşılaşılan zorluklar

Bireylerle ilgili hakiki ve sahici bilgilerin toplanması bireylerin tanınmasının en önemli şartlarından birisidir. Birey hakkında bilgi toplanırken kullanılan yöntem, teknik, veri toplama aracı ve konuyu ele alma biçimlerinin sınırlı tarafları yanında genel olarak bireyi tanımak ile ilgili bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Kendisi üzerine bilgi toplanan kişinin kendini takdim ve verdiği bilgiler içten ve gerçekçi olmaması, doğru bilgileri vermemesi, bireyi tanımayı zorlaştırmaktadır. Bireyi tanıma konusunda bir diğer sorun ise uygulamalar esnasında bireyi tanıma ve bilgi toplama tekniğinin türüne bağlı olarak gösterilmesi gereken titizliğin ve özenin muhataplarca ve bilhassa uygulayıcı kişi tarafından tam manasıyla sergilenememesidir (Özgüven, 2002;55).

Bireyi tanıma tekniklerini uygulayan kişinin nesnel olabilmesi oldukça önem arz eden bir husustur. Bir diğer husus da bilginin toplanacağı kaynak kişinin yeteri kadar, motive edilip edilememiş olmasıdır. Ölçme aracın ne olduğu, ne işe yaradığını bilmeyen birey kendisine yöneltilen sorulara yanıt vermek istemeyecektir. Böyle bir durum ise değerlendirmenin geçerliliğini düşürebilmektedir. Dolayısıyla, önce motive etme sonra uygulama prensibine uyulmalıdır. Tüm bu hususlar, bireyi tanımada karşı karşıya kalınan problemlerin yelpazesini sunmakta ve zorluklarını vurgulamaktadır (Ufuk, 1998;21).

Bireyi tanıma kapsamında uygulanan tekniklerinin yoğun ve gereğinden fazla kullanılması, test uygulamalarının genellikle sorgulanmasına yol açmıştır. Bundan dolayı ne kadar, nasıl, testlerde hangi özellikler olmalı ve kimler tarafından uygulanmalı gibi ifadeler testlerin kullanım amacını, niteliği ve uygulanması ile ilgili etik şartların sorgulanıp tespit edilmesine yardımcı olmuştur. Testlerin maksadının dışında kullanımı aşağıdaki maddeler halinde belirtilen durumlarda ortaya çıkabilir:

1. Bu alanda yetişmemiş kişilerce kullanılması,
2. Testlerin geliştirilme amacının dışında kullanılması,

3. Testler farklı dillere çevrildiğinde o kültüre uyarlamasının yapılmamış olması,
4. Test sonuçlarının bireye ve ailesine uygun biçimde ifade edilmemesi
5. Normal popülasyon için geliştirilmiş olan testlerin farklı özellikteki popülasyon için (örn; engelliler, özel gruplar) kullanılması, (Yeşilyaprak, 2006;281).

2.5. Okul Öncesi Dönem Çocuklarını Tanımanın Önemi

Günümüz çağı eğitim modellemelerinde öğrencilerin; fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişim alanlarında bir bütün olarak ilerlemesinin sağlanması hedeflenmektedir. Söz konusu hedefi gerçekleştirmek için, her öğrenci için farklı özelliklerine, gelişim alanlarına, yeterliliklerine veya yetersizliklerine ilişkin doğru ve yeterli bilgiler toplanmalıdır. Bu minvalde bireyi tanıma çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Dünyaya gelen çocuklar arasında gelişime baktığımızda akranları ile bir takım benzer özellikler gösterebilirler ancak okul öncesi dönem çocukları ise gelişim ve öğrenme hızı, yetenek, ilgi ve olaylara yaklaşım biçimi bakımından birbirlerinden farklılaşırlar. Her bir çocuğun içinde yaşadığı aile çevresindeki tecrübeleri ile aileden getirdiği genetik özellikleri farklıdır. Çocuğun içinde bulunduğu aile, yaşadığı sosyal ortam ve gittiği okul onun çevresini oluşturur. Bu çevrede çocuğun diğer akranlarından ayırt eden özelliklerin beslenip zenginleştirildiği gibi ya da ket vurulup köreltildiği ortamlar olabilir. Dolayısıyla çocuğun çevresinin de onu tanınması oldukça önem arz etmektedir. (Yaşar, 2000;11, Türküm, 2002;170).

Çocuğu tanıma, okul programlarının geliştirilmesinde en öncelikli adım olarak ele alınmalıdır. Bu anlamda çocuğu tanımak ve değerlendirmek eğitim programının en önemli unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Çocuğu tanıyabilmek için yararlanılan enstrümanlar her ne olursa olsun her birinin benzer özellikleri fark edilebilir olması gerekmektedir. Başka bir deyişle çocuğu tanıma ve değerlendirme süreci çocuğa ait verilerin çeşitli araçlar ile sistematik olarak elde edilmesi, kayıt altına alınması ve bu veri tabanı ile çocuk hakkında yorum yapılabilir hale gelmesi demektir. Bundan dolayı her çocuğun ayrı bir birey olduğu tasavvur edilerek ve bireysel farklılıklarda gözetilerek çocuğun gereksinimleri doğrultusunda ona göre eğitim programı planlamaları yapılmalıdır (Yaşar, 2000;24).

2.5.1 Okul öncesi dönem çocuklarını tanımada, öğretmenlerin izlemesi gereken temel ilkeler

Aynı yaşta olan çocuklar bile birbirinden farklı olabilir, çünkü her ne kadar aynı yaşın kritik özelliklerini taşımakla beraber bireysel farklılıklar çerçevesinde onları birbirinden ayıran, onları özel yapan birçok farklılıklar vardır. Bundan dolayı çocukları tanıma sürecinde onların bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak öğrenci merkezli çok yönlü tanıma teknik ve enstrümanlarının kullanılması gerekmektedir.

Okul öncesi dönem öğretmenlerinin öğrencilerini tanımada izlemesi gereken bazı temel ilkeler şöyle sıralanabilir (Taner, 2005;16-17):

1. Gelişim bir süreçtir. Okul öncesi dönemi bireyin gelişimi, daha önceki dönemlerdeki gelişim görevlerinin ne derece başarıldığına bağlı olarak devam etmelidir.
2. Her çocuk tek ve benzersizdir. Çocuğun içinde bulunduğu ortam ve etkisinde kaldığı özellikler bağlamında tanınmaya çalışılmalıdır.
3. Çocuğa, “Kendini anlama ve keşfetmenin temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesi, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasına fırsat verecek yaşantılar sağlanmalıdır (Yeşilyaprak, 2006;289).
4. Bu dönemde, çocuk toplumsal rolleri, cinsel kimliğine uygun olarak benimsemesi beklenen gelişim görevlerinin içinde yer almaktadır. Bu konuda okul öncesi öğretmenleri rol dağıtım tekniği, psikodrama, sosyodrama tekniklerini kullanarak öğrencilerinin gelişim görevlerine yardımcı olmalıdır (Ültanır, 2004;238).
5. Çocuğu tanımaya yönelik gözlem yapılmalı ve anekdot kayıtları tutularak gelişim özellikleri izlenip, dosyalarında muhafaza edilmelidir (Özgüven, 2002;44).
6. Çocuğun yaşamındaki önemli değişimler, çeşitli tanıma teknikleri kullanarak öğrenilmelidir.
7. Okul öncesi öğretmeni, tanıma tekniklerini birbiriyle bağlantılı olarak kullanmalı, öğrencinin kendisini tanımasına ve kabul etmesine yardımcı olmalıdır (Yeşilyaprak, 2006;291).
8. Okul öncesi dönemdeki bireyi tam ve eksiksiz tanımak mümkün olmamaktadır (Ültanır, 2004;238).

9. Bireyi tanıma faaliyetleri eğitimin bir parçası olarak sürdürülmelidir (Çınar, 1998;20).
10. Okul öncesi öğretmeni tanıma faaliyetlerini sürekli olarak devam ettirmelidir.
11. Tanıma faaliyetleri süresince, objektif olmaya özen gösterilmelidir. (Tanaydın ve Demiral, 1982;2-4).

Belirtilen ilkeler uygulanırken, okul öncesi öğretmenin bireyi tanıması yeterli değildir. Okul öncesi öğretmeni, öğrenciyi tanıma sürecinde edindiği bilgileri onların eğitimine yansıtıkça, öğrencilerde kendilerini tanımaya başlayacaklardır. Çocuklarda yeteneklerini, sınırlarını, ilgililerini fark etmeye ve gelişimi düzeylerine uygun davranışlar geliştirmeye başladıkları vakit bireyi tanıma çalışmalarını hedefine varmış olacaktır. (Kuzgun, 2003:70).

2.6. Okul öncesinde üstün zekâ ve üstün yetenek

Bu başlık altında okul öncesinde üstün yetenek, üstün zekâ belirtileri ve özellikleri, Skinner ve Hall erken çocukluk döneminde üstün ve yetenekli çocuklar, okul öncesi dönemde çoklu tanılama ve değerlendirmenin gerekliliği, okul öncesi çağında üstün yetenekli veya zekâlı bireylerin tespit edilmesinde ve tanılanmasında karşılaşılan sorunlar, ülkemizde ve dünyada üstün zekâlı veya yetenekli bireyleri tespit etmede ve tanılamada yararlanılan ölçme araçları, tanılamaya yönelik zekâ testleri, gelişim testleri ve öğretmenler tarafından doldurulan değerlendirme ölçekleri açıklanmıştır.

2.6.1. Okul öncesinde üstün yetenek ve üstün zekâ belirtileri ve özellikleri

Erken çocukluk sürecinde üstün yetenekli ve üstün zekâlı öğrencilerin tespit edilmesi ve tanı alması bir hayli güçtür. Ruf'un (2005) erken çocukluk çağındaki üstün yetenekli ve üstün zekâlı bireylerin ebeveynleri ile yaptığı çalışmada, aileler tarafından gözlemlenen hususiyetlerin kayıt altına alınmasıyla elde edilen bulgularda söz konusu çağındaki bireylerin gelişimlerine ve yaşlarına göre bazı benzerlikler sergilediklerini saptamıştır (Sak, 2014). Ruf yaptığı araştırmasında üstün zekâ göstergelerini beş seviyeye taksim etmiş olup seviyeler hakkında açıklama yapmıştır. Aşağıda bahsi geçen seviyelere yönelik özellikler detaylı bir şekilde sunulmuştur (Sak, 2014; Ruf, 2005).

2.6.1.1 Birinci seviye üstün zekâ belirtileri

Bu seviyedeki bireyler yetenek, başarı ve zekâ testi uygulamalarında % 90 ile 98'lik başarıyı sergilemektedirler. Orta seviyede sosyoekonomik motif sergileyen kişilerin ikamet çevrelerindeki eğitim kurumlarında otuz kişilik mevcutlu bir sınıftan üç veya dört öğrenci bu seviyede bulunabilir. Söz konusu seviyedeki çocukların çoğunlukla sergilediği özellikler aşağıda belirtilmiştir:

Çoğu;

- ✓ Sözcükleri bir buçuk yaşına varmadan anlar ve çıkarır.
- ✓ İki yaşına basmadan rakamları sayar ve renkleri ifade eder.
- ✓ Bir buçuk ile iki buçuk yaşlarında sessizce motive olabilir.
- ✓ Üç yaşına varıncaya kadar kompleks seviyede kendini ifade eder.
- ✓ Dört yaşına gelmeden harfleri, adını vb. yazmayı öğrenir.
- ✓ Beş yaşına varmadan okuma ile ilgilenir.
- ✓ Altı yaşına ulaşmadan basit yazıları ve işaretleri okur (Sak, 2014; Ruf, 2005).

2.6.1.2. İkinci seviye üstün zekâ belirtileri

İkinci seviyedeki öğrenciler çocuklar yetenek, başarı, zekâ testleri uygulamalarında % 98 ile 99'luk başarıyı göstermektedirler. Orta seviyede sosyoekonomik motif sergileyen kişilerin ikamet çevrelerindeki eğitim kurumlarında otuz kişilik mevcutlu bir sınıftan bir ile üç öğrenci bu seviyede bulunabilir. Okul öncesi çağında edinilmesi gereken becerilerin geneli bahsi geçen seviyedeki öğrencilerde kazanılmıştır. Söz konusu seviyedeki çocukların çoğunlukla sergilediği özellikler aşağıda belirtilmiştir:

Çoğu;

- ✓ Altı ay ile bir yaş aralığında verilen yönergeleri kavrar ve gereğini yapar.
- ✓ Bir ile bir buçuk yaşlarına birçok sözcükleri tanır ve kitaplara ilgi duyar
- ✓ İki yaşına gelmeden cümle telaffuz eder.
- ✓ İki yaşından evvel rakamları bilir ve kısmi olarak harfleri tanır.
- ✓ Üç yaşından evvel alfabeyi ve renkleri bilir.
- ✓ Üç yaşına gelmeden kompleks cümleler ifade eder ve zengin sözcük hazinesine sahiptir.
- ✓ Üç ile dört yaşlarında rakam, harf ve sözcük yazabilir.

- ✓ Üç ile dört yaşlarında bilimle ilgilenir.
- ✓ Beş yaşına gelmeden evvel basit seviyedeki kitapları okuma ve sayı sayma gibi davranışlar sergiler (Sak, 2014; Ruf, 2005).

2.6.1.3. Üçüncü seviye üstün zekâ belirtileri

Üçüncü seviyedeki öğrenciler yetenek, başarı ve zekâ testleri uygulamalarında % 98 ile 99'luk dilimin daha üst bölümlerini ihtiva ederler. Orta seviyede sosyoekonomik motif sergileyen kişilerin ikamet çevrelerindeki eğitim kurumlarında otuz kişilik mevcutlu bir sınıftan bir ile üç öğrenci bu seviyede bulunabilir. Okul öncesi çağında edinilmesi gereken becerilerin geneli bahsi geçen seviyedeki öğrencilerde kazanılmıştır. Söz konusu seviyedeki çocukların çoğunlukla sergilediği özellikler aşağıda belirtilmiştir:

Çoğu;

- ✓ Dünyaya geldikten itibaren etrafına yönelik oldukça hassastır.
- ✓ Altı aylık olmadan evvel etrafındaki konuşmaları anlar.
- ✓ On aylık olmadan evvel kitapları tek başına kurcalamaya başlar.
- ✓ Bir yaşına varmadan evvel şekilleri, sayıları, renkleri, harfleri tanır.
- ✓ Bir yaşına gelmeden çevresindekilere taleplerini belirtmeye başlar.
- ✓ Bir buçuk yaşından evvel kelime hazinesi oldukça zengindir.
- ✓ İki yaşına gelmeden harflerin tamamını öğrenir.
- ✓ İki yaşına varmadan puzzle tarzı şeyler yapmaya, kompleks cümleler ifade etmeye ve ondan yukarı sayıları saymaya başlar.
- ✓ İki buçuk ile üç yaşlarında adını yazmaya başlar.
- ✓ Üç ile dört yaşına geldiğinde matematiksel basit işlemleri yapar.
- ✓ Dört ile beş yaşına geldiğinde temel okuma kitaplarını okumaya başlar.
- ✓ Üç ile beş yaş aralığında gerçek dışı olguları sorgulamaya başlar.
- ✓ Beş yaşında iken matematiksel bölme ve çarpma işlemlerini anlamaya başlar (Sak, 2014; Ruf, 2005).

2.6.1.4. Dördüncü seviye üstün zekâ belirtileri

Dördüncü seviyedeki öğrenciler yetenek, başarı ve zekâ testleri uygulamalarında %99'luk dilimin içinde başarımlarını sergilerler. Okul öncesi çağında edinilmesi gereken becerilerin geneli bahsi geçen seviyedeki öğrencilerde üç ile dört yaşlarında

kazanılmıştır. Söz konusu seviyedeki çocukların çoğunlukla sergilediği özellikler aşağıda belirtilmiştir:

Çoğu;

- ✓ Doğduktan bir ay sonra okunan kitaplara ilişkin ilgi duyar.
- ✓ Altı aylık olmadan evvel ailelerin yönelttiği yönergeleri anlar.
- ✓ Beş ve beş ile dokuz aylık arasında bazı sözcükleri ifade etmeye başlar.
- ✓ Bir buçuk yaşına gelmeden zengin kelime hazinesine vakıf olur.
- ✓ Bir buçuk yaşına varmadan evvel sayı ve harflerin anlamını kavramaya başlar.
- ✓ İki yaşından evvel büyük bir oranda alfabeyi bilir.
- ✓ İki yaşına gelmeden önce kendisine okunan metinleri ezberlemeye başlar.
- ✓ İki yaşına ulaşmadan evvel ondan yukarı rakamları sayabilmeye başlar.
- ✓ İki yaşlarında kompleks cümleler ifade eder.
- ✓ Üç yaşlarında tabela vb. görselleri okumaya başlar.
- ✓ Üç ile dört yaşlarında bilimsel hususlarla ilgilenmeye başlar.
- ✓ Üç ile dört yaşlarında temel matematiksel çıkarma ve toplama yapar.
- ✓ Üç ile dört yaşlarında gerçek dışı olguları sorgular.
- ✓ Üç ile dört yaşlarında kitap okumaya başlar.
- ✓ Beş yaşına ulaşmadan matematiksel işlemlerden bölme ve çarpma yapmaya başlar.
- ✓ Tamamını altı yaşında iken yaşıtlarında iki le beş sene ileri seviyede okuma yapabilir (Sak, 2014; Ruf, 2005).

2.6.1.5. Beşinci seviye üstün zekâ belirtileri

Beşinci seviyedeki öğrenciler yetenek, başarı, zekâ testi uygulamalarında %99'luk dilimin üst bölümünde başarımlar gösterirler. Okul öncesi çağında edinilmesi gereken becerilerin geneli bahsi geçen seviyedeki öğrencilerde iki ile üç yaşlarında kazanılmıştır. Herhangi bir okulda bu seviyede olan en fazla bir ile iki öğrenci olur. Söz konusu seviyedeki çocukların çoğunlukla sergilediği özellikler aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ Tamamı dünyaya geldikten hemen sonra etrafa hassastır.
- ✓ Kimi üç ile dört aylarında kendisine kitap okunmasından çok hoşnut olur.
- ✓ Tamamı dört aylık itibarıyla anne ve babasından verilen yönergeleri anlar.

- ✓ Çoğu altı aylık olmadan kitaplara ilgi sergiler ve yapraklarını çevirmeye başlar.
- ✓ Çoğu dokuz aylık olmadan evvel bazı sözcükleri ifade etmeye ve ifade edilenleri anlamaya başlar.
- ✓ Bir yaşından evvel eksik de olsa bir kısmı kendini ifade etmeye başlar.
- ✓ Tamamı iki yaşlarında erişkin seviyesinde konuşur.
- ✓ Çoğu bir yaşına ulaşmadan bir takım rakam ve harfleri bilir.
- ✓ Çoğu bir ile bir buçuk yaşlarında puzzle tarzı şeyler yapmaya başlar.
- ✓ Kimi bir buçuk yaşlarında müzik ile ilgilenir.
- ✓ Tamamı iki yaşına gelmeden okunan kitapları ezberler.
- ✓ Çoğu iki yaşına varmadan ondan yukarı rakamları sayar ve rakamları yazar.
- ✓ Çoğu iki yaşına ulaşmadan evvel bir takım kelimeleri adını yazmaya başlar.
- ✓ Çoğu iki yaşına gelmeden temel düzeydeki kitapları okumaya başlar.
- ✓ Çoğu iki yaşına ulaşmadan temel matematiksel çıkarma ve toplama yapar.
- ✓ Çoğu iki yaşlarında bilimsel gerçeklerle ilgilenir.
- ✓ Tamamı üç buçuk ile dört buçuk yaşlarında bölümlere ayrılmış kitapları okumaya başlar.
- ✓ Tamamı dört yaşına gelmeden evvel soyut matematiksel terimleri öğrenmeye başlar.
- ✓ Tamamı dört yaşına varmadan erişkin oyunları oynayabilir.
- ✓ Hepsi altı yaşında iken yaşlılarından altı sınıf ileri seviye okuma özelliği gösterir (Sak, 2014; Ruf, 2005).

2.6.2. Skinner ve Hall erken çocukluk döneminde üstün ve yetenekli çocuklar

Skinner ve Hall (1980) ise üstün yetenekli ve üstün zekâlı bireylerin erken çocukluk çağında belirtilen hususiyetler ile ilgili %30 daha yüksek başarımleri sergilediklerini ifade etmişlerdir:

- Uyanıklık hali
- Algısal farkındalığın artması
- Amaç odaklı davranış seviyesi
- İlgi
- Sorumluluk farkındalığı
- Uzun süreli odaklanma

- Gelişmiş çalma davranışı
- Oyun oynama davranışlarının gelişmiş olması
- Yüksek hafıza performansı
- Çabuk öğrenme
- Olguları ve olayları algılamak hedefiyle soru yöneltme
- Erken dönemde yazılı dokümanlara ilgi duyma
- Okumaya erken başlama
- Normal dışı matematik yeteneği
- Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme seviyesi
- detaylara önem verme ve kompleks yönergeleri izleye edebilme
- Espri ve mizah anlayışının gelişmiş olması: kendi kelime oyunlarını oluşturma kompleks terimleri kavrayabileme (Hall ve Skinner 1980; Macintyre, 2008).

2.6.3. Okul öncesi dönemde çoklu tanılama ve değerlendirmenin gerekliliği

Üstün yetenekli veya zekâlı çocukların eğitsel tanılama usullerine bakıldığında inceleme ve tarama olarak adlandırılan iki muamele sürecinin takip edildiği gözlenmektedir. İnceleme sürecinde bireyin duygusal, bilişsel, sosyal, ilgi, sağlığı vb. hususiyetlerin detaylı bir şekilde araştırılmasından oluşur (Özsoy, 1997).

Tarama sürecinde ise genellikle bireysel ve grup zekâ testi uygulamaları, performans testi uygulamaları, eleştirel düşünme ve yaratıcılığa ilişkin test uygulamaları, görsel sanatlar, sportif ve müzik gibi alanlar için özel başarımlar testi uygulamalarından yararlanılmaktadır (Levent, 2011). Tarama ve inceleme çalışmalarından tanılama sürecinde yararlanılması özellikle okul öncesi çağındaki bireye ilişkin çok daha kapsamlı bilgi sahibi olmaya imkân tanımaktadır.

2.6.3.1. Ebeveyn değerlendirmesi

Ebeveynlerin çocuklarını en iyi tanıyan kişiler olması sebebiyle değerlendirmede bulunması önemli bir husustur. Anne, baba ve öğretmenler çocukların kognitif, zihinsel becerileri, kişilik özellikleri ve tecrübeleri ile ilgili bilgi paylaşırken üstün zekâ veya yeteneğe ilişkin görüşleri çok fazla nesnel olmama olasılığı taşıdığından bilimsel olarak yürütülen tanılama faaliyetlerinden farklılık gösterebilir. Bir başka bakış yönüyle konuyu incelediğimizde ise bilhassa okul öncesi çağındaki bireyler için ev ortamı rahat

davranışlar sergilediği ve güvende hissettiği mekânlardır. Bundan dolayı anne ve babalar çocukların değişik davranışlarını, güdülenme seviyelerini, ilgilerini ve yeteneklerini daha kolay izleme fırsatına sahiptir. Dağlıoğlu ve Suveren (2013) okul öncesi öğrencileri, aileleri ve öğretmenleri ile yürüttükleri araştırmalarda üstün yetenekli çocukları tespit etmede ebeveynlerin öğretmenlere göre daha başarılı olduklarını bulmuşlardır.

2.6.3.2. Öğretmen değerlendirmesi

Birey hangi yaşta olursa olsun öğretmen tarafından değerlendirmesi ve bireyi üstün yetenek alanında aday olarak göstermesi olgusu olabilir. Öğretmenlerin öğrencilerin tespit edilmesi sürecinde yararlanacağı en önemli metotlar: Kontrol ve gözlem listeleridir. Söz konusu gözlem raporları ve kontrol listelerinde sıra dışı olan veya göze çarpan öğrenme ve yetenek ile ilgili hususiyetleri, ileri seviyede güdülenme, liderlik, yüksek derecede yaratıcı düşünme gibi maddelerden teşkil etmelidir. Özellikle son senelerden itibaren öğretmen değerlendirme ölçeklerinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin çocuklara yönelik gözlemleri önemli olmasından dolayı üstün zekâlı veya yetenekli çocukların tespit edilmesinde öğretmenin çok önemli bir rol aldığıın altı çizilmiştir (Jarosewich, Pfeiffer ve Morris 2002).

Üstün yetenekli öğrenciler ve öğretmenlerinden elde ettiğimiz deneyimler sonucu iyi tasarlanmış bir değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen tarafından doldurulması bu alanda büyük yarar sağlayacaktır. (Jarosewich, Pfeiffer ve Morris, 2002).

2.6.4. Okul öncesi çağında üstün yetenekli veya zekâlı bireylerin tespit edilmesinde ve tanılanmasında karşılaşılan sorunlar

Çocukların gelişiminin en hızlı gerçekleştiği yaş aralığı olan 0 ile 6 yaş dönemidir. Bu dönem ise çocukların zekâsıyla ilgili özelliklerin keşfedilmesini güç kılan nedenlerden biridir. Bundan dolayı bu çağdaki çocukların üstün yetenek veya zekâ potansiyelini saptanmasında ne tür ölçme araçlarından faydalanacağının belirlenmesinde kimlerin görüş ve önerilerinden yararlanılacağı hususu tartışma konusudur.

“Üstün zekâlı veya yetenekli çocukların tanılanmasının hangi dönemde yapılması gerekir?” Bu soruyu iki farklı açıdan ele almak mümkündür. Öncelikle şu soru yöneltilebilir “Çocukları mümkün olduğunca erken dönemde yani okul öncesi dönemde ve ya ilkökul döneminde tanılamak imkân dâhilinde midir?”, ikincisi olarak ise

“Tanılama işlemleri belli bir aralıklar ile mi? ya da sürekli olarak mı? Yürütülmelidir?” sorusudur. Daha net bir biçimde ifade edecek olursak bir defa tanılanmış bir birey bir daha herhangi bir tanılama vb. çalışmasına maruz bırakılmadan yaşam boyu aldığı tanıya dayanılarak mı? Çalışmalar yürütülmelidir? Yoksa tanılama çalışmaları belli süre zarfında yenilenerek müdahale yaklaşımlarına alınan tanılar üzerinden mi? sürdürülmelidir? Bu sorulara bağlı olarak sorun olarak önümüze çıkan diğer bir problemde tanılanmanın okul sistemi aracılığıyla gönüllü veya zorunlu olarak yapıp yapılmayacağıdır (Heller ve Schofield, 2008).

Öncelikle birinci soruyu ele alırsak eğitsel tedbirler ve sosyal duygusal destek çalışmalarını göz bulundurulduğunda alan yazına göre en doğrusu mümkün olduğunca erken yaşta bireylerin tanılanmasıdır. Böylelikle çocuğun hem akademik hem kognitif hem de sosyal duygusal gelişimine destek sağlanacaktır. Üstün yetenekli çocukların gelişimi ile ilgili mühim çalışmalar yürüten Lehwald (1986), erken yaşta tanılanmanın önemini “Erken tanılama en önemli husus çocuğun gelişimine en uygun şeyin saptanmasıdır” şeklinde vurgulamaktadır. Ayrıca üstün zekâ veya yetenek tanı kriterleri ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmadan çocuğun gelişimine yeterli katkıda sağlanamaz. “Erken tanı sürecinde sadece çocuk psikologlarının müdahalesi değil aynı zamanda okul öncesi öğretmeninin de katkısı büyüktür” şeklinde belirtmiştir (Lehwald 1986’dan aktaran, Heller ve Schofield, 2008).

Çalışmalardan anlaşılabileceği üzere okul öncesi çağında üstün zekâlı veya yetenekli çocukların tanılanması oldukça önem arz etmektedir. Yalnız bu süreç ile ilgili olarak tanılama enstrümanları ve tanı ölçütleri üzerinde yönetsel sorunlar ile karşı karşıya kalınacağı da göz ardı edilmemelidir. Konuya ilişkin bir takım çalışma yürüten araştırmacılar erken çocukluk döneminde zekânın yorumlanması konusunda farklı fikirleri benimsemektedirler. Bazı araştırmacılar zekânın ölçümlenebilmesinin gelişim süreçlerinden ayırt edilebilecek şekilde yapılmasının zorluğundan bahsetmektedir. Ülkemizde de bu konu ile ilgili bazı sorunlar yaşanmaktadır. Okul öncesi çağındaki bireylerin tanılanmasına ve desteklenmesine yönelik yasal zeminin olmasına karşın tanıma süreci daha ileri zamana sarkmaktadır. (Cutts ve Moseley, 2004).

Çocukların sahip olduğu yeteneklerin daha erken saptanması sadece çocuk için değil, çocuk ile ilgili olan herkes için önemlidir. Erken tanılama; öğrencinin var olan gizil güçlerini kullanmaya yönelterek, disiplinli bir çalışma sistemi benimsemesine destek olabilmekte; aile ve öğretmenlerin, öğrencinin ilgi ve yeteneklerinden üst seviyede

yararlanması yönünde destek sağlayıcı düzenlemeler yapmalarına fırsat tanımaktadır (Cutts ve Moseley, 2004).

Bazı bireylerin erken yaşlarda zihinsel gelişimleri, ilerleyen yaşlara göre daha hızlıdır. Bu potansiyelin doğru zamanda keşfedilmesi, gelişimin devamlılığına katkı sağlayacaktır (Heller ve Schofield, 2008).

Tanımlama belli bir aralıkla olarak mı? Yoksa sürekli olarak mı yapılmalıdır? Sorusuna ele alacak olursak üstün zekâlı veya yetenekli olarak tespit edilen kişilerin devam eden süreçte bireysel olarak izlenmesi ve eğilimlerine göre eğitim müdahalelerinin şekillendirilmesi gerektiği ifade edilebilir (Heller ve Schofield, 2008).

Bunlara ek olarak okul öncesi çağındaki bireylerde gelişimin bireysel farklılık sergilemesi olarak ifade edilen “eş zamanlı olmayan gelişim” bu dönemdeki üstün yetenekli bireylerin tespit edilmesinde karşı karşıya kaldığımız sorunlardandır.

2.6.4.1. Eş zamanlı olmayan gelişim

Üstün yetenekli çocukların kognitif, duygusal ve motor gelişimlerinin hız ve derecesinin sıklıkla farklı seviyelerde cereyan eder. Gelişimde görülen bu dengesizliğe “eş zamanlı olmayan gelişim” (asynchronous development) olarak tanımlanmaktadır (Terassier, 1985’ten akt. Saranlı ve Metin, 2012). Bilhassa okul öncesi çağında üstün zekâlı veya yetenekli bireyler kognitif ve zihinsel gelişimleri yönünden akranlarından daha önde olmalarının yansira fiziksel ve sosyal-duygusal gelişimde ise bu durumun tam tersi olabilir. Fiziksel, sosyal-duygusal ve zihinsel gelişim seviyeleri birbirinden farklı olan üstün yetenekli bireyler, bulundukları seviyenin gelişim sorunlarını yaşamalarından dolayı bir takım problemlerle karşı karşıya kalma riski taşımaktadırlar (Silverman, 1997).

Üstün yetenekli bireylerin kognitif ve zihinsel gelişimlerinin iyi olmasından dolayı söz konusu çocuklar yaşlarının üstünde düşünme kabiliyetine haizdir ve kendilerine yaşlarıyla bağdaşmayan standartlar koyabilirler. Gelişimin belli bir alanda çok hızlı ilerlemesi ve diğer alanlarda aynı hızda olmaması, üstün yetenekli çocuklarda yetersizlik hissine neden olabilmektedir. Bu bireylerin kognitif işlevlerinde yoğun bir gelişme yaşanırken duygusal işlevlerinde ise bu gelişmenin yakalanması güç olabilmektedir (Schuler, 2003’ten akt. Saranlı ve Metin, 2012).

Eş zamanlı olmayan gelişim sadece üstün yetenekli çocuklarda görülen bir özellik değildir. Üstün yetenekli çocuklarda bu hususiyetin gözlenmesi, beceri ve

yeteneklerine çok fazla yoğunlaşmasından dolayı hızlı gelişmeyen alanların daha net bir biçimde şekilde algılanmasından ötürü gelmektedir. (Delisle ve Lewis, 2003).

2.6.5. Ülkemizde ve Dünyada üstün zekâlı veya yetenekli bireyleri tespit etmede ve tanılamada yararlanılan ölçme araçları

Üstün yetenekli kişilerin keşfedilmesinde ve özel yeteneklerinin belirlenmesinde yararlanılan yöntemler aşağıda belirtilmiştir (Ersoy ve Avcı, 2004):

- ✓ Bireysel inceleme kapsamında zekâ testi uygulamaları,
- ✓ Grup taraması kapsamında grup zekâ testi uygulamaları,
- ✓ Grup başarı testi uygulamaları,
- ✓ Kritik düşünme testi uygulamaları,
- ✓ Yaratıcılık testi uygulamaları,
- ✓ Görsel sanatlar ve müzik gibi özel yetenek alanlarına yönelik özel test uygulamaları

Özel yetenekli bireylerin tanınmasında günümüzde yöntem olarak en yaygın olarak bireysel zekâ testlerinden yararlanılmaktadır. Türkiye’de okul öncesi dönemdeki bireylerin gelişimi ölçümlemek ve değerlendirmek maksadıyla bir takım gelişim ölçeklerinden faydalanılmaktadır. Söz konusu ölçeklerden okul öncesi dönemdeki potansiyel üstün yeteneği tespit etmede yararlanılmasının sebebi, erken çocukluk çağındaki çocukların ince motor, dil-bilişsel, sosyal beceri, öz bakım ve kaba motor gibi gelişim alanların bir kısmının veya tamamı bakımından üstün yetenek potansiyeli olan öğrencilerin diğer çocuklara göre daha önde çıkmasıdır (Ataman, 2009).

Okul öncesi çağındaki potansiyel üstün yeteneği olan çocuklarda bulunan özellikler aşağıda gibidir;

- ✓ Ekseriyeti bir buçuk yaşına gelmeden evvel birçok kelimeyi anlar ve bu kelimeleri ifade edebilir.
- ✓ Ekseriyetle iki yaşına varmadan rakamları ezbere sayar, renkleri bilir ve bulmaca gibi zihinsel yoğunlaşma gerektiren unsurlara ilgi gösterir.
- ✓ Ekseriyetle üç yaşına kadar kompleks seviyede dil gelişim olarak kendini ifade etmeye başlar ve zengin kelime hazinesi sergiler.
- ✓ Ekseriyeti dört yaşına ulaşmadan önce temel işaretleri, kendi adının yazılış şeklini ve harfleri kavrayabilir.

- ✓ Ekseriyeti dört yaşına gelmeden temel matematiksel çıkarma ve toplama yapabilir.
- ✓ Ekseriyeti beş yaşına varmadan okumayı öğrenmeye ilgi gösterir.
- ✓ Ekseriyeti altı yaşından evvel kitap okumaya başlar. (Ruf, 2005)
- ✓ Hızlı ve tez kavrar.
- ✓ Yüksek yaratıcılık vardır.
- ✓ Hafızaları mükemmeldir.
- ✓ İlgileri çok kapsamlıdır.
- ✓ Zengin sözcük hazinesi vardır.
- ✓ Sözel ifade yetenekleri yüksek olup konuşmaya yönelik gelişimleri hızlıdır.
- ✓ Fikir ve çözümlemeleri orijinaldir.
- ✓ Çok geniş bir hayal gücünü sahiptirler.
- ✓ Sorun çözümleme ve muhakeme yeteneği yüksektir.
- ✓ İlgilendikleri hususlarda odaklanma ve dikkat süreleri fazladır.
- ✓ Erken yaşta akranlarına göre okumayı erken öğrenirler.
- ✓ Güçlü duygu ve hislere sahiptirler.
- ✓ Duygusallık yönünden hassastırlar.
- ✓ Olgunlukları kendi yaşının üstündedir.
- ✓ Yüksek adalet duygusuna sahiptirler.
- ✓ Güçlü mizah yetenekleri vardır.
- ✓ Etik değerlere önem verirler.
- ✓ Yaşıtlarından büyüklerle vakit geçirmeyi severler.
- ✓ Ekseriyeti dünyaya geldikten hemen sonra etrafa fazlaca duyarlılık sergiler (Levent, 2013: 20, 21, 22, 23).

2.6.6. Tanılamaya yönelik zekâ testleri

Tarihsel süreç içerisinde yararlanılan ölçme araçları irdelendiğinde okul öncesi dönemde üstün zekâlı bireyleri tespit etmek amacı ile atılan önemli adımlardan bir tanesi uluslararası düzeyde en çok kullanılan Wechsler Zekâ Ölçeği'nin okul öncesi ve ilkökul çocuklarına uygulanan versiyonun (Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence-Revised (WPPSI-R)) Türkçeye uyarlanması çalışması olmuştur.

Söz konusu çalışmada 3-7 yaşları arasındaki okul öncesi dönemdeki Türk çocukları için WPPSI-R zekâ testinin ön uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada Wechsler okul öncesi çocuklar için zekâ testi'nin 6,6 ve 6.9 yaşları arasındaki çocuklardan oluşan bir örneklem üzerinde geçerlik çalışması yürütülmüştür. Bunun ile birlikte zekâ testi ile ilişkili olabileceği varsayılan sosyo-demografik hususiyetler üzerinde de yoğunlaşmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre WPPSI-R'nin küçük çocukların entelektüel işlevlerini değerlendirmede geçerli bir ölçme aracı olduğu neticesine ulaşılmıştır. Ayrıca diğer ölçme araçlarıyla olan yüksek ilişkisi ölçeğin yapı geçerliğini desteklemektedir (Çelik, 1998).

2.6.6.1. Bireysel zekâ testleri

Teodor Simon ve Alfred Binet 1904 senesinde Fransız Milli Eğitim Bakanlığı bağlı normal eğitim sunulan okullarda sürekli başarısızlık sergileyen öğrencilerin problemlerini tespit etmek amacıyla geliştirdikleri ölçme aracı ile sistemde tıbbi ve eğitsel değerlendirmeye alternatif olacak zekâ ölçme yöntemi bulmuşlardır. Söz konusu ölçme aracı dünyadaki ilk başarılı zekâ testi olarak tarihe geçmiştir. Bahsi geçen ölçme aracının alt bataryaları en önemli zihinsel işlevlerden olan anlama, mantık yürütme ve yargılama süreçlerini gerektiren sorulardan oluşmaktadır. Sonrasında bu ölçme aracı süreç içerisinde gereken düzeltme ve iyileştirmelerle diğer tüm zekâ testlerine kaynak olmuştur. Dünyada birçok lisana adaptesi sağlanan ölçme aracı Terman'ın başlattığı istikamette sürekli güncellenmiştir (Öner, 2006: 29, 30).

2.6.6.1.1. Stanford-Binet zekâ testi

1905 senesinde ilk olarak geliştirilen söz konusu ölçme aracı 1908 ve 1911 senelerinde ise Binet tarafından revize çalışması yürütülmüştür. Sonrasını takip eden senelerde de Terman tarafından 1916, Terman ve Merril tarafından ise 1937, 1960 ve 1972 senelerinde revizyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Nihai olarak 1988 senesinde revizyonu sağlanan ölçme aracının bu halinin henüz lisanımıza adaptesi sağlanamamıştır.

Binet ölçme aracı performans ve sözel maddelerini içeren alt bataryalardan oluşmakta olup ölçme aracından 2 ile 18 yaş aralığında bulunan tüm bireyler yararlanabilmektedir. Söz konusu ölçme aracının materyalleri, test kitabı, soru ve yanıt anahtarı, çeşitli resim ve şekiller, küp bloklar, boncuklardan mütevellittir. Ölçme aracının uygulaması neticesinde ulaşılan puanlar yoluyla tespit edilen zihinsel yaş, takvim yaşına göre geliştirilmiş norm tablolarından yararlanılarak bireyin standart zekâ bölümü belirlenir. Ölçme aracının en son lisanımıza adapte çalışması Uğurel-Şermin (1972)

tarafından gerçekleştirilmiştir. Lisanımıza adapte edilen formundan birçok bilimsel çalışmada yararlanılmıştır (Öner, 2006: 130, 131, 132, 133, 134, 135).

2.6.6.1.2. Wechsler çocuklar için zekâ ölçeği-revize

Wechsler ölçme aracı 6-16 yaş arası bireylerin kognitif gelişimlerini yorumlamak maksadıyla geliştirilmiş olup ölçme aracı performans ve sözel becerilerini ihtiva eden 12 alt bataryadan oluşmaktadır. Söz konusu alt bataryalar aşağıda belirtilmiştir.

A. Sözel

1. Genel bilgi
2. Benzerlikler
3. Aritmetik
4. Sözcük Dağarcığı
5. Yargılama
6. Sayı Dizisi

B. Performans

1. Resim tamamlama
2. Resim düzenleme
3. Küplerle desen
4. Parça birleştirme
5. Şifre
6. Labirentler

Ölçme aracının lisanımıza adapte çalışmalarına ilk olarak Savaşır ve Şahin (1978) tarafından yürütülmüştür. Sonrasında kifayetsizliklerden dolayı değişikliğe gidilmiş olup norm çalışması 11 İl'den 6-15 yaş arasındaki toplam 1639 çocuktan ulaşılan bulgular ile gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracının dilimiz versiyonun güvenilirliği iç tutarlılık testi yarılama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracının yapı geçerliği tespit etmek gayesiyle alt ölçekler arası ilişkilerin hesaplaması yapılmış olup ilişki kat sayılarının. 51-.86 arasında seyrettiği bulunmuştur. Testin ölçüt geçerliğini ise Türk çocukların aldığı puanların Amerikan normlarına göre değerlendirilmesi ile yapılmıştır (Kaner, Bayraklı, Diken ve Çelik, 2012: 35, 36, 37, 38, 39; Savaşır, Şahin 1995).

2.6.6.1.3. K.I.T. Zekâ Testi

Kahn tarafından 1960 senesinde geliştirilen ölçme aracı 8 yaşındaki çocuklara uygulanabilen algısal ve devinimsel motor yeteneği ölçmeyi hedefleyen 16 plastik obje ile uygulaması yapılır. Söz konusu ölçme aracı Bütev tarafından 1970 yılında 100 Türk çocuğa uygulanarak lisanımıza uyarlaması sağlanmıştır. Ölçme aracının puanlaması diğer zekâ ölçme araçlarına göre farklılık arz etmektedir. İlk olarak katılımcı bireyin kronolojik yaşı tespit edilir. Katılımcı bireyin temel yaştan sonraki her düzeyde muvaffak olduğu maddelerin toplamı iki ay değerinde olduğu kabul edildiği için 2 ile çarpılır ve aya çevrilen temel yaşla toplanır. Böylelikle zekâ yaşı belirlenmiş olur. Zekâ bölümünün tespit edilebilmesi için de zekâ yaşı kronolojik yaşa bölünerek 100 ile çarpılır (Öner, 2006: 119, 120, 121).

2.6.6.1.4. Goodenough- Harris adam çizme testi

Ölçme aracı Harris tarafından 1928 senesinde geliştirilmiş olup 1950 ve 1963 senelerinde de ilave çalışmalar yapılmıştır. Uçman tarafından ise 1971 senesinde Türk çocuklardan oluşan örneklem üzerinde uygulaması yapılmıştır. Ölçme aracı 7, 8, 9 yaşlarındaki çocuklara uygulanabilmekte olup erkek ve kadın olmak üzere iki al testten teşkil etmektedir. Ölçme enstrümanının uygulaması sırasında katılımcı bireyden bir adam çizmesi beklenir. Ölçme aracının puanlanması ise resimdeki niteliklerin cevap anahtarına uyması halinde “1” puan verilmesiyle yapılır. Toplam test puanı 3 ile çarpılır ve temel yaş kabul edilen 3 yaş ile toplanır. Bu değer 12’ye bölünür. Böylece zekâ yaşı elde edilir. Zekâ bölümü için ise, zekâ yaşı takvim yaşına bölünüp 100 ile çarpılması sonucu elde edilir (Öner, 2006: 112, 113, 114).

2.6.6.1.5. Woodcock-Johnson bilişsel yetenek testleri-r

Bahsi geçen ölçme araçları genellikle Cattell-Horn-Carroll Teorisi’nde kullanılan geniş ve dar yapıdaki kognitif etmenlere dayanmaktadır. İlk olarak 1977 senesinde geliştirilen ölçme aracının revize edilmiş son versiyonu WJ-III’tür. Bu test WJ-III Bilişsel Yetenekler Testi veya WJ-III COG şeklinde ortaya çıkmaktadır (Woodcock, McGrew ve Mather, 2001). Ölçme aracının iki formun birlikte kullanılması 2-90+ yaşlar arasındaki bireylerin akademik başarıları ile bilişsel yetenekleri mukayese etme, aralarındaki korelasyonu anlamlandırma ve değerlendirme olanağı tanır (Mather ve Wendling, 2010).

WJ-III COG ölçme aracı 20 alt bataryadan oluşmaktadır. Yalnız ekseriyetle yararlanılan alt bataryalar şunlardır; uzamsal ilişkiler kurma, sözel kavrama, görsel öğrenme, kavram oluşturma, karışık sesleri ayırt etme, görsel eşleştirme, sayılar, eksik tersine kelime kurma, görsel-işitsel bellek - gecikmiş ve işitsel çalışma belleğidir. WJ-III ACH ise Cattell-Horn-Carroll Teorisi'nde bulunan harf matematiksel akıcılık, hesaplama yeteneği, kelime tanıma, okuma akıcılığı, heceleme, yazmada akıcılık, metinden çıkarsama yapma, uygulamalı problemler çözme, örnekleri yazı yazma, kelime testi ve nicel kavramlar alt bataryalarını ihtiva eder. Ölçme aracı A ve B olmak üzere iki koşut formu oluşmaktadır (Kurup, Basu, Chandra, Jayan, Nayar, Jain ve Rao, 2013).

Türkiye'de bahsi geçen ölçme aracının adapte faaliyetlerine başlanılmış olup ancak tamamıyla lisanımıza kazandırılmamıştır. Woodcock-Johnson Bilişsel Yetenek Testleri-R'nin Sözcük Dağarcığı kısmının okul öncesi ve ilkokul çocukları için olan lisanımıza uyarlaması yapılmıştır. Uyarlama çalışmasının örneklemini İstanbul ili içerisindeki özel ve devlet okullarında okulöncesi ve ilkokul eğitimine devam eden toplam 250 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada ölçme aracının güvenilirliğini sağlamak gayesiyle test-tekrar test yönteminden yararlanılmış olup ölçümün standart hatası hesaplanmıştır. Ölçme aracının ölçüt geçerliğini sağlamak gayesiyle WJ-RCOG Bilişsel Yetenek Testinin Sözcük Dağarcığı kısmı ile WJ-R COG Bilişsel Yetenek Testi olan Resim-Sözcük Dağarcığı bölümü ve WISC-R'nin bazı alt testleri ile olan korelasyonuna bakılmıştır. Gerçekleştirilen analizler neticesinde Woodcock-Johnson Bilişsel Yetenek Testleri-R'nin Sözcük Dağarcığı kısmının Türk çocuklarına adapte neticesinde geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilmiş ancak madde sıralarının düzenlenebilmesi için araştırma örnekleminin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Kurtaran, 1998).

2.6.6.1.6. ASİS (Anadolu Sak İntelligence Scale)

Türkiye de 2016 yılında Sak ve arkadaşları tarafından ilk yerli zekâ ölçeği geliştirilmiştir. 4 ile 12 yaş arası özel eğitime gereksinim duyan bireyleri belirlemek amacıyla tasarlanan ve uygulanan zekâ testi ile muhakeme, dikkat, algı, bellek ve zihinsel işlevler değerlendirilmektedir. Görsel alt ölçekler dört (Görsel Analogiler, Üçgenler, Dönen Figürler ve Vagonlar), Sözel alt ölçekler üç (Sözel Analogiler, Sözcükler Anlamlar ve Mutfak Tren Hikâyesi) olmak üzere yedi alt ölçekten oluşur ve test sonucunda sekiz farklı performans puanı elde edilmektedir. Bireyin yaş ve başarımına bağlı olarak uygulaması 25-45 dakika arasında sürmektedir. Ölçme aracının geçerlilik ve güvenilirlik

çalışmalarından elde edilen katsayıları oldukça yüksek çıkmıştır. ASİS'in tüm yasal telif hakkı MEB'de bulunmakta olup sadece RAM'larda uygulanabilmektedir. (Karadağ ve Baştuğ, 2018:50)

2.6.6.2. Grup zekâ testleri

Grup zekâ testleri Amerika Birleşik Devletlerinde Yerkes ve Otis gibi ordu mensubu psikologlar tarafından geliştirilmiştir. Bahsi geçen grup zekâ testleri orduda görev yapan askeri personelin sadece zekâ seviyelerine göre sınıflama yapmak üzere geliştirilmiştir. Bireysel zekâ testlerinde olduğu gibi bu testler de güncel problemlere yönelik çıkarımda bulunma, akıl yürütme gibi zihinsel işlemleri sorgulama maksadıyla icra edilmiştir. İlk olarak yalnız orduda yararlanılan bu ölçme aracından ilerleyen süreçlerde sivil bireylerinde yararlandırılması sağlanmıştır (Öner, 2006: 31).

2.6.6.2.1. Cattell zekâ testi 2A-2B

Cattell tarafından 1957 senesinde İngilizce orijinli olarak geliştirilen ölçme aracı Tuğrul tarafından 1974 senesinde 1300 Türk çocuğa uygulaması yapılarak lisanımıza adaptasyonu sağlanmıştır. Bahsi geçen ölçme aracından 14 ve üstü yaştaki kişiler yararlanabilmektedir. Ölçme aracı A ve B olmak üzere iki eşdeğer formu ihtiva etmektedir.

A formunun toplam 46 maddesi olup alt bataryaları aşağıda belirtilmiştir.

- Tasnif (14 madde)
- Seriyi tamamlama (12 madde)
- Yerleştirme (8 madde)
- Yerleştirme (8 madde)

Her bir alt batarya için ayrı açıklama ve örnekler bulunmaktadır. Ölçme aracının puanlaması cevap anahtarına göre her doğru cevaba '1' puan verilerek yapılır. Ölçme aracının lisanımıza adaptasyon çalışmasında güvenilirliği koşut form güvenilirliği tekniği ile sağlanmış olup 2A ile 2B formları arası ilişkisi katsayısı. 50'nin üzerinde olmuştur. Ölçme aracının ölçüt bağımlı geçerlik Porteus Labirentleri Testi arasındaki korelasyonun hesaplanması ile sağlanarak .50'nin altında bulunmuştur (Öner, 2006: 157, 158, 159, 160).

2.6.6.2.2. D48 zekâ testi

Ölçek Gough ve Domino (1963) tarafından geliştirilmiştir. Bireyin kendi kendine yanıtlayabileceği düzeyde olan bu testin uygulanması kolaydır. Her bir soruda boş olan domino taşı şeklinin diğer taşlara bakılarak bulunması istenir. Sonuçların puanlanması ve değerlendirilmesi şablon yardımı ile yapılarak her doğru cevaba ‘1’ puan verilir. Ülkemizde testin dilimize uyarlama çalışması Kağıtçıbaşı (1972) tarafından yapılmıştır. Testin normları 6. sınıfa devam eden 38, 7. sınıfa devam eden 54 olmak üzere toplam 92 öğrenci ile yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar üzerinden yapılmıştır. Testin ölçüt bağımlı geçerliği çalışmaya katılan öğrencilerin devam ettikleri okulda son 3 yılda aldıkları notların ortalamaları ile testten alınan puanların korelasyonu incelenmiştir. 6. sınıfa devam eden öğrencilerin puan ve notların elde edilen korelasyon kat sayılarının. 57 ile. 62 arasında olduğu görülmüştür. 7. sınıfa devam eden 50 öğrenci ile yapılan benzer bir çalışmada korelasyon katsayıları. 31 ile. 50 arasında değişmiştir (Öner, 2006: 163, 164).

2.8.6.2.3. Raven’in Progressif Matrisler testi

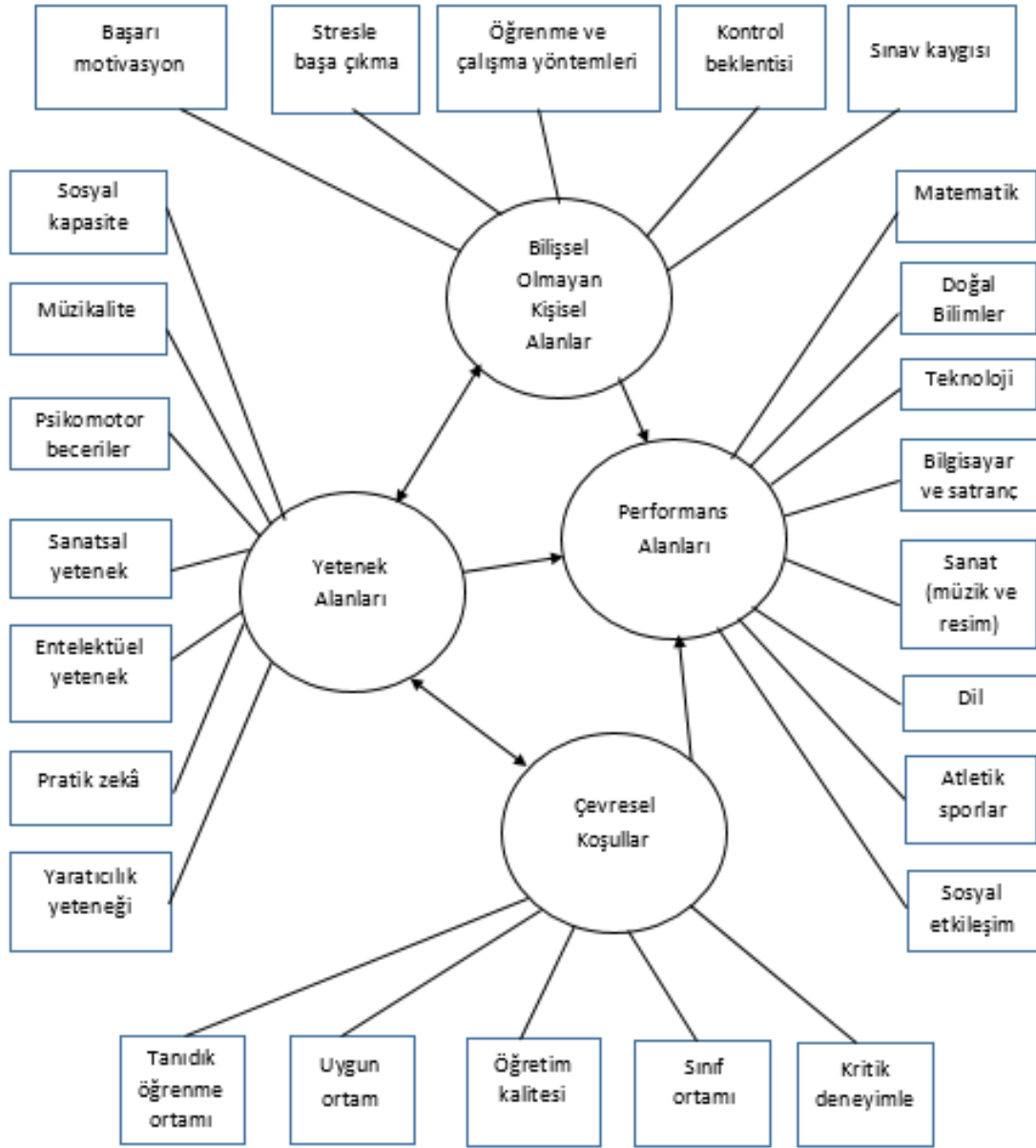
Ölçme aracı 6 yaş ve üstü bireylerin zekâ potansiyelini ölçümlemek gayesiyle 1956 senesinde Raven tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı kâğıt kalem testi olarak geliştirilmiş olup grup olarak da uygulanması yapılabilmektedir. Bahsi geçen ölçme aracından antropolojik, genetik ya da klinik çalışmalarda yararlanıldığı için süre kısıtlaması bulunmamaktadır. Ölçme aracı beş kısımdan ve 60 maddeden teşkil olunmuş olup söz konusu A, B, C, D, E harfleriyle adlandırılmıştır. Testte yer alan maddeler birbiriyle ilişkili ancak aralarında boşluk bulunan ve uygulanan bireyin bu boşlukları uygun şekilde doldurması şeklinde dizayn edilmiştir. Testin adaptasyon faaliyeti, Gorasi (1973) tarafından gerçekleştirilmiştir (Öner, 2006: 173).

2.7. Heller’e Göre Üstün Zekâ veya Yeteneklilik Münih Modeli

Üstün zekâlı veya yetenekli olarak tanımladığımız kişileri tespit etmek gayesi ile günümüzde iki farklı ölçme türünden yaygın olarak yararlanılmaktadır. Bahsi geçen ölçme türleri psikometrik ölçekler ve yeteneğe dayalı değerlendirme ölçekleridir. Psikometrik ölçekler ekseriyetle çocukların bireysel olarak tanı kriterlerine uygun potansiyel hususiyetlerine yoğunlaşmaktadır. Uzmanların yararlandığı ölçekler daha çok kişisel öğrenme, güdülenme hususiyetleri ve az da olsa sosyo-kültürel yapıyla ilgili

olanlardır. Alan yazındaki son gelişmelere göre tanılama yararlanılan bu iki tekniğin birlikte kullanılması oldukça yaygın olduğu belirtilmektedir (Heller, 2001; Pfeiffer, 2008; Heller, Perleth ve Lim, 2005).

Birçok araştırmacı için halen psikometrik yöntem tek başına kabul gören ölçümleme olgusudur. Örnek vermek gerekirse Munich Model of Giftedness'ta üstün zekâlılık veya yeteneklilik birbiriyle ilişki kurulan bilişsel olmayan özellikler (ilgiler, motivasyon, öz düzenleme vb.), üstün yeteneklilikle ilgili sosyal özellikler (liderlik vb.) ve üstün yetenek alanı gibi çok etmenli yetenek olgusu üzerinde durulmuştur. Söz konusu model aynı zamanda üstün zekâlılık veya yeteneklilik üzerine tipolojik bir model sunmamaktadır. Burada üstün yetenek alanları ile ilgili tespit edilen yedi yetenek alanı söz konusudur. Geçtiğimiz süreçte bahsi geçen alanlar için yürütülen güncel çalışmalarda tüm alanları kapsamasa da karşı karşıya kaldığımız Munich Model of Giftedness (bkz. Şekil 4) kabul gören bir olgudur (Heller, 2001; Pfeiffer, 2008; Heller, Perleth ve Lim, 2005).



Şekil 4. Heller'e göre üstün zekâ veya yeteneklilik Münih modeli (Heller, 2001)

2.7.1. Üstün zekâlı veya yeteneklilerin tanınması

Üstün zekâlı veya yetenekli bireyleri tanılama süreci; zekâ, başarı, liderlik, yaratıcılık ve sanatsal eğilim gibi bireysel hususiyetleri yönelik verilerin elde edilmesini ifade eder. Elde edilen veriler ışığında kişilerin zihinsel kapasiteleri veya potansiyelleri ile ilgili değerlendirmenin yapılması, öğretmenlerin bu alanlarda eğitimlerinin tamamlanması ve var olan eğitim sisteminin gereksinime yönelik düzenlenmesi boyutlarını ihtiva eder. Veri toplama araçlarının çeşitlendirilmesi ve farklı disiplinlerden

uzmanların sürece katılmasıyla süreç içerisinde yürütülen değerlendirmelerin daha geçerli ve güvenilir olması için sağlanmalıdır (Sak, 2001) .

Üstün zekâlı veya yetenekli kişilerin tespit edilme süreci eğitim dünyasından çok fazla destek görmemekte olup ayrıyeten bu süreçte çok fazla görüş ayrılığına sebep olarak tartışmaya neden olmaktadır (Heller ve Schofield, 2008). Söz konusu süreçte, üstün zekâ göstergeleri olarak ne tür hususiyetlerin veya becerilerin ölçülmesi, üstün zekâlı bireylerin saptanmasının maksatları, bu bireylerin saptanması için ne tür ölçekler, yöntemler ve araçlardan yararlanılacağı ve hangi gelişim dönemlerinin bu tanılama için isabetli olacağı hususları tartışma konusudur. Tespit çalışmalarının ehemmiyeti arttıkça tanılamada neyin, neden, nasıl ve ne zaman soruları gündeme gelmektedir (Pfeiffer, 2008).

“Sadece kişisel merak veya etiketleme doğrultusunda gerçekleştirilen tanılamaların hiçbir anlamı bulunmamaktadır. Hatta etiketlenen çocuk, bu farklılığı sebebiyle öğretmenleri ve arkadaşları tarafından tolere edilemeyerek çocuğun aleyhinde neticelere sebebiyet verebilir” (Cutts ve Moseley, 2004).

2.7.2. Tanılama İlkeleri

Üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin tanılama işlemlerinde çocukların bireysel hususiyetleri dikkat edilmesi oldukça önemli bir konudur. Tanılama için aday gösterilen çocukların bireysel taraması gerçekleştirildikten sonra çocuğun tespit edilen özelliklerine göre belli alanlara yönelik tanılama araçlarından yararlanılmalıdır. Tanılamada belli bir standardın sağlanabilmesi için aşağıda belirtilen ilkelere bağlı kalınması büyük önem taşır (Sak, 2014):

- ✓ Erken Tanı
- ✓ Yararlılık
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Kapsamlılık
- ✓ Eşitlik
- ✓ Süreklilik
- ✓ Uygun araç kullanımı
- ✓ Ortak karar

Erken çocukluk çağında tespit edilen üstün zekâlı çocuklar tanılama sayesinde bireyselleştirilmiş eğitim programlarından çok daha erken dönemde faydalanmaya başlayarak yeteneklerini doğru bir şekilde geliştirme şansına kavuşacaklardır.

Genellikle bireylerin erken yaş döneminde zihinsel gelişimleri, ilerleyen yaşlara göre daha hızlılık göstermektedir. Bireylerin potansiyellerinin doğru zamanda belirlenmesi, gelişimin sürekliliğini destekleyecektir.

2.7.3 Tanılama yaklaşımları

Tanılama yaklaşımları bireysel olarak tanılanma veya belirli bir yeteneğe göre tarama şeklinde (Heller ve Schofield, 2008) gerçekleşir. Bu yaklaşımlar “bireye dayalı tanılama” ve “programa dayalı tanılama” ifade edilmektedir (Sak, 2014). Tanılama yaklaşımları ve yöntemleri ayrıntılı şekilde Şekil 5’teki tabloda verilmiştir.

2.7.3.1. Bireye dayalı tanılama

Üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin tanılanması psikometrik zekâ tanı araçlarıyla yoluyla yapılmalıdır. Psikometrik zekâ tanı araçları ayrı ayrı yetenek veya zekâ gruplarına göre bilgi sunmamakla beraber bireyin genel zekâ seviyesine ilişkin iyi derecede bilgi sunmaktadır (Heller ve Schofield, 2008). Bu yaklaşıma göre aday gösterilen çocuğun zekâ testleri uygulanmasından elde ettiği puan değerlendirilir. Değerlendirme neticesine göre de çocuk bir eğitim programına yönlendirilir.

Yaklaşımın faydalı yönlerinden bir tanesi de belli disiplinlerde ve alanlarda potansiyelini gösteremeyen çocukların gerçekleştirilen bireysel test uygulaması neticesinde yeteneğinin saptanması ve saptanan yetenek doğrultusunda imkânlarla kavuşmasıdır.

Bu yaklaşımın en önemli engellerinden bir tanesi de değerlendirilmesi gerçekleştirilen her bireyin hususiyetlerine göre bir program yapılması gerekmektedir. Birçok ülkede her bir çocuk için ayrı bir eğitim programının yapılandırılması oldukça zordur. Buna ilaveten bu yaklaşımın engellerinden bir başkası ise belli alanlarda üstün yeteneğe sahip çocuklar bu zekâ testlerinden çok iyi puanlar elde edemeyebilirler. Bu durum da var olan potansiyelin keşfedilememesine dolayısıyla değerlendirilmemesine sebebiyet verir (Sak, 2014).

2.7.3.2. Programa dayalı tanılama

Programa dayalı tanılama yaklaşıma göre bir alanda üstün zekâya/yeteneğe haiz çocuklar için bir eğitim programı yapılır ve programdan faydalanabilecek çocuklar saptanır. Söz konusu tanılama yöntemi için yararlanılan testler ekseriyetle belli bir disiplin alanına yönelik psikometrik testler olmalıdır. Bu yaklaşımın bireysel tanılama yöntemine göre oldukça ekonomik olduğu ifade edilebilir. Ayrıyeten belli yetenek alanlarına göre gerçekleştirilen tanılama ve programlama sayesinde bir alanda iyi alan çocuklar o alandaki yeteneklerini oldukça yararlı ve hızlı bir şekilde gerçekleştirebilirler (Sak, 2014). Bu tanılama yönteminin önemli engeli ise sadece belli bir programa göre yapılan tanılamada genel zekâ düzeyi üstün olan çocukların sadece o disiplin alanında iyi performans sergileyememesi sebebiyle herhangi bir eğitim müdahalesinden yararlanamamasıdır (Sak, 2014).

2.7.4. Tanılama yöntemleri

Tanılama da ölçüt olarak nelerden yararlandığı tanılama yöntemlerini belirlemektedir. Üstün zekâlı/yetenekli öğrencileri tanılamada 3 farklı ölçüt kullanılmaktadır.

- ✓ Norm Tabanlı Tanılama
- ✓ Örneklem Tabanlı Tanılama
- ✓ Ölçüt Tabanlı (Flanagan ve Harrison, 2012).

2.7.4.1. Norm tabanlı tanılama

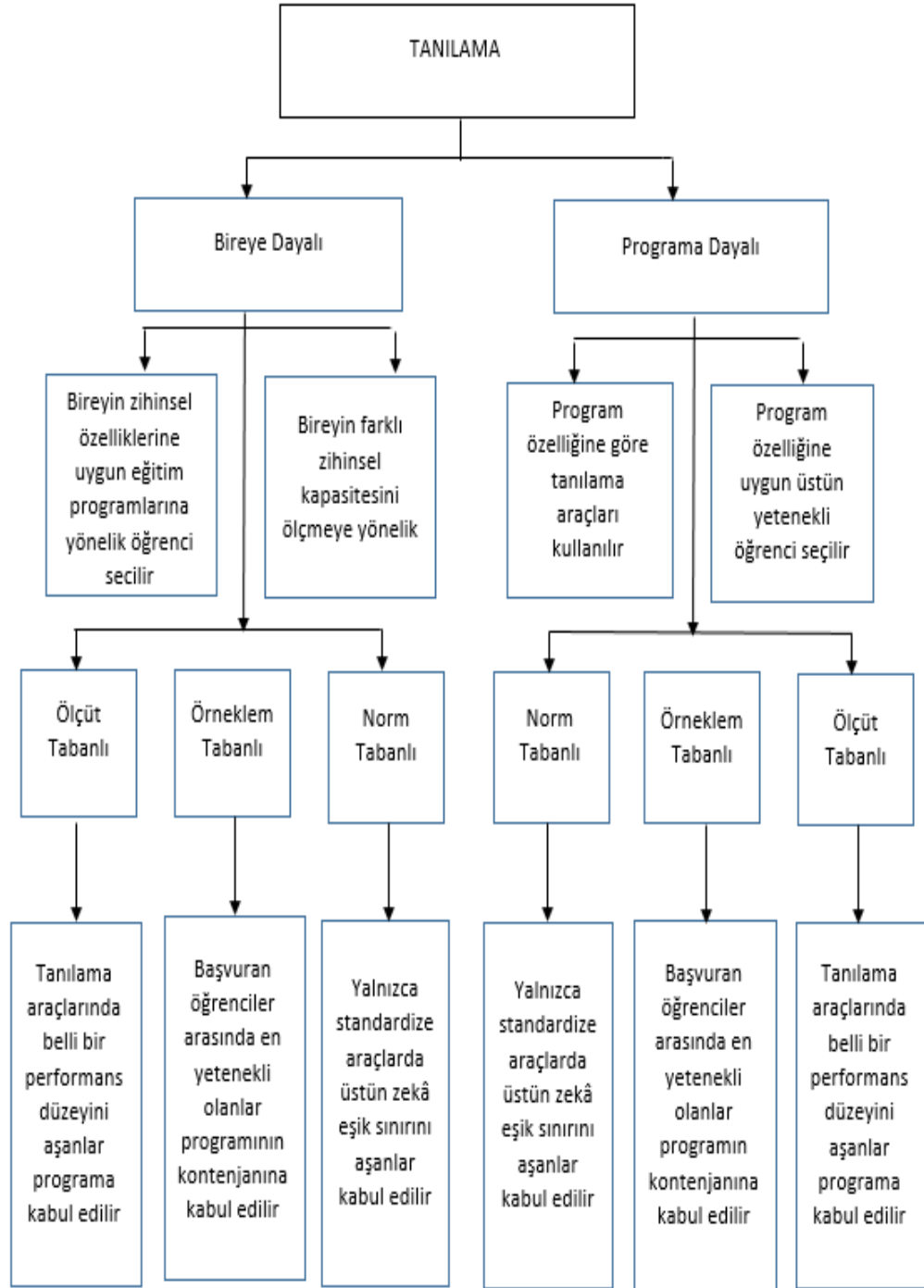
Zekâ ve yetenek düzeyinin ülke normları ile karşılaştırılmasına dayalı olarak gerçekleştirilen tanılama yöntemine norm tabanlı tanılama denir. Herhangi bir ölçme aracı geliştirilirken veya bir kültüre adaptesi sağlanırken belli bir norm grubu bulunmakta olup söz konusu grubun her bir yaş grubundan elde edilen ortalama puanlar ve standart sapma değerleri bulunmaktadır. Norm tabanlı çalışmasıyla geliştirilen veya uyarlanan ölçeğin norm ve standardizasyon çalışmaları yapılmış olur. Böylelikle bundan sonra bu ölçekle tanılanacak her bir bireyin aldığı puanın karşılaştırılacağı bir norm değeri olacaktır. Bu karşılaştırma neticesinde yapılan değerlendirmeye göre bireyin zekâ düzeyine karar verilir (Flanagan ve Harrison, 2012).

2.7.4.2. Örneklem tabanlı tanılama

Programa dayalı yaklaşımlarda yararlanılan tanılama metotlarındandır. Uygulanan testten alınan puanlar normlarla karşılaştırılmak yerine programa başvuran örneklem grubu ile mukayese edilir. Programa başvuran öğrenciler arasından sayıca denk gelen en iyi öğrenci grubu saptanır ve programa kabulü gerçekleşir. Bu tanılamada yönteminde psikometrik enstrümanlardan yararlanabilir (Sak, 2014).

2.7.4.3. Ölçüt tabanlı tanılama

Üstün zekâlı veya yetenekli olarak belirlenecek çocuklar için bu tanılama yöntemi ile bir ölçüt elde edilir. Yararlanılan zekâ ölçeğinin ortalama puanı üzerinden saptanan bu puan ölçütü iki farklı şekilde tespit edilebilir. İlk olarak araştırma grubu tarafından ölçeğin içeriği incelenerek o ölçekten belli puanın üstünde alan öğrencilerin belirlenen programda başarılı olacağına karar verilmesiyle sağlanır. İkinci olarak ise ölçekten tespit olunan herhangi bir puan üzerinden programa alınan öğrencilerin program süresince izlenmesi ve değerlendirilmesi ile sağlanan deneyim yardımıyla programın zekâ puanı ölçütünü saptanması ile elde edilir (Sak, 2014). Tanılama yaklaşımları ve yöntemleri ile ilgili detaylı şekilde Şekil 5'teki tabloda yer verilmiştir.



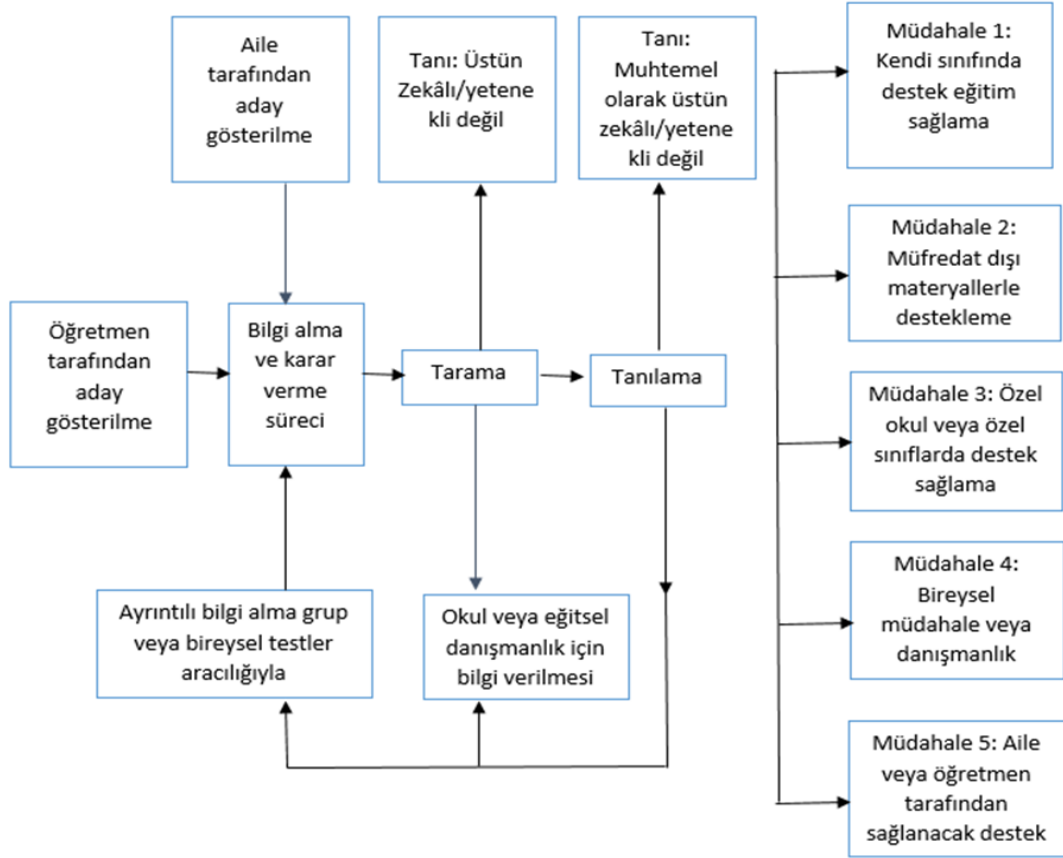
Şekil 5. Üstün zekâlı veya yetenekli öğrencileri tanılama yaklaşımları ve yöntemleri

2.7.5. Üstün zekâ veya yeteneğin tanılama süreci - sıralı strateji modeli

Tanılama süreçleri çoğunlukla dünyada farklı biçimde gelişse de ekseriyetle benzer bir sırada cereyan eder. Üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin eğitiminde genel olarak tüm ülkede odaklanılan alanlar akademik başarı, sanat vb. olup eğitimin sunulacağı mekân olarak tüm şehirler mi? veya tüm ülkede bir şehir mi? Sorusunda olduğu gibi eğitimin nasıl verildiği (ayrıştırılmış okullarda, ayrıştırılmış sınıfta vb.) gibi değişkenlerden tanılama süreci etkilenir. Bahsi geçen bu alanların saptanması çocuğun tanılmasında odaklanılan ölçme aracının da değişmesine sebep olmaktadır (Heller ve Schofield, 2008).

Çocuğa verilecek eğitim programının türü ve içeriği ve bu programlara ne tür üstün zekâlı veya yetenekli öğrencilerin alınacağına ilişkin ülkelerin eğitim sistemine göre farklı tanılama araçlarının yararlanmasına neden olmaktadır. Birinden farklı yetenek türlerini ölçmek için tanılama ölçekleri olduğu gibi farklı yetenek türlerini geliştirmek için de farklı eğitim programları bulunmaktadır (Pfeiffer, 2008; Sak, 2014).

Daha evvel değinildiği üzere gibi tanılama süreci belli adımlar ile yürütülür. Üstün zekâlı veya yetenekli olduğu düşünülen öğrenci ailesi veya öğretmenleri tarafından aday gösterilir. Sonrasında ise belli tarama ölçekler yapılarak zekâ testlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda karara varılır. Bu işlemlerden sonra da zekâ testleri uygulamalarına katılımcı olarak yer alan bireyin uygulamalar neticesinde ulaştığı puanlar değerlendirilerek bireyin farklı düzeylerde ve farklı alanlarda yararlanacağı müdahale yönetimi şekillenir. Heller (2000)'in tanılama ile ilgili Sıralı Strateji Modeli'inde bu husus detaylı bir şekilde aktarılmaktadır (bkz. Şekil 6).



Şekil 6. Heller (2000)'e göre üstün zekâ veya yetenek tanısında sıralı strateji modeli (Heller, 2000)

Yetenek Taraması: Çocuğun hangi alanlarda yetenekli olup olmadığı ve yeteneklerinin eğitim sistemi bünyesinde farklılaştırılmış müfredat, zenginleştirilmiş materyal desteği vb. ve okul dışı ortamda zenginleştirilmiş çevre ve farklı öğrenme kaynaklarının sağlanması gayesiyle daha çok gerçekleştirilir.

Bireysel Zekâ Tanılaması: Eğitimsel müdahale, bireysel davranış ve performans problemlerinin önlenmesi maksatlı müdahale, eğitsel ve sosyal sorunlara müdahale gayesi ile daha çok bu tanılama yönteminden yararlanılır. Bahsi geçen iki farklı tanılama yöntemine rağmen üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin tanılanmasında veya doğru tanılanmasında birçok sorun bulunmaktadır. Bilhassa kısmen de olsa yüksek düzeyde üstün zekâlı veya yetenekli birinin keşfedilmesi ve eğitim hizmetlerinden yararlanması oldukça güç olabilmektedir. Bütün üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin keşfedilmesi ile tanılanması, rehberlik, danışmanlık ve eğitsel müdahale hizmetlerinden faydalanması

sağlanmaya çalışılsa bile aşağıda belirtilen bir takım problemlerle karşı karşıya kalmaktadır (Heller ve Schofield, 2008; Pfeiffer, 2008):

2.7.6. Türkiye’de üstün zekâlı veya yetenekli bireyin tanılma sürecinin gelişimi

Tanılama sürecinin gelişimini göz önünde bulundurduğumuzda zekâ testleri uygulamalarının yurdumuzda nispeten eskiye dayanan bir geçmişi olduğu anlaşılmaktadır. Amerika’da 1905’de itibaren yararlanılan Simon ve Binet zekâ testi çok geçmeden 1915 yılında lisanımıza uyarlanmış olup ülkemizde de istifadeye sunulmuştur. Ülkemizde zekâ ile ilgili ilk olarak yayınlanan araştırmanın ise Osmanlı Devleti’nin sona ermesinden hemen sonra Cumhuriyetimizin ilk yıllarında 1929 yılında yapıldığı görülmekte olup 1930 ile 1945 yılları arasında zekânın tanılması üzerine toplam 11 çalışmanın gerçekleştirildiği ve bu çalışmalardan sekizinin çeviri olduğu anlaşılmaktadır (Gülgöz ve Kağıtçıbaşı, 2004: 248, 249, 250).

Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme birimi tarafından 1950’li senelerde tanılama ile ilgili gerçekleştirilen araştırma neticelerinin kabul görmesiyle üstün yeteneklilerin tanılması üzerine büyük başlangıç yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, Araştırma ve Geliştirme Birimi Amerika’da bu husus ile ilgili uzman olan birçok araştırmacıyı süpervizörlük yapmak üzere yurdumuza davet etmiş ve ülkemizden de eğitimciler ve eğitim araştırmacılarından oluşan bir grubu da ilerideki çalışmaları desteklemek üzere Amerika’ya yollamıştır. 1960’lı senelerinde daha çok üniversitede psikoloji bölümlerinin açılmasıyla tanılama ve tespit etme ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar çoğalmıştır (Gülgöz ve Kağıtçıbaşı, 2004: 248, 249, 250).

2.7.6.1. Dünyada üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin tanılması

Amerika Birleşik Devletlerinde üstün zekâlı veya yetenekli bireylerin tanılama süreci yönelik uygulamalarda ülkenin bir takım eyaletlerinde genel olarak birbirine benzerlikler olmak ile beraber kendi içinde farklı tanılama sistemi olanlarda vardır. Genel olarak tüm eyaletlerde tarama faaliyetleri Eyalet Yönetim Kurulu tarafından tasdik edilmiş bir veya birden fazla ölçek ile gerçekleştirilmesi gerekir. Bütün eyaletlerde öğrencinin farklı alanlardaki yeteneklerini gün yüzüne çıkarmasını sağlamak maksadıyla birden fazla test yararlanılması icap eder. Yararlanılan ölçümlenme enstrümanları arasında standart zekâ testleri, öğrenciye ilişkin gözlem sonuçları, portfolyo dosyaları ve okulun

kendi bünyesinde uyguladığı değerlendirme enstrümanları bulunmaktadır. Din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın bütün çocuklara uygun olacak şekilde üstün zekâlı veya yetenekli öğrencilerin tespit edilmesinde yönelik bir tanılama sisteminden faydalanılmaktadır. Ayrıca öğrencilere sunulacak müdahale eğitim programı ve tanılama yöntemi arasında uyum da dikkate alınmalıdır. Tanılama ile ilgili süreç tamamlandıktan sonra öğrenci ile ilgili ulaşılan bilgilerin paydaşlarla da paylaşılması gündeme gelmektedir (Levent, 2011).



Tanılama Kriterleri	Avusturya	Belçika	İsviçre	Almanya	Danimarka	İspanya	Finlandiya	Fransa	Yunanistan	Macaristan	İrlanda	İtalya	Lüksemburg	Litvanya	Hollanda	Polonya	Portekiz	Romanya	İsveç	Slovenya	İngiltere
Okul Başarısı	✓		✓	✓					✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Okul Dışı Başarılar	✓			✓					✓	✓	✓			✓		✓		✓		✓	✓
Başarı Testi	✓		✓	✓							✓				✓	✓		✓		✓	✓
Psikolojik Testler (Zeka Testleri, kişilik testleri vb.)	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓		✓		✓	✓	✓	X		✓	✓
Gözlem/Kontrol Listesi	*		✓		*								*	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Öğretmen tarafından Aday Gösterilme	✓		✓		*			✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ebeveyn Tarafından Aday Gösterilme			✓	✓	*			✓	✓		✓	✓		✓	✓	*	*	X	*	✓	✓
Uzman Tarafından Aday Gösterilme	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓			*	✓	
Üçüncü Bir Kişi Tarafından Aday Gösterilme (ortaokul öğretmeni, bir yetişkin vb.)	✓		*	✓	*			✓			✓				✓	✓	✓		✓	✓	✓
Kendini Aday Gösterme	✓		*	✓			✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓
Kurumların Kendi Kriterlerini Belirlemesi	*	✓		✓			✓	✓		✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Not: 2004 yılından ulaşılan bulgulara göre düzenlenmiştir. 1- ✓ 2002 yılından itibaren bu yöntemden yararlanılmaktadır. 2- * 2002 - 2004 yılları arasında uygulama değişmiştir. 3- X 2002 yılında ulaşılan bilgilere göre hazırlanmıştır.																					

Şekil 7. Avrupa’da Üstün Zekâlı/Yetenekli Bireylerin Tanılanması ve Kullanılan Tanı Kriterleri (Mönks ve Pflüger, 2005).

Avrupa ülkelerinde genel olarak standart tanılama yöntemleri ve tanılama araçları olmamakla birlikte öğretmen, ebeveyn, arkadaş tarafından aday gösterilme, kurumların kendi kriterlerini oluşturması, başarı testleri kullanma, zekâ ve kişisel bilgi testleri kullanma gibi durumlar karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki tabloda ülkeler göre bu yöntemlerin kullanılma biçimi açıklanmıştır (bkz. Şekil 7).

Almanya’da eğitim kurumları kendi sistemleri içinde yürüttükleri çalışmalar ile genel olarak eğitim hizmetlerinden hangi öğrencilerin yararlanacağını belirlemektedirler. Söz konusu belirleme işleminde öğretmenlerin, ebeveynlerin ve hatta öğrencilerin

kendilerini aday göstermeleri dikkate alınmaktadır. Adayların destek eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi için kullanılan tanı ölçütlerinden biri de okuldaki akademik başarı olmaktadır. Buna ilaveten Düsseldorf'ta şehrinde bulunan Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Yetenek Merkezi adlı kuruluş da bu çocukların psikolojik değerlendirmelerini yürütmektedir (Mönks ve Pflüger, 2005; Levent, 2011).

Avusturya'da da tanılama destek eğitim hizmetlerinden yararlanmak için genel olarak ön şart olarak kabul görmektedir. Tanılama ile ilgili iş ve işlemler okul psikologları, bilim adamları ve öğretmenler tarafından standartlaştırılmış testler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Zenginleştirilmiş eğitim programı veya sınıf atlama gibi farklı eğitim hizmetlerinden yararlanacak bireyleri tespit etmek gayesiyle genelde öğretmenler ve aile tarafından aday gösterilme hususundan önemli bir ölçüt olarak faydalanılmaktadır. Bilhassa öğretmenlerin çocuk ile ilgili sundukları gözlem neticeleri önemli bir ölçüt olarak dikkate alınmaktadır. Eğitim kurumları kendi hazırladıkları farklı eğitim programlarından yararlanacak öğrencilerin seçim ölçütlerini saptama hakkına haizdirler (Mönks ve Pflüger, 2005; Levent, 2011).

Belçika'da üstün zekâlı veya yetenekli öğrencileri tanılamada genel olarak yararlanılan herhangi bir süreç yönetimi belirlenmemiştir. Standartlaştırılmış zekâ testleri veya belli becerilerin gelişimine yönelik ölçme araçlarından genel olarak bireyin farklı bir eğitim hizmetinde faydalanıp faydalanmayacağı hususu ile ilgili karar verilmesi konusunda yararlanılmaktadır (Mönks ve Pflüger, 2005; Levent, 2011).

Danimarka'da üstün zekâlı/yetenekleri bireyleri tespit etmek amacıyla genel bir süreç yönetimi belirlenmemiştir. Yalnız dans ve müzik alanda özel yeteneğe haiz çocuklara eğitim veren Royal Ballet School ve St. Anna Gymnasium kendi bünyelerinde eğitim görececek öğrencileri belirlemede kendi ölçütlerinden yararlanmaktadır (Mönks ve Pflüger, 2005).

İsviçre'de öğrencinin devam ettiği normal sınıf içerisinde bireysel olarak zenginleştirilmiş eğitim programından yararlandırılması hususu öğretmenin ve öğrencinin kendini aday göstermesi ile mümkün olabilmektedir. Yalnız, okula erken başlama ve sınıf atlama gibi eğitim düzenlemeleri için bir okul psikoloğu tarafından bireyin çocuğun tanılmasının yapılması gerekmektedir (Mönks ve Pflüger, 2005).

Fransa'da üstün zekâlı/yetenekli öğrencileri tanılama için kullanılan kesin ve net bir yöntem olmamakla birlikte erken okula başlama, sınıf atlama gibi eğitim hizmetleri

için aile ve öğretmen aday göstermesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın üstün zekâlı/yetenekli çocuklar için yürüttüğü pilot çalışmalardan faydalanabilmek için zekâ testlerinden 130 veya üstü puan almak genel ölçüt olarak belirlenmiştir. Zekâ puanı genelde okul psikoloğu tarafından yapılan Wechsler testi ile belirlenmektedir (Mönks ve Pflüger, 2005).

Hollanda'da üstün zekâlı/yetenekli öğrencileri tanılama ile ilgili yararlanılan kesin ve net bir yöntem olmamakla olup çocukların erken okula başlama, sınıf atlama gibi eğitim hizmetlerinden faydalanabilmesi için aile ve öğretmeni tarafından aday göstermesi gerekir. Eğitim olanaklarından yararlanma hususu ile ilgili aile ve öğretmenlerin kararları da önemli yer tutmaktadır. Söz konusu eğitim hizmeti imkânlarından yararlanmada bireyin tanınması da sadece sürecin aşamalarından birini teşkil etmektedir. Bunun ile birlikte okullar üstün zekâ/yetenek grubundan bir öğrenci ile karşı karşıya kaldıklarında kendi tespit edecekleri ölçütler doğrultusunda öğrencinin destek eğitim hizmetlerinden faydalanmasına imkânına sahiptirler. Ayrıyetten Hollanda'da Nijmegen Üniversitesi'ndeki Üstün Yetenekliler Merkezi tarafından geliştirilen bir ölçeğin standardizasyon çalışması tamamlanmış olup yaygın olarak öğretmenler tarafından yararlanılmaktadır.

Hollanda'da yıllık olarak öğrencilere başarı testleri uygulaması yapılmaktadır. "Citotoets adı verilen bu başarı testlerinden elde edilen puanlara göre muvaffak olan öğrenciler yaz tatili döneminde yürütülecek etkinliklerden yararlandırılmaktadır (Mönks ve Pflüger, 2005).

İspanya'da üstün zekâlı veya yetenekli öğrencileri tanılama yönelik ulusal bir ölçüt ve herhangi bir standart test bulunmama birlikte eğitim müdahale hizmetlerinden faydalanmak için tanılama bir koşul olarak ileri sürülmektedir. Ülkede Yetenekli Gençlik Merkezi adlı kurum özel bir girişim olarak bulunmaktadır. Söz konusu Merkez tanılama işlemlerinde Navvara Üniversitesi tarafından tasdik olunan School and College Abiltiy Test ölçme aracından yararlanmaktadır (Mönks ve Pflüger, 2005).

İrlanda'da öğrencileri farklı eğitim müdahale hizmetlerinden faydalanabilmesi için farklı tanılama tekniklerinden yararlanılmaktadır. Tanılanma iş ve işlemleri öğretmen tarafından aday gösterilme suretiyle olduğu gibi Psikologlar tarafından tanılanma oldukça yaygındır. Ebeveynler tarafından aday gösterme de son zamanlarda izlenmekte olup çok yaygın değildir. Psikolojik testler okul dışı etkinliklerde okul dışı performansların

ölçümlemesi amacıyla başarı testlerinden genellikle yararlanılmaktadır. Örnek vermek gerekirse okul dışı 12-16 yaşları arasındaki çocuklar için uygulanan programlardan biri olan CTYI adlı program için SAT adı verilen testten yararlanılmaktadır. Söz konusu teste öğrenciler Matematik, Fen ve Edebiyat alanlarından ulusal standartların %95'inden daha iyi seviyede performans sergilemelidirler (Mönks ve Pflüger, 2005).

Finlandiya'da üstün zekâlı veya yetenekli bireyleri tanılama için yararlanılan kesin ve net bir yöntem bulunmamaktadır. Yalnız, zenginleştirilmiş eğitim programı, sınıf atlama vb. eğitim olanaklarından faydalanması icap ettiği tasavvur edilen çocuklar için psikolojik ve medikal testler uygulanması yapılmaktadır. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi okullar kendi programları için öğrenci seçme hakkına sahiptir (Mönks ve Pflüger, 2005).

2.7.7. Türkiye'de üstün yetenekli veya zekâlı bireylerin eğitsel tanılaması

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı özel yetenekli bireylere yönelik eğitsel tanılama yapan kurum Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleridir. Özel yetenekli bireyleri yönelik eğitim olanakları sunan kurumlar ise Bilim Sanat Merkezi Müdürlükleridir. Son yıllarda artan sayıları ile söz konusu kurumlara oldukça önem verildiği anlaşılmaktadır. İlimizde 2017 yılında ikinci RAM ve 2019 yılında ise ikinci BİLSEM Battalgazi ilçesine kazandırılmıştır. Yeşilyurt ilçesinde bulunan Malatya RAM ve BİLSEM çalışmalarını yürütmektedir.

BİLSEM öğrenci kabulü seçmeleri RAM tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca BİLSEM seçme sürecine katılmayan öğrencilere yönelik RAM' da ayrıca bireysel inceleme de yapılabilir.

BİLSEM' öğrenci kabul süreci üç aşamada gerçekleşmektedir. Öncelikle şunu belirtmeliyim BİLSEM seçme sürecine ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri katılabilir. Bu aşamalar şu şekildedir;

1. Aşama sınıf öğretmeni tarafından genel yetenek, görsel sanatlar ve müzik alanlarından en fazla iki alandan olmak üzere e-okul sisteminde bilgi formu doldurularak aday gösterme,
2. Aşama aday gösterilen öğrenciler İl tanılama komisyonu tarafından grup taramasına alınmaktadır,

3. Aşamada ise grup taramasında Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenecek Türkiye barajı üzerinde başarı gösteren adaylar genel yetenek için RAM uzmanları tarafından bireysel incelemeye alınmaktadır.

Genel yetenek alanında bireysel incelemede Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen ölçütü aşan tüm adaylar kontenjan sınırlaması olmaksızın BİLSEM'e kabul edilir.

Görsel sanatlar veya Müzik alanı 3. Aşaması için ise İl tanılama komisyonunca alanın uzmanlarından oluşan bir komisyon teşkil ettirilmiştir. Söz konusu komisyonca adaylar bireysel incelemeye tabi tutularak başarı gösteren adaylar yine kontenjan sınırlaması olmaksızın BİLSEM'e başarılı oldukları yetenek alanlarına göre kabul edilmektedir.

Anlaşılabacağı üzere BİLSEM kapsamında özel yetenekli tanılaması en erken 1. Sınıfta başlanmakta ve 2. Sınıftan itibaren eğitim alabilmektedirler. (MEB, BİLSEM tanılama ve yerleştirme Kılavuzu, 2019).

Bahsi geçen tanılama yöntemi dışında BİLSEM seçme sürecine dışında ki adaylara RAM'da eğitsel tanılama kapsamında bireysel inceleme yapılarak özel yetenekli birey (genel yetenek) alanına yönelik tespit çalışması yapılmaktadır. (5378 sayılı Engelliler hakkında kanun, 2005;16). Ancak yapılan inceleme sonucu özel yetenekli birey olarak tanı alan çocuk BİLSEM'e kayıt hakkı kazanmamış olup sadece devam ettiği okulda özel yetenekli birey muamelesi görür. (MEB, Özel Eğitim Yönetmeliği, 2018).

Anlaşılabacağı üzere erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik BİLSEM tanılaması kapsamında işlem yapılmamaktadır. BİLSEM dışı sadece RAM tarafından tanılama çerçevesinde ise erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylerin resmi tanılaması genellikle yapılmamaktadır. Erken dönemde tanılama yapılsa bile yerleştirme ve eğitimi imkân dâhilinde değildir. Bu durum ise erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylerin tanılamasına engel teşkil etmektedir.

2.8. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Özel yetenekli bireylerin keşfedilmesine ilişkin yurtdışında ve yurtiçinde yapılan yayın ve araştırmalar verilmiştir.

2.8.1. Yurtiçinde yapılan yayın ve araştırmalar

Adana ilimizde 2019-2020 Eğitim ve Öğretim yılında özel yetenekli birey olarak tanı almış 12 çocuğun velisi ile çalışma yürütülmüştür. Çalışmada, okul öncesi dönemde, özel yetenekli çocukların ailelerinin, çocuğu ile ilgili gözlemleri, gereksinimleri ve yaşadıkları problemler ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. Çocukların yeteneklerini sosyal ve bilişsel yönden doğru ve yeterli düzeyde geliştirebilmesi konusunda, ailelerin ihtiyaçlarını tespit etme yönünde bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çocuğu, Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim almaya başlamış olan 12 veli ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde, erken çocukluk dönemi, özel yetenek kavramı, Bilim ve Sanat Merkezi gibi başlıklar altında toplam 10 soruluk bir görüşme formu uygulanmıştır. Yapılan görüşmelerde velilerin cevapları incelendiğinde, ailelerin birçoğunun, çocuğuna tanı konulana kadar üstün yetenekli çocuk kavramından haberdar olmadığı görülmektedir. Bundan dolayı aileler çocuklarının yeteneklerini geliştirmek adına çaba sarf ettiklerini belirtmiş ancak desteklerinin yeterli ve doğru olup olmadığı konusunda emin olmadıklarını ifade etmişlerdir. (İpek, 2019;33)

Tunceli ilimizde 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında BİLSEM'e devam eden öğrencilerin kendilerine ve yaşama dönük algılarını ortaya koymak ve bu öğrencilerin farklılıklarını betimlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma paradigması doğrultusunda şekillendirilmiş olup olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Bilim Sanat Merkezlerine devam eden 10 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; Bilsem'e devam eden üstün yetenekli öğrencilerin Bilsem'de olma nedenleri olarak okulda başarılı olduğum için, parlak fikirlerim olduğum için, okuldaki derslerden sıkıldığım için, çok kitap okuduğum için, arkadaşlarımdan farklı olduğum için, bilgiye aç olduğum için, keşfetmeyi sevdiğim için, problemleri çözmekten hoşlandığım için, okumaktan ve çalışmak zevk aldığım için, arkadaşlarımla işbirliği yapmaktan hoşlandığım için, sorumluluk almayı sevdiğim için, meraklı olduğum için ve iyi resim çizdiğim için yanıtlarını vermişlerdir (Gündüzalp ve Şener, 2019;93).

Tunceli ilimizde 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapan 30 Sınıf Öğretmeni ile çalışma yürütülmüştür. Özel yetenekli öğrencilerin tanınması, değerlendirilmesi ve uygun eğitim ortamı oluşturulması konusu ele alınmıştır. Bu doğrultuda bu çalışma ile sınıf öğretmenlerinin

üstün yetenekli öğrencilerine ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma paradigması doğrultusunda şekillendirilmiş olup olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencileri, fikir üreten, meraklı, keşfetmeyi seven, yüksek algılı, söz dağarcığı geniş, yorumlama yeteneğine sahip, bilgi üreten, araştırmacı, gözlem gücü yüksek, hızlı düşünen, girişken, çok yönlü, öğrenmeyi öğrenen, olaylara farklı yönlerden bakan, muhakeme gücü yüksek, yaratıcı, yüksek hayal gücüne sahip bireyler olarak tanımlamışlardır. (Şener ve Gündüzalp, 2019;101)

Ankara ilimizde 2002 yılında okul öncesine devam eden ve matematik alanında üstün yetenekli bireyler saptamaya yönelik çalışma yürütülmüştür. Çalışmada yuva, kreş, bakım evi ve okulöncesine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar arasından matematik alanında üstün yetenekli olanları tespit etmek ve bu çocukları belirlemek üzere bir belirleme yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma ile belirleme yönteminin söz konusu çocukları tespit etmede ne derece başarımlı gösterdiğinin belirlenmesi hedeflenmiştir (Dağlıoğlu, 2002; Metin ve Dağlıoğlu, 2002).

Söz konusu araştırmada okul öncesi dönemde olan ve matematik alanında üstün yetenekli olan bireyleri tespit etmek hedefiyle dört basamaklı bir süreç takip edilmiştir. Bu basamaklar sırasıyla; Öğretmen (ÖGF) ve Aile Gözlem Formu (AGF), Temel Kabiliyetler Testi 5-7 (TKT5-7), Yetenek Belirleme Etkinlikleri ve 5-8 yaş düzeyi matematik etkinliklerinden müteşekkil olmaktadır. Öğretmenleri ve aileleri tarafından aday gösterilen 220 çocuktan araştırmanın örneklemini şekillendirilmiştir. Saptanan örneklemden 130 çocuktan, TKT 5-7 testi sonucunda 130 ve üzerinde zekâ bölümüne sahip olanlar ve aynı zamanda 5-8 yaş düzeyi matematik aktivitelerinde takvim yaşının iki yaş üzerinde matematik aktivitesini alıp başarılı olanlar matematik alanında üstün yetenekli olarak saptanmıştır (Dağlıoğlu, 2002; Metin ve Dağlıoğlu, 2002).

Araştırma neticesinde ulaşılan verilere göre aile ve öğretmen tarafından aday gösterme formları yönetimiyle aday gösterilen çocukların 29' u “matematik alanında üstün yetenekli” olarak saptanmıştır. Araştırmanın evrenine göre çocukların % 3.68'i matematik alanında üstün yetenekli olarak bulunmuştur. Araştırmada takip edilen süreç ve ulaşılan neticeler üstün yetenekli çocukların tespit edilmesinde farklı bir seçenek olarak etkili olduğu görülmüştür (Dağlıoğlu, 2002; Metin ve Dağlıoğlu, 2002).

Düzce ilinde gerçekleştirilen bir diğer çalışmalarda anasınıfına devam eden çocuklar arasından üstün yetenekli olanların saptanması ile ilgili yürütülen tez

çalışmasıdır. Bu araştırma, Düzce ili merkez ilçesinde ilköğretime bağlı okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar arasından üstün yetenekli olanları tespit etmek hedefiyle birbirini takip eden bir seri işlem uygulanmıştır. Araştırmanın amacı bu işlemlerin okul öncesi dönemdeki çocukların üstün yetenek potansiyelini tespit etmede bu tekniğin ne derecede muvaffak olduğunu belirlemektir (Dağlıoğlu, 2002; Metin ve Dağlıoğlu, 2002).

Dağlıoğlu (2002) tarafından daha önceki çalışmada da olduğu gibi dört basamaklı tespit etme sisteminden yararlanılmıştır. Öncelikle öğretmenler ve ebeveynler tarafından üstün yetenekli olduğunu düşündüğü çocukları aday göstermek maksadıyla AGF (Aile Gözlem Formu) ve ÖGF (Öğretmen Gözlem Formu) düzenlenmiştir. Daha sonra ise aday gösterilen bireylerin genel zihinsel performanslarını ölçmek amacıyla TKT 5-7 Temel Kabiliyetler Testi yararlanılmıştır. Daha sonra da yine bireysel zekâ ölçme testlerinden biri olan Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini okul öncesi kurumuna devam eden 113 çocuktan müteşekkildir. Örneklemdaki katılımcı bireylerden tamamından 50 çocuk üstün yetenekli olarak saptanmıştır ve bu çocukların 17'si kız 17'si erkek olmak üzere 34'ü ise sadece aileler tarafından ve 2'si kız 14'ü erkek olmak üzere 16'sı ise hem öğretmen ve hem de aileler tarafından aday gösterilmiştir (Dağlıoğlu, 2002).

Araştırma ile ulaşılan verilere göre ÖGF ve AGF' nin üstün yetenekli çocukları tespit etmede % 44,3 oranında başarı sağladığı neticesine ulaşılmıştır. Üstün yetenekli olarak tespit edilen bireylerin ekseriyetinin anne ve babaları tarafından tespit edilmiş olmasına karşın, uygulanan testler ve puanlar esas alındığında öğretmenlerin çocukların performanslarına daha yakın değerlendirmeler yaptıkları belirlenmiştir. Ancak TKT 5-7 Testi ile Goodenough-Harris Testinden elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı neticesine ulaşılmıştır (Suveren, 2006).

Dağlıoğlu ve Suveren (2013) okul öncesi dönemdeki üstün yetenekli çocukların tespit edilmesinde aile ve öğretmen görüşleri ile çocukların testlerde sergiledikleri performans arasındaki tutarlılığı ele almışlardır. Araştırma okul öncesi kurumlara devam eden çocuklar, onların ebeveynleri ve öğretmenleri ile yapılmıştır. Çalışmada ilişkisel tarama modeli yararlanılmış olup bu doğrultuda ebeveynler ve öğretmenler tarafından öğretmen gözlem ve aile gözlem formları düzenlenmiştir. Daha sonraki basamakta ise çocuklara Temel Kabiliyetler Testi 5-7 ve Goodenough-Harris Bir Adam Çiz Testi çalışma yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini tüm bu işlemlerin uygulandığı 113

çocuktan teşkil olmaktadır. Aile ve öğretmen görüşlerinin çocukların var olan potansiyel üstün yeteneğini tespit etmede % 44.3 oranında başarılı olduğunu gösteren bu araştırmada aile görüşlerinin çocuğun üstün yetenek potansiyelini saptamada daha geçerli olduğu neticesine ulaşılmıştır. Ayrıyeten aile ve öğretmen ile çocukların performansları arasındaki ilişki ele alındığında uygulanan testler ve alınan puanlar incelendiğinde ailelere göre öğretmenlerin çocukların performanslarına daha yakın değerlendirmeler yaptıkları belirlenmiştir. Yalnız çocukların performanslarının aile ve öğretmen tarafından belirtildiğinde daha doğru değerlendirmeler ulaşıldığı saptanmıştır. (Dağlıoğlu, 2002; Suveren, 2006).

Kurt (2008) tarafından yürütülen araştırmada ülke dışında sıklıkla yararlanılan Raven'in Progresif Matrisler Testi'nin 5,5-6,5 yaş geçerlik ve ön norm çalışması gerçekleştirilmiş olup üstün zekâlı olan ve olmayan bireylerin erken matematik yeteneklerinin korelasyonu irdelenmiştir. Eş zamanlı yürütülen incelmelerde bireylerin matematik yetenek düzeyleri ve zekâ düzeyleri tespit edilmiştir. Bir sonraki adımda söz konusu değişkenlerin sosyodemografik hususiyetler yönünden ilişkisi ele alınmıştır. Bu çalışmanın örneklemini İstanbul ilinde değişik sosyodemografik hususiyetlere haiz 348 bireyden teşkil etmiştir. Araştırmada veri elde etmek maksadıyla Raven Standart Progressive Matrices PLUS ve CAS Zekâ Testleri, Erken Matematik Yeteneği Testi-2 (TEMA-2) ve araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formundan faydalanılmıştır. Testin güvenirlik çalışmaları için, test-tekrar test ile Cronbach alfa katsayıları hesaplanmış ve madde analizi yapılmıştır. Testin geçerliğinin sağlanması için CAS ile Raven Standart Progressive Matrices Plus testleri benzer ölçek korelasyonundan yararlanılarak aynı zamanda test geçerliği çalışma yürütülmüştür. Araştırma neticelerine göre, Raven Standart Progressive Matrices PLUS Sets AE'nin geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğu saptanmıştır. Bunun ile birlikte TEMA-2 ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilerek geçerli ve güvenilir bir test olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği örneklemdaki öğrencilerin RSPM Plus ile zekâ düzeyleri, TEMA-2 ile de erken matematik yeteneği dereceleri tespit edilmiş olup gerçekleştirilen analizde zekâ ile erken matematik yeteneği arasındaki korelasyonun anlamlı düzeyde olduğu neticesine ulaşılmıştır. Ayrıyeten üstün zekâlı olarak tespit edilen öğrencilerin erken matematik yeteneklerinin normal gelişim gösteren öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Kurtaran, 1998).

Yurtdışında sıklıkla yararlanılan kognitif yetenek testlerinden Woodcock-Johnson Bilişsel Yetenek Testleri-R'nin Sözcük Dağarcığı okul öncesi ve ilkokul çocukları için olan kısmı ülkemizde Kurtaran (1998) tarafından yürütülen tez çalışması ile adaptasyonu sağlanmıştır. Çalışma için bu ölçeğin seçilmesinde; ölçekten ülke dışında bir tanılama enstrümanı olarak faydalanılması, yaş aralığının (2-90+) oldukça geniş olması ve birçok alanda yetenek profili sunması etkili olmuştur. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili içerisindeki özel ve devlet okullarında ilkokul ve okul öncesi eğitime devam eden toplam 250 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın lisan ile ilişkin olması sebebiyle ölçeğin dilimize çevrilme sürecine geniş olarak yer tutmuştur. Lisanımıza uygun hale dönüştürülen testin ön uygulaması gerçekleştirilerek kültüre dayalı dilsel farklılıklardan oluşacak hatalardan arınması sağlanmıştır. Araştırmada testin güvenilirliğini elde etmek maksadıyla test-tekrar test yönteminden yararlanılmış olup ölçümün standart hatası hesap edilmiştir. Ölçme aracının ölçüt geçerliğini elde etmek hedefine WJ-RCOG Bilişsel Yetenek Testi'nin Sözcük Dağarcığı bölümü ile WJ-R COG Bilişsel Yetenek Testi olan Resim-Sözcük Dağarcığı Testi ve WISC-R'nin bazı alt testleri ile olan korelasyonunu bakılmıştır. Gerçekleştirilen analizler neticesinde Woodcock-Johnson Bilişsel Yetenek Testleri-R'nin Sözcük Dağarcığı bölümünün Türk çocuklarına uyarlanması çalışmasının nihayettendirilmesiyle geçerli ve güvenilir neticeler elde edilmiştir. (Kurtaran, 1998).

Geçmiş dönemlerden günümüze kadar ülkemizde sıklıkla yararlanılan ve güncellenmeyen testlerden biri olan Stanford-Binet Zekâ Testidir. Söz konusu testin beşinci versiyonun etnik yönünden ne tür farklılıklar sergilediğini araştırmak üzere okul öncesi çağındaki bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma zekâ testindeki revizyonun etnik çeşitlilik ve okul öncesi dönemdeki çocuklar hususu ile çerçevelendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Amerika'da yaşayan Afrika kökenli Amerikalı, Caucasian, Hispanic, çift ırklı ve diğer etnik kökenlerden gelen bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya cinsiyet, yaş ve ailenin eğitim duruna göre eşleştirilen bu farklı etnik kökenlerden 97 erkek ve 103 kız olmak üzere toplam 200 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri elde etmek kastıyla 2 ile 85 yaşları arasında kullanılabilen Stanford-Binet Zekâ Testi 5. versiyonundan yararlanılmıştır (Kurtaran, 1998). Araştırmada neticelerine göre Afrika kökenli Amerikalılar ve Caucasian kökenine sahip bireylerin ölçeğin tüm alt testlerinde ve genel toplamda benzer desenler sergilediği saptanmıştır. Çalışmadan elde edilen bu veriler göre ölçeğin kültürel farklılıklardan etkilenmediğini ve uluslararası düzeyde

ölçekten yararlanabileceği tespit edilmiştir (Dale, Finch, Mcintosh, Rothlisberg ve Finch, 2014).

2.8.2. Yurtdışında yapılan yayın ve araştırmalar

Scott ve Delgado (2005) tarafından yapılan çalışmalarda devlet okullarında eğitim programlarının yoğunluğu ve olumsuz sosyo-ekonomik şartlar sebebiyle erken dönemde keşfedilmesi gereken yüksek zekâ potansiyelinin ihmal edildiği neticesine ulaşmışlardır. Alan yazın incelendiğinde ise okul öncesi çağında kognitif olarak üstün potansiyele sahip çocukların tespit edilebileceğini belirtmektedirler. Eğitim ortamlarının yeterli derecede zenginleştirilmemesinden dolayı ve bireyin öğrenme biçimlerine göre tasarlanmış eğitim ortamlarının sunulamaması sebebiyle bilişsel manada üst düzey potansiyele sahip çocukların fark edilemediği ifade edilmiştir. Araştırmada 1993-1994 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitime devam eden 395 çocuğa 9 bilişsel görevden oluşan bir bataryanın uygulaması yapılmıştır. Araştırmaya dâhil olan çocuklar 37 farklı özel okul ve 10 farklı devlet okulundan seçilmiştir. Söz konusu katılımcı çocuklar aldıkları eğitim durumuna göre ikiye ayrılmıştır. Gruplardan biri üstün yeteneklilere özel olarak verilen eğitime devam eden diğeri ise normal eğitime devam eden çocuklardan oluşmaktadır. Çocuklara uygulanan ölçekten elde edilen puanlara tüm alt testler için ayrı ayrı ve genel toplam olmak üzere hesaplanmıştır. Ancak gerçek manada yüksek performans sergileyen çocuklar elde ettikleri genel toplam puanları ile saptana bilinmiştir. Araştırma ile süreç içerisinde üstün zekâ potansiyelinin erken çocukluk çağında tespit edilmesi yönünde alternatif yöntemlerin geliştirilmesi görüşünün desteklendiği görülmektedir (Scott ve Delgado, 2005).

Shaklee (1992) okul öncesi çağındaki üstün zekâlı bireyleri keşfetme üzerine yürüttüğü araştırmada 1980’li senelerden sonra başlanılan üstün yetenekli bireylerin tanınması ve eğitim programlarının düzenlenmesi konusunun günümüzde önemli koruduğunu vurgulamıştır. Çalışmasında azınlık bölgelerinde hayatını sürdürün okul öncesi çağında ve ekonomik olarak dezavantajlı olan çocukların olağanüstü potansiyellerinin tespit edilmesi hususundaki güçlükleri araştırmıştır. Çalışmada, ölçümleme hususunda yaşanan güçlükler son senelerde gelişimsel manada uygun olarak düzenlenen araştırmalar kaynağında ele alınmıştır. Çalışmada geçmiş zamanda ve günümüzde erken çocukluk çağında üstün zekâ potansiyelini saptamak maksadıyla

yararlanılan uygulamalar değerlendirilmiş olup bireylerin değerlendirilmesinde yenilikçi bir yaklaşım olacağı düşünülen iki farklı yaklaşıma dikkat çekilmiştir (Shaklee, 1992).

Borland ve Wright (1994) ise gerçekleştirdikleri araştırmada, Sinerji Projesi çerçevesinde proje personeli tarafından, devlet okullarının okul öncesi sınıfına devam eden, ekonomik olarak dezavantajlı olan ve potansiyel üstün yeteneğe sahip çocukları keşfetmek maksadıyla geliştirilen süreç için gerekçe belirtmişlerdir. Söz konusu belirtilen amaçlarla geliştirilen bu süreç üç evreden teşkil etmektedir. Bu evreler ise tarama, tanı değerlendirme ve vaka çalışması - yerleştirme kararı şeklinde düzenlenmiştir. Bu yaklaşım uygun tekniklerle, gözlem, dinamik değerlendirme, en iyi performans kavramının gelişimi ve standart testlerden faydalanmayı esas almaktadır. Araştırma okul öncesi kurumlarına devam eden 35 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada söz konusu bireylerin saptanması ile ilgili yararlanılan teknik olarak var olan problemin çözülmesiyle ilgili alternatif olarak geliştirilmeye çalışılan deneysel bir yöntem olarak ifade edilmiştir. Burada öğretmenlerin gözlemi ve portfolyodan alternatif yöntemler olarak faydalandığından bahsedilmiştir (Borland ve Wright, 1994).

Ambrose ve Machek (2014) yaratıcılık açısından üstün yetenekli bireylerin saptanmasında çok yönlü yöntem yaklaşımı konulu çalışma yürütmüşlerdir. Çocukların üstün yaratıcı potansiyellerinin saptanmasında eğitimcilere sonsuz sayıda yarar olacağına değinmişlerdir. Bunun ile birlikte birçok kurumda yaratıcılığın üstün zekâ ve üstün yetenek testleri aracılığıyla ölçülmesine karşın üstün yetenek/zekâ ile yaratıcılık arasındaki ilişkinin henüz kavranmadığı belirtmişlerdir. Çalışmanın amacı yaygın olarak yaratıcılığı ölçmek maksadıyla yararlanılan ölçeklerin üstün yetenekli/zekâlı kişilerin keşfedilmesinde ve onlara uygulanan programlar için ne derece önemiyet gösterdiğini incelemektir. Araştırma ile ulaşılan neticelere göre üstün yetenekli kişilerin yaratıcı taraflarının saptanmasında çok yönlü yollardan yararlanılmasının ne kadar mühim ve konuyu en doğru şekilde ele alma neticesine ulaşılmıştır (Ambrose ve Machek, 2014).

Yang (2009) erken çocukluk çağında üstün zekâlı/yetenekli kişilerin keşfedilmesi ile ilgili geliştirilen materyalleri incelediği ve derlediği araştırmasında, okul öncesi çağındaki üstün yetenekli kişilerin ekseri hususiyetleri ve bu hususiyetleri keşfetme/değerlendirmeye yönelik olan ölçeklerinden bahsetmiştir. Araştırmada üstün yetenekli kişilerin keşfedilmesinde ölçek seçimin güçlüğünden bahsederek erken çocukluk çağındaki bireylerin kognitif, psikomotor, dilsel gelişimlerinin çok süratli olarak gerçekleşmesi sebebiyle bu güçlüğün daha da zorlaştığına değinmiştir. Çağımızda

bir takım okullarda üstün yetenekli kişilerin erken keşfedilmesine ilişkin araştırmalar olmasına karşın bu durumun devlet eliyle açık ve net bir şekilde ele alınmaması sebebiyle bu bireylerin zenginleştirilmiş eğitim programından erken dönemde yararlanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Yang, 2009).

Son zamanlarda üstün yetenekli kişilerin saptanmasında alternatif olarak hazırlanan ölçeklerden biri olan Teacher Rating Scales (öğretmenler tarafından doldurulan derecelendirme ölçeği) ile ilgili çalışmada ayrıntılı analizinden bahsedilmiştir. Söz konusu ölçekler aşağıda belirtilmiştir;

Gifted Rating Scales – Preschool/Kindergarten Form/Üstün Yetenekli Ölçekler - Okul Öncesi/Anaokulu Formu (GRS-P; Pfeiffer & Jarosewich, 2003),

The Gifted and Talented Evaluation Scale/ Üstün Zekâlı ve Yetenekli Değerlendirme Ölçeği (GATES; Gilliam, Carpenter & Christensen, 1996),

The HOPE Scale/Umut Ölçeği (Peters ve Gentry, 2009)

The Scales for Identifying Gifted Students/ Üstün Zekâlı Öğrencileri Tanımlamak için Ölçekler (Yang, 2009).

Bleichrodt, Hoksbergen ve Khire (1999)' nin gerçekleştirdiği araştırmada Hollanda'da Bleichrodt, Resing, Drenth, Zaal ve Resing (1984) tarafından geliştirilen Amsterdamse Kinder Intelligentie Test (RAKIT)'in Hindistan'da hayatlarını sürdüren okul öncesi çağındaki bireylere yönelik geliştirilen Indian Child Intelligence Test (ICIT)'in uyarlama çalışması yürütmüştür. Araştırma için RAKIT 1007 Hollandalı ve 612 Hindistanlı çocuk örneklem olarak seçilmiştir. ICIT uygulamalarından ulaşılan ortalama test puanlarına oranla düşük seyretmesine karşın ICIT ve RAKIT'ten alınan puanlar iç tutarlılık ve kararlılık katsayıları 0.84 ile 0.94 arasında olduğu için tatmin edici olarak bulunmuştur. Faktör analizlerinden ulaşılan neticelere göre her iki ölçeğin de psikometrik yönden eşdeğer olduğu bundan dolayı aral arındaki ilişkinin incelenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. ICIT ve RAKIT için yordama geçerliği okuma yeteneği bir kriter olarak ele alındığında sırasıyla 0.56 ile 0.48 olarak bulunmuştur (Yang, 2009).

2.9. Kurumsal Bilgilerin Yorumlanması

Kuramsal bilgileri ve ilgili yayın ve araştırmaları özetlemek ve yorumlamak gerekirse ülkemizde ve dünyada bireyi tanıma konusu oldukça merak edilen bir alandır. Karmaşık biyolojik sosyal-duygusal varlık olan insanın davranışlarına baktığımızda bir

takım özellikler ve gizil güçler barındırmaktadır. İnsanı tanımak, keşfetmek ve anlamlandırmak tarih boyu ilgi çeken konulardandır. Özellikle insan davranışları altında yatan nedenleri anlamak, geri bildirimde bulunmak ve bireyin gizil güçlerini keşfetmesine yardımcı olmak bireyi tanımanın en önemli amaçlarındandır.

Normal insanı tanımada bazen zorlanırken özel yetenekli bireyleri tanımak daha da güçleşmektedir. Özel yetenekli bireylerin diğer bireylerden farklı özelliklerinin ve gereksinimlerinin olduğu artık bilinen bir gerçektir. Özel yetenekli bireylerin mümkün olduğunca daha erken keşfedilmesi ve gereksinimleri doğrultusunda sosyal, duygusal ve eğitsel olarak tedbirler alınması ise önem arz etmektedir. Ayrıca ülkelerin belki de en önemli yumuşak gücü (soft power) özel yetenekli insan gücüdür. (MEM-Özel Yetenek Çalıştay Raporu; 2019)

Tarihsel süreç irdelendiğinde ülkemizde ve dünyada özel yetenekli bireylerin kazandırılması için aslında birçok adım atıldığı bilinmektedir. Toplamların gelişmesine önemli katkı sağlayan ve toplumu ayakta tutun unsur ise her alana yönelik yetişmiş insan gücüdür. Toplamlara katma değeri yüksek bilim ve teknoloji gibi alanlara katkı sağlayan bireylerin özel yetenekli oldukları bilinmektedir. Her toplumda da belirli sınırdaki özel yetenekli bireylerin var olduğu kuramsal bilgiler ve yapılan araştırmalar ile desteklenmektedir. (MEM-Özel Yetenek Çalıştay Raporu; 2019)

Bundan mütevellit tarihte ve günümüzde toplumlar başka toplumların potansiyel insan gücünü devşirme yönüne gitmişlerdir. Tarihimizde bununla ilgili bizim de büyük bir deneyimimiz söz konusudur. Özel yetenekli ecnebi çocuklarının Enderun okullarında ülkeye kazandırılmasını örnek olarak verebiliriz. Çağdaş dünyada da beyin göçü olarak ifade ettiğimiz olay güncelliğini korumaktadır. Ülkeler nitelikli insan gücünü kendilerine kazandırmak için gayret göstermektedirler. Başarım gösteren bireylerin cazip burs ve iş olanaklarından dolayı ülke dışına göç etmesi yaşanan bir gerçektir. (MEM-Özel Yetenek Çalıştay Raporu; 2019)

Günümüz dünyası bu konuda oldukça hassas ve seçici davranırken maalesef ülkemizde geçmişte başardığımız seviyede olmadığımız bile rahatlıkla söylenebilir. Bireyi tanıma ve özel yetenek konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında ülkemizde gereken hassasiyetin tam olarak gösterilmediği ortaya çıkmaktadır. Erken çocukluk döneminde veya okul öncesi dönemde ki özel yetenekli çocuklara ilişkin eğitsel tanılama, yerleştirme ve eğitime yönelik ise her hangi faaliyetin yürütülmediği anlaşılmaktadır.

Ayrıca erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitime ilişkin yürütölen akademik çalışmaların azlığı önümüze çıkmaktadır. Oysaki tanı alan özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde de özel yeteneklerinin var olduğu bilinmektedir. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin yetenekleri ve gereksinimleri doğrultusunda yerleştirilmeleri ve eğitim almaları gerekmektedir. Ayrıca tanı alan özel yetenekli çocukların belli aralıklar ile yeniden tanınması ve gereksinimleri doğrultusunda eğitim müdahale planlarının güncellenmesi gerekmektedir.



BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi bilgileri yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, özel yetenekli birey olarak resmi tanı almış çocukların ebeveynleri ile Malatya İlinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitimi hakkında öz yeterliliğe yönelik görüşler incelenmiştir. Ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından benzerliklerini ve farklılıkları ortaya koyarak okul öncesi eğitiminde bireyi tanımada ve eğitimi konusunda yaşanan sorunları saptamak, sorunların nedenlerini ortaya çıkararak çözüm yolları ve öneriler üretilmesine yardımcı olmaya yönelik nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma insanların oluşturdukları anlamları kavramayla ve insanların dünyayı, dünyada meydana gelen olayları nasıl algıladıkları ve nasıl deneyimler edindikleri ile ilgilenir (Merriam, 2013).

Bu çalışma, var olan olguyu ayrıntıları ile betimlenmeye çalışılıp, konuyla ilgili öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin alındığı nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik çalışması deseni ile yürütülmüştür (Tanrıöğen, 2012). Bu desende problemi keşfetmek, temel olguyu detaylı bir şekilde kavramak amacı ve araştırma sorularını genel katılımcıların deneyimlerini geniş ölçüde ifadesinin sağlar. Ayrıca katılımcı görüşlerini almak için az sayıda kişinin söylemine dayalı olarak veri toplamak, metin analizleri kullanarak verileri betimlemek, temalara göre analiz etmek ve bulguları daha geniş anlamda yorumlamak için kullanılan bir yöntemdir (Creswell, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları Malatya İlinde özel yetenekli birey olarak resmi tanı almış çocukların ebeveynleri ile okul öncesi kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden belirlenmiştir. Dolayısıyla amaçlı örneklem kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, çalışılan kişi sayısı az olduğundan bu kişilerin görüşleri derinlemesine

araştırabilir. Bu nedenle, araştırmacılar amaçlı örneklemeyi tercih ederler (Creswell, 2013). Çalışmada katılımcıların araştırmanın amacına uygun olarak seçilmesi için amaçlı örneklem yöntemlerinden olan ölçüt örneklem seçilmiştir. Ölçüt örneklem yoluyla, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan kişiler çalışmaya dâhil edilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Katılımcılar 2019-2020 Eğitim ve Öğretim yılında Malatya Bilim Sanat Merkezi Müdürlüğüne (BİLSEM) kayıtlı, RAM tarafından resmi tanınma çerçevesinde özel yetenekli birey olarak tanımlanmış 30 çocuğun ebeveyni ile Malatya ilinin Yeşilyurt ve Battalgazi ilçesindeki 7 resmi anaokullarında görev yapan 32 okul öncesi öğretmenidir.

Tablo 1
Katılımcı öğretmenlerin kişisel bilgileri

		F	%
Cinsiyet	Erkek	6	18,75
	Kadın	26	81,25
İlçe	Yeşilyurt	18	56,25
	Battalgazi	14	43,75
Görev Yeri	91000 Dev Öğrenci Altın Adımlar	7	21,88
	Şehit Ahmet Kurak	6	18,75
	Nene Hatun	4	12,50
	Mustafa Aksoğan	5	15,63
	Şehit Selahaddin Karakaş	5	15,63
	Battalgazi Anaokulu	3	9,38
	75. Yıl Cumhuriyet	2	6,25
Kıdem	5-9 yıl	4	12,50
	10-14 yıl	15	46,88
	15-19 yıl	9	28,13
	20 yıl ve üzeri	4	12,50
Üniversite/Lisans	Anadolu Üni. AÖF Okul öncesi	8	25,00
	İnönü Üni. Okul öncesi	7	21,88
	Diğer Üni. Okul Öncesi	16	50,00
	Alandışı: Gazi Üni. Dokuma ve Örgü	1	3,13
Yüksek Lisans/Program	THY Üni. İşletme	2	6,25
	İnönü Üni. Okul öncesi	1	3,13
	İnönü Üni. PDR	1	3,13
	İnönü Üni. EYP	1	3,13
	Erciyes Üni. EYP	1	3,13
Doktora	İnönü Üni. Çocuk Gel. Yapıyor	1	3,13
Bireyi tanıma dersi almış olma	Evet	15	46,88
	Hayır	17	53,13

Tablo 1 Devamı

Bireyi tanıma dersi alınsın mı?	Evet	32	100,00
	Hayır	0	0,00
Tanı almış ÖYÖ olan	Evet	22	68,75
	Hayır	10	31,25
Özel Yetenekli Öğrenci sayısı	1 öğrenci	6	18,75
	2 Öğrenci	5	15,63
	3 Öğrenci	2	6,25
	5 Öğrenci	4	12,50
	6 Öğrenci	1	3,13
	8 Öğrenci	1	3,13
	10 Öğrenci	1	3,13
	15 Öğrenci	2	6,25
B.T.T Kurs Seminer Eğitim Almış	Evet	6	18,75
	Hayır	26	81,25
B.T.T Hizmet içi Eğitim isteyen	Evet	30	93,75
	Hayır	2	6,25

Tablo 1’ de öğretmenlerin demografik, görev yeri, kıdem, mezun olunan ortaöğretim türü, mezun olunan üniversite ve lisans programı, lisansüstü eğitim, bireyi tanıma teknikleri dersi ile ilgili görüşleri ve özel yetenekli öğrenciler ile deneyimleri verilmektedir.

Tablo 2
Katılımcı Ebeveynlerin kişisel bilgileri

		F	%
Çocukla yakınlığı	Baba	17	56,67
	Anne	13	43,33
Yaş	30-35	8	26,67
	36-40	11	36,67
	41-45	10	33,33
	46-50	1	3,33
Eğitim	Lise	3	10,00
	Ön Lisans	2	6,67
	Lisans	21	70,00
	Yüksek Lisans	2	6,67
	Doktora	2	6,67
Sosyoekonomik Durum	2501-5000 TL	6	20,00
	5001-7500 TL	13	43,33
	7501-10000 TL	4	13,33
	10001-15000 TL	6	20,00
	15000 TL ve üzeri	1	3,33

Tablo 2 Devamı

Meslek	Öğretmen	13	43,33
	Ev Hanımı	5	16,67
	Tıp Doktoru	2	6,67
	Hemşire	2	6,67
	Asker/Emekli	2	6,67
	Akademisyen	1	3,33
	Polis	1	3,33
	Mühendis	1	3,33
	Tıbbi Sekreter	1	3,33
	Kuran Kursu Öğreticisi	1	3,33
	Kuafor	1	3,33
Meslekte Kıdem	0-5 yıl	6	20,00
	6-10 yıl	6	20,00
	11-15 yıl	7	23,33
	16-20 yıl	8	26,67
	21 yıl ve üzeri	3	10,00
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	6	20,00
	2 Çocuk	18	60,00
	3 Çocuk	6	20,00
Özel Yetenekli Çocuk Sayısı	1 Çocuk	28	93,33
	2 Çocuk	2	6,67
Özel Yetenekli çocuğun doğum sırası	1. Çocuk	23	76,67
	2. Çocuk	5	16,67
	1. ve 2. Çocuk	2	6,67
Tanı alınan alan	Genel Yetenek	29	96,67
	Genel Yetenek + Görsel	1	3,33
B.T.T Eğitimi alanlar	Evet	4	13,33
	Hayır	26	86,67
Özel yetenek Eğitim alanlar	Evet	6	20,00
	Hayır	24	80,00
Özel yeteneği ilk fark eden	Anne	15	50,00
	Baba	4	13,33
	Okul öncesi Öğretmeni	3	10,00
	Sınıf Öğretmeni	3	10,00
	RAM	2	6,67
	Piyano Öğretmeni	1	3,33
	Teyze	1	3,33
	Dayı	1	3,33

Tablo 2 Devamı

Kaç yaşında fark edildi?	0-2 yaş	3	10,00
	3-4 yaş	11	36,67
	5 yaş	5	16,67
	6 yaş	4	13,33
	7 yaş	1	3,33
	8 yaş	5	16,67
	9 yaş	1	3,33
Sağlık kuruluşlarında özel yeteneğe ilişkin bilgi verildi mi?	Evet	1	3,33
	Hayır	28	93,33
	Fiziksel olarak önde	1	3,33

Bu tablo 2' de ebeveynlerin demografik, eğitim, sosyoekonomik durum, meslek ve kıdem, çocuk ve özel yetenekli çocuk sayısı, bireyi tanıma teknikleri eğitim ve özel yetenekli çocuğun ilk defa kimin tarafından keşfedildiği ile ilgili bilgileri sunulmuştur.

3.3. Verilerin Toplama Aracı

Çalışma konusu gereği erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitime ilişkin ebeveyn ve okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik konusunda görüşlerinin incelenmesine yönelik derinlemesine araştırılma yapılmış olup alan yazın taraması yapılmıştır. Özel yetenekli birey olarak tanılanmış bireylerin ebeveynleri ve okul öncesi öğretmenleri ile öz yeterlilik konusunda yürütülecek çalışma için yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Söz konusu yarı yapılandırılmış görüşme formu İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri ve Temel Eğitim Anabilim dalında görev yapan üç öğretim üyesine sunulmuş ve görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde beş ebeveyn ve beş öğretmene uygulanarak, soruların anlaşılır olup olmadığının belirlenmesi amacıyla sorulmuş, bunun sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak son şekli verilmiştir.

Ebeveyn ve okul öncesi öğretmenleri için geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısımda katılımcıların kişisel bilgileri, mesleki, akademik ve özel yetenekli bireyler hakkında tecrübelerine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci kısımda ise erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimi konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri üzerinden öz yeterlik algısını belirlemeye yönelik ebeveyn için 10, okul öncesi öğretmeni için 12 soru bulunmaktadır. Öğretmen ve Ebeveyn için yöneltilen ilk 10 soru aynı özellikte sorular olup öğretmen ve ebeveynlerin aynı sorulara verdikleri yanıtları derinlemesine

incelenmesine yöneliktir. Öğretmen formuna eklenen son iki soru ise öğretmen açısından ebeveyn ile ilgili görüşlerin yansıtılmasını amaçlamaktadır. (Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu ekler kısmında verilmiştir)

3.4. Verilerin Toplama Süreci

Ebeveynler ile görüşmelere başlamadan önce BİLSEM Müdürü ve rehberlik öğretmeninden randevu alınarak onlarla ön görüşme yapılmıştır. Görüşmeler neticesinde özellikle ilkokul kademesi öğrencilerinin ders giriş – çıkış saatlerine çalışmanın yapılması kararlaştırılmıştır. Burada ki amaç ise özel yetenekli bireylerin erken çocukluk dönemine yakınlık ilkesini gözetmektir. Böylelikle erken çocukluk dönemine en yakın özel yetenekli bireylerin ebeveynleri ile görüşmelerin yürütülmesi sağlanmıştır. Günlük olarak ebeveynler öğrencilerin giriş – çıkış saatleri arasında çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Toplam 108 ebeveyne bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirme sonucu çalışmaya gönüllü katılmak isteyen 46 ebeveyn arasından rastgele seçilen toplam 30 ebeveynle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ebeveyn görüşmeleri BİLSEM rehberlik servisi, Yeşilyurt RAM ve Yeşilyurt Sümer İlkokulu rehberlik servisinde yapılmıştır.

Gerekli yasal izinler alındıktan sonra öğretmenler ile görüşmelere başlamadan önce Malatya İli Yeşilyurt ve Battalgazi ilçeleri temsilen eşitlik ilkesi gözetilerek okullar araştırmacı tarafından 10 okul belirlenmiştir. Belirlenen okullar aranıp okul yöneticisine bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirme sonucu çalışmaya katılacak 4 okul Battalgazi ve 3 okul Yeşilyurt ilçesi olmak üzere toplam 7 okul tespit edilmiştir. Randevu alınarak gidilen okullarda 11 okul yöneticisine ve 45 öğretmene bilgilendirme yapılmış olup çalışmaya gönüllü katılmak isteyen toplam 37 öğretmen arasından 32'si rastgele seçilmiştir. Söz konusu ilçelerde resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yürütülmüştür. Katılımcı öğretmen ve ebeveynlerin demografik, sosyoekonomik ve mesleki deneyim gibi özellikleri tablo 1 ve 2'de verilmiştir. Öğretmen görüşmeleri anaokulları tarafından tahsis edilen görüşme odasına ya da rehberlik servisinde yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerin doğası gereği tam anlaşılmayan sorular aynı minvalde farklılaştırılarak yöneltilmiş, konu ilişkin ön deneyimi olmayanlar için eğer olsaydı ne yapardınız gibi eklemeler yapılmış ve katılımcıdan derinlemesine veri almak üzere asgari düzeyde teşvik yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılardan alınan yanıtlar araştırmacı tarafından ses kaydı ve not tutma yöntemiyle kayıt altına alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için kodlama yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle her görüşme için deşifre yazılmıştır. Deşifreler excel tablosuna aktarılmıştır. Aktarılan Excel tablosundan katılımcıların kişisel bilgiler, demografik, sosyoekonomik ve deneyim ile ilgili bilgileri tablolandırılmıştır. Sonrasında sorulan sorulara verilen yanıtlar Excel tablosundan her bir soru için Word belgesine dökülmüştür. Böylelikle her bir soru için bir Word yanıtlar belgesi düzenlenmiştir. Düzenlenen yanıtlar belgesinden Ana Kodlama Belgesi oluşturulmuştur. Burada verilen yanıtlar kategorileştirilmiştir. Kategorileştirilen yanıtlardan ise Alt kodlama yapılmıştır. Alt kodlamada ise bir başlık altında toplanan benzer ifadeler toparlanmış olup her biri soru için nihai tablolar elde edilmiştir. Katılımcı ebeveyn ve öğretmenlerin ifade ettikleri hususlar ne yoğunlukla değindiklerinin belirlenmesi amacıyla frekans ve yüzdelik olarak tablolara yansıtılmıştır. Katılımcıların bir konu yâda başlık altında benzer olarak ifade ettikleri her bir husus frekans sayısı olarak tablo da yerini almıştır. (Saldana 2019 çev. Tüfekçi, Şad ve Akcan). Elde edilen tablolar ile öğretmen ve ebeveyn görüşleri yorumlanarak analiz edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ölçme aracındaki her bir soruya verilen yanıtlardan elde edilen bulgular gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Bulgular verilirken, görüşme formunda yer alan soruların sırası göz önünde bulundurulmuştur.

4.1. Çalışma Kapsamındaki Bulgular

Tablo 3
Ebeveyne göre özel yetenekli çocukların özellikleri

		F	GR %	TF	GN%
Öğrenme	Kavrama	19	59,38	32	27,83
	Hafıza	7	21,88		
	Anlama	3	9,38		
	Ezber	3	9,38		
Güdülenme	Farkındalık	8	30,77	26	22,61
	Merak	7	26,92		
	İlgili	5	19,23		
	Odaklanma	5	19,23		
	Hedef belirleme	1	3,85		
Dil ve Konuşma	Kendini ifade etme	4	30,77	13	11,30
	Yetişkin gibi konuşma	3	23,08		
	Mantıklı/Şaşırtıcı yanıt verme	3	23,08		
	Erken konuşma	3	23,08		
Akademik	Okuma-Yazma öğrenme	5	41,67	12	10,43
	Matematik	5	41,67		
	Kitap Okuma	2	16,67		
Soru Sorma	Çok Soru sorma	5	62,50	8	6,96
	İlginç soru sorma	3	37,50		
Hayal Gücü	Hayal gücü geniş	4	66,67	6	5,22
	Oyunda zengin hayal gücü	2	33,33		
İnatçılık	Kararlı	3	50,00	6	5,22
	Zor ikna edilmesi	3	50,00		
Resim	Resim yeteneği	2	66,67	3	2,61
	Resim yorumlama	1	33,33		
Duygu-Durum ve Diğer	Elbisesini ters giyme	1	11,11	9	7,83
	Espiri ve mizah	1	11,11		
	Hareketli	1	11,11		
	Duygusal	1	11,11		
	İlgisiz gibi görünme	1	11,11		
	Farklı ve huysuz	1	11,11		
	Mutlu değildi	1	11,11		
	Park- kalabalık ort. sevmeme	1	11,11		
	Kişisel ihtiyaç kendisi giderme	1	11,11		

Ebeveynlerin “erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlara ilişkin içerik analizi tablo 3’te sunulmuştur. Buna göre katılımcı ebeveynlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları nelerdir? Sorusuna verdikleri yanıtlar ele aldığımızda değinilen toplam frekans içinde % 27,83 ile en önemli farklılığın öğrenme ile ilgili ana başlığın olduğudur. Sonrasında ise % 22,63 güdülenme, %11,30 dil ve konuşma, %10,43 akademik, % 6,96 soru sorma, % 5,22 inatçılık, %2,61 resim, duygu-durum ve diğer ana başlıklarının oluşturduğu görülmektedir. Katılımcı ebeveynlere göre özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde diğer çocuklardan farklar olarak hızlı öğrenme ve öğrenmeye isteklilik olarak söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğrenme ve motivasyona ilişkin bazı katılımcı ebeveynlerin ifade ettikleri görüşlerden örnekler aşağıda sunulmuştur.

KE 5: *Okuma - yazma kendi kendine öğrendi. Gezegenleri sürekli soruyordu. Maddeler ile ilgili çok soru soruyordu. Hayat ile ilgili her şeyi soruyordu.*

KE 14: *Çok meraklıydı. Farkındalığı ise çok yüksekti. Çok soru sorardı. Resim yeteneği ve yorumlama yüksekti. Okuma - yazma kendi başına öğrendi. Espiri ve mizah anlayışı çok kuvvetliydi.*

KE 21: *İlgi duyduğu alanlara kendi içsel olarak özel zaman ayırır. Algılarının çok açık ve çok yönlüdür. Sürekli bıkıp - usanmadan bir şeyler yapmak ister.*

Tablo 4

Okul öncesi öğretmenine göre özel yetenekli çocukların özellikleri

		F	GR %	TF	GN%
Öğrenme	Kavrama	21	61,76	34	31,19
	Anlama	10	29,41		
	Hafıza	1	2,94		
	Ezber	2	5,88		
Güdülenme	Farkındalık	3	21,43	14	12,84
	Merak	2	14,29		
	İlgili	6	42,86		
	Odaklanma	3	21,43		
Dil ve Konuşma	Kendini ifade etme	9	60,00	15	13,76
	Mantıklı/Şaşırtıcı yanıt verme	4	26,67		
	Çok konuşma	2	13,33		
Akademik	Etkinlik bitirme yeni ürün	6	54,55	11	10,09
	Matematik	3	27,27		
	Okuma - Yazma öğrenme	2	18,18		

Tablo 4 Devamı

Soru Sorma	Çok Soru sorma	4	80,00	5	4,59
	Farklı soru sorma	1	20,00		
Hayal Gücü	Hayal gücü geniş	8	61,54	13	11,93
	Yaratıcılık	5	38,46		
Resim	Resim yeteneği	4	100,00	4	3,67
	Sosyal	2	15,38		
	Duygusal	2	15,38		
	Tüm davranışları farklı oluyor.	1	7,69		
	Sosyal uyum bozuklukları vardır	1	7,69		
	Daha çok bireysel ilgi bekliyorlar	1	7,69		
Duygu-Durum ve Diğer	Çabuk sıkılma	1	7,69	13	11,93
	Yardımsız	1	7,69		
	İçine kapanık	1	7,69		
	Ritme çok iyi	1	7,69		
	Bazıları tam tersi olabiliyorlar	1	7,69		
	Bireysel düşünme	1	7,69		

Tablo 4 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları nelerdir? Sorusuna verdikleri yanıtlar ele aldığımızda değinilen toplam frekans içinde % 31,19 ile en önemli farklılığın öğrenme ile ilgili ana başlığın olduğu görülmektedir. Sonrasında ise %13,76 dil ve konuşma , % 12,84 güdülenme, % 11,93 hayal gücü, %10,09 akademik, % 4,59 soru sorma, %3,67 resim, duygu-durum ve diğer ana başlıklarının oluşturduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlere göre özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde diğer çocuklardan farklar olarak hızlı öğrenme ve dil-konuşma ilgili ileri seviye olarak görülmektedir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğrenme ve motivasyona ilişkin bazı katılımcı öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerden örnekler aşağıda sunulmuştur.

KÖ 4: *Daha hızlı öğreniyorlar. Daha fazla öğrenme istekleri var. Durağan şeylerden sıkıyorlar. Öğrenmeye hiperaktifler.*

KÖ 16: *Duyarlılıkları çok yüksek. Farkındalıkları çok yüksek. Dil gelişimleri çok yüksek. Kendini ifade etme becerileri çok yüksek.*

KÖ 31: *Hızlı düşünüyorlar. Hazır cevaplar. Beklenmedik ürünler ortaya koyuyorlar.*

Tablo 5

Özel yetenekli bireylerin özelliklerine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri

		F	%
Öğrenme	Ebeveyn	32	27,83
	Öğretmen	34	31,19
Güdülenme	Ebeveyn	26	22,61
	Öğretmen	14	12,84
Dil ve Konuşma	Ebeveyn	13	11,3
	Öğretmen	15	13,76
Akademik	Ebeveyn	12	10,43
	Öğretmen	11	10,09
Soru Sorma	Ebeveyn	8	6,96
	Öğretmen	5	4,59
Hayal Gücü	Ebeveyn	6	5,22
	Öğretmen	13	11,93
Resim	Ebeveyn	3	2,61
	Öğretmen	4	3,67
İnatçılık	Ebeveyn	6	5,22
	Öğretmen	---	---
Duygu-Durum ve diğer	Ebeveyn	9	7,83
	Öğretmen	13	11,93

Tablo 5 incelendiğinde katılımcı ebeveynler ve öğretmenler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları neler sorusuna verdikleri yanıtlar birlikte verilmiştir. Ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin küçük farklar ile ana başlık sıralamaların değiştiği görülmektedir. Örneğin ebeveynde ikinci ana başlık güdülenme iken öğretmende dil ve konuşmadır. Güdülenme, hayal gücü, duygu-durum ve diğer ana başlıklarının ebeveyn ve öğretmen açısından açık farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. İnatçılık ana başlığı ebeveyn görüşlerinde ortaya çıkarken öğretmen görüşlerinde hiç ortaya çıkmamıştır. Diğer başlıklarda ise birbirine çok yakın sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 6

Ebeveyne göre özel yetenekli çocukların erken çocukluk döneminde keşfedilmesi için yapılması gerekenler

		F	GR %	TF	GN%
Zekâ Testi Yönlendirme	OÖ BİLSEM/Zekâ/Yetenek Testi	8	57,14		
	Uzman/RAM yön.-bilinçlen.	4	28,57	14	26,42
	Aile Sağlık Merk. Takip/Test	2	14,29		
Eğitim	Ailelerin bilinçlendirilmesi	11	57,89		
	0-3 yaş ailelere çok eğitim	1	5,26	19	35,85
	Aileler tarafından izlenme	1	5,26		
	OÖ daha donanımlı olmalı	6	31,58		
Yöntem	OÖ Gözlem	3	23,08		
	OÖ Takip edilmeli	2	15,38		
	OÖ İzleme	2	15,38		
	OÖ Kavrama yeten. bakar	1	7,69		
	OÖ Tek bir özellik. keşfeder	1	7,69	13	24,53
	OÖ Çocuğun davranışlarından anlar	1	7,69		
	OÖ Çocuk tanınmalı	1	7,69		
	OÖ Onunla ilgilenmeli	1	7,69		
	OÖ Tespitleri	1	7,69		

Tablo 6 incelendiğinde katılımcı ebeveynlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılabilir ile görüşleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri keşfetme en önemli unsur aile ve öğretmen %35,85 ile eğitimidir. Eğitim ana başlığının içinde ise %57,89 ile ailenin bilinçlendirilmesi ve %31,85 ile okulöncesi öğretmeninin donanımlı olması gelmektedir. Sonrasında ise %26,42 ile zekâ testine yönlendirme gelmektedir. Zekâ testi yönlendirme ana başlığının içinde ise %57,14 okulöncesinde BİLSEM tanılama kapsamında zekâ testlerinin yapılması, %28,57 ile RAM'a yönlendirme suretiyle bir uzman tarafından test uygulamasının gerçekleştirilmesi ve %14,29 ile aile sağlık merkezlerinde takip sistemi kapsamında testlerin yapılması olarak ortaya çıkmaktadır. Son ana başlık ise %24,53 ile yöntem ile ilgilidir. Yöntem ana başlığında ise okulöncesi öğretmenlerine yönelik bir takım teknikler dile getirilmiştir. Bu teknikler şunlardır: gözlem, takip, izleme, kavrama yeteneğine bakma, tek bir özel özellik keşfetme, davranışlardan anlama, bireyle ilgilenme ve öğretmenin tespitleridir. Ebeveynlere göre bahsi geçen teknik ve yöntemler ile erken çocukluk döneminde özel yetenekli birey keşfedilebilir şeklinde belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılması gerektiği hakkında katılımcı ebeveynlerin ifade ettikleri görüşlerden örnekler aşağıda sunulmuştur.

KE 6: *Anne ve Baba tam farketmeyebilir ama kesinlikle öğretmen çocuğun davranışlarından bir şeyler çıkarabilir.*

KE 16: *BİLSEM tanılama ve seçme süreci daha öne çekilebilir. Kreşte bile çocukların zekâsını tespit edecek testler yapılabilir.*

Tablo 7

Okul öncesi öğretmenine göre özel yetenekli çocukların erken çocukluk döneminde keşfedilmesi için yapılması gerekenler

		F	GR %	TF	GN%
Zekâ Testi Yönlendirme	Uzman/RAM yön.-bilinçlen.	21	70,00		
	Rehberlik Servisi takip	5	16,67	30	40,00
	OÖ Zekâ/Yetenek Test	4	13,33		
Yöntem	OÖÖ Gözlem ve Önerisi	8	34,78		
	Zengin Sınıf/Atölye/Etkinlik	7	30,43		
	Ailenin bilgi/tanılma formu	4	17,39		
	OÖÖ analiz, bulgu, anekdotlarının e-okula işlenmesi	1	4,35	23	30,67
	Çocuklar kendini belli eder	1	4,35		
	Bireysel ilgi/Özgüven	1	4,35		
	İyi tanımak	1	4,35		
Eğitim	Ailelerin bilinçlendirilmesi	9	40,91	22	29,33
	OÖÖ daha donanımlı olmalı	13	59,09		

Tablo 7 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılabilir ile görüşleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri keşfetme en önemim unsur %40,00 ile zekâ testine yönlendirmedi. Zekâ testi yönlendirme ana başlığı içinde ise %70,00 ile RAM'a uzmana yönlendirme, %16,67 okul rehberlik servisine yönlendirme ve %13,33 ile de okulöncesi dönemde zekâ testinin yapılmasıdır. İkinci unsur ise %30,67 ile yöntem ile ilgilidir. Yöntem ana başlığı içerisinde ise %34,78 ile okulöncesi öğretmenin gözlem ve önerisi, %30,43 ile zenginleştirilmiş sınıf, atölye ve etkinlik ortamı, son olarak da eşit oranda %4,35 ile okulöncesi öğretmenin analiz, bulgu ve anekdotlarının e-okulda bir sistem geliştirilerek işlenmesi; özel yetenekli çocuğun kendiliğinden kendini belli edeceği, bireysel ilgi ve özgüven ile keşfedilebileceği ve öğrencinin iyi tanınmasıyla keşfedilebileceğidir. Üçünü ve son ana başlık ise %29,33 ile

eğitimidir. Eğitimden kasıt ailelerin ve okulöncesi öğretmenlerinin eğitilmesidir. Buna göre %59,09 ile öğretmenlerin %40,91 ile ailelerin eğitilmesiyle erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyler keşfedilebilir şeklinde belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılması gerektiği hakkında katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşlerden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

KÖ 2: *Zenginleştirilmiş etkinliklerde öğrencinin fark edilebileceğini düşünüyorum. Grup oyunlarında Liderlik özelliklerini gösteriyorlar. Hikâye okuyup resme dökmelerini istiyorum.*

KÖ 6: *Öğretmenin bilgi sahibi olması lazım. Ailenin de bilinçli olmalı. Öğretmen gözlem yapmalı. Aileyi yönlendirmeli. RAM'dan tanı alması sağlanmalı. Tanı olmasa bile erken yaşta çocuğun ilgisi doğrultusunda eğitim almalı.*

Tablo 8

Özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri

		F	%
Zekâ Testi Yönlendirme	Ebeveyn	14	26,42
	Öğretmen	30	40,00
Eğitim	Ebeveyn	19	35,85
	Öğretmen	22	29,33
Yöntem	Ebeveyn	13	24,53
	Öğretmen	23	30,67

Tablo 8 incelendiğinde katılımcı ebeveynler ve öğretmenler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ile ilgili görüşleri karşılaştırıldığı görülmektedir. Karşılaştırma tablosu ele alındığında ebeveyn ve öğretmen açısından benzer ana başlıkların ortaya çıkması ile beraber önceliklerin farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ebeveyn için sıralama %35,85 ile eğitim, %26,42 ile zekâ testine yönlendirme ve %24,53 ile yöntem ana başlığıdır. Öğretmen için ise %40,00 ile zekâ testine yönlendirme, %35,85 ile eğitim ve %30,67 ile yöntem ana başlığıdır. Görüldüğü üzere yüzdelikler karşılaştırıldığında birbirine yakın olmak ile beraber farkların olduğu da görülmektedir. Tablo 6 ve 7 incelendiğinde ise öğretmen ve ebeveynlerin eğitim ana başlığı altında ebeveyn ve öğretmenin eğitilmesi konusunda benzer görüş ortaya koydukları söylenebilir. Ayrıca zekâ testine yönlendirme ana başlığında da ebeveyn ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi konusunda zekâ testine

yönlendirme konusunda BİLSEM/RAM tarafından uygulama yapılması ile ilgili öğretmen ve ebeveyn görüşleri açısından benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 9

Özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin ebeveynlerin erken çocukluk döneminde yaptıkları

		F	GR %	TF	GN%
Kaliteli Vakit	Aile üyelerinden eğitim ve ilgi	8	28,57		
	Bol konuşma	7	25,00		
	Daha fazla vakit geçirme	6	21,43		
	Sorularına yanıt verme	2	7,14	28	29,17
	Hayal Kurma	2	7,14		
	Teknolojiden uzak tutma	2	7,14		
	Kaygı/Stres azaltma	1	3,57		
Oyun	Zekâ/Akademik oyunları	12	46,15		
	Puzzle-Yap-Boz	5	19,23		
	Dikkat Oyunları	4	15,38	26	27,08
	Oyun üretme	3	11,54		
	Satranç	2	7,69		
Sanatsal, Sportif ve Kültürel	Resim	4	36,36		
	Müzik/Piyano	3	27,27	11	11,46
	Kültürel	3	27,27		
	Spor/Jimnastik	1	9,09		
Okul Kurs Etkinlik	Evde Etkinlik/Üretme	6	46,15		
	Kreş/Okulöncesi	4	30,77		
	Aktivite okulu	1	7,69	13	13,54
	Satranç kursu	1	7,69		
	Atölye kursu	1	7,69		
Kitap/Hikâye	Sürekli kitap okuma	6	60,00		
	Akşam Hikâye/Masal	2	20,00	10	10,42
	Hikâye anlatma/tamamlama	2	20,00		
Özel bir çalışma yapmama	Bir şey yapmadık	6	75,00		
	Beslenmeye önem verme	1	12,50	8	8,33
	Ev işleri	1	12,50		

Tablo 9 incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili ebeveynler tarafından neler yapıldığı ele alınmıştır. Buna göre %29,17 ile Kaliteli vakit geçirme birinci ana başlık olarak ortaya çıkmaktadır. Kaliteli vakit geçirme ana başlığının içinde ise alt başlıklar olarak %28,57 aile üyelerinin ilgisi ve eğitim vermesi, %27,08 ile bol bol konuşma ve %21,43 ile daha fazla vakit geçirme ön plan çıkmaktadır. Kaliteli vakit geçirme ana başlığında sonra ise %27,08 ile oyun almaktadır. Burada oyun olarak ifade edilen tüm oyunlar zihin ve dikkat geliştiricidir.

Oyundan sonra %13,54 okul/kurs/etkinlik ana başlığı yerini almaktadır. Sonrasında ise %11,46 sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalar, %10,42 kitap/hikâye okuma, anlatma ve tamamlama çalışmaları, son olarak ise % 8,33 ile özel bir çalışma yapmama ile ilgili ana başlıktır. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin ebeveynleri çocukluklarıyla büyük bir çoğunlukla kaliteli vakit ile beraber zenginleştirilmiş zihinsel ve akademik çalışmalar yürüttükleri söylenebilir. Ayrıca sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalara ağırlık verilmediği anlaşılmaktadır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik neler yapıldığı hakkında katılımcı ebeveynlerin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KE 7: *Çok kitap okuduk. 3T televizyon, tablet, telefondan uzak tuttuk. Ekran maruziyetine izin vermedik. Onun haricinde bol bol konuştuk. Bilişsel fonksiyonları artırmak için bol bol konuştuk. 4 yaşında satranç ve atölye kursuna gönderdik.*

KE 15: *Özel yetenekli çocuğuma yönelik eğitici materyaller aldım. Dikkat geliştirmeye yönelik. Bol hayal kurmalarını sağladık, hiç engellenmedik. Büyüklerimizin desteği oldu, babaanne, anneanne ve dedeler, sürekli kitap okuyup anlattılar, masal anlattılar.*

KE 29: *Sekiz aylıktan itibaren kitap okudum. Anne karnındayken bol bol konuştum, başkalarını konuştum. Rakamları öğrenmesi için bolca oyun oynattım. Anaokuluna 3 sene göndererek bilgilerini pekiştirttim. Zekâ oyunları oynadık. 1-2 yaşlarında beslenmesine çok önem verdik.*

Tablo 10

Özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin öğretmenlerin erken çocukluk döneminde yaptıkları

		F	GR %	TF	GN%
Okul Kurs Etkinlik	Zenginleştirilmiş Etkinliler	18	75,00		
	Bireysel Eğitim	3	12,50		
	Okuldan sıkılmamasını sağlama	1	4,17		
	Şiir okuma	1	4,17	24	32,43
	Şiir ezber	1	4,17		
	Dil gelişimi çalışmaları	1	4,17		
	Öğrenmeyi öğrenme	1	4,17		
Aile Yönlendirme	Aile görüşmesi	8	61,54		
	RAM'a yönlendirme	3	23,08	13	17,57
	Kurslara yönlendirme	2	15,38		
Özel bir çalışma yapmama	Diğer çocukların aynısı	10	76,92		
	Okul/Sınıf ort. yetersiz	2	15,38	13	17,57
	Eğitim eksiliğinden	1	7,69		
Sanatsal, Sportif ve Kültürel	Görsel/Resim çalışması	4	57,14		
	Müzik	1	14,29	7	9,46
	Spor/Enerjisini boşaltımı	1	14,29		
	Kültürel/Drama	1	14,29		
Kaliteli Vakit	Soru Sorması ve yanıt verme	4	66,67	6	8,11
	Sosyal Aktivite/Mutlu olma	2	33,33		
Oyun	Zekâ/Akıl oyunları	2	40,00		
	Oyun oynama	1	20,00	5	6,76
	Türkçe dil oyunları	1	20,00		
	Matematik oyunları	1	20,00		
Kitap/Hikâye	Okuma-Yazma çalışması	2	50,00		
	Kitap Okuma	1	25,00	4	5,41
	Masal tamamlama	1	25,00		

Tablo 10 incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili öğretmenler tarafından neler yapıldığı ele alınmıştır. Buna göre %32,43 ile okul/kurs/etkinlik ana başlığı birinci olarak ortaya çıkmıştır. Okul/kurs/etkinlik ana başlığı içinde ise alt başlık olarak %75,00 ile zenginleştirilmiş etkinlikler, %12,50 ile bireysel eğitim ve %4,17 ile eşit oranda okuldan sıkılmamasına sağlama, şiir okuma, şiir ezberletme, dil gelişim ve öğrenmeyi öğrenmedir. Ana başlık olarak sonrandan ise %17,57 ile aileyi yönlendirme ve özel bir çalışmama yapmama, %9,46 ile sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalar, %8,11 ile kaliteli vakit geçirme, %6,76 ile oyun ve %5,41 ile kitap/hikâye okuma olarak sıralanmaktadır. Öğretmenler tarafından daha çok akademik çalışmaların yürütüldüğü söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik neler yapıldığı hakkında katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 1: *Aile görüşmesi yaptım. Farklı kurslar yönlendirdim. Sorulara tatmin edici cevap verdim. Kitap okudum. Soru yöneltmesine izin verdim.*

KÖ 4: *Öğrencinin mutlu olacağı ortam sağladım. Enerjisini boşaltmasına imkân tanıdım. Ek veya farklı etkinlikler verdim. Sorularına yanıt veriyorum. Onun istek ve düşüncelerine önem veriyordum.*

Tablo 11

Özel yetenekli bireylerin eğitimi konusunda erken çocukluk döneminde ebeveyn ve öğretmenlerin yaptıkları

		F	%
Kaliteli Vakit	Ebeveyn	28	29,17
	Öğretmen	6	8,11
Oyun	Ebeveyn	26	27,08
	Öğretmen	5	6,76
Sanatsal, Sportif ve Kültürel	Ebeveyn	11	11,46
	Öğretmen	7	9,46
Okul Kurs Etkinlik	Ebeveyn	13	13,54
	Öğretmen	24	32,43
Kitap/Hikaye	Ebeveyn	10	10,42
	Öğretmen	4	5,41
Özel bir çalışma yapmama	Ebeveyn	8	8,33
	Öğretmen	13	17,57
Aile Yönlendirme	Ebeveyn	---	---
	Öğretmen	13	17,57

Tablo 11 incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik ebeveyn ve öğretmenler olarak çocukların eğitimi ile ilgili o dönemde neler yaptıkları üzerine verdikleri ifadeler karşılaştırılmıştır. Ebeveyn ve öğretmenler verdikleri ifadeler ana başlıklar altında toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ebeveyn ve öğretmenler ana başlıklar açısından benzer faaliyetleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Farklılık olarak ana başlık olarak adlandırılan faaliyetlerin önceliğidir. Örneğin %29,17 ile ebeveynler için birinci olarak kaliteli vakit geçirme iken öğretmen için okul/kurs/etkinliktir. Bu durum ise şaşırtıcı değildir. Çünkü okulda öğretmen daha çok okul/kurs/etkinlik ile meşgulken ebeveyn ise çocuğuyla daha çok kaliteli vakit geçirme noktasındadır. Bütün ana başlıklar tek tek ele alındığında ebeveyn ve öğretmen arasında

frekans ve yüzdelik oran açısından açık farklar olduğu görülmektedir. Bu durumda okul ve ailenin birbirini tamamladığının veya tamamlaması gerektiğinin en güzel göstergesidir. Öğretmen açısından %17,57 ile yönlendirme ana başlığı ortaya çıkmıştır. Karşılık olarak ebeveynde bu konuda herhangi bir ifade bulunamamıştır. Bu durum açık olarak şunu ortaya koymaktadır. Ebeveynin öğretmeni yönlendirmesi beklenmemektedir. Öğretmen bir eğitim uzmanı olarak ebeveynleri bilinçlendirdiği, yönlendirdiği ve eğitim verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 12

Ebeveynler tarafından özel yetenekli çocuklara yetenek alanlarına göre yapılanlar

		F	%	TF	GN%
Genel Yetenek	Zihinsel	11	33,33		
	Zekâ/Dikkat/Akıl oyunları	9	27,27		
	Satranç	4	12,12		
	Hafıza/Hızlı okuma	3	9,09	33	37,50
	Dikkat Testleri	2	6,06		
	Sayısal Ritmik	2	6,06		
	Robotik kodlama	2	6,06		
Kültürel	Kültür/Sinema/Tiyatro/Drama	7	46,67		
	Kitap/Kütüphane	3	20,00		
	Halk oyunları	1	6,67		
	Yazın türleri	1	6,67	15	17,05
	Kompozisyon	1	6,67		
	Şiir yazma	1	6,67		
	Masal Yazma	1	6,67		
Spor	Yüzme	5	38,46		
	Spor	4	30,77		
	Masa tenisi	1	7,69	13	14,77
	Basketbol	1	7,69		
	Karate	1	7,69		
	Jimnastik	1	7,69		
Görsel Sanatlar	Resim/Boyama	10	90,91	11	12,50
	Kara Kalem	1	9,09		
Müzik	Müzik	4	44,44		
	Piyano	4	44,44	9	10,23
	Gitar	1	11,11		
Teknoloji (Diğer)	Teknoloji ve Teknolojik Aletler	2	40,00		
	Kamera ve Fotoğraf	1	20,00	5	5,68
	Youtube kanalı kitap tanıtımı	1	20,00		
	Tamir takma uğraşma	1	20,00		
Özel bir çalışma yapmama	Çok bir şey yapmadık	1	50,00	2	2,27
	Fazla bir şey yapmadık	1	50,00		

Tablo 12’de Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyle ebeveyn tarafından genel yetenek, sportif, görsel sanatlar, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangisine veya hangilerine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin ebeveyn yanıtları verilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde ebeveynler tarafından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerle %37,50 ile en çok genel yeteneğe yönelik çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Sonrasında ise %17,05 ile kültürel, %14,77 ile spor, %12,50 ile görsel sanatlar, %10,23 ile müzik ve %5,68 ile teknoloji ile ilgili çalışmaların gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. %2,27 oranında ebeveyn özel bir çalışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir. %5,68 ile teknoloji başlığı ise araştırmacı tarafından sorulan yetenek alanları dışında ortaya çıkmıştır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin yetenek alanlarına göre neler yapıldığı hakkında katılımcı ebeveynlerin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KE 3: *Daha çok spor ve zihinsel çalışmalar yaptık. Sanatsalda var evde resim yapıyoruz. Kültürel anlamda sinema ve tiyatro.*

KE 6: *Davranışlarında ki farklılıktan dolayı daha çok spora yönlendirdik. Farklı aktiviteler kendimiz evde oluşturmaya çalıştık.*

KE 14: *Dikkat testleri, akıl oyunları gibi zihinsel çalışmalara çok ağırlık verdik. Resim, müzik ve drama kursuna gönderdik.*

Tablo 13

Öğretmenler tarafından özel yetenekli çocuklara yetenek alanlarına göre yapılanlar

		F	%	TF	GN%
Genel Yetenek	Zihinsel	16	48,48		
	Zekâ/Akıl oyunları	6	18,18		
	Yap-boz/Eşleştirme	4	12,12		
	Kodlama/Örüntü	3	9,09	33	35,11
	Sudoku	2	6,06		
	Türkçe	1	3,03		
	Sayısal Ritmik	1	3,03		
Görsel Sanatlar	Görsel sanatlar	10	58,82	17	18,09
	Resim	7	41,18		
Müzik	Müzik	11	84,62	13	13,83
	Orf	2	15,38		
Kültürel	Kültürel	4	33,33		
	Tiyatro	3	25,00		
	Gezi	2	16,67	12	12,77
	Drama	2	16,67		
	Sosyal etkinlikler	1	8,33		
Özel bir çalışma yapmama	Özel bir şey yapmama	4	40,00		
	Genel Müfredat/Normal	3	30,00		
	Okulun imkânları iyi değil	1	10,00	10	10,64
	Sınıf mevcudu çok	1	10,00		
	Zihin ve diğer alanlarda yetersizim	1	10,00		
Spor	Spor	6	66,67		
	Bedensel	1	11,11	9	9,57
	Jimnastik	1	11,11		
	Egzersiz	1	11,11		

Tablo 13’de Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyle öğretmen tarafından genel yetenek, sportif, görsel sanatlar, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangisine veya hangilerine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin okul öncesi öğretmen yanıtları sunulmuştur. Tablo13 incelendiğinde öğretmenler tarafından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerle %35,11 ile en çok genel yetenek alanına yönelik çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Sonrasında ise %18,09 görsel sanatlar, %13,83 müzik, %12,77 kültürel ve %10,64 ile spor alanına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. %10,64 oranında özel bir çalışma yapmama ana başlığı ortaya çıkmıştır. Bu başlık altında ise %40,00 özel bir şey yapmama, %30,00 diğer öğrencilere yönelik normal müfredatı bu çocuklara da uygulama ön plana çıkmıştır. Sonrasında aynı başlık altında ise %10,00 aynı oranda okulun imkânları iyi olmadığından bir şey yapmama, sınıf mevcudunun yoğunluğundan dolayı bir şey yapmama ve genel yetenek ve diğer

alanlarda öğretmen olarak yetersiz olduğundan dolayı bir şey yapamama olarak ifade edilmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin yetenek alanlarına göre neler yapıldığı hakkında katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 2: *Çok fazla bir şey yapıldığını düşünmüyorum. Eğitim sistemi bu çocukları köreltiyor. Farklı yerlerden farklı şeyler kullanıyorum. Görsel çok kullanıyoruz. Resimsiz hikâye. Çocukları düşünmeye ve üretmeye sevk ediyorum.*

KÖ 12: *Sınıf mevcut sayısı çok olduğu için istenilen şekilde yürümüyor. Türkçeye daha çok ağırlık veriyorum, sportif daha az. Bilişsel daha fazla. Zihinsel ritmik çalışmalar yapıyorum.*

KÖ 13: *Zihinsel alanda ve diğer alanlarda kendimi yetersizim hissediyorum. Yönlendirme yapıyorum. Diğer alanlarda da okulumuzun donanımı çokta iyi değil resim ve müzik olsun.*

Tablo 14

Yetenek alanları konusunda verilen eğitime ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri

		F	%
Genel Yetenek	Ebeveyn	33	37,5
	Öğretmen	33	35,11
Kültürel	Ebeveyn	15	17,05
	Öğretmen	12	12,77
Spor	Ebeveyn	13	14,77
	Öğretmen	9	9,57
Görsel Sanatlar	Ebeveyn	11	12,5
	Öğretmen	17	18,09
Müzik	Ebeveyn	9	10,23
	Öğretmen	13	13,83
Teknoloji (Diğer)	Ebeveyn	5	5,68
	Öğretmen	---	---
Özel bir çalışma yapmama	Ebeveyn	2	2,27
	Öğretmen	10	10,64

Tablo 14’de Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyle ebeveyn ve öğretmen tarafından genel yetenek, sportif, görsel sanatlar, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangisine veya hangilerine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin verilen yanıtların birlikte verilmiştir. Ebeveyn ve öğretmen arasında özellikle genel yetenek alanında birbirine çok benzer bir sonuç çıkmıştır. Diğer alanlarda ise birbirinden farklılaşan oranlar

görülmektedir. Teknoloji dışında tüm alanlar ile ilgili uyuşan ifadelerin yer aldığı da söylenebilir. Özel bir çalışma yapmama ana başlığında ise öğretmen %10,64 ve ebeveyn % 2,27 ile birbirinden ayrılmaktadır. Yapılan çalışmaların yoğunluk sıralamasında da ebeveyn ve öğretmen açısından farklılık olmuştur. Örneğin ebeveyn için genel yetenek, kültürel, spor, görsel sanatlar, müzik, teknoloji ve bir şey yapmama olarak sıralama olurken öğretmen için genel yetenek, görsel sanatlar, müzik, kültürel, özel bir şey yapmama ve spor olmuştur.

Tablo 15

Öğretmenin özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliğine ilişkin ebeveyn görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli değil	11	40,74	17	51,52
	Hayır, yeterli değil	3	11,11		
	Kesinlikle hayır	2	7,41		
	Sanmıyorum	1	3,70		
Kısmen Yeterli	Kısmen/Bazıları yeterli	7	77,78	9	27,27
	Çocuğum farklı diyen oldu	1	11,11		
	Eğitim almış fark edebilir	1	11,11		
Yeterli	Yeterli olduğunu düşünüyorum	1	16,67	6	18,18
	Öğretmen ilgili ile ise yeterli	1	16,67		
	İşini aşk ile yapan yeterlidir	1	16,67		
	İdealist öğretmen görmek sevindiriyor	1	16,67		
	Fark eder	1	16,67		
	Yeterli olabilir	1	16,67		
Fikrim yok	Bir şey diyemiyorum	1	100,00	1	3,03

Tablo 15 incelendiğinde ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasına yönelik öğretmen yeterliliği ile ilgili görüşlerinin yansıdığı görülmektedir. Buna göre %51,25 yetersiz, %27,27 kısmen yeterli, %18,18 yeterli ve %3,03 ile fikrim yok ifadeleri ortaya çıkmıştır. Yeterli ana başlığı içinde ise eşit oranda %16,67 ile yeterli olduğunu düşünüyorum, öğretmen ilgili ise yeterlidir, işini aşk ile yapan yeterlidir, idealist öğretmen görmek sevindiriyor, fark eder ve yeterli olabilir görüşleri yer almaktadır.

Okul öncesi öğretmenin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliği konusunda katılımcı ebeveynlerin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 2: *Yeterli olduğunu düşünüyorum. Her okulun hocası olmasa da, bizim okul için yeterliydi. İşini aşk ile yapan kim varsa o yeterlidir.*

KE 8: *Bence yeterli değildir ama idealist öğretmenler görmek bizi sevindiriyor.*

KE 11: *Kesinlikle hayır.*

KE 22: *Tamamı değilse bu işin eğitimini almış mesleğinde uzman kişiler bunu fark edebilir.*

Tablo 16

Öğretmenin özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli değil	19	59,38		
	Kesinlikle/Asla yeterli değil	3	9,38		
	Hayır	3	9,38		
	Ortaöğretim yeterli değil	2	6,25		
	Özellikle Üni. yeterli değil	1	3,13	32	72,73
	Üniversitede hiç görmedik	1	3,13		
	Şuan ki mezunlar yeterli değil	1	3,13		
	Uygulama yok	1	3,13		
	Normal çocuk için bile yeterli değil	1	3,13		
	Kısmen yeterli	7	77,78		
Kısmen Yeterli	Ortaöğretim kısmen	1	11,11	9	20,45
	Üni. Eğitim aldım fakat yeterli değil	1	11,11		
Yeterli	Üniversite/Lisans yeterliydi	2	66,67	3	6,82
	Benim dönemde yeterliydi	1	33,33		

Tablo 16’da erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasına yönelik öğretmenin eğitimi açısından yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri ortaya konmuştur. Buna göre öğretmen tanıma ile ilgili eğitimlerinin %72,32 yetersiz, %20,45 kısmen yeterli ve %6,82 ile yeterli olarak ifade etmektedir. Yetersiz başlığı içinde %59,38 yeterli değil, %9,38 kesinlikle asla yeterli değil, yine %9,38 ile hayır ifadesi almaktadır.

Okul öncesi öğretmenin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliği konusunda katılımcı öğretmenlerin aldıkları eğitimleri göz önünde bulundurarak ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 4: *Bence değildir. Uygulama kısmı eksik.*

KÖ 8: *Değildir. Özellikle üniversite hiç yeterli değil.*

KÖ 10: *Düz lise mezunum. Lisansta iyi eğitim aldım fakat yeterli değildi.*

KÖ 17: *Asla yeterli değil.*

Tablo 17

Özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliği konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin birlikte verilmesi

		F	%
Yetersiz	Ebeveyn	17	51,52
	Öğretmen	32	72,73
Kısmen Yeterli	Ebeveyn	9	27,27
	Öğretmen	9	20,45
Yeterli	Ebeveyn	6	18,18
	Öğretmen	3	6,82
Fikrim yok	Ebeveyn	1	3,03
	Öğretmen		

Tablo 17 görüldüğü üzere ebeveyn ve öğretmen açısından yetersiz, kısmen yeterli ve yeterli ana başlıkları sıralaması açısından tam bir uyum olduğu anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan her ana başlık için ebeveyn ve öğretmen açısından frekans ve yüzdelik bakımından farklar bulunmaktadır.

Tablo 18

Öğretmenin tanıma yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn görüşleri

		F	%	TF	GN%
Eğitim	Özel Eğitim alınmalı	11	34,38		
	Uzmandan Eğitim	11	34,38		
	Üni. Uygulamalı eğitim	6	18,75	32	51,61
	Farkındalık çalışması	2	6,25		
	Konu ile ilgili Yüksek Lisans	1	3,13		
	B.T.T eğitimlerin tekrarlanması	1	3,13		
Kişisel Gelişim ve Motivasyon	Kişisel İstek/Gayret/Geliştirme	6	40,00		
	Ayırt etme/Görme/Gözlem	6	40,00		
	Etkinlikleri farklı yapmalı	1	6,67	15	24,19
	Portfolyo tutmalı	1	6,67		
	Öğretmen İstanbul'dan eğitim aldı	1	6,67		
Genel Politika ve Sistem	Bir Politika olmalı	1	12,50		
	Sınıf mevcudunun azaltılması	1	12,50		
	Çocuklar için ayrı sınıf açılmalı	1	12,50		
	Öğretmen Özlük hakları	1	12,50	8	12,90
	Üniversite Eğitimi düzenlen.	1	12,50		
	Meslek Hayatı	1	12,50		
	Müfredat çocukları keşfetmeli	1	12,50		
	Keşfetmeye yönelik etkin.	1	12,50		
Yönlendirme Aile Eğitimi	Aile bilinçlendirilmeli	3	50,00	6	9,68
	Yönlendirme yapabilmeli	3	50,00		
Fikrim yok	Şuanda düşünemiyorum	1	100,00	1	1,61

Tablo 18 incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliğinin nasıl sağlanacağı ile ilgili ebeveyn görüşleri görülmektedir. Ebeveynler %51,61 ile eğitim, %24,19 kişisel gelişim ve motivasyon, %12,90 ile genel politika ve sistem ve %9,68 ile yönlendirme ve aile eğitimi ana başlıklarını ortaya koymuşlardır. %1,61 oranında ebeveyn bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Okul öncesi öğretmenin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğinin nasıl sağlanacağı hakkında katılımcı ebeveynlerin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KE 5: *Okul öncesi öğretmenim çocuğum ile karşılaştıktan sonra İstanbul'dan eğitim aldı. Böyle şeyler yapılabilir. Aile bilinçlendirilmeli.*

KE 10: *Bence öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerekir. Anne ve babalar bile kendini geliştiriyor. Yönlendirme olması lazım. Bilinçsiz aileler bilinçlendirilmelidir.*

KE 11: *Bireyi tanıma yönelik, kendi alanında uzman kişilerden eğitim almalılar. Bu eğitimlerde ara ara tekrarlanmalıdır.*

KE 12: *Belki bu alanda Yüksek Lisans yapılabilir. Bu alanda eğitimlerini yükseltebilirler. Bireyi tanıma teknikleri kursları alabilirler. Kişisel olarak insan kendini geliştirebilir.*

Tablo 19

Öğretmenin tanıma yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik öğretmen görüşleri

	F	%	TF	GN%
Lisansta Eğitim	Uzmandan B.T.T/Özel Eğ. ders	9	29,03	
	Ders, seminer	7	22,58	
	Staj/Uygulama	8	25,81	
	Birden fazla ders	3	9,68	31
	RAM ve BİLSEM’de deneyim	2	6,45	46,27
	Veli yönlendirme eğitimi	1	3,23	
	Üni-RAM işbirliği ile ders	1	3,23	
İşbaşında Eğitim	Uzman. Kaliteli Eğitim/Semi.	11	35,48	
	Hizmet içi Eğitim/Uygulamalı	7	22,58	
	BİLSEM/Uygulama/Gözlem	3	9,68	
	Tekrarlar yapılmalı	2	6,45	
	RAM ile işbirliği	2	6,45	
	Birebir çalışma	1	3,23	31
	Gerekli formların tanıtımı	1	3,23	46,27
	Objektif testler	1	3,23	
	İl dışı/yurtdışı kurs	1	3,23	
	Bir-iki ay uygulama yapma	1	3,23	
	Sertifikalı eğitimler	1	3,23	
Genel Politika ve Sistem	Rehberlik Öğretmeni olmalı	1	20,00	
	Sınıf mevcudunun azaltılması	1	20,00	
	Üni. 1-4 Gözlem/Uygulama	1	20,00	5
	Temeli Lisans eğitimi	1	20,00	7,46
	Hizmetiçi Gönüllülük	1	20,00	

Tablo 19’ da Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınmasıyla ilgili yeterliliklerin lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında sağlanması için neler yapılması gerektiği çerçevesinde öğretmen görüşleri verilmiştir. Öğretmenler %46,27 ile eşit oranda lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında eğitimlerin verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Sonrasında ise %7,46 ile bu konuyla ilgili genel bir politika ve sistemin olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Okul öncesi öğretmenin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğinin nasıl sağlanacağı hakkında katılımcı öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 13: *Lisansta eğitim teorik’ den çok uygulamalı olmalı. Hizmetiçi eğitim kapsamında uygulamalı eğitimler verilmelidir. Lisansta bireyi tanıma teknikleri dersi*

olmasını isterim, özellikle erken çocukluk dönemi ile ilgili. Hizmetiçi eğitimlerde Üniversiteden destek alınmalıdır.

KÖ 15: Okul öncesi öğretmen adaylarının stajları BİLSEM'de yapılabilir. RAM'dan eğitim alabilirler.

KÖ 23: Kaliteli hizmetiçi eğitim verilmelidir. Üniversitede gerçekten bu işi bilen anlatsın.

KÖ 25: İş başında Sertifikalı eğitimler verilmelidir. Lisansta ise bireyi tanıma teknikleri dersi özellikle üstün yeteneklilere yönelik olmalıdır.

Tablo 20

Öğretmenin tanıma yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri

		F	%
Eğitim	Ebeveyn	32	51,61
	Lisansta Öğretmen	31	46,27
	İş başında Öğretmen	31	46,27
Kişisel Gelişim ve Motivasyon	Ebeveyn	15	24,19
	Öğretmen	---	---
Genel Politika ve Sistem	Ebeveyn	8	12,9
	Öğretmen	5	7,46
Yönlendirme Aile Eğitimi	Ebeveyn	6	9,68
	Öğretmen	---	---
Fikrim yok	Ebeveyn	1	1,61
	Öğretmen	---	---

Tablo 20: Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınması ile ilgili öğretmen yeterliliklerin nasıl sağlanması gerektiği konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin birlikte verilmiştir. Ebeveyn ve öğretmen açısından eğitim ve genel politika ve sistem ana başlıklarının sıralamasına uyum olduğu görülmektedir. Bunun dışında farklılık olarak ebeveynler açısından kişisel gelişim ve motivasyon ile yönlendirme ve aile eğitimi ana başlığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 21

Öğretmenin özel yetenekli bireyi eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveyn görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli değildir	6	28,57		
	Hayır	6	28,57		
	Bence değil	5	23,81	21	63,64
	Tabi ki /Kesinlikle değil	2	9,52		
	Tanıma yetersiz. Eğitimi zaten	1	4,76		
	Öyle biriyle karşılaşmadım	1	4,76		
Kısmen Yeterli	Çok az	1	14,29		
	Eksiklikleri olabilirler	1	14,29		
	Çoğunlukla sahip değil	1	14,29		
	Tamamı değil birçoğu yapabilir	1	14,29	7	21,21
	Kişiye göre değişir	1	14,29		
	Sınırlı	1	14,29		
	Tam değil	1	14,29		
Genel Politika ve Sistem	Donanımlı olsa, imkân. yeters.	1	20,00		
	Okulda mümkün değil	1	20,00		
	BİLSEM olmalı	1	20,00	5	15,15
	Donanımlı olsa, sınıf mevcudu	1	20,00		
	Ö.Y.Ö çalışacak Öğrt. seçilmeli	1	20,00		

Tablo 21 incelendiğinde ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik öğretmen yeterliliği ile ilgili görüşlerinin yansıdığı görülmektedir. Buna göre %63,64 yetersiz, %21,21 kısmen yeterli, %18,18 yeterli ve %15,15 genel politika ve sistem ana başlıkları ile ilgili ifadeler ortaya çıkmıştır. Genel politika ve sistem ana başlığının içinde ise eşit oranda %20,00 ile donanımlı olsa bile, imkanlar yetersiz olduğundan yapamaz, okulda mümkün değil, BİLSEM olmalı, donanımlı olsa bile sınıf mevcudundan dolayı yapamaz, özel yetenekli öğrenci ile çalışılacak öğretmenin seçilmesi gerektiği konusunda görüşler yer almaktadır.

Öğretmenin özel yetenekli bireyi eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveyn görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KE 2: *Olmadığını düşünüyorum. Yeterli donanıma sahip olsa bilse imkânlar yetersiz. Okulda mümkün değil o kadar çocuğun arasında ona özel bir eğitim. O yüzden BİLSEM var.*

KE 3: *Kesinlikle değil. Gün geçiriyorlar gördüğüm kadarıyla.*

KE 16: *Bence, BİLSEM öğretmenleri nasıl belli bir kriter ile seçiliyorsa okul öncesinde de özel yetenekli öğrenciler ile çalışacak öğretmenlerin seçilmesi lazım.*

KE 17: *Öyle biriyle karşılaşmadık.*

Tablo 22

Öğretmenin özel yetenekli birey eğitim verme yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli değil	20	68,97		
	Yeterli olduğunu düşü.	4	13,79	29	78,38
	Hayır	3	10,34		
	Tabi ki/Kesinlikle değil	2	6,90		
Kısmen Yeterli	Tam olarak yeterli değil	1	20,00		
	Bireysel yetiştirme. bağlı	1	20,00		
	Mesleği seviyor. yeterli	1	20,00	5	13,51
	M. Lis. çıkış daha yeterli	1	20,00		
	Daha iyi olabilir	1	20,00		
Genel Politika ve Sistem	Kapsamlı eğitim yok	1	33,33		
	Ortamı yaşama gerekir	1	33,33	3	8,11
	5-6 ay Ö.Y.Ö ile bulunma	1	33,33		

Tablo 22’de Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireye eğitim vermeye yönelik öğretmenin aldığı eğitimler açısından eğitim verme yeterliliği konusunda öğretmen görüşleri verilmiştir. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik öğretmenin eğitimi açısından yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri ortaya konmuştur. Buna göre eğitim verme ile ilgili eğitimlerinin %78,38 yetersiz, %13,51 kısmen yeterli ve %8,11 ile genel politika ve sistem ile ilgili ana başlıklar ortaya çıkmıştır. Kısmen yeterli ana başlığı içinde eşit oranda %20,00 ile tam olarak yeterli değil, bireysel yetiştirmeye bağlı, mesleği seviyor ise yeterli olabilir, meslek lisesi çıkışlılar daha yeterli ve daha iyi olabilir ifadeleri yer almaktadır.

Öğretmenin özel yetenekli bireyi eğitim verme yeterliliğine ilişkin okul öncesi öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 2: *Tam olarak yeterli değil. Öğretmenin bireysel olarak yetişmesine bağlı yoksa çok kapsamlı bir eğitim verilmiyor.*

KÖ 3: *Çok düşünmüyorum yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ortamı yaşamadıkça kitapta kalıyor bilgiler. 5-6 aylığına o çocukların ortamını görmek isterdim.*

KÖ 6: *Eğitim vermesi noktasında tabi ki değil.*

KÖ 7: Çok yeterli değilim. Sadece yorum yapabilirim.

Tablo 23

Özel yetenekli bireylere öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliği hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin birlikte verilmesi

		F	%
Yetersiz	Ebeveyn	21	63,64
	Öğretmen	29	78,38
Kısmen Yeterli	Ebeveyn	7	21,21
	Öğretmen	5	13,51
Genel Politika ve Sistem	Ebeveyn	5	15,15
	Öğretmen	3	8,11

Tablo 23’de erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere öğretmen tarafından eğitim verme ile ilgili yeterlilikler ebeveyn ve öğretmen tarafından karşılaştırılmıştır. Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveynlerden elde edilen görüşlerin %63,64’ü yetersiz, %21,21’i kısmen yeterli ve %15,15’i genel politika ve sistem geliştirilmesi yönündedir. Öğretmenlerden aynı konuda elde edilen yanıtların %78,38’i yetersiz, %13,51’i kısmen yeterli ve %8,11’i genel politika ve sistem geliştirilmesine ilişkindir. Buna göre ebeveynler ve öğretmenler benzer ana başlıklar sıralamasında buluşmaktadırlar. Her başlık için ise birbirinden farklılaşan frekans ve yüzdelikler söz konusudur.

Tablo 24

Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn görüşleri

		F	%	TF	GN%
Eğitim	Eğitim alma	6	20,00		
	Seminerler	5	16,67		
	RAM/BİLSEM Gözlem/Eğitim	5	16,67		
	Uzman/Kaliteli Hİ-Eğitim	5	16,67		
	Uygulamalı eğitim	2	6,67		
	Kurs	2	6,67	30	52,63
	OÖÖ Uygulamalı sınav	1	3,33		
	Üni-Özel eğitim böl. işbirliği	1	3,33		
	Seminer döneminde eğitim	1	3,33		
	Uygulamalı ders	1	3,33		
	Yüksek lisans	1	3,33		
Kişisel Gelişim ve Motivasyon	Bireysel araştırma yapması	4	26,67		
	Kendilerini yetiştirmeliler	3	20,00		
	Fark etme/keşfetme	3	20,00		
	Yeteneğin üzerine gitme	1	6,67	15	26,32
	ÖYÖ göre kendini yetiştirme	1	6,67		
	Yurt dışı kaynakların takip	1	6,67		
	Önce mesleklerini sevmeye	1	6,67		
	Farklı bilgi/yaşantı sahip olma	1	6,67		
Genel Politika ve Sistem	ÖYÖ Çalışacak Öğrt. Kriterler	2	18,18		
	OÖ/Üstün yetenek. yan dal	1	9,09		
	MEB güncel ve ücretsiz eğitim	1	9,09		
	Farkındalık oluşturma	1	9,09		
	Veli işbirliği materyal desteği	1	9,09	11	19,30
	Öğrt. ekonomik-motivasyon	1	9,09		
	Genel politika olmalı	1	9,09		
	Sistemli/Şansa bırakılmama	1	9,09		
	Yet. geliştirilmesine destek	1	9,09		
	Sınıf mevcudu azaltılmalı	1	9,09		
Fikrim yok	Yanıt yok	1	100,00	1	1,75

Tablo 24 incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliğinin nasıl sağlanacağı ile ilgili ebeveyn görüşleri görülmektedir. Ebeveynler %52,63 ile eğitim, %26,32 kişisel gelişim ve motivasyon ve %19,30 genel politika ve sistem ana başlıklarını ortaya koymuşlardır. %1,75 oranında ebeveyn bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn görüşleri bazıları aşağıda sunulmuştur.

KE 3: Bence pratik eğitim almalılar. Teorik değil de uygulamalı eğitim ve uygulamalı sınava tabi tutulmaları gerek.

KE 7: Bu konuda bilgilenmeliler. Kendilerini yetiştirmeliler. Okul öncesinde üstün yetenekliler yan dalı olmalı.

KE 8: Hizmetiçi eğitim seminer döneminde yurtdışı kaynaklarının takip edilmesi gerek. Özel yetenekli bireylere eğitim vermiş öğretmenlerden mesleki tecrübe aktarımının sağlanması gerek.

KE 19: Muhakkak bireysel olarak araştırma yapmalı ve geliştirmelidir. Genel bir politika olması lazım herkesin bu şablondan geçip ondan sonra bu çocukları eline alması lazım. Sistemli olması lazım, şansa bırakılmamalıdır.

Tablo 25

Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik öğretmen görüşleri

		F	%	TF	GN%
İşbaşında Eğitim	Uzmandan Kurs/Semi./Eğitim	20	40,82		
	RAM-BİLSEM Gözl./Uygulama	9	18,37		
	Zengin Matery./Etkinlik/Oyun	5	10,20		
	Gözlem/Uygulamalı Eğitim	4	8,16		
	ÖYÖ ile çalış. OÖÖ'den Eğitim	3	6,12		
	DEO Uygulamalı eğitim	2	4,08		
	Seminer döneminde eğitim	1	2,04	49	55,06
	Eğitimler tekrarlanmalı	1	2,04		
	Adaylık sürecinde eğitim	1	2,04		
	Ara dönemde verimli kurslar	1	2,04		
	Üniversiteden Eğitim	1	2,04		
	Daha az gruplar ile Seminer	1	2,04		
Lisansta Eğitim	ÖYÖ ile Uygulama Dersi/Staj	9	31,03		
	B.T.T. veya Özel dersler	9	31,03		
	BİLSEM ODD-Gözlem/Uygulama	3	10,34		
	ÖYÖ Uygulamalı etkinlik gelişt.	2	6,90		
	Ders içerikleri doldurulmalı	2	6,90	29	32,58
	Eğitilmiş OÖÖ Eğitim	1	3,45		
	Uzmandan ders	1	3,45		
	İki dönem içi dolu ders	1	3,45		
	Sade Gözlem değil/Uygulama	1	3,45		
Genel Politika ve Sistem	Sınıfta yeterli donanım	1	12,50		
	Kaynaştırma/Bütünleştirme	1	12,50		
	Alt sınıflar açılmalı	1	12,50		
	Materyal desteği sağlanmalı	1	12,50		
	Üni. Eğitimi Nitekli olması	1	12,50	8	8,99
	BİLSEM benzeri sistem	1	12,50		
	Okulöncesinde Branşlaşma	1	12,50		
	Deneyimli/İsteklilere eğitim	1	12,50		
Kişisel Gelişim ve Motivasyon	Kişisel Gelişim/Geliştirme	2	66,67		
	İsteklilik çok önemli	1	33,33	3	3,37

Tablo 25’ de erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme ilgili yeterliliklerin lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında sağlanması için neler yapılması gerektiği ile ilgili öğretmen görüşleri verilmiştir. Öğretmenler %55,06 iş başında eğitim, %32,58 lisansta eğitim, %8,99 genel politika ve sistem ve %3,37 kişisel gelişim ve motivasyon ana başlıklarını ortaya koymaktadırlar.

Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KÖ 7: *Hizmet içi eğitimlerde saha çalışmaları yapılmalıdır. BİLSEM'den uygulamalı eğitim alınmalıdır. Öğretmen bireysel olarak bu konuda eğitim alabilir. Lisans öğrencileri de eğitim alan öğretmenlerden eğitim alabilir.*

KÖ 10: *Lisansta der olarak verilmelidir. Okul deneyimi dersinde sahada BİLSEM'de desteklenmelidir. Hizmetiçin’de tecrübeli öğretmenlerden istekli okul öncesi öğretmenine verilmelidir.*

KÖ 19: *Yeterli donanım ile sınıf ortamının düzenlenmesi lazım. Kaynaştırma öğrencisini eğitimi gibi olmalı ya da tamamen ayrılmalı.*

KÖ 27: *Aslında bunu temelini lisansta yapmak lazım. Uygulama, Staj. Özel yetenekli çocukları görmek lazım. İş başında özel yetenekli çocuklarla çalışmış okul öncesi öğretmenlerinin diğer okul öncesi öğretmenlerini eğitmesi lazım.*

Tablo 26

Öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin sağlanması için yapılması gerekenlere yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri

		F	%
Eğitim	Ebeveyn	30	52,63
	Lisansta Öğretmen	29	32,58
	İş başında Öğrt.	49	55,06
Kişisel Gelişim ve Motivasyon	Ebeveyn	15	26,32
	Öğretmen	3	3,37
Genel Politika ve Sistem	Ebeveyn	11	19,3
	Öğretmen	8	8,99
Fikrim yok	Ebeveyn	1	1,75
	Öğretmen	---	---

Tablo 26 erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliklerinin nasıl sağlanacağı ile ilgili ebeveyn ve öğretmen

görüşlerinin birlikte verilmiştir. Ebeveynler bu hususta %52,63 ile eğitim, %26,32 ile kişisel gelişim ve motivasyon, %19,3 ile genel politika ve sistem geliştirilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenler aynı konuda görüşleri ise %55,06 ile iş başında eğitim, %32,58 ile lisansta eğitim, %8,99 ile genel politika ve sistem geliştirilmesi ve %3,37 ile de kişisel gelişim ve motivasyon konusundadır. Buna göre ebeveynler ve öğretmenler öncelik olarak eğitim ana başlığını ifade etmişlerdir. Diğer ana başlıklarda ise aynı yönde ifadeler bulunmakla beraber frekans ve yüzdelik açılarından farklılık göstermektedir.

Tablo 27

Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında ebeveyn görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli/Elverişli değildir	8	47,06		
	Hayır	3	17,65		
	Hayır, materyal sağladık	2	11,76		
	Yeterli değil devlet okuluydu	1	5,88	17	53,13
	ÖYÖ yönelik materyal olmalı	1	5,88		
	ÖYÖ için yeterli değil	1	5,88		
	Sanmıyorum	1	5,88		
Kısmen Yeterli	Tam manasıyla yeterli değil	4	57,14		
	4 sınıftan bir sınıf elverişli	1	14,29	7	21,88
	Hergün daha iyiye gidiyor	1	14,29		
	Okullar. matery.ve fiziki farklı	1	14,29		
Yeterli	Yeterli/Elverişli	5	83,33	6	18,75
	Biz memnunduk	1	16,67		
Fikrim yok	Bilmiyorum	1	50,00	2	6,25
	Yeterli-yetersiz diyemem	1	50,00		

Tablo 27’ de Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar için okulöncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar çocuğun tanınmasına ve eğitimine ilişkin elverişliliğine yönelik ebeveyn görüşleri verilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okulöncesi kurumunda donanım ve fiziki şartlar açısından özel yetenekli çocuğu tanıma ve eğitimine ilişkin elverişliliği üzerine olan ebeveyn görüşlerinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Buna göre %53,13 yetersiz, %21,88 kısmen yeterli ve %18,75 yeterli ifadeleri verilmiştir. Ayrıca %6,25 ile ebeveynler fikrim beyan etmemiştir.

Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında ebeveyn görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

KE 2: Onlara yönelik materyal olmalı. Bilinçli öğretmen olmalı.

KE 4: O dönemde yeterli değildi.

KE 8: Her imkânın aynı değil. İki farklı devlet okuluna gönderdik biri çok iyiydi diğeri değil.

KE 19: Tabi ki yetersiz, biz tamamen ayrı kaynaklardan çalıştık.

Tablo 28

Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında öğretmen görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli/Elverişli değil	18	94,74	19	54,29
	Hayır	1	5,26		
Yeterli	Yeterli/Elverişli	6	85,71	7	20,00
	Kesinlikle yeterli	1	14,29		
Kısmen Yeterli	Kısmen elverişli	3	50,00	6	17,14
	Tam manasıyla değil	2	33,33		
	Eksiklikler var	1	16,67		
Kişisel Gayret ve Motivasyon	Uygun ürünleri edinme	1	33,33	3	8,57
	Bilinçli Öğretmen/Yönetim	1	33,33		
	Zihinsel Hikâye/Oyuncak seç	1	33,33		

Tablo 28 incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okulöncesi kurumunda donanım ve fiziki şartlar açısından özel yetenekli çocuğu tanıma ve eğitime ilişkin elverişliliği üzerine olan öğretmen görüşlerinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Buna göre %54,29, yetersiz, %20,00 yeterli, %17,14 kısmen yeterli ve %8,57 kişisel gayret ve motivasyon ana başlıkları ile ilgili ifadeler belirtilmiştir.

KÖ 2: Biz uygun ürünleri edinmeye çalışıyoruz. Bilinçli yönetim ve öğretmenler olursa oluyor. Hikâye ve oyuncak seçiminde zihinsel gelişim için dikkat ediyoruz.

KÖ 8: Kısmen elverişli.

KÖ 14: Çokta değil.

KÖ 16: Maalesef değil.

Tablo 29

Okul öncesi kurumunda fiziki ve materyallerin elverişliliği hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri

		F	%
Yetersiz	Ebeveyn	17	53,13
	Öğretmen	19	54,29
Kısmen Yeterli	Ebeveyn	7	21,88
	Öğretmen	6	17,54
Yeterli	Ebeveyn	6	18,75
	Öğretmen	7	20
Kişisel Gayret ve Motivasyon	Ebeveyn	---	----
	Öğretmen	3	8,57
Fikrim yok	Ebeveyn	2	6,25
	Öğretmen		

Tablo 29’da Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar için okulöncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar çocuğun tanınmasına ve eğitimine ilişkin elverişliliğine yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri birlikte verilmiştir. Buna göre ebeveynler ve öğretmenler yetersiz başlığında hem öncelik olarak hem de frekans ve yüzdelik olarak benzer ifadeler belirtmişlerdir. Öncelik sıralamasının değişmesiyle birlikte kısmen yeterli ve yeterli ile ilgili ifadeler birbirine oldukça yakındır. Ayrıca öğretmenler açısından kişisel gayret ve motivasyon ana başlığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 30

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn beklentileri ve önerileri

		F	%	TF	GN%
Özel Yetenekli Çocuk için Okul Öncesi Eğitim Politikası ve Sistem Geliştirilmesi	Uzman/Materyal desteği	8	20		
	Erken dönemde ayrı okul	6	15		
	OÖ BİLSEM veya benzeri	5	12,5		
	MEB/Devlet destek/ilgi/imkân	3	7,5		
	Aynı okulda ayrı bir eğitim	2	5		
	Eğlenceli ortam sağlama	1	2,5		
	Devlet tekelinde olmama	1	2,5		
	Aile hekimi/hemşire eğitim	1	2,5		
	ÖYÇ Ülkede önünün açılması	1	2,5		
	Standart dışı zekâ oyunları	1	2,5		
	Oyunlarda değişiklik	1	2,5	40	49,38
	Kitap okuma ağırlık verme	1	2,5		
	Okul donanımı	1	2,5		
	Yaz Kampı	1	2,5		
	Sanat Kampı	1	2,5		
	ÖYÇ yurtdışına gezi/dil eğitimi	1	2,5		
	Şehirde bir-iki pilot okul	1	2,5		
	Spor, Resim ve Müzik	1	2,5		
	Uygun sınıflar	1	2,5		
	Laboratuvarlar	1	2,5		
	ÖYÇ anlayacak öğretmenler	1	2,5		
Erken Tanılama ve Eğitim	Erken tanılama	9	42,86		
	Kişi/Yeteneğe göre eğitim	5	23,81		
	Oyun ile Keşfetme/Öğrenme	2	9,52		
	Çocuklar dışlanmamalı	1	4,76	21	25,93
	Çocuklar kazanılmalı	1	4,76		
	ÖYÇ Aktif uygulamalı eğitim	1	4,76		
	Farklılaştırılmış Etkinlik	1	4,76		
	Zenginleştirilmiş eğitim	1	4,76		
Öğretmen Eğitimi	Kaliteli Eğitim/Yetiştirilme	5	41,67		
	Farkındalık kazandırma	2	16,67		
	Branşlaşma	1	8,33		
	Üstün yetenekli Öğrt. yandal	1	8,33	12	14,81
	Uygulama eğitimi	1	8,33		
	BİLSEM/Uzmandan Uygulama	1	8,33		
	OÖÖ Y.Dil Öğrenme/Kaynak	1	8,33		
Aile Eğitimi	Aile Eğitimi/Bilinçlendirme	6	75,00		
	Ailelere materyal desteği	1	12,50	8	9,88
	Veli-Öğretmen işbirliği	1	12,50		

Tablo 30’da erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimine ilişkin ebeveynlerin beklenti ve önerileri yer almıştır. Ebeveynler sıralamasıyla %49,38 özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem, %25,93 erken tanılama ve eğitim, %14,81 öğretmen eğitimi ve %9,88 ile aile eğitimi ana başlıklarını dile getirmişlerdir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn beklentileri ve önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

KE 3: *Öncelikle bu çocuklar tanınmalı, dışlanmamalı, kazanılmalıdır. Bu çocuklara yönelik ayrı bir çalışma yapılmalıdır.*

KE 15: *BİLSEM' in okul öncesi dönemde olmasını isterdim. 4 ve 5 yaşında tespit yapılırsa iyi olur.*

KE 16: *Okul öncesinde keşfetme. Okullarda okul öncesi öğretmenleri yetkilendirilerek keşfetme pozisyonu sağlanır.*

KE 24: *Spor, resim ve müziğe okul öncesinde ağırlık verilmelidir. Alanında uzman kişilerce bu eğitimler materyal desteği ile verilmelidir. Genel yetenekli bireylere de farklı materyallerde desteklenebilir, satranç, tangram gibi materyallerle uzman kişiler eğitim vermelidir. Ayrı bir okul açılması iyi olur.*

KE 30: *Okul öncesi itibaren tüm öğretmenlerin eğitim almasını düşünüyorum. Etkinlikleri özel yetenekli bireyleri düşünerek farklılaştırmalılar. Aile eğitimleri verilmelidir.*

Tablo 31

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin öğretmen beklentileri ve önerileri

		F	%	TF	GN%
Özel Yetenekli Çocuk için Okul Öncesi Eğitim Politikası ve Sistem Geliştirilmesi	Uzman/Materyal	12	23,53		
	Fiziksel koşullar/ortam	5	9,80		
	OÖ BİLSEM veya benzeri	3	5,88		
	Okul içinde sınıf	3	5,88		
	Ayrı bir Öğretmen	3	5,88		
	Plan/program geliştirilmeli	3	5,88		
	Bireysel Eğitim	3	5,88		
	Kesinlikle ayrı bir okul	2	3,92		
	Destek Eğitim Odası	2	3,92		
	Sınıf mevcudunun azaltılması	2	3,92		
	İş yükü/Yardımcı Öğretmen	2	3,92	51	50,50
	Öğretmen için danışma mer.	1	1,96		
	Normal/rutinler yeterli değil	1	1,96		
	Araştırma fırsat tanınmalı	1	1,96		
	Gençlik Spor işbirliği	1	1,96		
	Kaynaştırma/Bütünleştirme	1	1,96		
	ÖYÇ için merkezler kurulmalı	1	1,96		
	Okul içinde özel saat	1	1,96		
	Alt gurupların oluşturulması	1	1,96		
	Branş. Mü.Sp.Sat./Akıl oyun	1	1,96		
	Rehberlik Öğretmeni normu	1	1,96		
	Çocuklar ayrıştırılmamalı	1	1,96		
Öğretmen Eğitimi	Uygulamalı Eğitim/Yetiştirilme	16	55,17		
	BİLSEM/RAM Eğitim	7	24,14		
	Lisansta Eğitim	2	6,90		
	Eğitimler tekrarlanmalı	1	3,45	29	28,71
	Branşlaşma	1	3,45		
	Akademisyenlerden Eğitim	1	3,45		
	İnternette bilgi edinme	1	3,45		
Erken Tanılama ve Eğitim	Keşfetme/Yönlendirme	5	33,33		
	Tanılama erken yapılmalı	2	13,33		
	Dikkatli Gözlem/Tavır ile tanıma	2	13,33		
	Farkındalık önemli	2	13,33	15	14,85
	Zorunlu Tanılama/Veli tembel	1	6,67		
	OÖ RAM tarafından tarama	1	6,67		
	Sevgi/Sabır ve iş ahlakı	1	6,67		
	Davranış Analizi yapma	1	6,67		
Aile Eğitimi	Aile İşbirliği/Eğitimi	5	83,33	6	5,94
	Veli yönlendirilmesi	1	16,67		

Tablo 31’da erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimine ilişkin öğretmen beklenti ve önerileri yer almıştır. Ebeveynler sıralamasıyla %50,50’si özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem, %28,71’i öğretmen eğitimi, %14,85’i erken tanılama ve eğitim ve %5,94’ü aile eğitimi ana başlıklarını dile getirmişlerdir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin öğretmen beklentileri ve önerileri bazıları aşağıda verilmiştir.

KÖ 1: *Öğretmenler eğitimden geçirilmeli mutlaka. Eğitimlerin tekrarı yapılmalı. İş yükünden dolayı öğretmenler seminerlere katılmak istemiyor. Özel öğrenci olan sınıfa yardımcı öğretmen verilebilir.*

KÖ 18: *Fiziki şartlar ve materyaller bu çocuklara göre olmalı. Öğretmenin bu konuda bilgilendirilmesi ve eğitilmesi gerekir. Eğitilen öğretmenin ailelere eğitim vermesi lazım.*

KÖ 28: *Kesinlikle ayrı bir Anaokulu açılmalı. Öğretmen eğitilmeli. RAM ile işbirliği yapılmalı.*

KÖ 32: *Özel yeteneklilerin tanınması daha erken yapılmalıdır.*

Tablo 32

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn ve öğretmen beklentileri ve önerilerinin birlikte verilmesi

		F	%
ÖYÇ için Öncesi Eğitim Politikası ve Sistem	Ebeveyn	40	49,38
	Öğretmen	51	50,5
Erken Tanılama ve Eğitim	Ebeveyn	21	25,93
	Öğretmen	15	14,85
Öğretmen Eğitimi	Ebeveyn	12	14,81
	Öğretmen	29	28,71
Aile Eğitimi	Ebeveyn	8	9,88
	Öğretmen	6	5,94

Tablo 32’de erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitimine ilişkin ebeveyn ve öğretmen beklenti ve önerileri birlikte verilmiştir. Ebeveynler bu konuda %49,38 ile özel yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesini, %25,93 ile erken tanılama ve eğitimini, %14,85 ile öğretmen eğitimini ve %9,88 ile aile eğitimini istemektedirler. Öğretmenler ise %49,38 ile özel yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesini, %28,71 ile öğretmen eğitimini, %14,85 ile erken tanılama ve eğitimi ve %5,94 ile ailelerin

eğitilmesini istemektedirler. Görüldüğü gibi ebeveyn ve öğretmen açısından hem öncelik hem de frekans ve yüzdelik durumları bakımından özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem ana başlığı birbirine çok benzemektedir. Sıralamalar değişmek ile beraber erken tanılama ve eğitim, öğretmen eğitimi ve aile eğitim ana başlıklarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 33

Erken çocuk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveyn yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri

		F	%	TF	GN%
Yetersiz	Yeterli değil	22	78,57	28	87,5
	Kesinlikle değil	3	10,71		
	Maalesef değil	2	7,14		
	Hayır	1	3,57		
Yeterli	Yeterlidir/tek başına yetme.	1	50,00	2	6,25
	Ebeveynler fark ediyorlar	1	50,00		
Kısmen Yeterli	Birçoğu yeterli değil	1	50,00	2	6,25
	Sosyoekonomik düşük	1	50,00		

Tablo 33’ de erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveyn yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri yansıtılmıştır. Öğretmenlere göre ebeveynler %87,50 ile yetersiz, %6,25 ile kısmen yeterli ve %6,25 ile yeterlidir.

Erken çocuk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveyn yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır.

KÖ 1: *Birçoğu yeterli değil. Özellikle bizim semtteki sosyoekonomik düşük olanlar yeterli değil.*

KÖ 2: *Yok, hiç yeterli değil, ebeveynler hiç bilemiyorlar.*

KÖ 16: *kesinlikle değil.*

KÖ 17: *En yeterli diyen kişi bile bence yetersizdir.*

Tablo 34

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine ilişkin ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri

		F	%	TF	GN%
Önem ve Görüşler	Çok önemli/etkili	5	26,32		
	Okul-Aile işbirliği çok önemli	4	21,05		
	Aile sabrı/maddi gücü önemli	2	10,53		
	Fark etme ve yardım alma	2	10,53		
	Sürekli iletişim olmalı	2	10,53	19	39,58
	Bu konuda çaba gösterilmeli	1	5,26		
	5-6 aylarda aileye ipucu	1	5,26		
	Veli katkısı olmadan olmaz	1	5,26		
	Katkı sağlarsa ileri safhalar	1	5,26		
Bilinçli Aile	Bilinçli aileler katkı sağlar	13	100,00	13	27,08
Kısmen	Her ebeveyn değil/İstisna	2	28,57		
	Ebeveyne göre değişir	1	14,29		
	Geçmişe göre daha iyi gibi	1	14,29	7	14,58
	Genel manada destek	1	14,29		
	Çok düşük bir oran	1	14,29		
	Düşük oranda olsa da var	1	14,29		
Katkı Yok	Çok bilinçli değil	2	40,00		
	Bence yetersiz	2	40,00	5	10,42
	Katkı sağlamıyorlar	1	20,00		
Katkı	Çok fazla olduğunu düşünüyorum	1	25		
	Kesinlikle çok katkıları var	1	25	4	8,33
	Çok yüksek büyük düzeyde	1	25		
	Veliler destekleyebilir	1	25		

Tablo 34’de erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine yönelik ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri yansıtılmıştır. Buna göre öğretmenlerin görüşleri %27,08 ile eğer aile bilinçli ise katkı sağlar, %14,58 ile kısmen katkı sağlar, %10,42 ile katkı sağlamaz ve %8,33 ile de katkı sağlar şeklindedir. Ayrıca ebeveyn katkısının önemine ve konu ile ilgili görüşler bir ana başlık altında toplanmış olup öğretmenler %39,58 ile ebeveyn katkısının önemi ile ilgili ifadeler vermişlerdir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine ilişkin ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır.

KÖ 1: *Çok önemli düşünüyorum. Bilinçli aile ise çok iyi eğitileceğine inanıyorum. Bir tek okulla bitmiyor. Ailenin sabrı ve maddi gücü önemli. Okulda yapılanları veya öğretmenin önerilerini evde sabır ile yaptıracak çocuğa. Özellikle sabır çok önemli. Maddiyatta çok önemli.*

KÖ 7: Çok önemli, çünkü ilk tespit ailede başlar. Çocuk ilk 5-6 aylık iken gelişim basamaklarında ileride olup aileye ip ucu verebilir.

KÖ 11: Ebeveyn katkısı olmadan özel yetenekli eğitimi verilemez.

KÖ 19: Bilinçli ise öğretmenle beraber çocuğa yol haritası çiziyorlar.



BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen bulgular kuramsal bilgilerin ışığında, araştırmanın problem durumu göz önünde bulundurularak sonuçlandırılmıştır. Sonrasında ise öneriler kısmı oluşturulmuştur.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların özellikleri

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuk ile diğer çocuklar arasında farklara ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından konu ele alınmıştır. Böylelikle erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların özellikleri ebeveyn ve öğretmen görüşlerinden elde edilmiştir. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı ele alıp sonra birlikte incelenmesi ise doğru olacaktır.

Tablo 3'deki bulgular incelendiğinde katılımcı ebeveynlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları nelerdir? Sorusuna verdikleri yanıtlar toplam frekans içinde % 27,83 ile en önemli farklılığın öğrenme ile ilgili ana başlığın olduğudur. Sonrasında ise % 22,63 güdülenme, % 11,30 dil ve konuşma, % 10,43 akademik, % 6,96 soru sorma, % 5,22 inatçılık, % 2,61 resim, % 7,83 duygu-durum ve diğer ana başlıklarının oluşturduğu görülmektedir. Katılımcı ebeveynlere göre özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde diğer çocuklardan farklar olarak hızlı öğrenme ve öğrenmeye isteklilik olarak görülmektedir.

Ebeveyn görüşlerine göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların özellikleri tablo 3' görüldüğü üzere sırasıyla şunlardır;

- ✓ Öğrenme (kavrama, hafıza, anlama ve ezber)
- ✓ Güdülenme (farkındalık, merak, ilgi, odaklanma ve hedef belirleme)
- ✓ Dil ve konuşma (kendini ifade etme, yetişkin gibi konuşma, mantıklı ve şaşırtıcı yanıt verme ve erken konuşma)
- ✓ Akademik (okuma-yazma öğrenme, matematik ve kitap okuma),
- ✓ Soru sorma (çok soru sorma ve ilginç soru sorma),

- ✓ Hayal gücü (hayal gücü geniş ve zengin hayal gücünü oyuna katma),
- ✓ İnatçılık (kararlı ve ikna zor),
- ✓ Resim (resim yeteneği ve resim yorumlama),
- ✓ Duygu durum ve diğer (elbisesini ters giyme, espri ve mizah, hareketli, duygusal, ilgisiz gibi görünme, farklı ve huysuz, mutsuz, park ve kalabalık ortamı sevmeme ve kişisel ihtiyaçlarını kendisi giderme).

Katılımcı öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları nelerdir? Sorusuna verdikleri yanıtları tablo 4’de verilmiştir. Buna göre değinilen toplam frekans içinde % 31,19 ile en önemli farklılığın öğrenme ile ilgili ana başlığın olduğudur. Sonrasında ise % 13,76 dil ve konuşma , % 12,84 güdülenme, % 11,93 hayal gücü, % 10,09 akademik, % 4,59 ile soru sorma, % 3,67 ile resim, %11,93 ile de duygu-durum ve diğer ana başlıklarının olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlere göre özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde diğer çocuklardan farklar olarak hızlı öğrenme, dil-konuşma ve güdülenmede ilgili ileri seviye olarak oldukları söylenebilir.

Öğretmen görüşlerine göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların özellikleri ise tablo 4’de görüldüğü gibi sırasıyla şunlardır;

- ✓ Öğrenme (kavrama, anlama, ezber ve hafıza),
- ✓ Dil ve konuşma (kendini ifade etme, mantıklı ve şaşırtıcı yanıt verme ve çok konuşma),
- ✓ Güdülenme (ilgili, farkındalık, Odaklanma ve merak),
- ✓ Hayal Gücü (hayal gücü geniş ve zengin hayal gücünü oyuna katma),
- ✓ Akademik (etkinlik bitirme ve yeni ürün isteme, matematik ve okuma-yazma öğrenme),
- ✓ Soru Sorma (çok soru sorma ve farklı soru sorma),
- ✓ Resim (resim yeteneği),
- ✓ Duygu-durum ve diğer (sosyal, duygusal ve ile tüm davranışları farklı, sosyal uyum bozuklukları, daha çok bireysel ilgi bekleme, çabuk sıkılma, yardım sever, içine kapanık, ritmi çok iyi, bazıları tam tersi ve bireysel düşünme).

Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukların diğer çocuklardan farkları neler ile ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 5’de birlikte verilmiştir. Buna göre benzer bir tablonun bazı küçük farklılıklar ile ortaya çıktığı görülmektedir. Ebeveyn ve

öğretmenler yanıtlarından benzer ana başlıklar elde edilmiş olup elde edilen ana başlıkların içinde bulunan alt başlıklar ise neredeyse birbirine benzemektedir. Farklılık olarak ise Tablo 5’de görüldüğü üzere birbirini yakın olarak sıralamaların değişmesidir. Örneğin ebeveynde ikinci ana başlık % 22,63 ile güdülenme iken öğretmende ise % 13,76 ile dil ve konuşmadır. Güdülenme, hayal gücü, duygu-durum ve diğer ana başlıklarının ebeveyn ve öğretmen açısından açık farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. % 5,22 ile inatçılık ana başlığı ebeveyn görüşlerinde ortaya çıkarken öğretmen görüşlerinde hiç ortaya çıkmamıştır.

Koshy 2002 göre üstün yetenekli bireyler, yoğun seviyede zihinsel uyarılmaya, kompleks bilgileri hızlı olarak öğrenmeye yeteneğine sahiptirler. Bir konu üzerine derinlemesine araştırma yapmayı ve sürekli sorgulamaya gereksinim hissederler. Bununla birlikte düşünme ve ifade etmede kesinlik arama, bir konu üzerinde uzun zaman çalışma isteği, bağımsız çalışma, ilgi ve merakları doğrultusunda hareket etme ve hayal gücü vardır. Dağlıoğlu, 2010:76).

Araştırmanın erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukların özelliklerine ilişkin ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşlerinden elde edilen sonuçların Dağlıoğlu, (2010) çalışmasında belirtilen zihinsel seviyede ileri olma, hızlı öğrenme, sürekli sorgulama, kendini ifade etme, ilgi, merak ve hayal gücü gibi özellikler açısından benzediği görülmektedir.

Dolayısıyla burada öz yeterlilik konusunu değinirsek erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özelliklerinin bilinmesi konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri birbirine çok benzediğinden ve alan yazın bilgilerine de benzediğinden konuya ilişkin öz yeterlilik farkındalığının yüksek olduğunu söylenebilir.

5.1.2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların keşfedilmesi

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ile ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşlerine ilişkin sonuçlar tablo 6 ve 7’da sunulmuştur. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından konu ele alınmıştır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı ele alınıp sonra birlikte incelenmesi ise doğru olacaktır.

Katılımcı ebeveynlerin tablo 6’da erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılabilir ile görüşleri verilmiştir. Buna göre erken

çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri keşfetmede en önemim unsur aile ve öğretmen % 35,85 ile eğitimidir. Eğitim ana başlığının içinde ise % 57,89 ile ailenin bilinçlendirilmesi ve % 31,85 ile okul öncesi öğretmenin donanımlı olması gelmektedir. Sonrasında ise % 26,42 ile zekâ testine yönlendirme gelmektedir. Zekâ testi yönlendirme ana başlığının içinde ise % 57,14 okul öncesinde BİLSEM tanılama kapsamında zekâ testlerinin yapılması, % 28,57 ile RAM'a yönlendirme suretiyle bir uzman tarafından test uygulamasının gerçekleştirilmesi ve % 14,29 ile aile sağlık merkezlerinde takip sistemi kapsamında testlerin yapılması olarak ortaya çıkmaktadır. Son ana başlık ise % 24,53 ile yöntem ile ilgilidir. Yöntem ana başlığında ise okul öncesi öğretmenlerine yönelik teknikler dile getirilmiştir. Bu teknikler şunlardır: gözlem, takip, izleme, kavrama yeteneğine bakma, tek bir özel özellik keşfetme, davranışlardan anlama, bireyle ilgilenme ve öğretmenin tespitleridir. Ebeveynlere göre bahsi geçen teknik ve yöntemler ile erken çocukluk döneminde özel yetenekli birey keşfedilebilir.

Ebeveyn görüşleri tablo 6' ya göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukları keşfetmek için sırasıyla şunlar yapılmalıdır;

1. Eğitim.

- Ailelerin bilinçlendirilmeli,
- Okul öncesi öğretmeni daha donanımlı olmalı,
- 0-3 yaş döneminde ailelere daha çok eğitim verilmeli ve aileler tarafından izlenilmeli.

2. Zekâ testi ve yönlendirme.

- Okul öncesinde BİLSEM taraması,
- Zekâ ve yetenek testi uygulaması,
- RAM'a ve uzmana yönlendirme/bilinçlendirme,
- Aile sağlık merkezlerinde test yapılması ve takip edilmesi.

3. Yöntem.

- Okul öncesi öğretmeni gözlem yapabilir,
- Okul öncesi öğretmeni takip edebilir,
- Okul öncesi öğretmeni izleme yapabilir,
- Okul öncesi öğretmeni kavrama yeteneğine bakabilir,
- Okul öncesi öğretmen, tek bir özellik ile keşfedebilir,
- Okul öncesi öğretmeni çocuğun davranışlarından anlar,

- Okul öncesi öğretmeni çocuğu tanımalı,
- Okul öncesi öğretmeni çocukla ilgilenmeli ve tespitleri olmalı.

Katılımcı öğretmenlerin tablo 7’de erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılabilir ile görüşleri verilmiştir. Buna göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri keşfetme en önemim unsur % 40,00 ile zekâ testine yönlendirilmedi. Zekâ testi yönlendirme ana başlığı içinde ise % 70,00 ile RAM’a uzmana yönlendirme, % 16,67 okul rehberlik servisine yönlendirme ve % 13,33 ile de okul öncesi dönemde zekâ testinin yapılmasıdır. İkinci unsur ise % 30,67 ile yöntem ile ilgilidir. Yöntem ana başlığı içerisinde ise % 34,78 ile okul öncesi öğretmenin gözlem ve önerisi, % 30,43 ile zenginleştirilmiş sınıf, atölye ve etkinlik ortamı, son olarak da eşit oranda % 4,35 ile okul öncesi öğretmenin analiz, bulgu ve anekdotlarının e-okulda bir sistem geliştirilerek işlenmesi; özel yetenekli çocuğun kendiliğinden kendini belli edeceği, bireysel ilgi ve özgüven ile keşfedilebileceği ve öğrencinin iyi tanınmasıyla keşfedilebileceğidir. Üçünü ve son ana başlık ise % 29,33 ile eğitimidir. Eğitimden kasıt ailelerin ve okul öncesi öğretmenlerinin eğitilmesidir. Buna göre % 59,09 ile öğretmenlerin % 40,91 ile ailelerin eğitilmesiyle erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyler keşfedilebilir.

Öğretmen görüşleri tablo 7’ ye göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukları keşfetmek için sırasıyla şunlar yapılmalıdır;

1. Zekâ testi ve yönlendirme.

- Uzmana veya RAM’a yönlendirme/bilinçlendirme,
- Okul rehberlik servisine yönlendirme,
- Okul öncesinde zekâ ve yetenek testlerinin uygulanması.

2. Yöntem.

- Okul öncesi öğretmenin gözlem ve önerisi,
- Zenginleştirilmiş sınıf, atölye ve etkinlik ortamı,
- Aileden bilgi alma/tanıma formu,
- Okul öncesi öğretmenin analizleri,
- Bulgu ve anekdotlarının e-okula işlenmesi,
- Özel yetenekli çocuklar kendini belli eder,
- Bireysel ilgilenme ve özgüven çalışması, çocuğu iyi tanımak.

3. Eğitim.

- Okul öncesi öğretmeni daha donanımlı olmalıdır ve
- Ailelerin daha bilinçlendirilmesi).

Katılımcı ebeveynler ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ile ilgili görüşleri tablo 8’de birlikte sunulmuştur. Ebeveyn ve öğretmen açısından benzer ana başlıkların ortaya çıkması ile beraber önceliklerin farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ebeveyn için sıralama % 35,85 ile eğitim, % 26,42 ile zekâ testine yönlendirme ve % 24,53 ile yöntem ana başlığıdır. Öğretmen için ise % 40,00 ile zekâ testine yönlendirme, % 35,85 ile eğitim ve % 30,67 ile yöntem ana başlığıdır. Görüldüğü üzere yüzdeler karşılaştırıldığında birbirine yakın olmak ile beraber farkların olduğu da anlaşılmaktadır. Öğretmen ve ebeveynlerin eğitim ana başlığı altında ise ebeveyn ve öğretmenin eğitilmesi konusunda benzer görüş ortaya koydukları söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması veya özel yetenekli bireylerin nasıl tanınacağı ile ilgili literatür incelendiğinde birçok yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Heller göre psikometrik ölçekler ve yeteneğe dayalı değerlendirme ölçekleri kullanılmalıdır. (Heller, 2001; Pfeiffer, 2008; Heller, Perleth ve Lim, 2005). Sak, ise tanıma ilkelerinden bahsetmektedir. Bu ilkeler ise şunlardır; erken tanı, yararlılık, bilimsellik, kapsamlılık, eşitlik, süreklilik, uygun araç kullanımı ve ortak karar (Sak, 2014). Heller ve Schofield de tanılama yaklaşımlarına değinmişlerdir. Bu yaklaşımlar “bireye dayalı tanılama” ve “programa dayalı tanılama” ifade edilmektedir (Sak, 2014).

Heller (2000)’in tanılamaya ilişkin geliştirdiği Sıralı Strateji Modeline göre tanılama süreci belli adımlar ile yürütülür. Üstün zekâlı veya yetenekli olduğu düşünülen öğrenci ailesi veya öğretmenleri tarafından aday gösterilir. Sonrasında ise belli tarama ölçekler yapılarak zekâ testlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda karara varılır. Bu işlemlerden sonra da zekâ testleri uygulamalarına katılımcı olarak yer alan bireyin uygulamalar neticesinde ulaştığı puanlar değerlendirilerek bireyin farklı düzeylerde ve farklı alanlarda yararlanacağı müdahale yönetimi şekillenir (Heller, 2000).

Literatür bilgileri incelendiğinde ebeveyn tarafından aday gösterilme, bireye yönelik uygun ölçme araçlarının belirlenmesi ve uygulanması ortaya çıkmaktadır. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesine yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri incelendiğinde ise ailelerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi, zekâ testine yönlendirme ve yönetime yönelik görüşlerin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu

durum ise konu ile ilgili araştırma sonuçlarının literatür bilgileri ile örtüştüğünü göstermektedir.

Ayrıca öğretmenlerin % 59,09 ile daha donanımlı olmak istemeleri bu yöndeki öz yeterlilik algılarının düşük olduğunu göstermektedir. Ailelerin ise % 57,89 ile kendilerinin bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmeleri ise bu husustaki öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğunu göstermektedir.

Ayrıca zekâ testine yönlendirme ana başlığında da ebeveyn ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi konusunda zekâ testine yönlendirme konusunda BİLSEM/RAM tarafından uygulama yapılmasına ilişkin ebeveyn, öğretmen ve literatür bilgileri açısından benzerliklerin olduğu anlaşılmaktadır.

5.1.3. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine yönelik ebeveyn ve öğretmenler tarafından yapılanlar

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili ebeveyn ve öğretmen tarafından neler yapıldığına ilişkin sonuçlar tablo 9 ve 10' dan elde edilmiştir. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından konu ele alınmıştır. Ebeveyn ve okulöncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı ele alınıp sonra birlikte verilmiştir.

Tablo 9'dan elde edilen bulgulardan erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili ebeveynler tarafından neler yapıldığı ilişkin görüşler incelenmiştir. Buna göre % 29,17 ile Kaliteli vakit geçirme birinci ana başlık olarak ortaya çıkmaktadır. Kaliteli vakit geçirme ana başlığının içinde ise alt başlıklar olarak % 28,57 aile üyelerinin ilgisi ve eğitim vermesi, % 27,08 ile bol bol konuşma ve % 21,43 ile daha fazla vakit geçirme ön plan çıkmaktadır. Kaliteli vakit geçirme ana başlığında sonra ise % 27,08 ile oyun almaktadır. Burada oyun olarak ifade edilen tüm oyunlar zihin ve dikkat geliştiricidir. Oyundan sonra % 13,54 okul/kurs/etkinlik ana başlığı yerini almaktadır. Sonrasında ise % 11,46 sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalar, % 10,42 kitap/hikâye okuma, anlatma ve tamamlama çalışmaları, son olarak ise % 8,33 ile özel bir çalışma yapmama ile ilgili ana başlıktır. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin ebeveynleri çocukluklarıyla büyük bir çoğunlukla kaliteli vakit geçirdikleri, zenginleştirilmiş zihinsel ve akademik çalışmalar yürüttükleri söylenebilir. Ayrıca sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalara ağırlık verilmediği görülmektedir.

Tablo 9' a göre ebeveynler tarafından erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukları eğitime yönelik yapılanlar sırasıyla şunlardır;

1. Kaliteli vakit geçirme

- Aile üyelerinin daha fazla ilgilenmesi ve eğitim vermesi,
- Bol konuşma,
- Daha fazla vakit geçirme,
- Sorularına yanıt verme,
- Hayal kurmasını sağlama,
- Teknolojiden uzak tutma,
- Stres ve kaygıyı azaltma.

2. Oyun.

- Zekâ/akademik oyunlar,
- Puzzle-yap-boz tarzı oyunlar,
- Dikkat oyunları,
- Yeni oyun icat etme/üretme ve satranç.

3. Okul/Kurs/Etkinlik.

- Evde etkinlik/icat etme/üretme,
- Kreş/okul öncesine gönderme,
- Aktivite okulu,
- Satranç kursu ve atölye kursuna gönderme.

4. Sanatsal, sportif ve kültürel.

- Resim,
- Müzik/piyano,
- Kültürel ve
- Sportif/jimnastik.

5. Kitap/Hikâye.

- Sürekli kitap okuma,
- Akşam hikâye/masal okuma veya dinleme ve
- Hikâye anlatma ve tamamlama.

6. Özel bir çalışma yapmama.

- Bir şey yapmama,
- Beslenmeye önem verme ve
- Ev işleri.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili öğretmenler tarafından neler yapıldığına ilişkin görüşleri tablo 10'da verilmiştir. Buna göre % 32,43 ile okul/kurs/etkinlik ana başlığı birinci olarak ortaya çıkmıştır. Okul/kurs/etkinlik ana başlığı içinde ise alt başlık olarak % 75,00 ile zenginleştirilmiş etkinlikler, % 12,50 ile bireysel eğitim ve % 4,17 ile eşit oranda okuldan sıkılmamasına sağlama, şiir okuma, şiir ezberletme, dil gelişim ve öğrenmeyi öğrenmedir. Ana başlık olarak sonrandan ise % 17,57 ile aileyi yönlendirme ve özel bir çalışmama yapmama, % 9,46 ile sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalar, % 8,11 ile kaliteli vakit geçirme, % 6,76 ile oyun ve % 5,41 ile kitap/hikâye okuma olarak sıralanmaktadır. Öğretmenler tarafından daha çok akademik çalışmaların yürütüldüğü söylenebilir.

Tablo 10'a göre öğretmenler tarafından erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukları eğitime yönelik yapılanlar ise sırasıyla şunlardır;

1. Okul/Kurs/Etkinlik

- Zenginleştirilmiş etkinlikler,
- Bireysel eğitim,
- Okuldan sıkılmamasını sağlama,
- Şiir okuma,
- Şiir ezberleme,
- Dil gelişim çalışmaları ve
- Öğrenmeyi öğrenme.

2. Aile yönlendirme.

- Aile görüşmesi,
- RAM'a yönlendirme ve kurslara yönlendirme.

3. Özel bir çalışma yapmama.

- Diğer çocuklara yapılanın aynısı,
- Okul/sınıf ortamının yetersizliğinden ve eğitim eksikliğinden bir şey yapmama.

4. Sanatsal, sportif ve kültürel.

- Görsel/resim çalışmaları,
- Müzik,
- Spor/enerji boşaltımı ve
- Kültürel/drama etkinlikleri.

5. Kaliteli vakit geçirme.

- Soru sormasına izin verme,
- Sorularına yanıt verme,
- Sosyal aktivitelere katılımını ve mutlu olmasını sağlama.

6. Oyun.

- Akıl/zekâ oyunları,
- Oyun oynama,
- Türkçe dil oyunları ve
- Matematik oyunları.

7. Kitap/Hikâye.

- Okuma-yazma çalışması,
- Kitap okuma ve masal tamamlama.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik ebeveyn ve öğretmenler olarak çocukların eğitimi ile ilgili o dönemde neler yaptıkları üzerine verdikleri cevaplar tablo 11’de birlikte sunulmuştur. Buna göre ebeveyn ve öğretmenler ana başlıklar açısından benzer faaliyetleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Farklılık olarak ana başlık olarak adlandırılan faaliyetlerin önceliğidir. Örneğin % 29,17 ile ebeveynler için birinci olarak kaliteli vakit geçirme iken öğretmen için okul/kurs/etkinliktir. Bu durum ise şaşırtıcı değildir. Çünkü okulda öğretmen daha çok okul/kurs/etkinlik ile meşgulken ebeveyn ise çocuğuyla daha çok kaliteli vakit geçirme noktasındadır. Bütün ana başlıklar tek tek ele alındığında ebeveyn ve öğretmen arasında frekans ve yüzdelik oran açısından açık farklar olduğu görülmektedir.

Bu durum ise okul ve ailenin birbirini tamamladığının veya tamamlaması gerektiğinin en güzel göstergesidir. Öğretmen açısından % 17,57 ile yönlendirme ana başlığı ortaya çıkmıştır. Karşılık olarak ebeveynde bu konuda herhangi bir ifade bulunamamıştır. Bu durum açık olarak şunu ortaya koymaktadır. Ebeveynin öğretmeni yönlendirmesi beklenmemektedir. Öğretmen bir eğitim uzmanı olarak ebeveynleri bilinçlendirdiği, yönlendirdiği ve eğitim verdiği anlaşılmaktadır.

Karnes ve Johnson, (1991); Kitano ve Kirby, (1986) tarafından yapılan çalışmalar ise okul öncesi dönemdeki üstün yetenekli çocuklara yönelik gerçekleştirilebilecek erken müdahale yöntemlerinden birisi zenginleştirme yöntemiyle eğitim programının farklılaştırılmasıdır. Erken zenginleştirme yöntemi uygulandığında, çocuğun eğitim gördüğü ortamdaki materyal ve etkinliklerin içeriği, eğitsel süreçler ve ortaya çıkan

sonucun zenginleştirilmesi sağlanarak üstün yetenekli çocukların sağlıklı gelişimi için gereken erken müdahalede bulunulmuş olacaktır. Pek çok kaynakta üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik farklılaştırma çalışmalarının zaman kaybetmeden, erken çocukluk döneminde başlaması gerektiği vurgulanmaktadır (Saranlı, 2017:344). Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyler ile ebeveyn ve öğretmen tarafından neler yapıldığına bakıldığında yürütülen tüm faaliyetlerin aslında zenginleştirme faaliyeti olduğudur. Bundan dolayı elde edilen bulgular literatür tarafından desteklenmektedir.

Burada konuya öz yeterlilik bakımından değinecek olursak erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik elde edilen ana başlıklardan “bir şey yapmama” ana başlığını dışarıda bıraktığımızda aslında ebeveyn ve öğretmenlerin literatürde değinilen birçok çalışmayı yürüttükleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla konuya ilişkin öz yeterlilik farkındalıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

5.1.4. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik ebeveyn ve öğretmen tarafından hangi yetenek alanlarına ilişkin çalışma yapılıyor

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek (zihinsel), sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlar ile ilgili ebeveyn ve öğretmen tarafından neler yapıldığına ilişkin sonuçlar tablo 12 ve 13’den elde edilmiştir. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından konu ele alınmıştır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı ele alınıp sonra ise birlikte verilmiştir.

Ebeveynlerden elde edilen bulgular tablo 12’de incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerle % 37,50 ile en çok genel yeteneğe yönelik çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Sonrasında ise % 17,05 ile kültürel, % 14,77 ile spor, % 12,50 ile görsel sanatlar, % 10,23 ile müzik ve % 5,68 ile teknoloji ile ilgili çalışmaların gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. % 2,27 oranında ebeveyn özel bir çalışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir. % 5,68 ile teknoloji başlığı ise araştırmacı tarafından sorulan yetenek alanları dışında ortaya çıkmıştır.

Ebeveynler tarafından erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuklara yönelik yetenek alanlarına göre yapılanlar tablo 12’de görüldüğü üzere sırasıyla şunlardır;

1. Genel yetenek.

- Zihinsel,
- Zekâ/dikkat/akıl oyunları,
- Satranç,
- Hafıza geliştirme/hızlı okuma teknikleri,
- Dikkat testleri,
- Ritmik sayma çalışmaları ve
- Robotik kodlama.

2. Kültürel.

- Kültür/sinema/tiyatro/drama,
- Kitap/kütüphane,
- Halkoyunları,
- Makale,
- Kompozisyon,
- Şiir yazma ve
- Masal yazma.

3. Sportif.

- Yüzme,
- Spor,
- Masa tenisi,
- Basketbol,
- Karate ve
- Jimnastik.

4. Görsel sanatlar.

- Resim/boyama ve karakalem.

5. Müzik

- Müzik,
- Piyano ve
- Gitar.

6. Teknoloji.

- Teknoloji ve teknolojik aletler,
- Kamera ve fotoğraf,
- Youtube kanalı ve
- Tamir/takma/uğraşma.

7. Özel bir şey yapmama.

- Çok bir şey yapılma ve
- Fazla bir şey yapmama.

Öğretmenlerden elde edilen bulgular tablo 13’de incelendiğinde ise erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerle % 35,11 ile en çok genel yetenek alanına yönelik çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Sonrasında ise % 18,09 görsel sanatlar, % 13,83 müzik, % 12,77 kültürel ve % 10,64 ile spor alanına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. % 10,64 oranında özel bir çalışma yapmama ana başlığı ortaya çıkmıştır. Bu başlık altında ise % 40,00 özel bir şey yapmama, % 30,00 diğer öğrencilere yönelik normal müfredatı bu çocuklara da uygulama ön plana çıkmıştır. Sonrasında aynı başlık altında ise % 10,00 aynı oranda okulun imkânları iyi olmadığından bir şey yapamama, sınıf mevcudunun yoğunluğundan dolayı bir şey yapmama ve genel yetenek ve diğer alanlarda öğretmen olarak yetersiz olduğundan dolayı bir şey yapamama olarak ifade edilmiştir.

Özellikle bir ana başlık içinde alt başlık olarak öğretmen olarak yetersiz olduğunun ifade edilmesi kişinin öz yeterlilik algısı ile ilişkilidir. Diğer öğretmenlerin bu konuda görüş beyan etmemiş olması bu hususta öz yeterlilik farkındalıklarının yüksek olduğunu da gösterebilir. Ancak ebeveyne göre özel bir şey yapmama ana başlığının oldukça fazla çıkması ve bu başlık altında ise kendimi yetersiz hissediyorum şeklinde ifadenin yer bulması öğretmenlerden bazılarının bu konuda öz yeterliliğe yönelik farkındalıklarının düşük olduğunun göstergesi olabilir.

Öğretmenler tarafından erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuklara yönelik yetenek alanlarına göre yapılanlar ise tablo 13’ de görüldüğü gibi sırasıyla şunlardır;

1. Genel yetenek.

- Zihinsel,
- Zekâ/akıl oyunları,
- Yap-boz/eşleştirme,
- Kodlama/örüntü,
- Sudoku,
- Türkçe ve
- Ritmik sayma,

2. Görsel sanatlar.

- Görsel sanatlar ve resim.

3. Müzik

- Müzik ve orf.

4. Kültürel.

- Kültürel,
- Tiyatro,
- Gezi,
- Drama ve
- Sosyal etkinlikler.

5. Özel bir çalışma yapmama.

- Özel bir şey yapmama,
- Normal öğrenciler için olan genel müfredat,
- Okulun imkânları iyi değil,
- Sınıf mevcudu fazla ve
- Yetenek alanlarına yönelik çalışma yürütmede yetersizimdir.

6. Sportif.

- Spor,
- Bedensel,
- Jimnastik ve
- Egzersiz.

Ebeveyn ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik yetenek alanları ile ilgili yürüttükleri çalışmalar tablo 14’de birlikte sunulmuştur. Ebeveyn ve öğretmen arasında özellikle genel yetenek alanında % 37,50 ile ebeveyn ve % 35,11 ile öğretmen birbirine çok benzer bir sonuç çıkmıştır. Saranlı, (2017)’nın çalışmasında değinildiği gibi ebeveyn ve öğretmen tarafından erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik nihai olarak zenginleştirilmiş eğitim programlarına ağırlık verildiği anlaşılmaktadır.

Diğer alanlarda ise birbirinden farklılaşan oranlar görülmektedir. Teknoloji dışında tüm alanlar ile ilgili uyuşan ifadelerin yer aldığı da söylenebilir. Özel bir çalışma yapmama ana başlığında ise öğretmen % 10,64 ve ebeveyn % 2,27 ile birbirinden ayrılmaktadır. Yapılan çalışmaların yoğunluk sıralamasında da ebeveyn ve öğretmen açısından farklılık olmuştur. Örneğin ebeveyn için genel yetenek, kültürel, spor, görsel

sanatlar, müzik, teknoloji ve bir şey yapmama olarak sıralama olurken öğretmen için genel yetenek, görsel sanatlar, müzik, kültürel, özel bir şey yapmama ve spor olmuştur.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek (zihinsel), sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlar ile ilgili ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşlerinin bazı farklılık olmak ile beraber daha çok benzediği görülmektedir. Bu hususta elde edilen ana başlıklardan “özel bir şey yapmama” ana başlığını her iki grup için çıkarttığımızda konu ile ilgili öz yeterlilik farkındalıklarının olduğunu ebeveynlerin öz yeterlilik farkındalığının ise öğretmenlere göre kısmen daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.1.5. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınması

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okul öncesi öğretmenleri tarafından tanıma yeterliliği ile ilgili ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri sonuçlarına tablo 15 ve 16’dan ulaşılmıştır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından konu ele alınmıştır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı ele alınıp sonrasında birlikte verilmiştir.

Ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasına yönelik öğretmen yeterliliği ile ilgili görüşleri tablo 15’de verilmiştir. Buna göre % 51,25 ile yetersiz, % 27,27 ile kısmen yeterli, % 18,18 ile yeterli ve % 3,03 ile fikrim yok ifadeleri ortaya çıkmıştır. Yeterli ana başlığı içinde ise eşit oranda % 16,67 ile yeterli olduğunu düşünüyorum, öğretmen ilgili ise yeterlidir, işini aşk ile yapan yeterlidir, idealist öğretmen görmek sevindiriyor, fark eder ve yeterli olabilir görüşleri yer almaktadır. Ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması veya keşfedilmesi ile ilgili öğretmen yeterliliğin az olduğu görülmektedir.

Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukların tanınmasına ilişkin öğretmenin yeterliliğine yönelik ebeveyn görüşleri tablo 15’e göre sırasıyla şunlardır;

1. Yetersiz.

- Yeterli değil,
- Hayır,
- Yeterli değil,

- Kesinlikle hayır ve
- Sanmıyorum.

2. Kısmen yeterli.

- Kısmen/bazıları yeterli,
- Çocuğum farklı diyen oldu ve
- Eğitim almış öğretmen fark edebilir.

3. Yeterli.

- Yeterli olduğunu düşünüyorum,
- Öğretmen ilgili ise yeterlidir,
- İşini aşk ile yapan yeterlidir,
- İdealist öğretmen görmek bizi sevindiriyor,
- Fark eder ve yeterli olabilir.

4. Fikrim yok

- Bir şey diyemiyorum.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanıma yeterliliği öğretmenin eğitimi üzerinden ele alınarak tablo 16'da ortaya konmuştur. Bu konuda öğretmen görüşleri alınmıştır. Öğretmene göre tanıma ile ilgili eğitimlerinin % 72,32 yetersiz, % 20,45 kısmen yeterli ve % 6,82 ile yeterli olarak ifade etmektedir. Yetersiz başlığı içinde % 59,38 yeterli değil, % 9,38 kesinlikle asla yeterli değil, yine % 9,38 ile hayır ifadesi almaktadır. Görüldüğü üzere konu ile ilgili öğretmen öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğu söylenebilir.

Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukların tanınmasına ilişkin öğretmenin yeterliliğine yönelik öğretmen görüşleri ise tablo 16'ya göre sırasıyla şunlardır;

1. Yetersiz.

- Yeterli değil,
- Kesinlikle/asla yeterli değil,
- Hayır,
- Ortaöğretim yeterli değil,
- Özellikle üniversite eğitimi iyi değil,
- Üniversitede hiç görmedik,
- Şuan ki mezunlar yeterli değil,

- Uygulama yok ve
 - Normal çocuğu tanımak için bile yeterli değil.
2. Kısmen yeterli.
- Kısmen yeterli,
 - Ortaöğretim kısmen ve
 - Üniversitede eğitim aldım fakat yeterli değil.
3. Yeterli.
- Üniversitede/lisansta yeterliydi ve
 - Benim dönemde yeterliydi.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliği konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 17’de birlikte sunulmuştur. Ebeveyn ve öğretmen açısından yetersiz, kısmen yeterli ve yeterli ana başlıkları sıralaması açısından tam bir uyum olduğu anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan her ana başlık için ebeveyn ve öğretmen açısından oransal farklılıklar bulunmaktadır.

Literatür incelendiğinde ise okul öncesi öğretmenlerinin bireyi tanıma konusunda yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Aktan ve Cömert (2005) gerçekleştirdikleri bir araştırmada öğretmenlerin almak istedikleri hizmetiçi eğitim semineri konuları incelenmiş olup ilk sırayı bireyi tanıma tekniklerinin aldığı bulunmuştur. Taner’in 2005’te gerçekleştirdiğı araştırmasında ise öğretmenlerin bireyi tanıma yöntemlerinden gözlem ve görüşme tekniklerini yararlandıklarını, gelişimi ölçen testler ile ilgili fazla görüş ifade edemedikleri ve bireyi tanıma teknikleri ile ilgili detaylı materyal, hizmetiçi eğitim talepleri gibi neticelere varılması Aktan ve Cömert (2005) desteklemektedir. Bu konuda ebeveyn, öğretmen ve literatür bilgilerinin örtüştüğü görülmektedir.

Burada öz yeterlilik algısı yönünden meseleyi değerlendirirsek ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından öğretmenin konuya ilişkin öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğunu belirtebiliriz.

5.1.6. Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyleri tanımada öğretmen yeterliliğinin geliştirilmesi

Okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterliliklerinin geliştirilmesi için ebeveyn ve okulöncesi öğretmeni açısından neler yapılması gerektiğı ile ilgili görüşlerinin sonuçlarına tablo 18 ve 19’ dan

ulaşılmıştır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından konu ele alınmıştır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı ele alınıp sonra birlikte sunulmuştur.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliğinin nasıl sağlanacağı ile ilgili ebeveyn görüşleri tablo 18’de verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ebeveynler % 51,61 ile eğitim, % 24,19 kişisel gelişim ve motivasyon, % 12,90 ile genel politika ve sistem ve % 9,68 ile yönlendirme ve aile eğitimi ana başlıklarını ortaya koymuşlardır. % 1,61 oranında ebeveyn bu konuda fikir beyan etmemiştir. Öğretmenlerin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğinin sağlanması için ebeveynler öncelikle öğretmenin eğitimine dikkat çekmektedirler. Sonrasında ise kişisel gayret ve isteğe vurgu yapmaktadırlar. Ebeveynlere göre eğitim önemli olmak ile beraber öğretmenin isteği olması gerekmektedir. Öğretmen isterse başarır fikrindedirler. Bunların dışında ise konuyla ilgili genel bir politika ve sistemin geliştirilmesine yönelik ifadelerde bulunmuşlardır.

Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin ebeveyn görüşleri tablo 18’de görüldüğü gibi sırasıyla şunlardır;

1. Eğitim.

- Özel eğitim almalı,
- Uzmanndan eğitim almalı,
- Üniversitede uygulamalı eğitim almalı,
- Konu ile ilgili farkındalık çalışmaları yapılmalı,
- Konu ile ilgili yüksek lisans yapılabilir ve
- Bireyi tanıma teknikleri eğitimleri tekrarlanmalı.

2. Kişisel gelişim ve motivasyon.

- Öğretmenin kişisel isteği,
- Öğretmen gayreti olmalı ve kendini geliştirmeli,
- Öğretmen özel çocuğu ayırt edebilmeli,
- Öğretmen gözlemleye bilmeli ve görebilmelidir,
- Öğretmen farklı etkinlikler yapabilmeli,
- Öğretmen portfolyo tutmalı ve
- Özel yetenekli çocukla karşılaşan öğretmenin kendi imkânlarıyla konu ile ilgili örneğin İl dışından (İstanbul) eğitim almasıdır.

3. Genel politika ve sistem.

- Bir politika olmalı,
- Sınıf mevcudunun azaltılması,
- Ayrı sınıf açılmalı,
- Öğretmen özlük hakları iyileştirilmeli,
- Üniversite eğitimi düzenlenmeli,
- Meslek hayatı boyunca farkındalık çalışmaları yürütülmeli,
- Müfredat çocukları keşfetmeli ve
- Keşfetmeye yönelik etkinlikler olmalıdır.

4. Yönlendirme ve aile eğitimi.

- Aile bilinçlendirilmeli ve
- Öğretmen yönlendirme yapabilmeli.

5. Fikrim yok.

- Şuanda düşünemiyorum.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasıyla ilgili öğretmen yeterliliklerin sağlanması için lisans eğitimi ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılması gerektiği ile ilgili öğretmen görüşlerine tablo 19'dan ulaşılmıştır. Öğretmenler % 46,27 ile eşit oranda lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında eğitimlerin verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Sonrasında ise % 7,46 ile bu konuya ilişkin genel bir politika ve sistemin olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliğinin sağlanmasına ilişkin öğretmen görüşleri ise tablo 19' da görüldüğü üzere sırasıyla şunlardır;

Konu ile ilgili öğretmen görüşleri lisans eğitimi ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılması gerektiği üzerinden alınmıştır. Buna göre eğitim ana başlığı lisansta eğitim ve iş başında eğitim olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

1. Lisansta eğitim.

- Lisans eğitiminde uzman bir kişiden bireyi tanıma teknikleri dersi veya özel eğitim dersi,
- Staj/uygulama eğitimi,
- Seminer veya ders,

- Konuyla ilgili bir den fazla ders,
- BİLSEM/RAM'da deneyim kazanma,
- Veli yönlendirme eğitimi ve
- Üniversite ve RAM işbirliği ile ders.

2. İşbaşında eğitim.

- Uzmardan kaliteli eğitim veya seminer,
- Uygulamalı hizmetiçi eğitim,
- BİLSEM'de uygulama veya gözlem yapma,
- Eğitimler ara ara tekrarlanmalı,
- RAM ile işbirliği yapılmalı,
- Özel yetenekli çocuk ile birebir çalışma,
- Gerekli formlarının tanıtımı,
- Objektif testler eğitimi,
- İl dışı veya yurtdışından eğitim imkânının sağlanması,
- Bir veya iki ay uygulama imkânının sağlanması ve
- Sertifikalı eğitimlerin verilmesidir.

3. Genel politika ve sistem.

- Okul öncesi eğitim kurumlarında rehberlik öğretmenin olması,
- Sınıf mevcudunun azaltılması,
- Üniversite lisans eğitiminde birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar konuyla ilgili uygulamalı eğitimlerin olması,
- Bu işin temeli lisans eğitiminde atılmalı ve
- Hizmetiçi eğitimlerde gönüllü öğretmenlerin seçilmesi.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınması ile ilgili öğretmen yeterliliklerin nasıl sağlanması gerektiği konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 20'de birlikte sunulmuştur. Buna göre ebeveyn ve öğretmen açısından eğitim ve genel politika ve sistem ana başlıklarının sıralamasında uyum olduğu görülmektedir. Bunun dışında farklılık olarak ebeveynler açısından kişisel gelişim ve motivasyon ile yönlendirme ve aile eğitimi ana başlığı ortaya koymuşlardır. Ebeveyn ve öğretmen görüşlerinden eğitim ana başlığı ele alındığında özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğinin geliştirilmesinde benzerlik söz konusudur. Bu durum da öğretmen öz yeterliliği ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Aktan ve Cömert (2005) ve Taner (2005)'in çalışmasında değinildiği üzere okul öncesi öğretmeninin bireyi tanıma yeterliliği düşük olup okul öncesi öğretmenleri talep edilen hizmet içi eğitimlerde bireyi tanıma tekniklerini dille getirmektedirler. Literatür, ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından erken çocukluk dönemindeki bireyi tanıma yeterliliğinin sağlanması için mutlaka öğretmenin eğitsel olarak geliştirilmesi gerektiğidir. Bundan dolayı konu ile ilgili öğretmen öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğu anlaşılmaktadır.

5.1.7. Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik eğitim verme yeterliliği

Okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere eğitim verme noktasında yeterli donanıma sahip midir? Sorusuna verilen ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 21 ve 22'de verilmiştir. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı değerlendirilip sonrasında birlikte verilmiştir.

Tablo 21 deki bulgular incelendiğinde ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik öğretmen yeterliliği ile ilgili görüşlerinin yansıdığı görülmektedir. Buna göre % 63,64 yetersiz, % 21,21 kısmen yeterli, % 18,18 yeterli ve % 15,15 genel politika ve sistem ana başlıkları ile ilgili ifadeler ortaya çıkmıştır. Genel politika ve sistem ana başlığının içinde ise eşit oranda % 20,00 ile donanımlı olsa bile, imkânlar yetersiz olduğundan yapamaz, okulda mümkün değil, BİLSEM olmalı, donanımlı olsa bile sınıf mevcudundan dolayı yapamaz, özel yetenekli öğrenci ile çalışılacak öğretmenin seçilmesi gerektiği konusunda görüşler yer almaktadır. Ebeveynlerin öğretmenin eğitim verme konusunda yetersiz olduğu yönünde görüş beyan etmiş oldukları görülmektedir.

Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuklara yönelik eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveyn görüşleri tablo 21' göre sırasıyla şunlardır;

1. Yetersiz

- Yeterli değil,
- Hayır,
- Bence değil,
- Kesinlikle/tabi ki değil,
- Tanıma bile yetersizken eğitim verme zaten yetersiz ve öyle biriyle karşılaşmadım.

2. Kısmen yeterli.

- Çok az,
- Eksiklikleri olabilir,
- Çoğunlukla sahip değil,
- Tamamı değil ama birçoğu yapabilir,
- Kişiye göre değişir,
- Sınırlı ve tam değil.

3. Genel politika ve sistem.

- Donanımlı olsa bile imkânlar yetersiz,
- Mevcut okul ortamında mümkün değil,
- Okul öncesi dönemde BİLSEM olmalı,
- Donanımlı olsa bile sınıf mevcudunun fazlalığından dolayı yapamaz ve
- Özel yetenekli öğrenciler ile çalışacak öğretmenlerin seçilmesi gerekmektedir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik öğretmeninin eğitimi açısından yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri tablo 22’de incelenmiştir. Buna göre eğitim verme ile ilgili eğitimlerinin % 78,38 yetersiz, % 13,51 kısmen yeterli ve % 8,11 ile genel politika ve sistem ile ilgili ana başlıklar ortaya çıkmıştır. Kısmen yeterli ana başlığı içinde eşit oranda % 20,00 ile tam olarak yeterli değil, bireysel yetiştirmeye bağlı, mesleği seviyor ise yeterli olabilir, meslek lisesi çıkışlılar daha yeterli ve daha iyi olabilir ifadeleri yer almaktadır. Konu ile ilgili öğretmen görüşlerini göz önünde bulundurduğumuzda yüksek bir oranda kendilerini yetersiz hissetmektedirler. Öğretmenlerin özel yetenekli çocuklara eğitim verme hususunda öz yeterlilik farkındalıklarının düşük olduğu söylenebilir.

Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuklara yönelik eğitim verme yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri ise tablo 22’ ye göre sırasıyla şunlardır;

1. Yetersiz.

- Yeterli değil,
- Yeterli olduğunu düşünmüyorum,
- Hayır, kesinlikle/tabi ki yeterli değil.

2. Kısmen yeterli.

- Tam olarak yeterli değil,
- Bireysel olarak kendisini yetiştirmesine bağlı,
- Mesleğini seviyorsa yeterli olabilir,
- Meslek lisesi çıkışlılar daha yeterli ve daha iyi olabilir.

3. Genel politika ve sistem.

- Konuyla ilgili kapsamlı bir eğitim yok,
- Özel yetenekli çocuklar ile uygulama ortamını yaşamak gerekir ve
- Beş veya altı ay özel yetenekli çocuklar ile uygulamada bulunma.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliği hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 23’de birlikte sunulmuştur. Buna göre ebeveynler ve öğretmenler benzer ana başlıklar sıralamasında buluşmaktadırlar. Her başlık için ise birbirinden farklılaşan frekans ve yüzdelikler söz konusudur.

Özel yetenekli çocuklarının eğitiminde öğretmen yeterlilikleri ve özelliklerine yapılan bir çalışmada üstün yetenekli çocuklara eğitim verecek öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikleri değinilmiştir. Söz konusu göre özel yetenekli çocuklara eğitim verecek öğretmenin eğitimi planlanırken hitap ettiği çocukların yaş ve gelişimlerini dikkate alarak yapılmalıdır. Ayrıca yurt içi veya yurtdışında özel yetenekli çocuklar ile yürütülen eğitim faaliyetlerinden yararlanılarak sertifika, lisan üstü eğitim veya deneyim aktarımı eğitimleri düzenlenmelidir. Dağlıoğlu (2010:82). Burada anlaşılan erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere eğitim verecek öğretmenin belli eğitimlerden sonra ancak yeterli olabileceğidir.

Elde edilen sonuçlar incelendiğinde okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere eğitim verme konusunda literatür, ebeveyn ve okulöncesi öğretmeni açısından yeterli donanıma sahip değildir. Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuklara eğitim verme yeterliliği açısından öğretmenlerin öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğu görülmektedir.

5.1.8. Öğretmenin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere yönelik eğitim verme yeterliliğinin sağlanması

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme ilgili yeterliliklerin sağlanması için neler yapılması gerektiğine ilişkin ebeveyn ve öğretmenlere soru yöneltilmiş olup yanıtlar tablo 24 ve 25’de sunulmuştur. Ebeveyn ve öğretmenler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliğinin sağlanması ile ilgili görüşlerini ortaya koymuşlardır. Ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni tarafından verilen yanıtları ayrı ayrı değerlendirilip sonrasında birlikte sunulmuştur.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin ebeveyn görüşleri tablo 25’de incelenmiştir. Buna göre ebeveynler % 52,63 ile eğitim, % 26,32 kişisel gelişim ve motivasyon ve % 19,30 genel politika ve sistem ana başlıklarını ortaya koymuşlardır. % 1,75 oranında ebeveyn bu konuda fikir beyan etmemiştir. Ebeveynler kaliteli eğitim ve kişisel isteklerle öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere eğitim verme yeterliliği sağlanabileceğini düşünmektedirler. Ebeveynler eğitim ve kişisel motivasyonun dışında ise küçümsenmeyecek bir oranda konuya ilişkin genel bir politika ve sistemin olması gerektiğini belirtmektedirler.

Tablo 24’ de görüldüğü gibi öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin ebeveyn görüşleri sırasıyla şunlardır;

1. Eğitim.

- Eğitim alma, seminer,
- RAM/BİLSEM’den eğitim alma ve gözlem yapma,
- Uzmandan kaliteli hizmetiçi eğitim alma,
- Uygulamalı eğitim, kurs,
- Okul öncesi öğretmenlerine uygulamalı sınav olmalı,
- Üniversitelerin özel eğitim bölümleri ile işbirliği yapılmalı,
- Uygulamalı ders olmalı ve
- Konu ile ilgili yüksek lisans yapılmalı.

2. Kişisel gelişim ve motivasyon.

- Öğretmen konu ile ilgili bireysel araştırma yapmalı,
- Öğretmen kendini yetiştirmelidir,

- Öğretmen fark ve keşfetmelidir,
- Öğretmen öğrencinin yeteneğinin üzerine gitmelidir,
- Öğretmen özel yetenekli öğrenciye göre kendini geliştirmelidir,
- Öğretmen yurtdışı kaynakları takip edebilmelidir,
- Öğretmen öncelikle kendi mesleğini sevmelidir ve
- Öğretmen farklı bilgi/deneyime sahip olmalıdır.

3. Genel politika ve sistem.

- Özel yetenekli öğrenciyle çalışacak öğretmen seçiminde kriterler olmalıdır,
- Okul öncesi eğitiminde üstün yetenek yan dal olmalı,
- MEB konuyla ilgili eğitimleri ücretsiz sunmalı,
- Farkındalık oluşturulmalı,
- Veli işbirliği ve materyal desteği sağlanmalı,
- Özel yetenekli öğrenciler ile çalışacak öğretmen ekonomik olarak motive edilmeli,
- Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukların tanınması ve eğitimi ile ilgili genel bir politika oluşturulmalı,
- Bu konuyla ilgili sistem geliştirilmeli iş şansa bırakılmamalı,
- Yetenek geliştirilmesine destek olunmalı ve
- Sınıf mevcudu azaltılmalıdır.

4. % 1,75 Fikrim yok.

- Yanıt yok.

Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireylere öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin öğretmen görüşleri ise lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme neler yapılabilir çerçevesinde tablo 25'den elde edilmiştir. Buna göre eğitim ana başlığı lisansta eğitim ve iş başında eğitim olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitilmesiyle ilgili öğretmen yeterliliklerin sağlanması için lisans eğitimi ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılması gerektiğine ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. Öğretmenler % 55,06 ile iş başında eğitim, % 32,58 ile lisansta eğitim, % 8,99 ile genel politika ve sistem ve % 3,37 ile kişisel gelişim ve motivasyon ana başlıklarını ortaya koymaktadırlar. Öğretmenler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri eğitim

verme hususundaki yeterliliklerinin sağlanmasını için öğretmenlerin eğitilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu durum toplam % 87,64 ile net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. %55,06 ile iş başında eğitim konusu öğretmenlerin lisans eğitimini önemsedikleri birlikte daha çok mesleki yetiştirme kapsamında konu ile ilgili çalışmalar yapılacağı yönündedir.

Tablo 25’ de görüldüğü üzere öğretmenin eğitim verme yeterliliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin öğretmen görüşleri ise sırasıyla şunlardır;

1. İşbaşında eğitim.

- Uzman tarafından kurs/seminer/eğitim verilmesi,
- RAM/BİLSEM’de uygulama ve gözlem imkânının sağlanması,
- Zenginleştirilmiş oyun, materyal ve etkinlik desteğinin sağlanması,
- Uygulamalı eğitim verilmesi,
- Gözlem olanağının sağlanması,
- Özel yetenekli çocuk ile çalışmış okul öncesi öğretmenin eğitim vermesi,
- Öğretmenlere destek eğitim odalarında uygulamalı eğitim verilmesi,
- Öğretmen seminer döneminde konu ile ilgili eğitim verilmesi,
- Verilen eğitimler tekrarlanmalı,
- Öğretmen adaylık sürecinde eğitimler verilmeli,
- Ara tatil dönemlerinde verimli kurslar açılmalı,
- Üniversiteden eğitim alınmalı ve
- Daha az gruplar ile seminerler yapılmalıdır.

2. Lisansta eğitim.

- Özel yetenekli öğrenciler ile uygulamalı ders ve staj,
- Bireyi tanıma teknikleri dersi veya konu ile ilgili özel dersler,
- Okul deneyimi dersinde BİLSEM’de gözlem ve uygulama yapma,
- Özel yetenekli öğrencilere yönelik uygulamalı etkinlik geliştirme eğitimi,
- Ders içerikleri doldurulmalıdır,
- Konu ile ilgili eğitim almış okul öncesi öğretmeni lisans öğrencilerine eğitim vermeli,
- Konu ile ilgili dersler uzman tarafından verilmeli,

- İki dönem içi dolu ders olmalı, sadece gözlem değil uygulama eğitimi olmalıdır.

3. Genel politika ve sistem.

- Sınıfta yeterli donanım olmalı,
- Kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi olmalı,
- Alt sınıflar açılmalı,
- Materyal desteği sağlanmalı,
- Üniversite eğitimi nitelikli olmalı,
- Özel yetenekli çocuklar için okul öncesinde BİLSEM benzeri sistem olmalı,
- Okul öncesinde branşlaşma olmalı ve
- Eğitimler deneyimli/isteklilere verilmelidir.

4. Kişisel gelişim ve motivasyon.

- Kişisel olarak kendini geliştirme ve
- Öğretmenin istekliliği önem arz etmektedir.

Ebeveyne ve öğretmen görüşleri tablo 26’da birlikte sunulmuştur. Tablo 26’ya göre ebeveynler ve öğretmenler öncelik olarak eğitim ana başlığını ifade etmişlerdir. Burada tam bir uyum söz konusudur. Diğer ana başlıklarda ise aynı yönde ifadeler bulunmakla beraber frekans ve yüzdelik açısından farklılık göstermektedir. Ebeveynler öğretmenin kişisel gelişim ve isteğiyle bu konuda mesafe kat edebileceğini düşünürken öğretmen bu hususa çok az değinmişlerdir. Yine ebeveynler bu konuyla ilgili genel bir politika ve sistem olmasını isterken öğretmenlerin bu hususta görüşleri ebeveynlere göre daha azdır.

Literatür incelendiğinde ise özel yetenekli çocuklar ile çalışacak öğretmenlerin eğitim ve deneyim sahibi olması gerektiğine ve bazı kişisel özelliklere sahip olması gerektiğine değinilmektedir. Lindsay (1980) çalışmasında üstün yetenekli çocuklarla çalışan başarılı öğretmenlerin, çocukları anlayan, kabul eden, güçlü bir egoya sahip, başkalarına karşı duyarlı olan, ortalamanın üzerinde entelektüel ilgilere sahip, kendi davranışlarından ve bunların sonuçlarından sorumlu kişisel özellikleri sahip olduğunu belirtmiştir. Dağlıoğlu, 2010:75) Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere eğitim verecek öğretmenin lisansta ve iş başında uygulamalı olarak çok iyi yetiştirilmesi gerekir. Ayrıca öğretmenin kişisel gelişime yönelik motivasyonun olması gerekir.

Konu öz yeterlilik açısından ele alındığında literatür, ebeveyn ve öğretmen görüşleri aynı yöne işaret etmektedir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında konu ile ilgili öğretmen öz yeterliliğinin düşük olduğunu göstermektedir.

5.1.9. Okul öncesi kurumlarındaki materyal ve fiziki şartların özel yetenekli çocukların tanınmasın ve eğitimine ilişkin elverişliliği

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar için okul öncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar özel yetenekli çocuğun tanınmasına ve eğitimine ilişkin elverişliliğine yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 27 ve 28’ de verilmiştir. Ebeveyn ve öğretmenler konuyla ilgili görüşleri değerlendirilmiştir.

Tablo 27’ den elde edilen bulgular incelendiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okul öncesi kurumunda donanım ve fiziki şartlar açısından özel yetenekli çocuğu tanıma ve eğitimine ilişkin elverişliliği üzerine olan ebeveyn görüşlerinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Buna göre % 53,13 ile yetersiz, % 21,88 ile kısmen yeterli ve % 18,75 ile yeterli ifadeleri verilmiştir. Ayrıca % 6,25 ile ebeveynler fikir beyan etmemiştir. Ebeveynler özel yetenekli bireylerin tanınmasına ve eğitimine ilişkin okul öncesi kurumlarının donanım ve fiziki şartlarının elverişsiz olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 27’ye göre okul öncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar özel yetenekli çocuğun tanınmasına ve eğitimine ilişkin elverişliliği konusunda ebeveyn görüşleri sırasıyla şunlardır;

1. Yetersiz.

- Yeterli/elverişli değil,
- Yetersiz, hayır,
- Biz kendimiz materyal sağladık,
- Çocuğum devlet okuluna gitti yeterli değildi,
- Özel yetenekli öğrencilere yönelik materyal olmalı,
- Özel yetenekli öğrenciler için yeterli değil ve
- Sanmıyorum.

2. Kısmen yeterli.

- Tam manasıyla yeterli değil,
- Dört sınıftan bir sınıf elverişliydi,
- Her geçen gün daha iyiye gidiyor,

- Okulların materyal ve fiziki şartları birbirinden farklıdır.

3. Yeterli.

- Elverişli/yeterli ve
- Biz memnunduk.

4. Fikrim yok.

- Bilmiyorum ve
- Yeterli veya yetersiz diyemem.

Öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okul öncesi kurumunda donanım ve fiziki şartlar açısından özel yetenekli çocuğu tanıma ve eğitime ilişkin elverişliliği üzerine görüşleri tablo 28’de verilmiştir. Buna göre % 54,29 ile yetersiz, % 20,00 ile yeterli, % 17,14 ile kısmen yeterli ve % 8,57 ile kişisel gayret ve motivasyon ana başlıkları ile ilgili ifadeler ortaya çıkmıştır. Özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitime ilişkin okul öncesi kurumlarının olanak ve fiziksel şartlar açısından yetersiz olduğunu öğretmenlerin düşündükleri söylenebilir.

Tablo 28’ e göre okul öncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar özel yetenekli çocuğun tanınmasına ve eğitime ilişkin elverişliliği konusunda öğretmen görüşleri ise sırasıyla şunlardır;

1. Yetersiz.

- Elverişli/yeterli değil ve
- Hayır.

2. Yeterli.

- Elverişli/yeterli ve
- Kesinlikle yeterli.

3. Kısmen yeterli.

- Kısmen elverişli,
- Tam manasıyla değil ve
- Eksiklikler var.

4. Kişisel gayret ve motivasyon.

- Uygun ürünlerin edinilmesini öğretmen tarafından sağlanabilir,
- Bilinçli öğretmen ve yönetim olursa olur,
- Öğretmen tarafından zihinsel hikâye ve oyuncak seçimi yapılabilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar için okul öncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar çocuğun tanınmasına ve eğitimine ilişkin elverişliliğine yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşleri tablo 29' da birlikte sunulmuştur. Tablo 29'a göre ebeveynler ve öğretmenler yetersiz başlığında hem öncelik olarak hem de frekans ve yüzdelik olarak benzer ifadeler belirtmişlerdir. Öncelik sıralamasının değişmesiyle birlikte kısmen yeterli ve yeterli ile ilgili ifadeler birbirine oldukça yakındır. Ayrıca öğretmenler açısından kişisel gayret ve motivasyon ana başlığı ortaya çıkmıştır. Bazı öğretmenler kişisel gayret ile konuya ilişkin bir takım tedbirlerin alınabileceğini düşünmektedir.

Türkiye'deki okul öncesi sınıflarının fiziksel özellikleri ve tasarımları üzerine yapılmış çalışmaların incelenmesi başlıklı bir araştırmada bu konuyla ilgili doküman incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre okul öncesi sınıflarının okul öncesi eğitiminin gereklerine ve öğrenci ihtiyaçlarına uygun olmadığını, sınıfların fiziksel donanımının yetersiz, araç gereç ve materyallerinin hem eski hem de yetersiz olduğu ortaya konulmaktadır (Ayyıldız ve Kahraman, 2019:57)

Ebeveyn ve öğretmen görüşlerinden elde edilen veriler ışığında okul öncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuğun tanınması ve eğitimine ilişkin elverişliliği ile ilgili ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri benzetmekte olup erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyin keşfedilmesi ve eğitimine yönelik yetersizdir.

5.1.10. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimi konusunda ebeveyn ve öğretmen beklenti ve önerileri

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasına ve eğitimine ilişkin beklenti ve öneriler burada ele alınmıştır. Ebeveyn ve öğretmenlerin görüşleri tablo 30 ve 31'de sunulmuştur. Ebeveyn ve öğretmenler tarafından ortaya konulan beklentiler ve öneriler incelenmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimine ilişkin ebeveynlerin beklenti ve önerileri tablo 30'da verilmiştir. Buna göre ebeveynler sırasıyla % 49,38 ile özel yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesi, % 25,93 ile erken tanılama ve eğitim, % 14,81 ile öğretmen eğitimi ve % 9,88 ile de aile eğitimi ana başlıklarını dile getirmişlerdir. Ebeveynler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve eğitimiyle ilgili eğitim politikası ve

sistem geliştirilesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Erken tanılama üzerinde durulan bir diğer husustur. Öğretmen ve aile eğitimleri de belirtilmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve keşfedilmesi konusunda ebeveyn tarafından ifade edilen beklenti ve öneriler tablo 30'a göre sırasıyla şunlardır;

1. Özel yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesi

- Uzman ve materyal desteği,
- Erken dönemde ayrı bir okul,
- Okul öncesinde BİLSEM veya benzeri sistem,
- MEB/devlet ilgi, destek ve imkân sağlamalı,
- Aynı okul içinde ayrı bir eğitim,
- Okul öncesinde özel yetenekli öğrenciler için eğlenceli bir ortam sağlanmalı,
- Özel yetenekli çocukların eğitimi devlet tekelinde olmamalı,
- Aile sağlık merkezlerinde çalışan hekim ve hemşirelerin konu ile ilgili eğitim alması,
- Ülkede özel yetenekli çocukların önünün açılması, standart dışı zekâ oyunlarının sağlanması, oyunlarda değişikliğe gidilmesi,
- Kitap okumaya ağırlık verilmesi,
- Okulun donanımın sağlanması, yaz kamplarının yapılması, sanat kamplarının yapılması,
- Özel yetenekli çocukların yurtdışına gezi ve dil eğitimine gönderilmesi,
- Her şehirde bir veya iki adet özel yetenekli çocuklar için pilot okul açılması,
- Spor/resim/müziğe ağırlık verilmesi, uygun sınıfların oluşturulması,
- laboratuvarların açılması ve
- Özel yetenekli çocukları anlayacak öğretmenlerin yetiştirilmesidir.

2. Erken tanılama ve eğitim

- Erken tanılama,
- Erken çocukluk döneminde kişi yeteneğine göre eğitim almalıdır,

- Oyun ile keşfetme ve öğrenme sağlanmalıdır,
- Özel yetenekli çocuklar dışlanmamalı,
- Özel yetenekli çocuklar kazanılmalı, özel yetenekli çocuklar için öğrencinin aktif olacağı uygulamalı eğitimler sunulmalı,
- Farklılaştırılmış etkinlikler yapılmalı ve
- Zenginleştirilmiş eğitim olanakları sağlanmalıdır.

3. Öğretmen eğitimi

- Öğretmenin kaliteli bir eğitim ile yetiştirilmesi,
- Öğretmene farkındalık kazandırma,
- Okul öncesinde öğretmen branşlaşması sağlanmalı,
- Okul öncesi öğretmenliği lisans programında üstün yetenekliler yan dalını açılması,
- Öğretmenin uygulama eğitimleri alması, öğretmene BİLSEM veya uzmandan uygulamalı eğitim olanağının sağlanması ve
- Okul öncesi öğretmenlerine yabancı dil öğrenme imkânı sağlanarak yurtdışı kaynaklara ulaşımının sağlanmasıdır.

4. Aile eğitimi

- Aile eğitimi ve bilinçlendirme,
- Ailelere materyal desteği ve
- Veli – öğretmen işbirliği.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitimine ilişkin öğretmen beklenti ve önerileri tablo 31’de sunulmuştur. Öğretmenler sıralamasıyla % 50,50 özel ile yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesi, %28,71 ile öğretmen eğitimi, %14,85 ile erken tanılama ve eğitim ve % 5,94 ile de aile eğitimi ana başlıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenlere göre okul öncesi dönemde özel yetenekli çocukların keşfedilmesi ve eğitimi ile ilgili genel politika ve sistem geliştirilmesi gerekmektedir. Sonrasında ise öğretmen eğitimine vurgu yapılmıştır. Bu durum konu ile ilgili öz yeterlilik algılarını bir kez daha ortaya koymaktadır. Erken tanılama ve aile eğitimi ise belirtilen diğer hususlardır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve keşfedilmesi konusunda öğretmen tarafından ifade edilen beklenti ve öneriler ise tablo 31’e göre sırasıyla şunlardır;

1. Özel yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesi.

- Uzman ve materyal desteği,
- Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel şartlarının iyileştirilmesi,
- Okul öncesinde BİLSEM veya benzeri bir sistemin olması,
- Okul içinde ayrı bir sınıf olmalı,
- Özel yetenekli çocuklar için ayrı bir öğretmen olmalı,
- Özel yetenekli öğrenciler için plan/program geliştirilmeli,
- Özel yetenekli çocuklara bireysel eğitim verilmesi,
- Kesinlikle ayrı bir okul açılmalı,
- Okul öncesinde destek eğitim odası açılmalı,
- Sınıf mevcudunun azaltılması,
- İş yükünün azaltılması özel yetenekli öğrenci bulunan sınıfa yardımcı öğretmen tahsis edilmesi,
- Bu konuyla ilgili öğretmen danışma merkezi olmalı,
- Özel yetenekli çocuklar için normaller ve rutinler yeterli değil,
- Özel yetenekli öğrencilerin araştırma yapması için fırsat tanınmalı,
- Gençlik – Spor müdürlükleri ile işbirliği yapılmalı,
- Kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi verilmeli, özel yetenekli çocuklar için merkezler kurulmalı,
- Özel yetenekli çocuklar için okul içinde özel bir saat oluşturulmalı, okul içinde alt gruplar oluşturulmalı,
- Okul öncesinde müzik, spor, satranç, akıl oyunları gibi etkinliklerde öğretmen branşlaşması olmalı,
- Okul öncesinde rehberlik öğretmeni normunun verilmesi ve
- Çocuklar ayrıştırılmamalıdır.

2. Öğretmen eğitimi (öğretmen uygulamalı eğitimler ile yetiştirilmeli.

- Öğretmene BİLSEM/RAM tarafından eğitim verilmeli,
- Konu ile ilgili lisansta eğitim verilmelidir,
- Alınan eğitimler tekrarlanmalı,
- Okul öncesinde branşlaşma olmalı,
- Öğretmenlere akademisyenler eğitim vermeli ve
- İnternette bilgi edinilmelidir.

3. Erken tanılama ve eğitim.

- Okul öncesi dönemde keşfetme ve yönlendirme yapılmalıdır,
- Tanılama erken yapılmalı,
- Erken dönemde öğretmen dikkatli gözlem yapmalı ve öğrenci tavırlarından tanınmalı,
- Erken dönemde farkındalık önemlidir,
- Erken dönemde veli tanılama için tembellik gösterebiliyor zorunlu tanılama yapılmalı,
- Okul öncesinde RAM tarafından tarama yapılmalı,
- Öğretmen sevgi, sabır ve iş ahlakı ile yaklaşmalı ve davranış analizi yapılmalıdır

4. Aile eğitimi.

- Aile eğitim/işbirliği ve
- Veli yönlendirme.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn ve öğretmenlerden elde edilen beklenti ve öneriler tablo 32’de yer almaktadır. Ulaşılan veriler incelendiğinde ebeveyn ve öğretmen açısından hem öncelik hem de frekans ve yüzdelik durumları bakımından özel yetenekli çocuk için okul öncesi eğitim politikası ve sistem ana başlığı birbirine çok benzediği görülmektedir. Sıralamalar değişmek ile beraber erken tanılama ve eğitim, öğretmen eğitimi ve aile eğitim ana başlıklarının ortaya çıktığı görülmektedir. Ebeveynler açısından genel bir politika ve sistem geliştirme hususundan sonra erken tanılama bariz bir şekilde ortaya çıkarken öğretmen açısından erken tanılama konusu belirtilmekte beraber ebeveynler kadar yoğunlukta değildir. Diğer yandan öğretmenler ise öğretmen eğitimine vurgu yaparken ebeveynler aynı oranda meseleyi ele almamışlardır. Burada ebeveynler ve öğretmenler açısından ihtiyaçların gün yüzüne çıktığı anlaşılmaktadır.

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde okul öncesinde bireyi tanıma, erken tanılama, özel yetenekli çocuk ile çalışma, okul öncesinde fiziksel olanaklar, sınıf mevcudunun fazlalığı, özel yetenekli çocuklar ile çalışacak öğretmenin nitelikleri, öğretmenin kişisel özellikleri ve motivasyonu gibi hususlara değinilmektedir. (Aktan ve Cömert (2005); Ayyıldız ve Kahraman, (2019); Dağlıoğlu (2010); Sak, (2014); Taner (2005)).

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik ebeveyn ve öğretmen tarafından bildirilen beklenti ve önerilerin içeriği incelendiğinde literatür, ebeveyn ve öğretmen bakımından benzediği görülmektedir.

5.1.11. Ebeveynin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Erken çocuk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveyn yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri tablo 33' de görülmektedir. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri ebeveynler tarafından tanıma yeterliliği hakkında öğretmenlerin ebeveynleri değerlendirmesine olanak sağlanmıştır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveyn yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlere göre ebeveynler % 87,5 ile yetersiz, % 6,25 ile kısmen yeterli ve % 6,25 ile yeterlidir. Elde edilen bulgular öğretmenlerin konuyla ilgili ebeveynleri yetersiz olarak nitelendirdiği göstermektedir.

Tablo 33' den anlaşılabacağı üzere ebeveyn tarafından erken dönemde özel yetenekli çocuğu tanıma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri sırasıyla şunlardır.

1. Yetersiz yeterli değil.

- Kesinlikle değil,
- Maalesef yeterli değil ve
- Hayır.

2. Kısmen yeterli.

- Birçoğu yeterli değil ve
- Sosyoekonomik düşük aileler yeterli değil.

3. Yeterli.

- Yeterlidir/tek başına yetmeye bilir ve
- Ebeveynler fark ediyorlar.

5.1.12. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitime ilişkin ebeveyn katkısı hususunda öğretmen görüşleri

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitime ilişkin ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri tablo 34' de sunulmuştur. Öğretmenlerden konuya ilişkin değerlendirme yapması istenmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitime yönelik ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri incelenmiştir. Buna göre öğretmenlerin görüşleri % 27,08 ile eğer aile bilinçli ise katkı sağlar, % 14,58 ile kısmen katkı sağlar, % 10,42 ile katkı sağlamaz ve % 8,33 ile de katkı sağlar şeklindedir. Ayrıca öğretmenler katkı sağlar veya sağlamaz minvali dışından ebeveyn katkısının önemine vurgu yaparak bu hususta ifade edilen görüşler bir ana başlık altında toplanmış olup öğretmenler % 39,58 ile ebeveyn katkısının önemi hususunda ifadeler vermişlerdir.

Erken dönemde özel yetenekli çocuğun eğitime ilişkin ebeveyn katkısı yönelik öğretmen görüşleri ise tablo 34’ de görüldüğü üzere sırasıyla şunlardır;

1. Önem ve görüşler.

- Ebeveyn katkısı çok önemli ve etkili,
- Okul – Aile birliği işbirliği çok önemlidir,
- Ebeveyn katkısında ailenin sabır ve maddi gücü önemli,
- Fark etme ve yardım alma önemli,
- Aile ile sürekli iletişim halinde olunursa ebeveyn katkısı olur,
- Bu konuda çaba gösterilmeli,
- Çocuk beş ve altıncı aylarda iken aile ilk belirtileri alabilir,
- Veli katkısı olmadan özel yetenekli çocukların eğitimi olmaz
- Ebeveyn katkı sağlarsa çocuğu ileri safhalara taşır.

2. Bilinçli aile

- Eğer aile bilinçli ise katkı sağlar.

3. Kısmen katkı sağlar.

- Her ebeveyn katkı sağlamaz istisnalar vardır,
- Ebeveyne göre değişir,
- Geçmişe göre daha iyi gibi,
- Genel manada destek sağlar,
- Çok düşük bir oran ve
- Düşük oran olsa da vardır.

4. Katkı yok.

- Çok bilinçli değiller,
- Bence yetersiz ve katkı sağlamıyorlar.

5. Katkı sağlama.

- Çok fazla olduğunu düşünüyorum,

- Kesinlikle çok katkıları var,
- Çok yüksek büyük düzeyde ve
- Veliler destekleyebilir.

Öğretmenler ebeveyn katkısını önemsemektedirler olmasını istemektedirler. Ebeveyn katkısını eğer aile bilinçli ise bağlamında ele almaktadırlar. Konuya ilişkin % 8,33 ile katkı sağlar ve % 14,58 ile kısmen katkı sağlar görüşleri dışarıda tuttuğumuzda ve diğer görüşleri katkı sağlamaz olarak nitelendirdiğimizde erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitiminde ebeveyn katkısı okul öncesi öğretmeni açısından düşüktür. Eğer aile bilinçli ise destekler, katkı sağlar ve kısmen katkı sağlar açısından değerlendirdiğimizde bu başlık ile konuyu ele aldığımızda ise ebeveyn katkısı okul öğretmeni görüşleri bakımından yüksektir. Burada bu konuyla ilgili şu sonuca ulaşılabilir özellikle ailelerin bilinçlendirilmesiyle erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun eğitimine katkı sağlanacaktır.

5.2. Sonuçların Alt Problemler Doğrultusunda Yorumlanması

Bu kısımda araştırmanın bulguları, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda özetlenerek yorumlanmıştır. Araştırmanın alt problemleri şunlardır;

- a) Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özellikleri ve keşfedilmesi,
- b) Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun eğitimi,
- c) Öğretmenin tanıma ve eğitim verme yeterliliği
- d) Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun keşfedilmesi ve eğitimi ile ilgili beklenti ve öneriler.

5.2.1. Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Bireylerin Özellikleri ve Keşfedilmesi

5.2.1.1. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özellikleri

Ebeveynlere göre özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde ayırt edici özellikleri olarak diğer çocuklardan daha hızlı öğrenme ve öğrenmeye isteklilik olup öğretmenlere göre ise özel yetenekli bireylerin erken çocukluk döneminde diğer çocuklardan farklar olarak hızlı öğrenme, dil-konuşma ve güdülenmede ilgili ileri seviyedir.

Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocukların diğer çocuklardan farkları neler ile ebeveyn ve öğretmen görüşleri karşılaştırıldığında benzer bir tablonun bazı küçük farklılıklar ile ortaya çıktığı görülmektedir. Ebeveyn ve öğretmenler yanıtlarından benzer ana başlıklar elde edilmiş olup elde edilen ana başlıkların içinde bulunan alt başlıklar ise neredeyse birbirine benzemektedir. Farklılık olarak küçük nüanslar ile sıralamalardır. Örneğin ebeveynde ikinci ana başlık güdülenme iken öğretmende dil ve konuşmadır. Güdülenme, hayal gücü, duygu-durum ve diğer ana başlıklarının ebeveyn ve öğretmen açısından açık farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. İnatçılık ana başlığı ebeveyn görüşlerinde ortaya çıkarken öğretmen görüşlerinde hiç ortaya çıkmamıştır. Konuya öz yeterlilik bakımından değinirsek erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özelliklerinin bilinmesi konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri birbirine çok benzediğinden öz yeterlilik farkındalığının yüksek olduğu söylenebilir.

5.2.1.2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi

Ebeveynlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılabilir ile ilgili görüşleri aile ve öğretmen eğitim, zekâ testine yönlendirme ve yöntem usulleriyle ilgilidir. Yöntem usulleriyle ilgili okul öncesi öğretmenlerine yönelik bir takım teknikler dile getirilmiştir. Bu teknikler şunlardır: gözlem, takip, izleme, kavrama yeteneğine bakma, tek bir özel özellik keşfetme, davranışlardan anlama, bireyle ilgilenme ve öğretmenin tespitleridir. Ebeveynlere göre bahsi geçen teknik ve yöntemler ile erken çocukluk döneminde özel yetenekli birey keşfedilebilir.

Öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılabilir ile görüşleri ise zekâ testine yönlendirme, yöntem usulleri ve eğitimidir. Yöntem usulleri olarak okulöncesi öğretmenin gözlem ve önerisi, zenginleştirilmiş sınıf, atölye ve etkinlik ortamı, son olarak da okulöncesi öğretmenin analiz, bulgu ve anekdotlarının e-okulda bir sistem geliştirilerek işlenmesidir. Ayrıca bazı öğretmenlerin düşünceleri de; özel yetenekli çocuğun kendiliğinden kendini belli edeceği, bireysel ilgi ve özgüven ile keşfedilebileceği ve öğrencinin iyi tanınmasıyla keşfedilebileceği yönündedir.

Burada ebeveynler ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ile ilgili görüşleri karşılaştırıldığında benzer ana başlıkların ortaya çıkması ile birlikte önceliklerin farklılaştığıdır. Öğretmen ve ebeveynlerin eğitim ana başlığı altında ebeveyn ve öğretmenin eğitilmesi konusunda benzer görüş ortaya

koydukları anlaşılmaktadır. Bilhassa öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi konusunda daha donanımlı olmak istemeleri bu yöndeki öz yeterlilik algılarını ortaya çıkarmaktadır. Ailelerin ise kendilerinin bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmeleri bu husustaki öz yeterlilikleri gün yüzüne çıkarmaktadır.

Ayrıca zekâ testine yönlendirme ana başlığında da ebeveyn ve öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi konusunda zekâ testine yönlendirme konusunda BİLSEM/RAM tarafından uygulama yapılması konusunda benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Ebeveyn ve öğretmen görüşleri ana başlıkları ve alt başlıklarda benzerlikler olmak ile beraber sıralama önceliğinin değiştiğidir.

5.2.2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili ebeveynler tarafından yapılan öncelikle olarak Tablo 9’da görüleceği gibi % 29,17 ile kaliteli vakit geçirmedi. Sonrasında ise oyun gelmektedir. Daha sonra ise okul, kurs ve etkinlik faaliyetleridir. Son olarak sanatsal, sportif ve kültürel çalışmaların yapıldığıdır. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin ebeveynleri çocukluklarıyla büyük bir çoğunlukla kaliteli vakit geçirdikleri, zenginleştirilmiş zihinsel ve akademik çalışmalar yürüttükleri söylenebilir. Ayrıca sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalara ağırlık verilmediği anlaşılmaktadır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili öğretmenler tarafından neler yapıldığı bakıldığında ise birinci olarak okul, kurs ve faaliyetleri yer almaktadır. Sonrasında ise aileyi yönlendirme ve özel bir çalışmama yapmama hususu belirtilmektedir. Son olarak da sanatsal, sportif ve kültürel çalışmalar ile kaliteli vakit geçirme ile ilgili bulgular elde edilmektedir. Öğretmenler tarafından daha çok akademik çalışmaların yürütüldüğü söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik ebeveyn ve öğretmenler olarak çocukların eğitimi ile ilgili o dönemde neler yaptıkları üzerine verdikleri ifadeler karşılaştırıldığında ebeveyn ve öğretmenler ana başlıklar açısından benzer faaliyetleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Farklılık olarak ana başlık olarak adlandırılan faaliyetlerin önceliğidir. Örneğin ebeveynler için birinci olarak kaliteli vakit geçirme iken öğretmen için okul/kurs/etkinliktir. Bu durum ise şaşırtıcı değildir. Çünkü

okulda öğretmen daha çok okul/kurs/etkinlik ile meşgulken ebeveyn ise çocuğuyla daha çok kaliteli vakit geçirme noktasındadır. Bütün ana başlıklar tek tek ele alındığında ebeveyn ve öğretmen arasında frekans ve yüzdelik oran açısından açık farklar olduğu görülmektedir.

Bu durum ise okul ve ailenin birbirini tamamladığının veya tamamlaması gerektiğinin en güzel göstergesidir. Öğretmen açısından yönlendirme ana başlığı ortaya çıkmıştır. Karşılık olarak ebeveynde bu konuda herhangi bir ifade bulunamamıştır. Bu durum açık olarak şunu ortaya koymaktadır. Ebeveynin öğretmeni yönlendirmesi beklenmemektedir. Öğretmen bir eğitim uzmanı olarak ebeveynleri bilinçlendirdiği, yönlendirdiği ve eğitim verdiği anlaşılmaktadır.

Elde sonuçlar erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun eğitimine yönelik ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından neler yapıldığıyla ilgili farklılık bulunmaktadır varsayımını desteklenmektedir. Burada konuya öz yeterlilik algısı bakımından değinecek olursak erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik elde edilen ana başlıklardan “bir şey yapmama” ana başlığını çıkarttığımızda aslında ebeveyn ve öğretmenlerin gereken birçok çalışmayı yürüttükleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla konu ile ilgili öz yeterlilik farkındalığının olduğu söylenebilir.

Ayrıca erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine yönelik ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri alınmış olup eğer aile bilinçli ise katkı sağlar ifadesi ortaya çıkmıştır. Öğretmenler ebeveyn katkısını önemsemektedirler olmasını istemektedirler. Ebeveyn katkısını eğer aile bilinçli ise bağlamında ele almaktadırlar. Konu ile iki şekilde yorum yapılabilir birinci olarak eğer katkı sağlar ve kısmen katkı sağlar görüşleri dışarıda tuttuğumuzda ve diğer görüşleri katkı sağlamaz olarak nitelendirdiğimizde erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitiminde ebeveyn katkısı okulöncesi öğretmeni açısından düşük düzeydedir varsayımı desteklenmektedir. İkinci olarak ise eğer aile bilinçli ise destekler, katkı sağlar ve kısmen katkı sağlar açısından değerlendirdiğimizde bu başlık ile ilgili araştırma varsayımı tam olarak sağlanmamış olduğu görülür. Burada bu konuyla ilgili araştırma varsayımının sağlandığı ancak özellikle ailelerin bilinçlendirilmesi ise araştırma varsayımının aksine bir sonuç elde edilebileceği anlaşılmaktadır.

Yetenek alanlarına göre yapılanlar ele alındığında ise ebeveyn ve öğretmen arasında özellikle genel yetenek alanında birbirine çok benzer bir sonuç çıkmıştır. Diğer alanlarda ise birbirinden farklılaşan oranlar görülmektedir. Ebeveynlerin belirttiği teknoloji alanı dışında tüm alanlar ile ilgili uyuşan ifadelerin yer aldığı da söylenebilir. Özel bir çalışma yapmama ana başlığında ise öğretmen ve ebeveyn yüzdelik bakımından oldukça birbirinden ayrılmaktadır. Bu hususta ebeveynler daha çok çalışma yürüttüklerini ifade etmektedir. Yapılan çalışmaların yoğunluk sıralamasında da ebeveyn ve öğretmen açısından farklılık olmuştur. Örneğin ebeveyn için genel yetenek, kültürel, spor, görsel sanatlar, müzik, teknoloji ve bir şey yapmama olarak sıralama olurken öğretmen için genel yetenek, görsel sanatlar, müzik, kültürel, özel bir şey yapmama ve spor olmuştur.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek (zihinsel), sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlar ile ilgili ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşlerinin bazı farklılık olmak ile beraber daha çok benzediği görülmektedir. Dolayısıyla konu ile ilgili ebeveyn ve öğretmen açısından en çok neler yaptığı ile ilgili farklılık bulunmaktadır varsayımı kısmi ölçüde desteklenmektedir. Bu hususta elde edilen ana başlıklardan “özel bir şey yapmama” ana başlığını her iki grup için çıkarttığımızda konu ile ilgili öz yeterlilik algılarının olduğunu, ebeveynlerin ise öz yeterlilik farkındalığının öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.2.3. Öğretmenin Tanıma ve Eğitim Verme Yeterliliği

Öğretmenin Tanıma ve Eğitim Verme Yeterliliği aşağıda maddeler ile açıklanmıştır.

5.2.3.1 Öğretmenin özel yetenekli bireyi tanıma yeterliliği

Ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasına yönelik öğretmen yeterliliği ile ilgili görüşleri öncelikle yetersizdir. Sonra ise kısmen yeterli şeklindedir. Yeterli yönündeki ifadelerin oranı neredeyse 1/5 civarındadır. Bu konuda öğretmen görüşleri ise tanıma ile ilgili eğitimlerinin birinci olarak yetersizdir. Sonra da kısmen yeterli gelmektedir. Son olarak çok düşük bir oranda yeterli olarak ifade edilmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanıma yeterliliği ile ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşleri karşılaştırdığımızda ise yetersiz,

kısmen yeterli ve yeterli ana başlıkları sıralaması açısından tam bir uyum olduğu görülmektedir

Elde edilen sonuçlar erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okul öncesi öğretmenleri tarafından tanınmasına yönelik yeterlilik ile ilgili ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri benzemektedir varsayımını desteklemektedir. Burada öz yeterlilik algısı yönünden meseleyi değerlendirecek olursak ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından öğretmenin öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğunu belirtebiliriz. Ayrıca bu hususta öğretmenlerden ebeveynler hakkında görüş istenmiş olup öğretmenlere göre ebeveynler de yetersiz olarak nitelendirilmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliğinin düşük olduğu ebeveynler tarafından belirtilmiştir. Bu konuda ebeveynlerden öğretmenin tanıma yeterliliğinin nasıl sağlanacağı hususunda görüşleri alınmıştır. Ebeveynlerin ekseriyeti bu konun öğretmen eğitimi ile çözüleceğini beyan etmişlerdir. Sonrasında ise öğretmenin kişisel gelişim ve motivasyonun önemli olduğunu da belirtilmişlerdir. Son olarak ise bu tema da genel politika ve sistem geliştirilmesi gerektiğini de değinmişlerdir.

Bu konuda öğretmen görüşleri ise lisans eğitimi ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılması gerektiği üzerinden alınmıştır. Buna göre eğitim ana başlığı lisansta eğitim ve iş başında eğitim olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Öğretmenler % 46,27 ile eşit oranda lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında eğitimlerin verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Sonrasında ise % 7,46 ile konuya ilişkin genel bir politika ve sistemin olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınması ile ilgili öğretmen yeterliliklerin nasıl sağlanması gerektiği konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri karşılaştırıldığında ebeveyn ve öğretmen açısından eğitim ve genel politika ve sistem ana başlıklarının sıralamasına uyum olduğu görülmektedir. Bunun dışında farklılık olarak ebeveynler açısından kişisel gelişim ve motivasyon ile yönlendirme ve aile eğitimi ana başlığıdır. Ebeveyn ve öğretmen görüşlerinden eğitim ana başlığı ele alındığında özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğinin geliştirilmesinde benzerlik söz konusudur. Bu durum da öğretmen öz yeterlilik ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Elde edilen sonuçlar neticesinde okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuğu öğretmen tanımı ve eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri benzetmektedir varsayımı desteklenmektedir. Ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından erken çocukluk dönemindeki bireyi tanıma yeterliliğinin sağlanması için mutlaka öğretmenin eğitsel olarak geliştirilmesi gerektiğidir. Bundan dolayı konu ile ilgili öğretmen öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğu anlaşılmaktadır.

5.2.3.2 Öğretmenin özel yetenekli bireylere eğitim verme yeterliliği

Ebeveynler açısından erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik öğretmen yeterliliği ile ilgili görüşlerinin öncelikle yetersiz yönündedir. Sonra ise kısmen yeterlidir. Sonrasında olarak yaklaşık 1/5 oranında yeterlidir. Son olarak da genel politika ve sistem geliştirilmesi ile ilgili görüşlerdir. Ebeveynlerin öğretmenin eğitim verme hususunda yetersiz olduğu yönünde görüş beyan etmiş oldukları anlaşılmaktadır.

Öğretmen görüşleri ise kendi eğitimlerinin bu konuda yüksek bir oranda yetersiz olduğu şeklindedir. Sonra ise kısmen yeterli ve genel politika ve sistem geliştirilmesi ile ilgili görüşler ortaya konmuştur. Konu ile ilgili öğretmen görüşlerini göz önünde bulundurduğumuzda yüksek bir oranda kendilerini yetersiz hissetmektedirler. Öğretmenlerin özel yetenekli çocuklara eğitim verme hususunda öz yeterlilik farkındalığının düşük olduğu söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliği ile ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırıldığında ise ebeveynler ve öğretmenler benzer ana başlıklar sıralamasında buluşmaktadırlar. Her başlık için ise birbirinden farklılaşan frekans ve yüzdelikler söz konusudur.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından eğitim verme yeterliliği hem ebeveyn tarafından hem de öğretmen tarafından düşük görülmektedir. Bu minvalde öğretmen nasıl sağlanacağına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri alınmıştır. Ebeveynler ittifakla eğitim ile bu hususta yeterliliğini sağlanabileceği belirtmektedirler. Sonrasında kişisel gelişim ve motivasyonuna vurgu yapmaktadırlar. Son olarak da bu konuda genel politika ve sistemin geliştirilmesi yönünde hem fikirlerdir.

Öğretmen görüşleri ise lisans eğitiminde ve iş başında mesleki yetiştirme neler yapılabilir çerçevesinde elde edilmiştir. Buna göre eğitim ana başlığı lisansta eğitim ve iş başında eğitim olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Öğretmenler öncelikle iş başında eğitim ile bu konuda yol alınabileceğine inanmaktadırlar. Sonrasında ise yine oldukça yoğunlukla lisansta eğitim ile eğitim verme yeterliliğini sağlanabileceğini düşünmektedir. Öğretmenler bu hususta genel politika ve sistemin geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Son olarak az bir oranda olsa da kişisel gelişim ve motivasyona değinşlerdir. Öğretmenler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri eğitim verme hususundaki yeterliliklerinin sağlanmasını için öğretmenin eğitilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu durum toplamda görüşlerin tamamına yakının örtüşmesi ile net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin eğitim ile verdikleri ifadelerin yarından fazlasını iş başında eğitim alma olarak sunması öğretmenlerin lisans eğitimini önemsedikleri birlikte daha çok mesleki yetiştirme kapsamında çalışmalar yapılacağı yönündedir.

Ebeveyne ve öğretmen görüşleri birlikte ele aldığımızda ise öncelik olarak öğretmen eğitimidir. Burada tam bir uyum söz konusudur. Diğer ana başlıklarda ise aynı yönde ifadeler bulunmakla beraber frekans ve yüzdelik açısından farklılık göstermektedir. Ebeveynler öğretmenin kişisel gelişim ve isteğiyle bu konuda mesafe kat edebileceğini düşünürken öğretmen bu hususa çok az değinmişlerdir. Yine ebeveynler bu konuyla ilgili genel bir politika ve sistem olmasını isterken öğretmenlerin bu hususta görüşleri ebeveynlere göre daha azdır.

Elde edilen bulgular neticesinde okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuğu öğretmenin tanıma ve eğitim verme yeterliliğine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşleri benzemektedir varsayımı desteklenmektedir varsayımı oldukça desteklenmektedir. Konu öz yeterlilik algısı açısından ele alındığında ebeveyn ve öğretmen görüşleri aynı yöne işaret etmektedir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında konu ile ilgili öğretmen öz yeterliliğinin düşük olduğunu göstermektedir.

5.2.3.3 Özel yetenekli bireyi tanıma ve eğitimine ilişkin materyal ve fiziki şartlar

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin okulöncesi kurumunda donanım ve fiziki şartlar açısından özel yetenekli çocuğu tanıma ve eğitimine ilişkin elverişliliği üzerine olan ebeveyn görüşleri birinci olarak yetersiz, ikinci olarak kısmen

yeterli ve son olarak yeterli yönündedir. Ebeveynler özel yetenekli bireylerin tanınmasına ve eğitime ilişkin okul öncesi kurumlarının donanım ve fiziki şartlarının elverişsiz olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri ise birinci olarak yetersiz, ikinci olarak yeterli ve son olarak kısmen yeterlidir. Bu üç tanımlamanın dışında öğretmenler az bir oranda olsa kişisel gayret ve motivasyon parmak basmışlardır. Özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitime ilişkin okul öncesi kurumlarının olanak ve fiziksel şartlar açısından yetersiz olduğunu öğretmenlerin düşündükleri söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar için okulöncesi kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar çocuğun tanınmasına ve eğitime ilişkin elverişliliğine yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması yapıldığında ise ebeveynler ve öğretmenler yetersiz başlığında hem öncelik olarak hem de frekans ve yüzdelik olarak benzer ifadeler belirtmişlerdir. Öncelik sıralamasının değişmesiyle birlikte kısmen yeterli ve yeterli ile ilgili ifadeler birbirine oldukça yakındır. Ayrıca öğretmenler açısından kişisel gayret ve motivasyon ana başlığı ortaya çıkmıştır. Bazı öğretmenler kişisel gayret ile tedbirlerin alınabileceğini düşünmektedir.

5.2.4 Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun keşfedilmesi ve eğitimi konusunda beklenti ve öneriler.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması ve eğitime ilişkin ebeveynlerin ve öğretmen beklenti ve önerileri değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin konu ile verdikleri ifadelerin yarısına yakını özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesi istikametindedir. Sonra ise erken tanılama ve eğitim konusunu belirtmişlerdir. Son olarak da öğretmen eğitimi ve aile eğitimi değinmişlerdir. Ebeveynler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve eğitimiyle ilgili eğitim politikası ve sistem geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Erken tanılama üzerinde durulan bir diğer husustur. Öğretmen ve aile eğitimleri de önemsenmesi gereken bir diğer husustur.

Öğretmenler görüşleri ise ebeveynler tarafından ifade edildiği gibi öncelikli olarak özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem geliştirilmesidir. Sonrasında ise öğretmen eğitimidir. Erken tanılama ve eğitim daha sonra gelmektedir. Son olarak da aile eğitimine değinmişlerdir. Öğretmenlere göre okul öncesi dönemde özel yetenekli çocukların keşfedilmesi ve eğitimi ile ilgili genel politika ve sistem

geliştirilmesi gerekmektedir. Sonrasında ise öğretmen eğitime vurgu yapılmıştır. Bu durum öz yeterlilik farkındalıklarını bir kez daha ortaya koymaktadır. Erken tanılama ve aile eğitimi ise belirtilen diğer hususlardır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitime ilişkin ebeveyn ve öğretmenlerden elde edilen beklenti ve önerilerinin karşılaştırıldığında ise ebeveyn ve öğretmen açısından hem öncelik hem de frekans ve yüzdelik durumları bakımından özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem ana başlığı birbirine çok benzediği görülmektedir. Sıralamalar değişmek ile beraber erken tanılama ve eğitim, öğretmen eğitimi ve aile eğitim ana başlıklarının ortaya çıktığı görülmektedir. Ebeveynler açısından genel bir politika ve sistem geliştirme hususundan sonra erken tanılama bariz bir şekilde ortaya çıkarken öğretmen açısından erken tanılama konusu belirtilmekte beraber ebeveynler kadar yoğunlukta değildir. Diğer yandan öğretmenler ise öğretmen eğitime vurgu yaparken ebeveynler aynı oranda meseleyi ele almamışlardır. Burada ebeveynler ve öğretmenler açısından ihtiyaçların gün yüzüne çıktığı anlaşılmaktadır.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitimi ile ilgili beklenti ve öneriler bakımından ebeveyn ve okulöncesi öğretmeni görüşleri benzemektedir varsayımının desteklendiği görülmektedir.

Genel özetleme yapmak gerekirse erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli çocuklar ile diğer çocuklar arasında farklar ebeveyn ve okulöncesi öğretmeni görüşleri açısından benzemektedir. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin özelliklerinin bilinmesi konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri birbirine çok benzediğinden bu yönden konu ile ilgili öz yeterlilik farkındalığının yüksek olduğunu söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyin keşfedilmesi ile ilgili olarak ebeveyn ve öğretmenin eğitilmesi konusunda benzer görüş ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi konusunda daha donanımlı olmak istemeleri bu yöndeki öz yeterlilik algılarını düşük olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ailelerin ise kendilerinin bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmeleri bu husustaki öz yeterlilik algılarını gün yüzüne çıkarmaktadır. Ayrıca bu hususta öğretmenlerden ebeveynler hakkında görüş istenmiş olup öğretmenlere göre ebeveynler de yetersiz olarak nitelendirilmiştir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik ebeveyn ve öğretmenler tarafından çocukların eğitimi ile ilgili o dönemde neler yaptıkları üzerine edilen bulgular karşılaştırıldığında ebeveyn ve öğretmenler açısından benzeştiridir. Fakat bazı farklılıklarda gün yüzüne çıkmıştır. Mesela ebeveynler için birinci olarak kaliteli vakit geçirme iken öğretmen için okul, kurs ve etkinlik çalışmalarıdır. Bu durum ise makul olarak kabul edilebilir. Çünkü okulda öğretmen daha çok okul/kurs/etkinlik çalışmalarına mesleği gereği doğal olarak yoğunlaşırken ebeveyn ise çocuğuyla okul dışında daha çok kaliteli vakit geçirme noktasındadır.

Bu durum ise okul ve ailenin birbirini tamamlayan unsurlar olduğunun veya tamamlaması gerektiğinin en güzel işaretidir. Öğretmen açısından yönlendirme ana başlığı ortaya çıkmıştır. Karşılık olarak ebeveynde bu konuda herhangi bir ifade bulunamamıştır. Bu durum açık olarak şunu göstermektedir. Ebeveynin öğretmeni yönlendirmesi değil öğretmenin bir eğitim uzmanı olarak ebeveynleri bilinçlendirmesi, yönlendirmesi ve eğitim vermesi anlaşılmaktadır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğun eğitime yönelik ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşleri açısından neler yapıldığıyla ilgili de farklılıklar bulunmaktadır. Öz yeterlilik farkındalığı bakımından konuya değinecek olursak erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik elde edilen ana başlıklardan “bir şey yapmama” ana başlığını çıkarttığımızda aslında ebeveyn ve öğretmenlerin gereken birçok çalışmayı yürüttükleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla konuya ilişkin öz yeterlilik farkındalıklarının olduğu söylenebilir.

Ayrıca erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitime yönelik ebeveyn katkısı ile ilgili öğretmen görüşleri alınmış olup eğer aile bilinçli ise katkı sağlar ifadesi ortaya çıkmıştır.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek (zihinsel), sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlar ile ilgili ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni görüşlerinin bazı farklılık olmak ile beraber daha çok benzediği görülmektedir. Dolayısıyla konu ile ilgili ebeveyn ve öğretmen açısından en çok neler yaptığı ile ilgili farklılık bulunmaktadır varsayımı kısmi ölçüde desteklenmektedir. Bu hususta elde edilen ana başlıklardan “özel bir şey yapmama” ana başlığını her iki grup için çıkarttığımızda konu ile ilgili öz yeterlilik algılarının olduğunu ebeveynlerin öz yeterliliğinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin öğretmen tarafından tanınma yeterliliğinin düşük olduğu ebeveynler tarafından belirtilmiştir. Bu konuda ebeveynlerden öğretmenin tanıma yeterliliğinin nasıl sağlanacağı hususunda görüşleri alınmıştır. Ebeveynlerin ekseriyeti bu konun öğretmen eğitimi ile çözüleceğini beyan etmişlerdir. Sonrasında ise öğretmenin kişisel gelişim ve motivasyonun önemli olduğunu da belirtilmişlerdir. Son olarak ise bu tema da genel politika ve sistem geliştirilmesi gerektiğini de değinmişlerdir.

Konuya hakkında öğretmen görüşleri ise lisans eğitimi ve iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılması gerektiği üzerinden alınmıştır. Buna göre eğitim ana başlığı lisansta eğitim ve iş başında eğitim olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Ebeveyn ve öğretmen görüşlerinden eğitim ana başlığı ele alındığında özel yetenekli bireyleri tanıma yeterliliğinin geliştirilmesinde benzerlik söz konusudur. Bu durum da öğretmen öz yeterlilik ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Özel yetenekli çocukların erken çocukluk döneminde eğitimine ilişkin öğretmen yeterliliği ile ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşleri birlikte ele aldığımızda ise öncelik olarak öğretmen eğitimidir. Burada tam bir uyum söz konusudur. Diğer ana başlıklarda ise aynı yönde ifadeler bulunmakla beraber frekans ve yüzdelik açısından farklılık göstermektedir. Ebeveynler öğretmenin kişisel gelişim ve isteğiyle bu konuda mesafe kat edebileceğini düşünürken öğretmen bu hususa çok az değinmişlerdir. Yine ebeveynler bu konuyla ilgili genel bir politika ve sistem olmasını isterken öğretmenlerin bu hususta görüşleri ebeveynlere göre daha azdır. Okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyin eğitimine ilişkin yeterliliklerinin geliştirilmesine ilişkin ebeveyn ve okulöncesi öğretmeni görüşleri benzetmektedir varsayımı oldukça desteklenmektedir. Konu öz yeterlilik açısından ele alındığında ebeveyn ve öğretmen görüşleri aynı yöne işaret etmektedir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında konu ile ilgili öğretmen öz yeterliliğinin düşük olduğunu göstermektedir.

Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin ebeveyn ve öğretmenlerden elde edilen beklenti ve önerilerinin karşılaştırıldığında ise ebeveyn ve öğretmen açısından hem öncelik hem de frekans ve yüzdelik durumları bakımından özel yetenekli çocuk için okulöncesi eğitim politikası ve sistem ana başlığı birbirine çok benzediği görülmektedir. Sıralamalar değişmek ile beraber erken tanılama ve eğitim, öğretmen eğitimi ve aile eğitim ana başlıklarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Ebeveynler açısından genel bir politika ve sistem geliştirme hususundan sonra erken tanılama bariz bir şekilde ortaya çıkarken öğretmen açısından erken tanılama konusu belirtilmekte beraber ebeveynler kadar yoğunlukta değildir. Diğer yandan öğretmenler ise öğretmen eğitime vurgu yaparken ebeveynler aynı oranda meseleyi ele almamışlardır. Burada ebeveynler ve öğretmenler açısından ihtiyaçların gün yüzüne çıktığı anlaşılmaktadır.

5.3. Öneriler

Bu kısımda erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve eğitimi konusunda araştırma sonucunda elde edilen ebeveyn ve öğretmen görüşleri doğrultusunda aşağıda maddeler halinde belirtilen başlıklarına yönelik öneriler sunulmuştur.

- a) Ebeveyne yönelik öneriler
- b) Öğretmene yönelik öneriler
- c) MEB/kamuya yönelik öneriler
- d) Yükseköğretime yönelik öneriler

5.3.1. Ebeveynlere öneriler

Bir birey dünyaya gözlerini ailesi ile birlikte açmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde okul öncesi eğitime gelene kadar sürede aile bireyin eğitiminde yalnızdır. Bu noktada ailenin erken çocukluk döneminde ki özel yetenekli bireyleri keşfetmesi ve gereken eğitim olanakların sağlanması ilişkin önemli görevler düşmektedir. Bu konuda ailelere yönelik aşağıda maddeler halinde sunulan öneriler yapılmıştır.

1. Evlilik öncesinden başlanılarak aile eğitimlerine katılma,
2. Anne ve baba adayının gebelik sürecine ilişkin eğitim alması,
3. Doğum sonrası gelişim süreçleri ile ilgili bilgi edinme,
4. Erken dönemdeki özel yetenekli çocukların genel özelliklerine ilişkin bilgi edinme,
5. Doğumdan sonra bireyi çok iyi gözlem ve takip etme,
6. Bebek tepkileri, ilk hece çıkarma, konuşma ve yürüme gibi olayları kayıt altına alma, Ebeveynlerin çocuğun gereksinimi olup olmadığına

bakmaksızın çocuklarının gelişimine katkı sağlamak adına yaşamın ilk yıllarında dijital dünyadan uzak tutarak daha çok hikâye okuma masal anlatma çalışmaları yapabilirler.

7. Erken çocukluk döneminde zenginleştirilmiş eğitim materyalleri sunma,
8. Bol konuşma, sabırla dinleme ve dönüt verme,
9. Hikâye, masal okuma ve tamamlatma,
10. Hayal kurmasına yardımcı olma,
11. Doğayla iç içe bir ortam sağlama,
12. Uygulamalı deney yapmasına imkân sağlama
13. Stres ve kaygıyı en aza indirecek eğlenceli oyun ve aktivitelere yönelme,
14. Özel yetenekli çocuklar ile çalışan bir uzmandan destek alma,
15. Uzman görüşü olarak olabildiğince erken dönemde tanıtma,
16. Erken dönemde okul öncesi eğitim aldırma,
17. Erken dönemde ihtiyaçları doğrultusunda eğitim almasını sağlama,
18. Okul öncesi kurumu ve öğretmenleri ile işbirliği.

5.3.2. Öğretmenlere öneriler

Bir birey dünyaya geldikten sonra ilk olarak formal eğitim sistemine giriş yaptığı basamak okul öncesi eğitimidir. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim olanaklarına kavuşması büyük ölçüde okul öncesi öğretmenin farkındalık düzeyi ile ilişkilidir. Bu hususta öğretmenden beklenti yüksektir. Bu hususta okul öncesi öğretmenlerine öneriler şu şekildedir;

1. Bireyi tanımanın öneminin farkında olma,
2. Bireyi tanıma konusunda nitelikli eğitimleri talep etme,
3. Erken çocukluk döneminde özel yeteneklilerin tanınması ve eğitiminin önemi konusunda farkındalık kazanma,
4. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere eğitim verme konusunda özel yetenekli öğrenciler ile çalışmış uzman eğitimcilerden eğitim talep etme,
5. Öncelikle okul öncesi kurumuna yeni başlayan öğrencinin ailesinden öğrenciyi tanıma hususunda detaylı bilgi alma,
6. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin genel özellikleri iyi bilme,

7. Çocuğu bireysel ve grup etkinliklerinde gözleme ve kayıt tutma,
8. Çocuğun gelişim, davranış ve performans özellikleri süreç takibi yapma,
9. Çocuğun özellikle öğrenme ve kavrama yeteneğine bakma,
10. Hayal gücüne yönelik etkinliklerde bulunma,
11. Kendini ifade etmesine olanak tanıma ve geri dönüt verme,
12. Ev ziyaretinde bulunma,
13. Elde edilen bulguları aile ile paylaşma ve aileden dönüt alma,
14. Özel yetenekli çocuklar ile çalışan uzmandan konsültasyon alma,
15. Uzman görüşü ile aileyi en erken dönemde tanılama için yönlendirme,
16. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların eğitimine ilişkin uzmandan uygulamalı eğitim alma ya da çocuğun eğitim alması için uzmana yönlendirme,
17. Aile ile işbirliği güçlendirerek okuldaki eğitimin evde desteklenmesini sağlama,
18. Okul yönetimi işbirliği ile çocuğun gereken eğitimi alması için materyal ve fiziki şartların iyileştirilmesini sağlama.

5.3.3. MEB/Kamuya öneriler

Gelişmiş toplumların en önemli unsuru insan gücüdür. Ülkemiz diğer ülkelere nazaran genç ve dinamik nüfusu ile avantajlı durumdadır. Her toplumun içinde yaklaşık birbirine yakın oranda özel yetenekli birey bulunmaktadır. Geçmişten günümüze birçok ülke özel yetenekli bireylerin kendi ülkelerine kazandırmak için çalışmalar yürütmektedir. Globalleşen dünyada kendi ülkesinde gereken olanakların sağlanmaması beyin göçüne neden olmaktadır. Yakın tarihimizden örnek vermek gerekirse ülkemizin bağrından çıkan Nobel ödüllü bilim insanı Prof. Dr. Aziz Sancar yurtdışında çalışmalarını yürütmektedir. Dolayısıyla ülkemizin özel yetenekli bireyleri en erken dönemde keşfedilmeli ve gereken eğitim olanaklarının kamu tarafından sunulması gerekmektedir. Bu hususta MEB ve kamudan beklenti yüksek olup kamunun atması gereken adımlara yönelik erken çocukluk dönemi özel yeteneklilerin tanılanması ve eğitimi konusunda milli strateji eylem planı olmalıdır. Söz konusu strateji eylem planı da kısa, orta ve uzun vadeli uygulamaya geçirilmelidir. Bu kapsamda öneriler şu şekildedir;

1. Kültürümüze uygun erken çocukluk dönemi için yeni zekâ veya yetenek testlerinin geliştirilmesi,

2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınması için uygulanacak zekâ/yetenek testleri için yeterli testör öğretmen yetiştirilmesi,
3. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin tanınmasının yapılması,
4. Okul öncesi öğretmenleri ve adaylarına keşfetme ve eğitimi konusunda kaliteli ve uygulamalı eğitimler verilmesi,
5. Okul öncesi öğretmen ve adaylarına BİLSEM ve RAM'da uygulamalı eğitim verilmesi,
6. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar öğrenciler ile çalışacak okul öncesi öğretmenlerinden formatör ve uygulayıcılar yetiştirilmeli,
7. Ailelere bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının sürekli yapılması,
8. Kısa vadede özel yetenekli öğrencileri okul öncesinde kaynaştırma/bütünleştirme eğitime alınması,
9. Kısa vadede okul öncesi kurumlarında destek eğitim odası açılması veya özel saat geliştirilmesi,
10. Kısa vadede özel yetenekli öğrencisi olan okul öncesi kurumuna zenginleştirilmiş materyal desteği sağlanmalı,
11. Kısa vadede özel yetenekli çocuğu olan aileye zenginleştirilmiş materyal desteği ve konsültasyon sağlanmalı,
12. Orta vade de BİLSEM veya benzeri bir sistemin okul öncesinde de oluşturulması,
13. Orta vade de her şehirde veya bölgede bir anaokulunda özel yetenekliler sınıfı açılmalı,
14. Orta vade de özel yetenekli öğrenci bulunan sınıfa yardımcı öğretmen tahsis edilmeli,
15. Öğretmen ve öğretmen adaylarına verilecek eğitimler nitelikli ve uygulamalı olmalı ve belirli aralıklarla tekrarlanmalı,
16. Özel yetenekli öğrenciler ile çalışacak öğretmenlere kriterler getirilmeli ve istekliliklerden seçilmeli,
17. Özel yetenekli öğrenci bulunan öğretmen ve okul yönetici ekonomik olarak motive edilmeli,

18. Özel yetenekli öğrencilere ve onlarla çalışacak öğretmenlere yurtdışı eğitim ve yabancı dil öğrenme olanakları sunulmalı,
19. Uzun vade de okul öncesi eğitiminde öğretmen branşlaşmasına gidilmeli,
20. Uzun vade de bu çocuklar için ayrı bir Anaokulu açılmalı,
21. Özel yetenekli çocuklar erken çocukluktan itibaren ülkeye kazandırılmalı ve eğitim hayatları boyunca gereken alt yapı destekleri sunulmalıdır.

5.3.4. Yükseköğretime yönelik öneriler

Ülkemizde erken çocukluk döneminde özel yetenekli öğrenciler ile çalışacak eğitimcileri yetiştirmek büyük ölçüde Yükseköğretim kurumuna düşmektedir. Bu konuda okul öncesi öğretmenliği programlarından beklentiler ifade edilmiştir. Bu hususta öneriler aşağıda belirtilen şekildedir;

1. Lisans eğitimi boyunca bireyi tanıma teknikleri konusu işlenmeli,
2. Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuklar ile çalışacak öğretmenlerin yetiştirilmesinde temel lisans eğitiminde atılmalı,
3. Okul öncesi öğretmen adaylarına tanıma ve eğitim konusunda farkındalık kazandırılmalı,
4. Bireyi tanıma teknikleri dersi en az iki dönem olmalı,
5. Bireyi tanıma teknikleri dersinde gözlem ve uygulama olanağının sağlanması,
6. Materyal geliştirme dersinde özel yetenekli çocuk için uygulamalı materyal geliştirme konusuna yer verilmeli,
7. Öğretmenlik uygulaması veya kurum deneyimi dersinde mutlaka BİLSEM’de özel yetenekli çocuklar ile uygulamalı etkinlikler yapılmalı,
8. Özel yetenekli çocuklar ile çalışmış okul öncesi öğretmenlerinden lisans öğrencileri yararlandırılmalı,
9. BİLSEM ve RAM ile işbirliği ile uzmanlardan lisans öğrencilerin eğitim veya seminer alması sağlanmalı,
10. Bu konuda okul öncesi programlarına akademisyenlerin yetiştirilmesi,
11. Okul öncesi öğretmenliği programında üstün/özel yetenekliler öğretmenliği yan dal olanağının sağlanması,
12. Okul öncesi öğretmenliği programına müzik, spor, resim, zekâ oyunları gibi ağırlık verilerek okul öncesinde branşlaşmanın temeli atılmalı,

13. Projektif çocuk testleri eğitimleri uygulamalı olarak verilmeli,
14. Bireyi tanıma konusunda yetenek/zekâ testleri okul öncesi öğretmen adaylarına verilmelidir.



KAYNAKÇA

- Aktan, K. E. ve Cömert, D. (2005). Türkiye’de okul öncesi eğitimin sorunları ve çözüm önerileri [Problems of pre-school education in turkey and some suggestions for solving those problems]. *Eurasian Journal of Educational Research*, 21, 155 – 172.
- Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 16.
- Ambrose, L. ve Machek, G. R. (2014). *Identifying Creatively Gifted Students: Necessity of a Multi-Method Approach*. *Contemporary School Psychology*, 1-7.
- Aral, N. Kandır, A. ve Yaşar, M. (2003). *Okul öncesi eğitim 1*. İstanbul: Ya - Pa Yayınları.
- Artut, K. (2004). Okul öncesi resim eğitiminde çocukların çizgisel gelişim düzeylerine ilişkin bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 13 (1), 2.
- Ataman, A. (Ed.). (2009). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. (7. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ayyıldız, E. ve Kahraman, E. (2019). Türkiye’de Okul Öncesi Sınıflarının Fiziksel Özellikleri ve Tasarımları Üzerine Yapılmış Çalışmaların İncelenmesi, *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, s.57.
- Borland, J. H. ve Wright, L. (1994). Identifying Young, Potentially Gifted, Economically Disadvantaged Students. *Gifted Child Quarterly*.
- Can, G. (Ed.). (2002). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Pegem Akademi
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Cutts, N.,E. & Moseley, N. (2004). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. (Çev.: İ. Ersevim). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çelik, Z. (1998). *WPPSI-R Zekâ Testi ön uyarılama çalışması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çelikkaya, H. (1997). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım.
- Çınar, Y. (1998). *Okullarda rehberlik*. (2.Baskı). Ankara: M.E. Yayınları.
- Dale, B. A., Finch, M. H., McIntosh, D. E., Rothlisberg, B. A. ve Finch, W. H. (2014). *Utility Of The Stanford–Binet Intelligence Scales, With Ethnically Diverse Preschoolers*. *Psychology In The Schools*.

- Dağlıoğlu, H. (2010), Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri ve Özellikleri, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 186 Bahar, s.76.
- Dağlıoğlu, E. ve Metin, N. (2002). Anaokulunda Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklar Arasından Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Dağlıoğlu, E. ve Suveren, S. (2013). Okul Öncesi dönem Üstün Zekâlı Çocukların Belirlenmesinde Öğretmen ve aile Görüşleri ile Çocukların Performanslarının Tutarlılığının Belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (1), 431-453.
- Delisle, J. R. ve Lewis, B. A. (2003). *The survival guide for teachers of gifted kids*. USA: Barnes and Noble Publishing.
- Denizkan, Ü. (2007). Okul öncesi eğitimde değerlendirme aracı olarak portfolyo. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27 (1), 169-178.
- Erol, B. (2002). *Okul Rehber Öğretmenlerine Rehberlik El Kitabı*. İstanbul: Lebib Yayınları.
- Ersoy, Ö. & Avcı, N. (2004). *Üstün zekâlı ve üstün Yetenekliler*. M.R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A.E. Bilgili (Der.). Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı (ss.195-210.). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Flanagan, D. P. ve Harrison, P. L. (Ed.). (2012). *Contemporary intellectual assessment: Theories, tests, and issues*. Guilford Press. Gilliam, J. E., Carpenter, B. O., & Christensen, J. R. (1996). *Gifted and talented evaluation scales: A norm-referenced procedure for identifying gifted and talented students*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Gülgöz, S. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). *Intelligence and intelligence testing in turkey*, International handbook of intelligence (ss.248-250)
- Gündüzalp, S. ve Şener, G. (2019). *Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarını Ortaya Çıkarmaya Yönelik bir Çalışma*. International Congress on Gifted and Talented Education, November 1-3, Inonu University, Malatya.
- Hall, E.G. ve Skinner, N. (1980). *Identifying gifted preschoolers somewhere to turn: Strategies for parents of the gifted and talented children*. New York: Teachers College Press.

- Heller, K. A. ve Schofield, N. J. (2008). Identification and nurturing the gifted from an international perspective. S. Pfeiffer (Ed.) *Handbook of giftedness in children* (ss. 93-114). US.: Springer
- Heller, K.A., Perleth, C. ve Lim, T.K. (2005). The Munich model of giftedness designed to identify and promote gifted students. R.J. Sternberg & J.E. Davidson (Ed.), *Conceptions of giftedness* (2. Baskı). New York: Cambridge University Press.
- İlgar, L. (2014). Özel Okul ve Devlet Okulunda Görev Yapmış Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimindeki Farklılıklara İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı 22, 2014-2, s.259-285*
- İpek, Y. (2019). *Okul Öncesi Dönemde Özel Yetenekli Çocukların Ailelerinin Gözlemleri ve Karşılaştıkları Sorunlar*. International Congress on Gifted and Talented Education, November 1-3, Inonu University, Malatya.
- Jarosewich, T., Pfeiffer, S. I. ve Morris, J. (2002). Identifying gifted students using teacher rating scales: a review of existing instruments. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 20 (4), 322-336.
- Kaner, S., Bayraklı, H., Diken, İ. ve Çelik, S. (2012). *Türkiye’de özel eğitim alanında geliştirilen ve uyarlanan ölçme araçları*. (1. Baskı). Ankara: Maya Akademi.
- Karadağ, Y ve Baştuğ, G. (2018), Türkiye’de Zekâ Değerlendirme Sürecinde Yaşanan Etik Sorunlar ve Öneriler, *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, ASHD 17 (2), s.50.
- Kaya, F. (2015). Öğretmenlerin Üstün Zekâ Kavramı ve Üstün Zekâlı Öğrencilerin Özel Gereksinimleri, *TED Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 40, Sayı 177, s.60.
- Kepçeoğlu, M. (1989). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (4. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaa.
- Kepçeoğlu, M. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Kadioğlu Matbaa.
- Kurtaran, Ş. (1998). *Woodcock- Johnson Bilişsel Yetenek Testleri-R Sözcük Dağarcığı (Oral Vocabulary) Testinin okul öncesi ve ilkokul çocuklarına uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kurup, A., Basu, A., Chandra, A., Jayan, P., Nayar, S., Jain, G. ve Rao, A. (2013). *An introductory reading on giftedness in children*. National Institute of Advanced Studies, Bangalore.
- Kuzgun, Y. (2003). *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lee, W.,S. (2005). *Encyclopedia of school psychology*. Sage Publication

- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları* (1.Baskı). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Levent, F. (2013). *Üstün yetenekli çocukları anlamak - üstün yetenekli çocuklar sarmalında aile, eğitim sistemi ve toplum* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yetenekli Çocuklara Devletin Sunması Gereken Haklar*. I. Çocuk Hakları Kongresinde sunuldu. Çocuk Vakfı, İstanbul.
- MacIntyre, C. (2008). *Gifted and talented children 4-11: understanding and supporting their Development*. Routledge.
- M.E.M (2019), *Bir Ekosistem Olarak Eğitimi Konuşuyoruz*, Malatya 2023 Eğitim Yizyonu Çalıştay Raporu, s. 71-84
- M.E.B. (2019). *BİLSEM Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu*. Ankara.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Morris, C. (2002). *“Understanding Pyschology”*, (Psikolojiye Giriş). (1. basım). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Mönks, F. J., Pflüger, R. ve Radboud Universiteit Nijmegen. (2005). *Gifted education in 21 European countries: Inventory and perspective*. Radboud University, Nijmegen.
- Öner, N. (2006). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testlerden örnekler: Bir başvuru kaynağı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (7 Temmuz 2018). *Resmi Gazete*, 30471.
- Özgüven, İ. E. (1998). *Bireyi Tanıma Teknikleri*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik* (3. baskı). Ankara, Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2002). *Bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özsoy, Y. (1997). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe.
- Peters, S. J., & Gentry, M. (2009). *Identifying gifted, talented, and high-ability students from low-income families*. Paper presented at the 18th World Conference for Gifted and Talented Children, Vancouver, Canada.
- Pfeiffer, S. I. (2008). *Handbook of giftedness in children. Psychoeducational theory, research and best practices*. Pfeiffer, S. I. ve Petscher, Y. (2008). Identifying young gifted children using the gifted rating scales—Preschool/kindergarten. *Gifted Child Quarterly*, 52 (1), 19-29.
- Pfeiffer, S. ve Jarosewich, T. (2003). *Gifted rating scales*. Pearson.

- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 60 (3), 180.
- Renzulli, J. S. (1999). What is this thing called giftedness, and how do we develop it? A twenty-five year perspective. *Journal for the Education of the Gifted*, 23 (1), 3-54.
- Renzulli, J. S. (2002). Emerging conceptions of giftedness: Building a bridge to the new century. *Exceptionality*, 10 (2), 67-75.
- Ruf, D. L. (2005). *Losing our minds: Gifted children left behind*. Scottsdale: Great Potential Press, Inc.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar, özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri* (2. baskı). Ankara: Vize Yayınevi.
- Sak, U. (2014). *Üstün zekâlılar, özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri* (4. baskı). Ankara: Vize Yayınevi.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. (Çev. Tüfekçi, Şad ve Akcan) Ankara. Pegem Yayın Akademisi.
- Saranlı, A.G. (2017), Okul Öncesi Dönemdeki Erken Müdahale Uygulamalarına Farklı Bir Bakış: Üstün Yetenekli Çocuklar için Erken Zenginleştirme, *TED-Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 42, Sayı 190, s.344.
- Saranlı, A. G. ve Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal duygusal sorunlar. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45 (1).
- Savaşır, I. ve Şahin, N. (1995). *Wechsler çocuklar için zekâ ölçeği (WISC-R)*. Ankara, Türk Psikologlar Derneği.
- Scott, M. S. ve Delgado, C. F. (2005). *Identifying cognitively gifted minority students in preschool*. *Gifted Child Quarterly*, 49 (3), 199-210.
- Shaklee, B. D. (1992). Identification of Young Gifted Students. *Journal for the Education of the Gifted*, 15(2), 134-144.
- Silverman, L. K. (1997). The construct of asynchronous development. *Peabody Journal of Education*, 72 (3-4), 36-58.
- Sternberg, R. J. ve Zhang, L. F. (1995). What do we mean by giftedness? A pentagonal implicit theory. *Gifted Child Quarterly*, 39 (2), 88-94.
- Sternberg, R. J. ve Detterman, D. K. (Edt.). (1986). *What is intelligence?* Norwood, NJ: Ablex.
- Sternberg, R. J., Jarvin, L. ve Grigorenko, E. L. (2010). *Explorations in giftedness*. Cambridge University Press.

- Suveren, S. (2006). *Anasınıfına Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Şener, G. ve Gündüzalp, S. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Özel Yetenekli Öğrencilere İlişkin Algıları*. International Congress on Gifted and Talented Education, November 1-3, Inonu University, Malatya.
- Tanaydın, Z. ve Demiral, Ö. (1982). *Çocukları Tanıma ve Ölçme Değerlendirme Teknikleri*. Ankara.
- Taner, G. (2005). *Bireyi Tanıma Tekniklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tanrıöğen, A., (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Türküm, S. (2002). *Psikolojik Danışma*. C. Gürhan (Ed.). Rehberlik. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Ufuk, A. (1998). *Okullarda Rehberlik Hizmeti El Kitabı*. (1. baskı). Manisa: M.E. Basımevi.
- Ültanır, E. (2004), *Rehberlik ve Danışma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yang, Y. (2009). Identification of young, gifted children: An analysis of instruments and recommendations for practice. *Identification Young Children*, (1).
- Yaşar, Ş. (2000). *Okul öncesi eğitimin düşünsel temelleri. okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yay.
- Yeşilyaprak, B. Güngör, A. ve Güzin, K. (1996). *Eğitsel ve mesleki rehberlik*. (2. baskı). Ankara: Varan Matbaası, s.160.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. (5. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 5378 Sayılı Kanun, (2005). *Engeliler Hakkında kanun*, Md.16 (1 Temmuz 2005). Resmi Gazete, 25862.

EKLER

Ek 1. Valilik İzni



T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61316475-44-E.24713289
Konu : Anket Uygulama İzin Onayı
(Mesut AŞIK)

12.12.2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : MEB. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22.08.2017 tarih ve 12607291 sayılı 2017/25 Genelgesi.

İnönü Üniversitesi Rektörlüğünün bila tarih ve bila sayılı yazılarında, Üniversitenin Eğitim Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mesut AŞIK'ın Dr. Öğr. Hikmet ZELYURT danışmanlığında yürütmekte olduğu "Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Bireyleri Tanıma ve Eğitimi ile İlgili Ebeveyn ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Algılarının İncelenmesi" konulu araştırmasına istinaden Müdürlüğümüze bağlı Bilim Sanat Merkezleri, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlükleri, Resmi/Özel Tüm Anaokulu ve Anasınıfı bulunan Okul Müdürlüklerinde anket uygulamayı talep etmekte olup, Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 11/12/2019 tarihinde yapılan toplantıda; ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, veli muvafakat namesi alınması, derslerin aksatılmaması kaydıyla gönüllülük esasına göre anket uygulamasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olur'larınıza arz ederim.

Erhan PELİTOĞLU
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
12.12.2019

Ali TATLI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres: Şht.Hamit Fendoğlu Cad. 44300 Merkez/MALATYA
Elektronik Ağ: malatya.meb.gov.tr
e-posta: ortaogretim44@meb.gov.tr

Bilgi için: Ortaogretimşubesi Dahili4506-07-08
Tel: 0 (422) 280 44 00
Faks: 0 (422) 280 45 49

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 084c-ed0c-3aee-8284-8931 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/06/2020-E.34811		
T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu		
Oturum Tarihi: 01.06.2020	Oturum Sayısı: 9-3	Karar Sayısı: 2020/9-3
Etik Açısından Uygun		
Çalışma Adı	ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EBEVEYN VE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİLİK ALGILARININ İNCELENMESİ	
Araştırmacılar	Yükseklisans Öğrencisi Mesut Aşık (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Suphi ERDEM Başkan Yardımcısı Kurul Üyesi Prof. Dr. Mustafa ARSLAN Kurul Üyesi Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof. Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof. Dr. Lutfiye ÖZDEMİR Kurul Üyesi Prof. Dr. Nesrin SİS Kurul Üyesi Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNER Sekreter Hatice CİHAN		
E-İmzalıdır. Etik Kurul Başkanı Hüseyin Suphi ERDEM		
Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. Evrak sorgulaması https://ebys.inonu.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BEKA50ZFV adresinden yapılabilir. (PIN:8032)		

Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Ebeveyn

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EBEVEYN GÖRÜŞLERİ

Değerli Ebeveynler,

İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim dalında Yüksek Lisans Tez çalışmasını yürütmekteyim. Aşağıda, erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitime ilişkin açık uçlu sorular bulunmaktadır. Her bir soruyu özenle okuduktan sonra, özel yetenekli bireylerin ebeveynleri olarak ve deneyimlerinizi göz önünde bulundurarak soruları yanıtladığınız. Yanıtlarınız, sizin gerçek düşüncelerinizi içtenlikle yansıtması, bilimsel bir çalışmaya güvenilir veriler sağlaması bakımından çok büyük önem taşımaktadır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Hikmet ZELYURT

Mesut Aşık
Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz: K () E ()

Yaşınız: _____

Eğitim Düzeyiniz: Okur Yazar Değil () Okur Yazar () İlkokul () Ortaokul ()

Lise () Önlisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()

Aylık Ekonomik Durumunuz: 2500 TL ve altı () 2501-5000TL () 5001-7500 TL ()
7501-10000 TL () 10001-15000 TL () 15000 ve üzeri ()

Mesleğiniz: _____ Meslekteki çalışma yılınız: _____

Çocuk sayısı: ____ Özel yetenekli çocuk sayısı: ____ Kaçınıcı çoğunuz özel yetenekli: ____

Çocuğunuzun özel yetenek alanları neler:

Genel Yetenek (), Görsel (), Müzik (), Sportif (), Kültürel (),

Diğer _____

Özel Yetenekli Bireyi tanıma teknikleri konusunda eğitim aldınız mı? ?

Evet (), Hayır()

Özel Yetenekli Bireylerin eğitimine ilişkin eğitim aldınız mı?

Evet (), Hayır ()

Özel Yetenekli Çocuğunuz ilk defa kimin tarafından ve kaç yaşında keşfedildi?

Erken çocukluk döneminde gerek aşı takip sürecinde gerek ise sağlık kuruluşlarına başvurduğunuzda çocuğunuzla ilgili farklılıklar olduğuna dair bilgi verildi mi?

1- Sizce Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğunuzun diğer çocuklardan farkları nelerdir?

2- Sizce Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılmalıdır?

3- Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğunuzun eğitimine yönelik neler yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?

4- Özel Yetenekli çocuğunuzla erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek (zihinsel), sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangisine veya hangilerine çalışmalar yürüttünüz veya yürütüyorsunuz?

5- Size göre okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya yönelik yeterli midir?

6- Sizce okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterliliklerinin geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?

7- Size göre okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin yeterli donanıma sahip midir?

8- Sizce okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyin eğitimine ilişkin yeterliliklerinin geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?

9- Çocuğunuzun okul öncesi çağını düşündüğünüzde eğitim kurumundaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya ve eğitimine elverişlimidir?

10- Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin beklentileriniz ve önerileriniz nelerdir?

Ek 4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Öğretmen

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİ TANIMA VE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Değerli Okul Öncesi Öğretmenim,

İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim dalında Yüksek Lisans Tez çalışmasını yürütmekteyim. Aşağıda, erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanıma ve eğitime ilişkin açık uçlu sorular bulunmaktadır. Her bir soruyu özenle okuduktan sonra, okul öncesi öğretmeni olarak aldığınız eğitimler ve mesleki tecrübenize dayalı olarak soruları yanıtladığınız. Yanıtlarınız, sizin gerçek düşüncelerinizi içtenlikle yansıtması, bilimsel bir çalışmaya güvenilir veriler sağlaması bakımından çok büyük önem taşımaktadır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Hikmet ZELYURT

Mesut Aşık
Yüksek Lisans Öğrencisi

Çalıştığınız Okul Adı: _____Cinsiyetiniz: K () E ()

Meslekteki kıdeminiz: 0-4 yıl (), 5-9 yıl (), 10-14 yıl (), 15-19 yıl (), 20 yıl ve üzeri ()

Mezun Olduğunuz Ortaöğretim Türü: Düz Lise () Anadolu Lise () Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi ()

İHL () Sağlık Lisesi () Ticaret Lisesi () Endüstri Meslek Lisesi () Proje Okulu () Özel Lise ()

Fen Lise () Açık Öğretim Lisesi () diğer Lise veya programı ise yazınız: _____

Mezun Olduğunu Üniversite ve Lisans Programını yazınız: _____

Var ise Yüksek Lisans veya Doktora programını yazınız: _____

Lisans eğitiminde bireyi tanıma teknikleri dersi aldınız mı? Evet (), Hayır ()

Lisans eğitiminde bireyi tanıma teknikleri dersi alınsın mı? Evet (), Hayır ()

Bireyi tanıma ile ilgili Kurs/Seminer/Eğitim aldınız mı? Evet (), Hayır ()

Bireyi tanıma ile ilgili bir hizmet içi eğitim almak ister misiniz? Evet (), Hayır ()

Özel yetenekli öğrenciniz oldu mu? Evet (), Hayır ()

Yanıtınız Evet ise kaç öğrenciniz olduğunu yazınız: _____

1- Size göre Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin diğer çocuklardan farkları nelerdir?

2- Sizce Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılmalıdır?

3- Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik neler yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?

4- Okulunuzda erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek (zihinsel), sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangisine veya hangilerine çalışmalar yürütüyorsunuz?

5- Sizce Ortaöğretim ve Lisans eğitiminizi düşündüğünüzde aldığınız eğitimler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterli düzeyde midir?

6- Sizce Okul Öncesi Öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterliliklerinin sağlanması için lisans eğitiminde veya iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılmalıdır?

7- Sizce Ortaöğretim ve Lisans Eğitiminizi düşündüğünüzde aldığınız eğitimler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyin eğitime ilişkin yeterli midir?

8- Sizce Okul Öncesi Öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyin eğitime ilişkin yeterliliklerinin sağlanması için lisans eğitiminde veya iş başında mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılmalıdır?

9- Okulunuzdaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya elverişli midir?

10- Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitime ilişkin önerileriniz neler?

11- Size göre Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli çocukları tanımada ebeveynler yeterli midir?

12- Size göre Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli çocukların eğitiminde ebeveyn katkısı ne düzeydedir?

Ek 5. Görüşme Deşifresi Örneği Öğretmen

Kişisel Bilgiler:

Kadın, Şehit Ahmet Kurak Anaokulu, 15-19 yıl kıdem, düz lise mezunu. İnönü Üniversitesi, Okulöncesi Öğretmenliği, Lisans eğitiminde bireyi tanıma teknikleri dersi almamış, Lisans eğitiminde bireyi tanıma dersi alınsın istiyor. Bireyi tanıma ile ilgili Kurs/Seminer/Eğitim almamış, Bireyi tanıma ile ilgili hizmetiçi eğitim almak istiyor, her yıl bir veya iki tane genel yetenekten özel yetenekli öğrencisi olduğunu düşünüyor.

Araştırmacı (A): Hoş geldiniz

Katılımcı Öğretmen (KÖ): Hoş buldum hocam

A: İsmim Mesut Aşık, İnönü Üniversitesi, Okul öncesi anabilim dalında yüksek lisans yapıyorum. Yüksek lisans tez çalışması kapsamında bugün bu görüşmeyi yürütüyoruz. Çalışmaya katılmanız gönüllü, istediğiniz zaman bırakabilirsiniz. Sizden aldığım verileri analiz için ses kaydı alıyorum

KÖ: Evet

A: Çalıştığınız okulun adını söyleye bilir misiniz?

KÖ: Şehit Ahmet Kurak Anaokulu

A: Meslekteki kıdeminiz?

KÖ: 16, 17. yılıma giriyorum

A: Mezun olduğunuz Ortaöğretim Türü? Hangi Liseden mezun oldunuz?

KÖ: Atatürk Lisesi, Düz lise

A: Mezun olduğunuz Üniversite ve Lisans programı?

KÖ: İnönü Üniversitesi, Okulöncesi Öğretmenliği, Eğitim Fakültesi

A: Yüksek Lisans, Doktora var mı?

KÖ: Yok

A: Lisans eğitiminde bireyi tanıma teknikleri dersi aldınız mı?

KÖ: Hatırlamıyorum, Hayır

A: Lisans eğitiminde Lisans eğitimi dersi alınsın mı?

KÖ: Bence alınmalı, evet

A: Bireyi tanıma ile ilgili kurs, seminer, eğitim aldınız mı?

KÖ: Almadım

A: Bireyi tanıma ile ilgili bir hizmet içi eğitim almak ister misiniz?

KÖ: Evet isterim

A: Özel yetenekli öğrenciniz oldu mu?

KÖ: Olduğunu düşündüm ama bunu kanıtlayamadık, aile ile de görüştük bu konuda ama sonrasında takip edemedim

A: Kaç tane?

KÖ: Meslek hayatımda mutlaka her yıl bir veya iki tane öğrencim oluyor. 16-17 öğrenciye denk geldiğini düşünüyorum. Her sene mutlaka bir öğrencimin farklı olduğunu düşünüyorum sınıfta

A: Size göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukların diğer çocuklardan farkları nelerdir?

KÖ: Onlar grup içerisinde etkinliklerde kendilerini fark ettiriyorlar. Çabuk sıkılıyorlar ben çabuk sıkıldıklarını düşünüyorum, çünkü biz genel bir etkinlik hazırladığımız için onlar kendilerini daha önde gösterdiklerinden sıkılmaları çok dikkatimi çekiyor hocam. Etkinlikler sırasında çabuk sıkıyorlar, çabuk bitiriyorlar, onlara daha basit geliyor. Yani fark ediliyor o çocuklar. Kendilerini diğer çocuklardan daha fazla ifade etmek istiyorlar bu bazen mümkün olmuyor buda sıkıntıyı artırıyor.

A: Sizce erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılmalıdır?

KÖ: Öğretmen ve veli işbirliği yapılmalı bence mutlaka. Veli'de bu konuda uyanık olmalı öğretmen kadar. Merkezleri var ise o merkezlere yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum

A: Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik neler yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?

KÖ: Onunla ilgili ayrı bir şey yapmadık hocam, keşke yapılabilsek ama kalabalık sınıflarda çalıştığımız için bunun için ayrı bir çalışma yapmadık. Diğer çocuklara neler yapıldıysa onlara da yaptık zaten bundan dolayı sıkıntı yaşadıklarını düşünüyorum. O çocukların için sınıflarımız kalabalık mesela bu sene benim 32 öğrencim var, sınıfta bir öğrencini özel olduğunu düşünüyorum. Beyin fırtınasında çok güzel kapıyorlar farklı fikirler ortaya koyabiliyorlar bunun farkındayım ama diğer çocuklardan ayırtıramıyorsunuz. Genel vermek zorunda kalıyorsunuz bazı şeyleri ve çocuk sıkılıyor, çünkü o daha çok bildiği için daha çok kendini ifade etmek istiyor kendini bunun ile ilgili çok bir şey yapamıyoruz sınıflar mevcutlar çok kalabalık olduğu için

A: Okulunuzda erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek, sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangisine veya hangilerine çalışmalar yürütüyorsunuz?

KÖ: Daha zihinsel, müzik değil de hocam, görsellerden faydalaniyoruz. Müzik çok fazla değil aslında ritim çalışmalarında da o çocukların kendilerini ortaya koyuyorlar bunu fark ediyorum. Ben genel olarak kodlamaydı zihinsel örüntü, Su doku çalışmalarını çok fazla verdiğim için bu çocuklar kendilerini çok güzel ortaya koyabiliyorlar bunu fark ediyorsunuz. Mesela kodlamayı birçok çocuk fark edemezken zihinsel olarak özel olan çocuklar çok güzel kavrayıp hemen ikinci çalışmada yapabiliyorlar. Ben bu tür çalışmalarda diğerlerinden kendimce ayırttırıyorum tabi ki çok hissettirmemeye çalışıyoruz diğer çocuklara. Bunları yapıyorum, kartları kullanıyorum, genelde görsel dediğimiz şeyler kartlar, kitaplar bunlardan faydalanabiliyoruz. Sportif okulumuz çok şey yapamıyor dışarıyı kullanıyoruz ama dediğim gibi sınıf kalabalık olunca kaza ve tehlikelerden dolayı öğretmen çok çekinebiliyor. Yapabildiğimiz bunlar hocam, özellikle o çocuklar için yaptığımız bir etkinlik yok yani

A: Sizce ortaöğretim ve lisans eğitiminizi düşündüğünüzde aldığınız eğitimler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterli düzeyde midir?

KÖ: Değildi hocam, yani üniversite özellikle hiç yeterli olduğunu düşünmüyorum. Biz 2002 ilk mezunlarıyız İnönü'nün yani daha güzel eğitim alabilirdik diye düşünüyorum. Sonrasında tecrübeler ile kendimizi geliştirmeye çalıştık

A: Sizce Okul öncesi Öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterliliklerinin sağlanması için lisans eğitiminde veya iş başı mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılmalıdır?

KÖ: Yani bunu bir ders olarak lisans eğitiminde verebilirler. Eminim bu konuda uzman akademisyenler vardır. Kendi bölümümüzde mesela biz kendi hocalarımız derslere girmiyordu farklı bölümlerden hocalarımız geliyorlardı buda bize maalesef o dönemde aldığımız eğitimin yetersiz olmasına yol açtı. Okul öncesi akademisyenlerinin derse girmesini tercih ederdim yani diğer bölümlerden öğretmenlerin gelmesindense bu konuda uzman olmuş kişilerin eğitim vermesini tercih ederdim. Yani bu alanla ilgili bir ders konuluyorsa yine okul öncesi ve kendini yetiştirmiş akademisyenlerin olması bence daha uygun olurdu. Meslekte çalışanlar için hizmet içi eğitim seminerler daha yeterli hale getirtirilebilir hocam. Seminerlerin ben çok yeterli olduğunu düşünmüyorum daha böyle aktif bizi bilgilendiren seminerler olabilir ki bizde bunlar ile ilgili seminerlerde çok bilgi verilmiyor. Verilse de yeterli düzeyde değil bizle aynı koşulda olan öğretmenler veriyor daha böyle Üniversiteden hocalar gelebilir veya bu alanda gerçekten geliştirmiş hocalarımız seminer verebilir yani hizmet içi seminerler ile ben daha da geliştirilebileceğini düşünüyorum, çünkü biz de çok yetersiziz hocam, ben kendi adıma kendimi çok yeterli hissetmiyorum. Yani dediğim gibi bu etkinliklerde biz bu çocukları fark ediyoruz ama ne yapacağımızı bilmiyoruz. Yani bu konuda yetersi kalıyoruz bazen aile danışıyor aileye bile maalesef rehber olamıyoruz. Buda bizden ziyade maalesef sistemden kaynaklandığını düşünüyorum

A: Sizce ortaöğretim ve lisans eğitiminizi düşündüğünüzde aldığınız eğitimler erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin yeterli midir?

KÖ: Değil hocam, ben olmadığını düşünüyorum

A: Sizce okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin yeterliliklerinin sağlanması için lisans eğitiminde veya iş başı mesleki yetiştirme kapsamında neler yapılmalıdır?

KÖ: Yine eğitim hocam yani seminerler hizmet içi eğitim kursları artık üniversiteye dönüş şansımız olmadığı için ancak bu şekilde Milli Eğitimin çalışmalarıyla ben bunun halledilebileceğini düşünüyorum. Bunun dışında biz o dönemi atlattık birçok eksikliklerimizle geldik. Biz kendi çabamızla biraz bunu telafi etmeye çalıştık bundan sonrası Milli Eğitimin yapacağı çalışmalara bağlı olduğunu düşünüyorum. Milli Eğitimin

öğretmen seminer dönemlerini çok iyi değerlenmediğini düşünüyorum maalesef bu da bizim biraz işimize geliyor öğretmenler olarak. Daha aktif daha hızlı tamam iki haftaya sığmaya bilir ama ters devrelerde de yapılabilir. Yani Milli eğitim istese bunu çok güzel şey yapabilir hocam, verebilir

A: Lisansta ne yapılabilir?

KÖ: Lisansta dediğim gibi bu dersler konulup bununla ilgili gerçekten yetiştirilmiş insanlar derslere, hocam, dersin konması bence bir çözüm değil. Dersler konuluyor, seminerler veriliyor ama gerçekten bunlar yeterli ya da aktif olmuyor adı verilmiş oluyor, açıyorsunuz benim sistemde birçok seminer almışım ama gerçekten yeterli düzeyde mi? Değil. Gerçekten aktif bir şekilde verilmeli ve uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiğini düşünüyorum

A: Okulunuzdaki oyuncak, materyal, kitap ve fiziki şartlar erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyi tanımaya elverişli midir?

KÖ: Yani kitaplarımız elverişli ama materyallerin çok elverişli olduğunu düşünmüyorum daha güzel onların seviyesine uygun materyaller geliştirilebilir. Hatta sınıfta oluşturulabilir bence onlar ile ilgili ayrı bir alan oluşturulabilir hatta ters devre öğretmenlerde bence rehberlik de yapabilir o çocuklara ben fikrim o şekilde, çünkü bizler tek alıp o çocukla ilgilenemiyoruz. O çocuğun enerjisini bu alanda kanalizasyon edebiliriz. Ters devrede gerçekten kendini yetiştirmiş bir öğretmen bir alanda o çocuklara alabilir diye düşünüyorum. Yani görsel bir alan oluşturulabilir zaten zihinsel öğretmen bir şekilde veriyor

A: Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin önerileriniz neler?

KÖ: Yani onlar diğer çocuklardan biraz önde ve farklı oldukları için buna uygun eğitim programı ve planları geliştirilmeli diye düşünüyorum. Normal rutin planlarımız onlara bazen yeterli gelmeye biliyor. Detay istiyorlar, meraklılar, araştırmak istiyorlar, çünkü. Bizim programlarımız onların merak duygusunu giderecek düzeyde olmalı. Bazen biz onlara bir şeyler verelim derken o çocuklar gerçekten bilgiye açlar, istiyorlar, merak ediyorlar. Az önce mesela ben gezegenleri verdim bir öğrencim gerçekten ayrıntısı ile bilirken diğer çocuk onu anlatırken sıkılıyor yani. Yani ben diğer çocukları da düşünmek

zorundayım 32 öğrenciyi dengelemek zorunda kaldığım için o çocuklara ayrı bir plan ve program geliştirip onlara araştırma duygusu doğrultusunda bunlar yapılabilir

A: Size göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocukları tanımada ebeveynler yeterli midir?

KÖ: Değiller hocam, çünkü normal düzeyde bir öğrencinin velisi de gelip onun çok özel olduğunu vurgulayabiliyor biz bunla çok karşı karşıya kalıyoruz. Bunu en iyi bilecek öğretmeni bence

A: Size göre erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitiminde ebeveyn katkısı ne düzeydedir?

KÖ: Çok fazla olduğunu düşünüyorum ben mesela sınıfımda bir tane çocuğumu diğerlerinden farklı buluyorum. Ailesiyle de bunu paylaştım, ailesi de bunun farkında zaten. Ailesi de onun duygusunu şey yapmak için hem zihinsel hem de görsel şeylerden faydalanarak destekliyor çocuğu, eğitimci bir aile zaten. Aile ile öğretmen işbirliği içinde olursa o çocukların bu konuda eksik kalacağını zannetmiyorum. Aile bir şekilde onu telafi ediyor

A: Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

KÖ: Yok hocam, teşekkürler

A: Bende teşekkür ediyorum, görüşmemiz bitti

KÖ: Sağolun

Ek 6. Görüşme Deşifresi Örneği Ebeveyn

Kişisel Bilgiler;

Erkek, 40 yaşında, Lisans mezunu, Aylık Ekonomik durum 5001-7500 TL arasında, Mesleği Öğretmen, Meslekte çalışma yılı 17, Çocuk sayısı 2, Özel yetenekli çocuk sayısı 1, Kaçınıcı çocuk özel yetenekli 1, Genel Yetenek alanında tanılanmış, Özel yetenekli bireyi tanıma teknikleri konusunda eğitim almamış. Özel Yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin eğitim almamış. Özel yetenekli çocuğu ilk defa kendisi tarafından 7 yaşında keşfedilmiş. Erken çocukluk döneminde herhangi bir sağlık kuruluşu tarafından bilgi verilmemiş.

Araştırmacı (A) : Hoş geldiniz

Katılımcı Ebeveyn (KE): Hoş bulduk

A: İnönü Üniversitesi, okul öncesi Anabilim dalında yüksek lisans yapıyorum. İsmim Mesut ÂŞIK, tez çalışması kapsamında bu görüşmeyi yürütüyoruz. Çalışmaya katılımınızın gönüllü ve istediğiniz zaman bırakabilirsiniz. Çalışma boyunca ses kayıt alacağız

KE: Evet

A: Yaşınız?

KE: 40

A: Eğitim düzeyiniz?

KE: Lisans

A: Ekonomik durumunuz?

KE: 5000-7500

A: Mesleğiniz?

KE: Öğretmen

A: Meslekteki çalışma yılınız?

KE: 17

A: Çocuk sayısı?

KE: 2

A: Özel yetenekli çocuk sayısı?

KE: 1

A: Kaçınıcı çocuk özel yetenekli?

KE: 1

A: Hangi alandan tanındı?

KE: Genel Yetenek

A: Görsel, Müzikten var mı?

KE: Yok

A: Peki, bir ilgisi var mı? O alanlara?

KE: Yok

A: Özel yetenekli bireyleri tanıma teknikleri konusunda eğitim aldınız mı?

KE: Hayır

A: Özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin bir eğitim aldınız mı?

KE: Evet, aldım

A: Özel yetenekli çocuğunuz ilk defa kimin tarafından ve kaç yaşında keşfedildi?

KE: Tamamen spontane olarak geçti. İkinci sınıftayken yani ben veli olarak kendim fark ettim.

A: Baba olarak siz fark ettiniz?

KE: Evet

A: Kaç yaşındaydı o zaman?

KE: 7

A: Erken çocukluk dönemini düşündüğünüzde gerek aşı takip gerek ise sağlık kuruluşuna başvurduğunuzda çocuğunuzla ilgili bir farklılık olduğuna dair bir bilgi verildi mi?

KE: Hayır

A: Sizce erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğunuzun diğer çocuklardan farkları nelerdir?

KE: Şimdi kendi çocuğum için söylüyorum. Yaşıtlarına göre daha olgun, daha böyle farklı düşünme yapısı vardı. Hani normal biz bir olayı gözlemlerken o farklı bir boyutu ile bahsederdi.

A: Detaya mı? İnerdi?

KE: Hem detaya inerdi hem de farklı boyutlar ile bahsederdi

A: Hiç aklınıza gelmeyecek şeyler?

KE: Tabi ki, tabi ki akla gelmeyecek şekilde bu tarz yaklaşırdı. Hani akranlarından da akademik olarak ilerdeydi

A: Sizce erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi için neler yapılmalıdır?

KE: Anne – baba tam farkında olmayabilir ama kesinlikle öğretmen, ben öğretmenin davranışlarından çocukların olaylara yaklaşımından bunlardan bir çıkarım sağlayacağını düşünüyorum.

A: Erken çocukluk döneminde özel yetenekli çocuğunuzun eğitimine yönelik neler yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?

KE: Okul öncesi dönemde herhangi bir faaliyet yapılmadı

A: Siz kendiniz bir şey yaptınız mı?

KE: Hiçbir şey yapmadım, direkt çocuk Bilim Sanat Sınavına girdi. Bilim Sanat Merkezini kazandı.

A: Daha öncesinde herhangi özel veya farklı bir çalışma yapmadınız?

KE: Hiçbir çalışma yapmadım, doğru olanında bu olduğunun kanaatindeyim, çünkü dışarıdan destek alıyorlar, okullar açıyorlar vesaire, bu tarz şeyler var. Ben bunun sağlıklı bir sonuç olduğunu düşünmüyorum, çünkü üstün yetenekle ile IQ seviyesi kiminde yüksek kiminde hani normal kiminde parlak zekâ oluyor ya şimdi normal zekâyâ sahip bir öğrencide birazcık alıştırma ile şey yapabilir yani Bilim Sanat Merkezlerine yerleşebilir.

A: Özel yetenekli çocuğunuzla erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylere yönelik genel yetenek zihinsel, sportif, görsel sanatlar, müzik, kültürel veya diğer alanlardan en çok hangi çalışmaları yürüttünüz veya yürütüyorsunuz?

KE: Şimdi tabi, ilk etap da çocuğun hani özel yetenekli olduğunu düşüncesinden ziyade davranışlarındaki farklılıktan dolayı biz bir anormallik olduğunu düşündük. Çocuğu daha çok sportif alana yönlendirmeye çalıştım. Farklı aktiviteler kendimiz evde oluşturmaya çalıştık. Tabi daha sonrasında işte bunlarla da atlatılmayınca hani bunun farklı bir şey olduğunu o dönemde de işte sizin gibi Rehberlik ve Araştırmada çalışan arkadaşlarımla da görüştük bu şekilde olabileceğini söylediler. Biz ona binaen tanılamaya getirdik, yönlendirdik

A: Size göre okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya yönelik yeterli midir?

KE: Bence, yeterli değil, sınıf öğretmenleri de yeterli değil

A: Sizce okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyi tanımaya yönelik yeterliliklerini geliştirmesi için neler yapılmalıdır?

KE: Kesinlikle bir eğitim alınması şart, bu çocukların bütün özellikleriyle tanınması, o çocuğun

A: Ne gibi özellikler mesela?

KE: Çocuğun davranışlarından gözlemleye bilmeli, çocuğun konuşma yaklaşımından, el becerilerinden, bir şeyler üretip – üretememe durumundan, konuşma şeklinden, olaylara yaklaşım tarzından, bunlardan çocuğa yaklaşılabılır. Bu şekilde tanımlanabilir

A: Size göre okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin yeterli donanıma sahip midir?

KE: Sahip değil

A: Sizin çocuğunuz okul öncesine gitti mi?

KE: Gitti

A: Kaç yıl gitti?

KE: 2 yıl

A: Peki, okul öncesi öğretmeni bu çocuğun diğerlerinden farklı olduğuna ilişkin bir şey söyledi mi?

KE: Söyledi, yalnız şu şekilde akademik olarak çocuk hazır ama duygusal olarak hazır değil şeklinde yönlendirmesi vardı. Buydu yani yoksa ekstra biraz hırçın bir yapımız vardı, okul öncesi döneminde. İkinci sınıftan sonra bu tanılamadan sonra da bu çocuktaki her şey biranda yok oldu

A: Buraya başladıktan sonra mı?

KE: Kesinlikle, bilim sanat merkezine başladıktan sonra davranışsal anlamda çok değişti. Normal şuan

A: Sizce okul öncesi öğretmenleri erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyin eğitimine ilişkin yeterliliklerini geliştirmesi için neler yapmalıdır?

KE: Bir kere kesinlikle araştırma yapması lazım

A: Başka?

KE: Araştırmanın dışında kurs olur, seminer olur, eğitici eğitimi bu tarz, bunlara katılmalı. Bakanlık düzeyinde bu eğitimler verilebilir, bunlar verilebilir

A: Çocuğunuzun okul öncesi çağını düşündüğünüzde eğitim kurumundaki oyuncak, kitap, materyal, fiziki şartlar erken çocukluk dönemindeki özel yetenekli bireyi tanımaya ve eğitimine ilişkin elverişli midir?

KE: Yani, şuandaki okullardaki donanımları düşünürsek hani yetersizde diyememem, yeterlide diyemem

A: Şuan çocuğunuz kaçınıcı sınıfta

KE: 5. Sınıfta, 3 Senedir buraya devam ediyor

A: Geçmiş bir düşünelim ve şuanı düşünelim okullarda çalışıyorsunuz anladığım kadarıyla yani yeterli mi? Sizce?

KE: Yani, her geçen daha iyiye gidiyor. Bu noktada bir öğretmenlerde de bir farkındalık oluştuğunu düşünüyorum. Bakanlığında geçen yıl öğretmenlerimizi, öğrencilerimizi Bilim Sanat Merkezlerine yönlendirme düşüncesi olunca daha fazla öğrenciye ulaşıldı fazla saklı gizli yetenekler keşfedildi diye düşünüyorum yani.

A: Keşfetmede sıkıntı yok ama eğitimine ilişkin materyaller?

KE: Yeterli değil, tabi ki, genel oyuncak tarzı böyle buluş yönetimine dayalı şeyler olabilir yani, daha çok becerilerine yönelik yap – bozlar olabilir ne bileyim zekâ küpleri olur başka birleştirme şeklinde.

A: Son sorumuz

KE: Tabi ki

A: Erken çocukluk döneminde özel yetenekli bireyleri tanımaya ve eğitimine ilişkin beklentileriniz ve önerileriniz nelerdir?

KE: Bilim Sanat Merkezleri ile ilgili mi?

A: Hayır, Bilim Sanat ile birleştirilebilir ama erken çocuklu döneminde bu çocuklar için okul öncesinde neler yapabiliriz?

KE: Şimdi okul öncesinde neler yapılabilir

A: Hem tanılama hem de eğitimi?

KE: Tanılandıktan sonra bu çalışma eğer okul öncesine kaydırılsa

A: Yani şöyle mi? Demek istiyorsunuz? Bilim Sanattaki çalışmanın bir benzeri okul öncesinde mi? Yapılsın?

KE: Yani, ola da bilir neden olmasın, yani en azından küçük yaş gurubu değil de hani okul öncesinde olabilir bu tarz bir şey. Yine akranlarıyla aynı sınıfta olmalı çocuk bu durumun farkında olmamalı.

A: Neden?

KE: Çocuk bildiği zaman böyle egoist yaklaşımların içerisinde bulunabilir, çünkü kişiliğin oturduğu 0-6 yaş döneminde sıkıntılar olabilir. Yine aynı şekilde anasınıflarında okul öncesi eğitiminde daha çok materyale yer verilebilir. Çocuğun o yeteneğinin üzerine bir şeyler ekleyebilmek adına yani. Tabi buradan da bilim sanat merkezlerine ilkökul, ortaokul, lise şeklinde devam ettirilebilir yani

A: Mesela okul öncesi dönemde Bilim Sanattan yararlandırılması ister miydiniz?

KE: Tabi ki, kesinlikle yani okul öncesinde keşfedilmiş olsaydı bu çocuk iki yıl üç yıl boyunca bu acaba biz bu çocuğumuzun bir sorunumu var? Şeklinde bazı algılara

kapılmazdık yani. Bu şekilde okul öncesinden başlanabilir. Bu tanılama süreci ya da o çocuğu gözlem süresi ya bu çocukta belki özel eğitim öğrencisi olabilir şeklinde bir yaklaşım olur daha sonra tanılama ilkökul birinci sınıftan itibaren başlıyor zaten birinci sınıfta direkt tanılamaya yönlendirilir, çünkü birinci sınıf öğretmeni üç ayda o öğrenci üzerine çok fazla gözlem yapamayabilir. Okul öncesi şöyle bir raporda tutulabilir. O öğrenci ile ilgili gözlemler ilkökul birinci sınıf o gittiği ilkökula nakledilebilir. İlkokul öğretmeni çocuk geldiğinde onun ile bilgilere haiz olur derki bu çocukta üç ay süresinde bu tarz şeyler varmış daha bunlarda var hocanın gözlemleriyle direkt yönlendirilir daha sağlıklı olur

A: Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

KE: Teşekkür ederim

A: Bende teşekkür ederim, görüşme burada bitti, çok sağ olun

KE: Ben teşekkür ederim, sizde sağ olun hocam

Ek 7. Görüşme Analizi Örneği Yanıtlar

Sizce Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Çocuğunuzun diğer Çocuklardan farkları nelerdir?

1. Tüm davranışları farklı oluyor.
2. Çok fazla soru sorma.
3. Çok konuşma.

4. Bir hikâyede bir farklı nokta yakalama
5. Çok çabuk kavrama
6. Ezberleri kuvvetli
7. Çok soru sorma
8. Farklı çalışma yapma isteği
9. Deney
10. Daha hızlı öğrenme
11. Daha fazla öğrenme isteği
12. Durağan şeyler sıkıyor
13. Öğrenmeye hiperaktif
14. Ezber kuvvetli
15. Çok çabuk öğrenme
16. Çok detaylı resim yapma
17. Erken yaşta matematikte ileri
18. Dil gelişimi ileri
19. Farkındalık yüksek
20. Hayal gücü geniş
21. Yaratıcılık
22. Yetenek
23. Farklı bakış açısı
24. Rutinin dışında davranış sergileme
25. Sordukları sorular farklıdır
26. Eleştirel
27. Sosyal uyum bozuklukları vardır
28. Grup içinde kendini fark ettirme
29. Genel etkinliklerde çabuk sıkılma ve bitirme
30. Kendilerini diğer çocuklardan daha fazla ifade etme isteği
31. Çok kabuk algılama
32. Yanıtları ile şaşırtma
33. Etkinlikleri çok kısa sürede yapma
34. Kendilerini çok iyi ifade etme
35. Arkadaşlarına olan iletişimler güçlü
36. Yardımsever
37. Etkinliklerde daha aktif

38. Daha yetenekli
39. Etkinliklere katılımda daha duyarlı
40. Yaratıcılar
41. Yetenekliler
42. Diğerlerine göre daha farklılar
43. Düşünce tarzındaki farklılık davranışlarına yansıyor
44. İlgi alanındaki etkinliklere daha fazla yöneliyorlar
45. Sayısal alanda çok iyi
46. Bilişsel, sosyal, duygusal olsun dil gelişimi
47. Davranış olarak farklılar
48. İçine kapanık
49. Daha çok bireysel ilgi bekliyorlar
50. Diğer çocuklara göre ilgileri çok fazla
51. Öğrenmeleri farklı
52. Çok soru sorma
53. Daha geniş fikirlere sahip
54. Daha hayalci
55. Daha yaratıcı
56. Duyarlılık çok yüksek
57. Farkındalık çok yüksek
58. Dil gelişimi çok yüksek
59. Kendini ifade etmek çok yüksek
60. Yaratıcılık
61. Daha hareketli
62. Daha çabuk öğrenme
63. Algıları daha açık
64. Daha hazır cevap
65. Beceri anlamında da farklı oluyorlar
66. Daha farklılar
67. Resim de çok iyi
68. Ritme çok iyi
69. Algıları daha farklı
70. Dikkatleri daha farklı
71. Çok hareketli

72. Daha hiperaktif diye düşünüyorum
73. Bilgi, birikim ve merak duyguları ile kendileri belli ederler
74. Sanat Etkinlikler daha farklı yapıyorlar
75. Hafıza çok kuvvetli
76. Özgün ürünler
77. Hayal gücü
78. Bence farklı düşünceleri
79. Çok soru sormaları
80. Meraklı olmaları
81. İlgileri farklı
82. Kendilerini bir şekilde ön plana çıkarabiliyorlar
83. Bazıları tam tersi olabiliyorlar
84. Çocuk kendini belli eder
85. Erken okuma yazma
86. Farklı bakış açısı
87. Sıra dışı cevaplar
88. Sanatsal olarak diğer öğrencilerden daha farklı
89. Daha çabuk kavrama
90. Daha analitik düşünme
91. Dikkati kuvvetli
92. İlginç şeyleri yakalama
93. Bireysel düşünme
94. Özellikle bilişsel, sosyal ve duygusal alanda farklı olduğunu düşünüyorum
95. Psikomotor becerilerde farklılar
96. Daha hızlı kavrama ve algılama
97. Kolay uyum
98. Kendini daha iyi ifade etme
99. Sınıfta diğerlerine göre daha çabuk sıkılma
100. Yapılan etkinlikler basit geliyor onlara
101. Daha fazla daha farklı şeyler istiyorlar
102. Okuma yazma öğrenmek istiyorlar
103. Hızlı düşünceleri
104. Hazır cevap
105. Beklenmedik ürünler ortaya koyma

- 106.Zihinsel beceri daha iyi
- 107.Sözel dil gelişimi iyidir
- 108.Anlama daha yüksek
- 109.El – yüz denge koordinasyonu yaşının üzerindedir



Ek 8. Görüşme Analizi Örneği Ana Kodlama

Sizce Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Çocuğunuzun diğer Çocuklardan farkları nelerdir?

MOTİVASYON

Farkındalık yüksek

Düşünce tarzındaki farklılık davranışlarına yansıyor

Diğerlerine göre daha farklılar

İlgi alanındaki etkinliklere daha fazla yöneliyorlar

Diğer çocuklara göre ilgileri çok fazla

Duyarlılık çok yüksek
Farkındalık çok yüksek
İlginç şeyleri yakalama
Farklı bakış açısı
Dikkati kuvvetli
Meraklı olmaları
İlgileri farklı
Dikkatleri daha farklı
Merak duyguları

DUYGU/DURUM/DİĞER

Yardımsaver
Sosyal
Duygusal
İçine kapanık
Ritme çok iyi
Bazıları tam tersi olabiliyorlar
Bireysel düşünme
Sosyal ve duygusal alanda farklı olduğunu düşünüyorum

SORU SORMA

Çok fazla soru sorma.

Çok soru sorma

Sordukları sorular farklıdır

Çok soru sorma

Çok soru sormaları

DİL VE KONUŞMA

Çok konuşma.

Dil gelişimi ileri

Yanıtları ile şaşırtma

Kendilerini çok iyi ifade etme

dil gelişimi

Dil gelişimi çok yüksek

Kendini ifade etmek çok yüksek

Daha hazır cevap

Sıra dışı cevaplar

Kendini daha iyi ifade etme

Sözel dil gelişimi iyidir

Arkadaşlarına olan iletişimler güçlü

Kendilerini diğer çocuklardan daha fazla ifade etme isteği

Hazır cevap

ÖĞRENME

Çok çabuk kavrama

Ezberleri kuvvetli

Bir hikâyede bir farklı nokta yakalama

Deney

Daha hızlı öğrenme

Daha fazla öğrenme isteği

Öğrenmeye hiperaktif
Ezber kuvvetli
Çok çabuk öğrenme
Erken yaşta matematikte ileri
Genel etkinliklerde çabuk sıkılma ve bitirme
Çok kabuk algılama
Etkinlikleri çok kısa sürede yapma
Etkinliklerde daha aktif
Etkinliklere katılımda daha duyarlı
Sayısal alanda çok iyi
Bilişsel
Öğrenmeleri farklı
Daha çabuk öğrenme
Algıları daha açık
Hafıza çok kuvvetli
Erken okuma yazma
Daha çabuk kavrama
Daha analitik düşünme
Daha hızlı kavrama ve algılama
Kolay uyum
Yapılan etkinlikler basit geliyor onlara
Daha fazla daha farklı şeyler istiyorlar
Okuma yazma öğrenmek istiyorlar
Beklenmedik ürünler ortaya koyma
Zihinsel beceri daha iyi
Anlama daha yüksek
Yetenekliler
Algıları daha farklı
Yetenek
Hızlı düşünceleri

Bence farklı düşünmeleri

Bilgi, birikim ve ile kendileri belli ederler

Daha farklılar

HAYAL GÜCÜ

Farklı çalışma yapma isteği

Hayal gücü geniş

Yaratıcılık

Farklı bakış açısı

Rutinin dışında davranış sergileme

Eleştirel

Yaratıcılar

Daha yetenekli

Daha geniş fikirlere sahip

Daha hayalci

Daha yaratıcı

Yaratıcılık

Özgün ürünler

Hayal gücü

Beceri anlamında da farklı oluyorlar

Özellikle bilişsel

RESİM

Çok detaylı resim yapma

Sanat Etkinlikler daha farklı yapıyorlar

Resim de çok iyi

Sanatsal olarak diğer öğrencilerden daha farklı

Ek 9. Görüşme Analizi Örneği Alt Kodlama

Sizce Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Çocuğunuzun diğer Çocuklardan farkları nelerdir?

MOTİVASYON

İlgili 6

Merak 2

Farkındalık 3

Yoğun Odaklanma 3

SORU SORMA

Çok Soru Sorma 4

Farklı Soru Sorma 1

AKADEMİK

Ürün ortaya koyma/Etkinlik bitirme 6

Matematik 3

Okuma Yazma öğrenme 2

DİL VE KONUŞMA

Kendini güzel ifade etme 9

Şaşırtıcı yanıt verme 4

Çok konuşma 2

ÖĞRENME

Kavrama 21

Anlama 10

Ezber 2

Hafıza 1

HAYAL GÜCÜ

Hayal gücü geniş 8

Yaratıcılık 5

RESİM

Resim Yeteneği 4

DUYGU/DURUM/DİĞER

Sosyal 2

Duygusal 2

Tüm davranışları farklı oluyor.

Sosyal uyum bozuklukları vardır

Daha çok bireysel ilgi bekliyorlar

Çabuk sıkılma

Yardımsever

İçine kapanık

Ritme çok iyi

Bazıları tam tersi olabiliyorlar

Bireysel düşünme